



ИЗБРАНА
СВЕТОВНА
ФАНТАСТИКА

За първи път
на български език!

ФАНТАСТИКА

34

СТИВЪН БАКСТЪР



ЧЕРНА ДУШКА



Един странен, но блестящо измислен свят -
със сигурност един от най-оригиналните и неустоими светове,
появявали се някога в научната фантастика!

БАРД



ИЗДАТЕЛСКА
КЪЩА

СТИВЪН БАКСТЪР ЧЕРНА ДУПКА

Превод: Мария Думбалакова

chitanka.info

За първи път на български език!

Представете си вселена, където силата на гравитацията е един милиард пъти по-голяма от тази, която познаваме. Човешките същества притежават осезаеми гравитационни полета. Звездите са само на около миля разстояние и изгарят около година, след като са се формирали.

ЧЕРНА ДУПКА е хубава твърда научна фантастика от вида, който днес се среща рядко — в романа има екзотична наука, много динамика и действие. Ако се чудите какво се е случило с първата част от словосъчетанието „научна фантастика“, трябва да прочетете тази книга.

На съпругата ми Сандра

БЛАГОДАРНОСТИ

Трябва да изразя благодарността си към Лари Нивън, Дейвид Брин и Ерик Браун, които си направиха труда да прочетат и обсъдят с мен черновата на този роман и въображаемата вселена, която той описва; благодарение на техния принос, качеството на тази книга беше съществено подобро. Благодаря също и на Артър К. Кларк, Боб Шоу, Чарлз Шефийлд, Джо Холдемман и Дейвид Прингъл за похвалните думи и подкрепата им. Най-накрая дължа огромна благодарност на Малкълм Едуардс — редакторът ми в издателство „Графтън“ — за търпението, подкрепата и голямото внимание по отношение на тази книга.

1.

Любопитството на Рийз към света, в който живееше, стана непоносимо, когато се взриви леярната.

Промяната започна напълно нормално с един удар по стената на кабината му, произведен от юмука на Шийн — началничката на неговата смяна. Рийз се измъкна замаяно от спалната мрежа и се защура бавно из разхвърляната кабина, като изпълняваше с мъка рутинните процедури по събуждането си.

Водата от ръждивия кран се процеждаше с неудоволствие в микрогравитационните условия. Течността беше кисела и мътна. Рийз се насили да напълни няколко пъти устата си, след което наплиска лицето и косата си. Изтръпна при мисълта през колко ли човешки тела беше минала тази вода от първото си събиране от някой минаващ облак; от последното дърво за снабдяване от Рафт, което беше донесло пресни провизии, бяха минали много смени, а допотопната система за пречистване на Белт вече показваше недостатъците си.

Той навлече един омазнен работнически гащеризон. Това облекло ставаше все по-късо. На възраст петнайсет хиляди смени, Рийз беше тъмен, слаб — вече достатъчно висок, но продължаваше да расте, за съжаление, помисли си мрачно. Тази констатация го накара да се замисли за родителите си с остро чувство на тъга; те щяха да се изразят точно по този начин. Баща му, който не беше надживял кой знае колко майка му, бе починал преди няколкостотин смени. Имаше проблеми с обращението, ала и преумората си беше казала думата. Като се държеше с една ръка за касата на вратата, Рийз огледа малката кабина с метални стени, припомняйки си колко претъпкана изглеждаше тя, докато я споделяше с родителите си.

Прогони всякакви подобни мисли от главата си и се провря през тясната каса на вратата.

Няколко минути остана да премигва, заслепен от променливата звездна светлина... и се поколеба. Из въздуха се носеше някаква слаба миризма. Хранителна, като от пърлено месо. Гореше ли нещо?

Кабината му беше свързана с тази на съседа посредством няколко метра протрито въже и десетки метри ръждиви тръби; той се придърпа на около метър по въжето и остана да виси така, като оглеждаше внимателно света около себе си за източника на неприятната миризма.

Както винаги, въздухът на Мъглявината беше изпъстрен с кървавочервени петна. Една закътана част от мозъка му се опита да прецени червенината — дали не беше по-дълбока от предишната смяна? — докато погледът му обхождаше предметите, разпръснати из Мъглявината под и над него. Облаците приличаха на шепи сивкави парцали, осеяни на километри разстояние из въздуха. Сред и през облаците падаха звезди под формата на бавен и несекващ дъжд, който трополеше по Сърцевината. Светлината от широките по километър и половина сфери хвърляше движещи се сенки върху облаците, разпръснатите дървета, огромните мъгляви петна, които можеха да бъдат китове. Тук-там Рийз виждаше по някой малък проблясък, който означаваше края на краткото съществуване на далечна звезда.

Колко ли бяха на брой звездите?

Като дете Рийз се носеше сред кабелите с широко отворени очи и броеше, докдето можеше да стигне капацитетът на мозъка и търпението му. Сега вече подозираше, че звездите нямат брой, че съществуват повече звезди, отколкото косъма имаше на главата си... мисли в ума си или пък думи на езика си. Той вдигна глава и обходи с поглед едно небе, което беше обсипано със звезди. Чувстваше се така, сякаш висеше сред огромен облак светлина; сферите на звездите чезнеха в далечината, където се превръщаха в светлинни точки, така че самото небе приличаше на проблясваща в червено и жълто завеса.

Миризмата на изгоряло отново му напомни за себе си, процеждайки се през разределения въздух. Рийз уви кабела от кабината около пръстите на краката си и така освободи ръцете си; остави въртенето на Белт да изправи гръбнака му, след което огледа дома си от този нов ъгъл.

Белт беше окръжност с диаметър около осемстотин метра, една верига от порутени жилища и работни места, свързани едно с друго посредством въжета и тръби. В центъра на Белт се намираще самата мина, изстинало звездно ядро с широчина около стотина метра; преплетени кабели се издигаха от Белт към повърхността на звездното

ядро, като стържеха ръждясалия мениск със скорост един метър в секунда.

Тук-там, прикрепени по стените и покривите на Белт, се виждаха масивните, направени от бял метал отвори на реактивните двигатели; през няколко минути над някое от тези гърла се появяваше облаче дим и Белт се придвижваше незабележимо по петите на Рийз, като се отърсваше от ефекта на забавянето поради въздушното триене. Той разгледа нащърбения ръб на най-близкия реактивен двигател; беше прикрепен към покрива на съседа му и личеше, че е бил отрязан и заварен набързо. Както обикновено, вниманието му се отклони в произволно размишление. От какво транспортно или някакво друго средство беше дошъл този реактивен двигател? Кои бяха хората, които го бяха отрязали? И освен това, защо бяха дошли тук...?

Отново се появи миризмата от огън. Той разтърси глава и направи опит да се съсредоточи.

Беше време за новата смяна, разбира се, и около повечето кабинни на Белт се забелязваха малки възли от раздвижването, породено от работниците, които се придвижваха мрачно и уморено към спалните си мрежи, а на около четвърт от обиколката на Белт от Рийз, над леярната се носеше димна завеса. Видя как хората многократно се гмуркат в сивкавата мъгла. Когато излизаха, те влачеха след себе си осакатени, почернели форми.

Тела?

Като нададе лек вик, той се изви, сграбчи въжето и спринтира, лазейки над шахтите за разсеяна гравитация, по покривите и стените на кабините към леярната.

При ръба на сферата от пушек Рийз се поколеба. Стомахът му се сгърчи от вонята на изгоряло пърлено месо. От мъглата изскочиха две фигури, които постепенно изкристализираха като герои от някой сън. Носеха неузнаваем окървавен вързоп. Рийз се застопори и посегна надолу, за да им помогне; опита се да не припадне, когато овъглената плът се разпадна в ръцете му.

Обезобразената форма беше увита в покрити с петна одеяла и внимателно извлечена настрана. Единият от двамата спасители се изправи пред Рийз; бели очи блестяха наред покрито със сажди лице. На Рийз му трябваша няколко секунди, за да разпознае Шийн, началничката на неговата смяна. Притеглянето по посока на нейното

горещо, почерняло тяло той усети като едва доловимо раздвижване в областта на корема си и се засрами като откри, че дори в момент като този погледът му проследява капчиците пот по покритата ѝ с кървави петна гръд.

— Закъсняваш — каза тя с глас, който от дима беше заприличал на мъжки.

— Съжалявам. Какво се е случило?

— Експлозия. А ти какво мислиш? — Като отстрани кичур опърлена коса от веждата си, тя се извърна и посочи към застиналия димен покров. Сега вече Рийз успя да различи силуета на леярната във вътрешността му; кубичната ѝ форма се бе изкорубила, като че ли беше ударена от гигантска ръка. — Двама загинали засега — съобщиха Шийн. — По дяволите. Това е третото срутване за последните сто смени. Ако Горд правеше достатъчно здрави строежи за тази адски тъпа вселена, нямаше да се налага да карам колегите си да се изчегъртват един друг като развалено пърлено месо и то в такива количества. Дяволите да го вземат.

— Аз какво да правя?

Тя се извърна и го изгледа раздразнено; Рийз усети как по страните му се разлива вълна на объркване и страх. Гневът ѝ сякаш малко поутихна.

— Помогни ни да извлечем навън останалите. Придвижвай се близо до мен и всичко ще бъде наред. Опитай се да дишаш през носа, разбра ли?

След което тя се обърна и отново се гмурна в стелеция се пушек. Рийз се поколеба за част от секундата и бързо я последва.

Телата бяха измъкнати и оставени да бъдат отнесени във въздуха на Мъглявината, докато ранените бяха прибрани от семействата им и внимателно набутани в очакващите ги кабинни. Огънят в леярната беше потушен и скоро пушекът започна да се разнося. Горд, главният инженер на Белт, пълзеше над развалините. Инженерът беше нисък, рус мъж; той клатеше нещастно глава и накрая започна да прави планове за реконструирането на леярната. Рийз видя как роднините на загиналите и ранените гледат Горд с омраза, докато той се захващаше с работата си. Без съмнение инженерът не можеше да бъде обвинен за поредицата експлозии.

... Но ако не Горд, то кой тогава?

Смяната на Рийз беше отменена. Белт си имаше и втора леярна, която беше отдалечена от развалините на сто и осемдесет градуса и от Рийз се очакваше да отиде там за следващата си работна смяна; но засега беше свободен.

Той бавно се придърпа на път обратно към кабината си, като гледаше очарован следите от кръв, които оставяха ръцете му по възетата и покривите. Главата му очевидно продължаваше да е пълна с пушек. Рийз спря за няколко минути на входа на кабината си и направи опит да вдиша чист кислород от въздуха; червеникавокафявата придвижваща се звездна светлина обаче изглеждаше плътна почти колкото пушек. Понякога бризовете на Мъглявината изглежда бяха почти невъзможни за дишане.

Ех, ако небето беше синьо, помисли си той с една далечна част от мозъка си. Чудя се как ли изглежда синьото... Дори в детството на родителите му — поне така беше казал баща му — все още имало отсенки на синьо в небето, много далеч, в краищата на Мъглявината, далеч отвъд облаците и звездите. Рийз затвори очи и се опита да си представи един цвят, който никога не беше виждал, с мисълта за нещо студено, за чиста вода.

Така се беше променил светът от времето на баща му... Защо? И дали щеше да се промени отново? Дали щяха да се върнат синьото и другите студени цветове, или пък червеното щеше да се сгъстява, докато заприлича на цвета на съсипаната плът...

Рийз стигна с теглене до кабината си и пусна крана. Свали работната си дреха и започна да трие покритата си с кървави петна кожа, докато почувства болка.

Плътта се отдели от тялото в ръцете му като люспата на изгнил пърлен плод; костта заблестя в бяло...

Той лежеше в мрежата си с широко отворени очи и си припомняше.

В далечината проехтя три пъти звънец, ударен на ръка. Значи все още беше по средата на смяната — трябваше да издържи още една смяна и половина, цели дванайсет часа, преди да има извинение да напусне кабината си.

Ако останеше тук, щеше да полудее.

Рийз се изгърколи от мрежата, навлече си гащеризона и се плъзна навън от кабината. Най-краткият път до бара на началника на

снабдяването беше по протежение на Белт покрай порутената леярна; съвсем съзнателно той се обърна и запълзя в обратната посока.

Хората му кимаха през прозорците или от мрежите, изнесени навън, когато минаваше покрай тях, като някои се усмихваха с едва забележима симпатия. В Белт имаше само няколкостотин човека; трагедията вероятно беше засегнала почти всекиго. От няколко кабинни се носеха звуци на тихо ридание или викове на болка.

Рийз живееше сам, като се придържаше най-вече към собствената си компания; но познаваше почти всички обитатели на Белт. Сега се влачеше бавно покрай кабинни, в които хората, които познаваше малко по-отблизо, вероятно страдаха, а може би и умираха; той обаче продължи напред с усещането, че изолираността му се сгъстява около него като пушек.

Барът на началника на снабдяването беше една от най-големите сгради на Белт с дължина около двайсет метра; беше нашарена с катерещи се по нея въжета, а по-голямата част от едната стена беше покрита със стоки за бара. По време на тази смяна мястото беше претърпкано: вонята на алкохол и тютюн, бученето на гласовете, притеглянето на маса разгорещени тела — всичко това удари Рийз така, сякаш се беше блъснал в стена. Джейм, барманът, въртеше търговията си със замах и дрезгаво се смееше през посивяващата си, сплъстена брада. Рийз се застоя на ръба на кръжащата тълпа, изпълнен с нежелание да се върне в изолираната си кабина; пиенето и смехът обаче сякаш се носеха около него, изключвайки го и той се обърна, за да си върви.

— Рийз! Чакай...

Беше Шийн. Избутала се бе от центъра на група мъже; един от тях — огромен, застрашителен миньор на име Рох, се провикна с пиянски глас подир нея. Страните на Шийн бяха влажни от жегата в бара и освен това си беше отрязала опърлената коса; инак си беше грейнала и чиста в една нова и едва покриваща плътта ѝ работническа дреха. Когато заговори, гласът ѝ все още звучеше доста дрезгаво от пушека.

— Видях те да влизаш. Вземи. Изглеждаш така, сякаш се нуждаеш точно от това. — Тя му подаде някакво питие в една покрита с петна сфера.

Почувствал се внезапно неумел, Рийз каза:

— Тъкмо си тръгвах...

— Зная. — Шийн се приближи към него, без да се усмихва и побутна питието към гърдите му. — Вземи го все пак. — Той отново усети притеглянето на тялото ѝ като топлина в стомаха си — защо ли имаше гравитационното ѝ поле толкова различен привкус от този на останалите? — а освен това си даваше сметка, че го разсейват белите ѝ ръце.

— Благодаря. — Рийз взе питието и засмука пластмасовото зърно на сферата; по езика му се разля горещ алкохол. — Може би наистина имах нужда точно от това.

Шийн го изгледа с неприкрито любопитство.

— Странен чешит си, Рийз, нали?

Той отвърна на погледа ѝ, като позволи на своя да се плъзне по гладката кожа около очите ѝ. Беше поразен от това, че тя всъщност не бе много по-възрастна от самия него.

— В какъв смисъл съм странен?

— Пазиш себе си само за себе си.

Рийз сви рамене.

— Слушай, става въпрос за нещо, което трябва да преодолееш — продължи Шийн. — Необходима ти е компания. Както и на всички нас. Особено след смяна като тази.

— Какво искаше да кажеш преди? — попита той внезапно.

— Кога?

— По време на експлозията. Каза, че било много трудно да се построи нещо, което е достатъчно силно за тази вселена.

— Е, и какво?

— Ами... каква друга вселена съществува?

Тя засмука от напитката си, като пренебрегна призоваващите я крясъци от групата зад нея.

— Кой го е грижа?

— Баща ми имаше навик да казва, че мината убивала всички ни. Човешките същества не били създадени да работят там долу и да пълзят в столове на колелца при условия на пет гравитационни единици.

Тя се разсмя.

— Рийз, голям си образ. Но честно да си кажа, хич не съм в настроение за метафизични размишления. Онова, за което съм в

настроение, е да приспя мозъка си с този ферментирал сок от имитации на плодове. Така че можеш да се присъединиш към мен и момчетата, ако искаш, или пък можеш да отидеш да въздишаш по звездите. Разбрано? — Шийн се понесе, като се обърна, за да го изгледа въпросително; той поклати глава, усмихвайки се едва-едва, след което тя продължи да се носи обратно към компанията си и изчезна сред едно малко кълбо от ръце и крака.

Рийз допи питието си, проправи си с мъка път до бара, за да върне сферата и си тръгна.

Над Белт се носеше плътен облак, натезал от дъжд и намаляваше видимостта до няколко метра; въздухът, който той носеше със себе си, изглеждаше извънредно кисел и разреден.

Рийз се скиташе сред кабелите, които опасваха света му, а мускулите му работеха неуморно. Направи два пълни кръга покрай колиби и кабинни, които му бяха познати още от детството, като увеличаваше скоростта си, когато минаваше край добре познати физиономии. Влажният облак, разреденият въздух и ограничеността на Белт сякаш се събираха някъде във вътрешността на гръдния му кош. Из черепната му кутия се надпреварваха хиляди въпроси. Защо човешките материали и строителни техники бяха толкова неподходящи да устоят на силите в света? Защо човешките тела бяха така крехки пред лицето на тези сили?

Защо трябваше да починат родителите му, преди да са отговорили на въпросите, които го преследваха още от детството му?

Проблясъци на рационалност просветваха в тинята на изтощената му мисъл. Родителите му не разбираха положението си по-добре, отколкото той своето; не бе имало нищо друго, освен легенди, които те му разказваха преди горчивата си смърт. Детски приказки за някакъв Кораб, Екипаж, за нещо, наречено Болдеров пръстен... Родителите му обаче бяха живели с примирение. Те, както и останалите обитатели на Белт — дори и най-блестящите като Шийн — сякаш напълно приемаха участта си. Изглежда единствено Рийз беше преследван от въпроси и съмнения, които не бяха получили отговор.

Защо не можеше и той да бъде като всички останали? Защо не можеше просто да приеме и да бъде приет?

Остави се да се носи, за да си отпочине, защото го бяха заболели ръцете. По лицето му се сипеше мъгла от облака. В цялата му вселена

съществувахе едно-единствено същество, на което можеше да говори за всичко това — което реагираше по най-смислен начин на въпросите му.

И това беше един багер.

Усетил внезапен импулс, Рийз се огледа наоколо. Вероятно се намираше на стотина метра от най-близката елеваторна станция за мината; ръцете и краката му го понесоха натам с подновена енергия.

Облачната мъгла се завихри след Рийз при влизането му в станцията. Мястото беше абсолютно празно, както и бе очаквал. Цялата смяна до сутринта щеше да бъде пропусната; едва след два-три часа работниците от следващата смяна щяха да започнат да пристигат със сълзящи очи.

Станцията не представляваше почти нищо повече от още една кубическа желязна барака, закрепена в рамките на Белт. По-голямата част от нея беше заета от масивен цилиндър, около който беше навит новичък кабел. Цилиндърът беше рамкиран с повдигащи механизми, направени от някакъв метал, който оставаше недосегаем за ръждата, а на кабела беше окачено тежко кресло, снабдено с големи, плътни колела. Горната част на креслото завършваше с опори за главата и врата, а самото кресло беше покрито с дебела тапицерия. Към подпората в единия край на цилиндъра беше прикрепено контролното табло; таблото беше квадрат с дължината на човешка ръка и съдържаше оцветени бутони и циферблати с големината на юмрук. Рийз набързо набра една прилична поредица от команди на таблото и повдигачият цилиндър започна да вибрира.

Рийз се намести в креслото, като внимателно опъна дрехите под задника и бедрата си. На повърхността на звездата някоя гънка по плата можеше да реже като нож. Върху контролното табло светна червена лампичка, хвърляйки мрачни сенки и основата на кабината се плъзна настрани с леко стържене. Древната машина работеше на фона на хорово стържене и скърцане; цилиндърът се завъртя и кабелът започна да се развива.

С подскок Рийз се спусна през пода на станцията и потъна в гъстия облак. Креслото беше придърпвано по водещия кабел; водачът напредваше през мъглата — Рийз знаеше това, — за да измине четиристотин метра към повърхността на звездата. Познатото усещане от промяната в гравитацията се появи в стомаха му като допир от

нежни ръце. Белт се въртеше с малко по-голяма от орбиталната си скорост — за да може веригата от кабините да остане опъната, а няколко метра под Белт центроостремителната сила започна да чезне, така че Рийз се понесе бързо през истинска безтегловност. След това влезе в гравитационната яма на звездното ядро и теглото му бързо се възвърна, натоварвайки гърдите и стомаха му като желязо.

Въпреки неприятното усещане от спускането, той изпита чувство на облекчение. Чудеше се какво ли щяха да си помислят колегите му, ако можеха да го видят сега. По своя воля да слезе в мината по време на свободна смяна... и то за какво? За да си говори с някакъв багер!

Пред очите му заплува овалното лице на Шийн — интелигентно, скептично и прагматично.

Усети как страните му пламнаха от червенина и изведнъж се зарадва, че спускането му беше скрито в мъглата.

Излезе от мъглата и пред погледа му се показа звездното ядро. То представляваше шуплесто, петдесет метра широко кълбо от желязо, видимо надраскано от ръцете и машините на хората. Водещият кабел — както и разклоненията му, разпръснати равномерно около Белт — скърцаха по протежение на железния екватор със скорост един метър в секунда.

Спускането му забави ход; Рийз си представи повдигачия механизъм четиристотин метра над главата му, напънал се да го държи така, че да уравни мощното притегляне на звездата. Сега теглото се възвръщаше много по-бързо и достигна до способния да изтърбуши гръдния му кош връх от пет гравитационни единици. Колелата на креслото започнаха да се въртят с бръмчене; след това внимателно докоснаха движещата се желязна повърхност. Получи се удар, който го остави без въздух. Кабелът рязко се освободи, заплющя в обратна посока и изчезна в мъглата. Креслото бавно се търколи и накрая спря, след като беше отнесло Рийз на няколко метра от релсата на кабела.

Няколко секунди Рийз остана неподвижен в тишината на безлюдната звезда, за да може дишането му да се приспособи. Вратът, гърбът и краката му се чувстваха удобно в дебелия тапицерия, без по тях да се забелязват парчета срязана от натиска на въздуха плът или дреха. Той внимателно вдигна лявата си ръка; усещането беше като че ли около нея бяха увити железни ленти, но Рийз успя да достигне

малкото контролно устройство, инсталирано в страничната облегалка на креслото.

Извъртя глава на няколко градуса наляво и надясно. Креслото му стоеше самотно в центъра на железен пейзаж. Плътна ръжда покриваше повърхността, надраскана от долини с дълбочина по няколко сантиметра и надупчена от малки кратери. Хоризонтът беше на не повече от дванайсетина метра; струваше му се, че седи на върха на някой купол. Погледнат през слоя от облаци около звездата, Белт представляваше верига от кутийки, която се движеше из небето, а кабелите му завъртаха кабините и работилниците с по един пълен оборот на всеки пет минути.

Рийз често беше прехвърлял в ума си последователността от събития, която беше довела до съществуването на тази гледка. Звездата вероятно беше стигнала до края на активния си живот много векове преди това, оставяйки след себе си едно бавно въртящо се ядро, нажежено до бяло. В това нагорещено море са се образували острови от втвърдено желязо, които са се сблъскали и постепенно са се слели. Най-накрая около желязото трябва да се е втвърдила кожица, която е ставала все по-плътна и изстинала. В този процес са били уловени мехурчета въздух, които са нашарили сферата с каверни и тунели — и по този начин са я направили достъпна за човешките същества. Най-накрая преситеният с кислород въздух на Мъглявината е повлиял на блестящото желязо, като го е покрил с патина от кафяв оксид.

Ядрото на звездата вероятно вече беше изстинало чак до центъра си, но Рийз обичаше да си представя, че усеща едва доловимо топлинно излъчване от повърхността, последния призрак на звезден огън...

Тишината беше прорязана от някакво виене, далеч над него. Нещо проблясващо се стрелна надолу през въздуха и се удари в ръждата на метър от креслото на Рийз, като причини лек трус. Образува се малък кратер с диаметър около сантиметър; струйка дим се мъчеше да се издигне, въпреки притеглянето на звездата.

Сега през въздуха започнаха да съскат нови и нови малки снаряди; звездата зазвънтя от ударите.

Дъжд. Преобразуван от падането си през гравитационна яма от пет гравитационни единици в градушка от димящи куршуми.

Рийз изруга и посегна към контролното табло. Креслото се търколи напред, а всяка издатина и долчинка наоколо го оставяха без въздух. Той все още беше на няколко метра от най-близкия вход на миньорската фабрика. Как можа да бъде толкова небрежен и да се приземи на повърхността — сам, — когато съществуваше опасност от дъжд? Пороят ставаше все по-плътен и биеше по повърхността навсякъде около него. Той се сви, прикован за креслото си, в очакване дъждът да застигне главата и откритите му ръце.

Отворът на миньорската фабрика беше един дълъг правоъгълник, изрязан в ръждата. Креслото му се търкаляше убийствено бавно надолу по лекия наклон към вътрешността на звездата. Най-сетне покривът на фабриката се хлъзна над главата му; отделен на безопасно разстояние, дъждът пълзеше по ръждата.

След като остана неподвижен няколко минути, за да даде възможност на туптящото си сърце да се успокои, Рийз продължи да се придвижва надолу по слабия, криволичещ наклон; светлината на Мъглявината се отдалечи, за да бъде заменена от белите проблясъци на редица равномерно подредени лампи. Рийз се беше вторачил в тях, докато минаваше отдолу. Никой не знаеше на какъв принцип работеха глобусчетата с големина на юмрук. Очевидно лампите бяха блещукали тук, без да ги поддържа който и да било, векове наред — поне повечето от тях; тук-там редицата беше прекъсната от тъмнината на някоя отказала да работи лампа. Рийз минаваше през тъмните места потръпвайки; както винаги умът му се втурна напред през годините към едно бъдеще, когато на миньорите щеше да им се наложи да работят без присъствието на древните лампи.

След като измина петдесет метра от галерията — една трета от пътя по обиколката на звездата — светлината на Мъглявината и шумът от дъжда изчезнаха напълно. Рийз стигна до обширно, цилиндрично помещение, чийто покрив се намираше на около десет метра под повърхността на звездата. На светлината от лампите проблясваха стени от неръждаем метал. Това беше входът към същинската част на мината; стените на помещението бяха пробити от отворите на пет кръгли галерии, които водеха към сърцето на звездата. Къртиците — копаещите машини — режиха и пречистваха метала в галериите, като го връщаха на повърхността под формата на буци руда, които можеха да се обработват.

Истинската функция на хората тук долу беше да подпомагат ограничените възможности на машините за копаене при вземането на решение — да нагаждат нормите им може би или пък да насочват дълбаенето на нови галерии около развалените колички. Малцина бяха хората, способни на нещо повече... макар че някои миньори, като Рох например, бяха пълни с пиянски истории за геройските си подвизи при тези екстремни гравитационни условия.

От едната галерия долиташе тътнещ, стържещ звук, Рийз обърна креслото. След няколко минути в светлината на залата навлезе тъпа муцуна и с болезнено бавни движения една от машините, които миньорите наричаха Къртици, си проправи път през края на тунела.

Къртицата представляваше цилиндър от матов метал с дължина от около пет метра. Движеше се с помощта на шест широки гуми. Муцуната на Къртицата беше покрита с режещи приспособления и щипки, подобни на ръце, които разработваха желязото на звездата. Към задната част на машината беше прикрепен широк кош, който съдържаше няколко буци прясно отрязано желязо.

Рийз каза рязко:

— Състояние!

Къртицата се придвижи още малко напред и спря. Отговори по начина, по който отговаряше винаги:

— Пълно сензорно блокиране.

Гласът ѝ беше писклив и плосък и излизаше някъде от вътрешността на одрасканото ѝ тяло.

Рийз често си мислеше, че ако знаеше какво се крие зад този кратък доклад, щеше да разбере много повече от онова, което го озадачаваше в света.

Къртицата протегна една ръка от муцуната си. Посегна назад към коша в задната си част, започна да вдига буци руда с големината на човешка глава и се зае да ги трупа на купчина върху пода на залата. Рийз погледа работата ѝ известно време. Около приспособленията на муцуната ѝ имаше груби следи от заваряване, а също така и около осите на колелата и край местата, където бяха закрепени кошовете; освен това по обвивката на Къртицата се забелязваха дълги и тънки белези, които ясно показваха на кои места са били отрязани разни приспособления преди много дълго време. Рийз присви очи, за да вижда само широките цилиндрични контури на Къртицата. Какво ли е

било закрепено на мястото на онези белези по корпуса ѝ? С внезапно прозрение той си представи реактивните двигатели, които поддържаха Белт в орбитата му, съединени с Къртицата. Във въображението му отделните съставни части се движеха безразборно, събираха се и се отделяха в различна степен на неправдоподобност. Дали бе възможно реактивните двигатели някога да са били част от Къртицата? Дали навремето тя не е била някакъв летателен апарат, пригоден за работа тук долу?

Не беше изключено обаче други приспособления да са били прикрепени към тези белези — приспособления, които отдавна са излезли от употреба и такива, които той въобще не беше в състояние и да си представи — може би „сензорите“, за които говореше Къртицата.

Рийз усети прилив на необяснима благодарност към Къртиците. В цялата заобикаляща го, срутваща се вселена, тези толкова непознати същества представляваха единственият елемент на нещо странно, нещо от друг свят; те бяха единственото, върху което трябваше да се труди въображението му. Първият път, когато бе започнал да размишлява върху това, че някъде и някога нещата могат да са различни от това, което са тук и сега, беше преди около стотина смени, когато една Къртица ненадейно го запита дали не му се струва, че въздухът на Мъглявината става все по-труден за дишане.

— Къртицо — каза той.

От носа на, Къртицата се протегна снабдена със стави метална ръка; върху Рийз се фиксира някаква камера.

— Небето днес изглеждаше малко по-червено.

Пренасянето на буците руда не намали ход, но малкият обектив оставаше неподвижен. Някъде по муцуната на машината започна да премигва червена лампичка.

— Моля въведете спектрометрични данни.

— Не разбирам за какво говориш — отвърна Рийз. — А дори и да разбирах, не разполагам със „спектрометър“.

— Моля определете количеството на въведените данни.

— Пак нищо не разбирам — търпеливо обясни Рийз.

През следващите няколко секунди машината го изучаваше внимателно.

— Колко е червено небето?

Рийз отвори уста, но се поколеба, защото не му идваха думи.

— Не знам. Червено. По-тъмно. Е, не чак толкова тъмно, колкото кръв.

Обективът просветна в ален отблясък.

— Моля градуирайте.

Рийз се опита мислено да се взре в небето.

— Не, не толкова светло.

Проблясъкът премина към по-тъмни цветове от спектъра, през пурпурно до кално кърваво.

— Върни се малко назад — каза Рийз. — ... Ето го. Мисля, че е такава.

Обективът угасна. Лампичката на муцуната, която продължаваше да свети в аленочервено, спря да премигва и засвети ярко и постоянно. Рийз си спомни за предупредителната светлина на повдигащото устройство и усети как плътта му се сплесква под одеялото на тежестта си.

— Къртицо, какво означава тази светлинна?

— Предупреждение — отвърна машината с кънтящия си глас. — Влошаването на околната среда е заплаха за живота. Препоръчва се достъп до помощна екипировка.

Рийз разбра „заплаха“, но какво ли означаваше всичко останало? Каква помощна екипировка?

— По дяволите, Къртицо, какво трябва да направим?

Къртицата обаче не даде никакъв отговор; тя спокойно продължи да разтоварва коша си.

Рийз я гледаше, а мислите се надпреварваха в главата му. Събитията през последните няколко смени изплуваха на повърхността на мозъка му като парченца от мозайка.

Тази вселена беше много трудно поносима за човешките същества. Експлозията беше доказала това. А сега, ако въобще разбираше нещо от онова, което казваше Къртицата, изглеждаше, че червенината на небето е поличба за обречеността на всички тях, сякаш самата Мъглявина беше някаква огромна и непонятна предупредителна лампа.

Чувството за ограниченост се върна с тежест, която беше по-унищожителна от притеглянето на звездното ядро. Рийз никога нямаше да успее да накара когото и да било да разбере грижите му. Той беше

просто едно глупаво дете, а опасенията му се базираха на намеци и фрагменти, до един разбрани само отчасти.

Дали щеше да си е още дете, когато дойдеше краят?

През въображението му прелетяха сцени от апокалипсис; представи си как звездите се замъгляват, облаците се сгъстяват, а самият въздух става все по-киселинен и не може да свърши никаква работа на белите му дробове...

Трябваше да се връща на повърхността, към Белт и по-нататък; трябваше да проучи нещата по-задълбочено. А в цялата му вселена имаше само едно-единствено място, на което можеше да отиде.

Рафт. Трябваше някак да се добере до Рафт.

С ново чувство на целеустременост, смътно, но изгарящо го, Рийз обърна креслото към рампата за излизане.

2.

Дървото беше едно колело от клони и листак с ширина около петдесет метра. Като забавяше въртенето си, то с видимо нежелание се спусна в гравитационната яма на звездното ядро.

Палис — пилотът на дървото — висеше на ръце и крака под покрития с възли дънер. Звездното ядро и кипящата мина на Белт бяха останали зад гърба му. С критичен поглед той се вгледа през гъстия листак към дима, който висеше парцаливо над най-горните клони. Слойт дим съвсем не беше чак толкова плътен: Палис виждаше ясно как звездната светлина свободно прониква през него и къпе кръглите листа на дървото. Той прокара ръце по най-близкия клон и усети нестабилното трептене на деликатната дървесина. Дори тук, в основата на клоните, той долавяше развълнуваната несигурност на дървото. Върху него действаха две сили. То се мъчеше да избяга от смъртоносната гравитационна яма на звездата, но в същото време се стремеше да избяга и от сянката на облака дим, който го теглеше обратно към ямата. Опитният специалист по дърветата беше длъжен да постига идеален баланс между тези две сили; дървото трябваше да се носи в неустойчиво равновесие на необходимата дистанция.

Сега въртящите се клони се врязаха във въздуха и дървото подскочи нагоре с цял метър. Палис за малко да изпадне. От листака в пълен безпорядък излетя облак скитери; мъничките същества с формата на колелца зажузаха около лицето и ръцете на човека в опитите си да възвърнат сигурността на родителя си.

Кокалите да го вземат онова момче...

С гневни, плавни движения на ръцете, Палис се задърпа напред през листака към горната част на дървото. Прокъсаният облак дим висеше на няколко метра над главата му, прикрепен едва-едва към клоните посредством нишки пушек. Влажната дървесина поне в половината от горивните гърнета, прикрепени към клоните, беше, както много скоро откри Палис, изконсумирана.

А Гоувър, неговият така наречен помощник, го нямаше никакъв.

С увити около листака пръсти на краката, Палис се изправи в цял ръст. На възраст от около петдесет хиляди смени, той вече беше стар по стандартите на Мъглявината; но коремът му беше все още плосък и твърд като дънера на едно от любимите му бързоподвижни дървета, а повечето мъже биха се засрамили от мрежата белези от клони, която покриваше лицето, ръцете и дланите му, и която почервеняваше до бялсък, когато се разгневеше.

А сега моментът беше точно такъв.

— Гоувър! По Кокалите, какво си мислиш, че правиш?

Над едно от гърнетата близо до периферията на дървото се появи слабо, интелигентно лице. Гоувър се отърси, за да се измъкне от едно гнездо от листа и бързо се спусна през платформата от клони. Върху тесния му гръб подскочаше някакъв вързоп.

Палис стоеше със скръстени ръце и изпъкнали бицепси.

— Гоувър — каза меко той, — пак да те питам. Какво си мислиш, че правиш?

Гоувър притисна нос с обратната страна на дланта си и така си разтърка ноздрите, че те за малко загубиха формата си; ръката му се отмести оттам лъщяща.

— Бях свършил — смотолеви той.

Палис се наведе над него. Втрещеният взор на Гоувър се плъзна встрани от погледа на пилота на дървото.

— Ще свършваш, когато ти кажа, а не преди това.

Гоувър не отрони и дума.

— Виж — Палис мушна с пръст вързоп на Гоувър. — Все още имаш половината от дървения си товар. Огньовете са на угасване. А я погледни състоянието на облака от дим. Повече дупки, отколкото на проклетия ти потник. Дървото ми не може да разбере дали да върви напред или назад и то благодарение на теб. Не усещаш ли, че се тресе? Слушай сега, Гоувър. Пет пари не давам за теб, но наистина ме е грижа за дървото ми. Само да му причиниш още едно разстройване и ще те изхвърля през края на периферията; ако извадиш късмет, Кокалите ще вечерят с теб, а пък аз сам ще си заведа дървото до Рафт. Разбрано?

Гоувър висеше пред него, а ръцете му апатично подръпваха раздрания подгъв на потника му. Палис остави напрежението да стигне до връхната си точка, след което просъска:

— А сега се размърдай!

Със светкавично движение Гоувър се придърпа до най-близкото гърне и започна да трупа в него дърва, които вадеше от вързопа си. Не след дълго пресни вълни пушек започнаха да се присъединяват към разпокъсания облак, а тресенето на дървото намаля.

Понеже гневът му беше попреминал, сега Палис просто наблюдаваше непохватните движения на момчето. Не че не си беше получил дажбата от неопитни помощници в миналото, но в доброто старо време повечето от тях имаха желание да понаучат нещичко. Да се опитат. И постепенно, с течение на тежките смени, същите онези млади хора се бяха превърнали в благонадеждни мъже и жени, а мозъците им се бяха вкоравили заедно с телата им.

Но не и тази пасмина. Не и младото поколение.

Това беше третият му полет с момчето Гоувър. А момъкът си оставаше все така муден и носещ неприятности, както в началото, когато го бяха назначили да работи на дърветата; Палис щеше да бъде безкрайно щастлив, ако успееше да го върне обратно към науката.

Погледът му неспокойно обхождаше червеното небе. Падащите звезди приличаха на фонтан от точки, които се носеха в далечното пространство; дълбините на Мъглявината, далеч под него, приличаха на мрачно пурпурно тресавище. Дали това носталгично пренебрежение към днешните младежи не беше просто симптом на старостта...? Или хората наистина се бяха променили?

Разбира се, нямаше съмнение, че светът около него се бе променил. Ясното синьо небе, както и обилните ветрове от младостта му вече бяха само спомени; самият въздух се превръщаше в задимена киша, а заедно с това и мозъците на хората сякаш ставаха все по-негодни.

Но едно нещо беше сигурно. На дърветата му не им харесваше подобен мрак.

Палис въздъхна, като се опита да излезе от самовглъбението си. Звездите не преставаха да падат, без да се съобразяват с цвета на небето. Животът продължаваше и той трябваше да си върши работата.

По петите на босите му крака пробягаха някакви слаби вибрации, които му подсказаха, че дървото вече почти се е стабилизирало, носейки се по ръба на гравитационната яма на звездното ядро. Гоувър мълчаливо се движеше сред горивните гърнета.

Да му се не види, значи младежът можеше да си върши и добре работата, ако го насилят. Ей това му беше най-дразнещата черта.

— Така, Гоувър, искам да се поддържа този слой, докато отсъствам от дървото. А Белт е малък; веднага ще разбере, ако се разлентяйстваш. Ясен ли съм?

Гоувър кимна, без да го поглежда.

Палис се спусна през листака, а мислите му се насочиха към трудните преговори, които го очакваха.

Беше дошъл краят на работната смяна на Рийз. Той се издърпа изтощено през вратата на леярната.

По-хладният въздух изсуши потта по челото му. Рийз се теглеше по въжетата над покривите към кабината си и проверяваше дланите и ръцете си с известно любопитство. Когато един от по-старите работници изпусна черпак с желязо, той едва успя да избегне потока от разтопен метал; в плътта му се бяха впили миниатюрни капчици и бяха прогорили малки дупчици, които...

През Белт премина огромна сянка. По гърба на Рийз се плъзна вълна въздух. Той вдигна поглед; в дъното на черепа му се загнезди някакво чувство на изненадваща студенина.

Дървото изглеждаше величествено на фона на пурпурното небе. Дузината му радиални клони и техният воал от листа се въртяха със спокойна увереност; дънерът приличаше на мощен дървен череп, който проблясва сред въздушния океан.

Точно това му трябваше. Сега беше неговият шанс да избяга от Белт...

Дърветата за снабдяване бяха единственото известно средство за пътуване от Белт до Рафт, затова откакто взе решение непосредствено след избухването в леярната, Рийз сериозно възнамеряваше да си намери място на следващото дърво, което посети Белт. Той беше започнал да си приготвя храна, като завиваше сушено месо във вързопи от парцали, пълнеше платнени сфери с вода...

Понякога, по време на смените му за сън, беше лежал буден, взирайки се в импровизираните си приготовления и челото му се бе обливало в пот, докато се чудеше дали ще има смелостта да предприеме решителната стъпка.

Е, моментът беше дошъл. Като се вглеждаше във величественото дърво, Рийз се замисли над чувствата си: знаеше, че не е герой и почти

беше сигурен, че страхът ще го оплете като мрежа от въжета. Но сега не усещаше страх. Дори натрапливата болка в ръцете му беше утихнала. Изпитваше единствено въодушевление; бъдещето приличаше на едно празно небе, в рамките на което надеждите му сигурно щяха да си намерят място.

Той се забърза към своята кабина и събра вързопа си с провизии, които вече бяха вързани една за друга; след това се покатери на покрива.

От дънера на дървото се беше развило едно въже и сега висеше през петдесетте метра до Белт, а краят му се удряше във въртящите се в орбита кабинни. По въжето уверено започна да слиза някакъв човек, клатейки се във въздуха; беше покрит с белези, стар и мускулист, сам превърнал се почти в част от дървото. Без да обръща внимание на наблюдаващия го Рийз, мъжът се спусна без каквото и да е колебание през празния въздух към една от кабините и взе да се придвижва из Белт.

Рийз се придържаше към покрива си с една ръка. Въртенето на Белт отнасяше кабината му все по-близо до веещото се въже на дървото; когато то стигна на един метър от него, той се вкопчи в него и без да се колебае, се отлепи от Белт и запълзя нагоре.

Както винаги преди започването на следващата смяна, барът на началника на снабдяването беше претъпкан с хора. Палис зачака отвън, наблюдавайки как тръбите и приличащите на кутийки кабинни на Белт се въртят около звездното ядро. Най-накрая Шийн се появи с две сфери за алкохол в ръце.

Двамата се понесоха към относителното уединение на едно дълго пространство от тръби и мълчаливо пийнаха от сферите си. Погледите им се срещнаха за миг. Палис отклони своя с известно объркване — после пък се почувства смутен от това.

По Кокалите да върви всичко. Миналото си беше отишло.

Той сръбна от питието си и се опита да не направи гримаса.

— Мисля, че това нещо става все по-хубаво — обади се той най-накрая.

Веждите ѝ леко се повдигнаха.

— Съжалявам, че не можем да постигнем нещо по-добро. Без съмнение твоят вкус е малко по-рафиниран.

Палис усети как от гърлото му се изплъзва въздишка.

— По Кокалите, Шийн, хайде да не вадим шпагите. Да, Рафт разполага с машина за алкохол. Да, онова, което тя произвежда, е хиляди пъти по-fino от тая преработена пикня. И това за никого не е тайна. Но течността, която пием в момента, наистина е малко по-добра, отколкото беше преди. Нали така? А сега можем ли да се захванем с нашата работа?

Тя сви рамене с безразличие и отпи от сферата си. Палис наблюдаваше как разсеяната светлина се преплита в косата ѝ и привличането, което изпитваше към нея, отново го завладя. Проклятие, трябваше да се издигне над всичко това. Вероятно бяха изминали не по-малко от пет хиляди смени от времето, когато бяха спали заедно, когато крайниците им се бяха преплитали в нейната спална мрежа, докато Белт тихо се бе въртял около звездата си...

Бяха го направили само веднъж, просто две уморени човешки същества, които заедно се бяха поддали на момента. А сега това само пречеше на работата им. Всъщност той подозираше, че миньорите я използват като фронт за преговори с него, защото знаеха какво влияние му оказва Шийн. Играта беше загрубяла. И ставаше все по-груба...

Палис се опита да се съсредоточи върху онова, което казваше тя:

— ... Така че продукцията ни намаля. Не можем да изпълним доставката. Горд казва, че ще минат не по-малко от петдесет смени, преди онази леярна отново да заработи пълноценно. Така стоят нещата. — Шийн замълча и се вторачи в него предизвикателно.

Погледът му се отклони от лицето ѝ и започна да обикаля разсеяно Белт. Сред веригата от кабинни порутената леярна приличаше на овъглена, спаружена рана. Той се опита за момент да си представи гледката там вътре по време на аварията — как стените се изтърбушват, как от черпаците се излива разтопено желязо...

Палис потрепери.

— Съжалявам, Шийн — каза бавно той. — Наистина съжалявам. Но...

— Но няма да ни оставиш пълната такса — прекъсна го тя кисело.

— Проклятие, не съм аз този, който определя правилата. Там горе съм докарал цяло дърво със стока; готов съм да ви дам толкова, за

колкото можете да се разплатите в желязо, при договорен курс на размяната.

Тя просьска със стиснати зъби, забила поглед в питието си:

— Палис, мразя да прося. Представа си нямаш колко мразя да прося. Но ние имаме нужда от тази доставка. От крановете ни тече отпадъчна вода; наоколо е пълно с болни и умиращи...

Той изпи последната глътка от питието си.

— Остави това, Шийн — прекъсна я той и думите му прозвучаха по-грубо, отколкото беше възнамерявал.

Жената вдигна глава и го фиксира с очи, които се бяха свили до цепнатини.

— Човече от Рафт, вие се нуждаете от нашия метал. Не забравяй това.

Палис си пое дълбоко въздух.

— Шийн, имаме си и друг източник. Знаеш го много добре. Предишният Екипаж откри две звездни ядра в правилни кръгли орбити около Сърцевината...

Тя се изсмя тихо.

— А ти знаеш, че другата мина вече не произвежда нищо. Нали, Палис? Все още не ни е известно какво ѝ се е случило, но дотолкова имаме информация. Тъй че хайде да не си играем разни игрички.

Вълна на срам се надигна дълбоко в него като голям мехур; усети, че лицето му почервява и си представи как белезите му изпъкват като оживяла мрежа. Значи знаеха. Добре поне, замисли се той мрачно, добре поне, че евакуирахме единствената друга мина на Мъглявината, когато онази звезда се приближи твърде много. Поне имаме достатъчно чувство за достойнство, за да направим това. Макар и не съвсем достатъчно, че да не се стигне дотам да лъжем за всички станали неприятности, за да можем да запазим преимуществата си, които имаме пред тези хора...

— Шийн, така доникъде няма да стигнем. Аз просто си върша работата, а това не е във властта ми. — Той ѝ подаде празната си сфера за напитки. — Разполагате с една смяна, за да решите дали да приемете условията ми. След това си тръгвам, независимо от отговора. И виж какво, Шийн, искам да запомниш само едно. Ние можем да рециклираме желязото си хиляди пъти по-лесно, отколкото вие храната и водата си.

Тя го наблюдаваше безстрастно.

— Надявам се да ви заседнат в гърлото, човече от Рафт.

Палис усети как раменете му увиснаха. Обърна се и бавно се запридвижва към най-близката стена, от която можеше да скочи към въжето от дървото.

Една колона миньори се катереха с мъка към дървото, а на гърбовете им бяха завързани плочи желязо. Под ръководството на пилота плочите бяха здраво закрепени по периферията на дървото на голямо разстояние една от друга. Миньорите се спуснаха към Белт, натоварени с бурета, пълни с храна и прясна вода.

Наблюдавайки ги от листака, Рийз не можеше да разбере защо такава голяма част от сандъците с храна бяха останали на дървото. Той стоеше здраво прилепен към един клон с ширина половин метър — като внимаваше да не разреже дланите си на острия му като нож водещ ръб, — а около тялото си беше увил плътен слой листа. Нямахше как да разбере колко е часът, но товаренето на дървото вероятно беше траяло няколко смени. Наблюдаваше с широко отворени очи и изобщо не му се спеше. Знаеше, че отсъствието му от работа ще остане незабелязано поне две смени и — помисли си той с едва доловима нотка на тъга — може да мине много време, преди някой да се загрижи дотолкова, че да тръгне да го търси.

Е, светът на Белт вече беше зад гърба му. Каквито и опасности да го очакваха в бъдеще, поне щяха да са нови заплахи.

Всъщност в момента имаше само два проблема. Гладът и жаждата...

Белята стана малко след като си беше намерил това скривалище сред листата. Един от работниците от Белт се бе препънал в малкия му сак с провизии; като си мислеше, че сакът принадлежи на омразните хора от екипажа на Рафт, миньорът подели късчетата храна с приятелите си. Рийз си даваше сметка, че беше извадил късмет, като не откриха и него самия... но сега не разполагаше с никакви запаси и стърженето на пресъхналото му гърло и празния му стомах вече кънтеше в главата му.

Най-сетне обаче товаренето беше свършило; и когато пилотът задвижи дървото си, дори жаждата остана зад гърба на Рийз.

След като и последният миньор се бе плъзнал надолу към Белт, Палис нави въжето и го овеси на една кука, закрепена на дънера. Ето

че посещението му беше свършило. Шийн повече не му проговори и в течение на няколко смени той трябваше да понася мрачното мълчание на някакви непознати хора. Той поклати глава и с известно облекчение пренасочи мислите си към обратния полет към дома.

— Хайде, Гоувър, да те видя как ще се задействаш! Искам да преместиш гърнетата на долната страна на дървото, да ги напълниш и подпалиш, преди да съм свършил с навиването на това въже. Или предпочиташ да изчакаме и следващото дърво?

Гоувър се хвана на работа с общо взето бързи темпове и не след дълго под дървото се простираше одеяло от пушек, което скриваше от погледа Белт и звездата му.

Палис стоеше близо до дънера с възприемчиви за възбуденото раздвижване на соковете ръце и крака. Чувстваше се така, сякаш усещаше големите растителни мисли на дървото при реакциите му спрямо простиращата се под него тъмнина. Дънерът бучеше доловимо; клоните пореха въздуха; листакът се клатеше и шумолеше, а скитерите се търкаляха един връз друг, объркани от внезапната промяна на скоростта на въздуха; и тогава, с въодушевен тласък, огромната въртяща се платформа се отдели от звездата. Белт и мизерният живот на него се смалиха до големината на прашинка с размерите на детска играчка, която бавно падаше на фона на Мъглявината, а с ръце и крака притиснати към летящото дърво, Палис се намираше там, където се чувстваше най-щастлив.

Задоволството му продължи около една смяна и половина. Той обикаляше дървената платформа и мрачно наблюдаваше как звездите се плъзгат през тихия въздух. Полетът просто не беше плавен. О, не чак толкова, че да наруши дълбоката дрямка на Гоувър, но за тренираните сетива на Палис усещането беше като да караш скитер на силен вятър. Той притисна ухо към високата десет метра стена на дънера; усещаше как стволът се върти с бръмчене в изпълнената с вакуум коруба в опитите си да уравни вяртенето на дървото.

Сякаш имаше някакъв дисбаланс, причинен при товаренето... Но това беше невъзможно. Палис лично бе ръководил поставянето на товара, за да е сигурен, че разпределението на масата около периферията е равномерно. Да не забележи такъв огромен дисбаланс за него би било равносилно на... ами на това да забрави да диша.

Какво ставаше тогава?

С нетърпеливо мърморене той се отгласна от дънера и се отправи към периферията. Захвана се да бърника из привързаните товари, като методично проверяваше наново всяка плоча и всеки сандък и така изграждаше в главата си картина за разпределението на товара по дървото...

Стигна до едно място и спря. Един от сандъците с храна беше разбит; пластмасовата му обвивка беше пропукана на две места и половината от съдържанието му липсваше. Той нетърпеливо провери бурето с вода, което се намираше най-близо. То също беше разбито и изпразнено до дъно.

Усети как ноздрите му се издуват от горещ въздух.

— Гоувър! Гоувър, ела тук!

Момчето бавно се приближи, а слабото му лице беше изкривено от лошо предчувствие.

Палис остана неподвижен, докато Гоувър дойде на една ръка разстояние от него; тогава стрелна дясната си ръка напред и сграбчи рамото на чирака. Момчето запъшка и се заизвива, но не можа да се освободи от хватката. Палис посочи към разбитите съдове.

— Ти как му викаш на това?

Гоувър се вторачи в сандъка и бурето, а изражението му беше наистина шокирано.

— Ей, не съм го направил аз, пилот. Не ми е толкоз малко мозъкът, я!

Палис натисна още по-здраво ставата на рамото му с палец, като търсеше нерва.

— Да не би да опазих храната от миньорите, за да осигуря пир за безполезната ти личност? Защо бе, малък недорасляк? Ей, сега вече наистина ще те хвърля зад борда. Когато се върна на Рафт, ще се погрижа нито един ден от живота ти да не мине, без светът да научава какъв измамлив, крадлив... малък...

И тогава той замълча, а гневът му се изпари.

Имаше още нещо, което не беше наред. Теглото на взетите от сандъците провизии въобще не беше достатъчно, за да наруши баланса на дървото. А колкото до Гоувър, е, той и без това се беше доказал в миналото като крадец, лъжец и какво ли не още, но сега беше прав: чак толкова глупав не беше, че да направи това.

Палис с нежелание освободи рамото на момчето. Гоувър разтри ставата си, докато го гледаше с ненавист. Пилотът се почеса по брадичката.

— Добре де, Гоувър, ако не си взел ти тия неща, тогава кой? А?

По Кокалите, явно имаха на борда пътник без билет.

Палис бързо застана на четири крака и притисна ръцете и стъпалата си към дървесината на един клон. Той затвори очи и се остави лекото тресене да му даде необходимата информация. Ако неравновесието не идваше от периферията, тогава откъде...?

Изведнъж Палис се изпъна и почти пробяга около четвърт от обиколката на периферията, а дългите пръсти на краката му се захващаха здраво из клонака. Той спря за няколко секунди с ръце отново увити около един клон; след това пак потегли, но този път по-бавно, към центъра на дървото, като се спря по средата на пътя към дънера.

Сред клоните имаше малко гнездо. През вързопа от листа се виждаха няколко разкъсани парчета избелял плат, кичур рошава черна коса и висяща безжизнено ръка; ръката принадлежеше на момче или млад мъж, прецени пилотът, но беше покрита с много мазоли, а освен това по цялата ѝ повърхност бяха разпръснати малки ранички.

Палис се изправи до пълния си ръст.

— Аха, ето го нашето неочаквано тегло, чирак. Пожелавам ви добра смяна, сър! Сега ли ще поръчате закуската си?

Гнездото експлодира. От плетеницата крайници излетяха скитери, след което бързо изчезнаха нанякъде с пълно безразличие; и накрая пред Палис застана полуизправено момче с подпухнали от съня очи и образувала пълен кръг от ужас уста.

Гоувър се промъкна боязливо до Палис.

— По Кокалите, това е минен плъх.

Палис поглеждаше ту едното момче, ту другото. Двамата изглеждаха приблизително на една възраст, но докато Гоувър беше добре охранен и със слаби мускули, ребрата на пътника без билет бяха като на анатомичен модел, а мускулите му изглеждаха като на мъж; ръцете му пък представляваха съсипаният резултат от денонощен труд. Около очите на момъка имаше тъмни кръгове. Палис си спомни за избухналата леярна и се зачуди на какви ли ужаси вече беше станал

свидетел този млад миньор. Сега момчето изду предизвикателно гръдния си кош и сви ръцете си в юмруци.

Гоувър се подсмихна със скръстени ръце:

— Какво ще правим сега, шефе? Да го хвърлим ли на Кокалите?

Палис се извърна към него с ръмжене.

— Гоувър, понякога ме отвращаваш.

Момчето отстъпи назад.

— Но...

— Почисти ли вече горивните гърнета? Не? Тогава се захващай с това. Веднага!

Като хвърли един последен съкрушителен поглед към гратисчията, Гоувър тромаво се отдалечи през дървото.

Пътникът без билет го гледаше как си отива с известно облекчение; след това се извърна към Палис.

Гневът на пилота се беше изпарил. Той вдигна ръце с обърнати нагоре длани.

— Спокойно. Няма да те нараня... а пък от този лентяй няма какво да се притесняваш. Как ти е името?

Момчето отвори уста, но оттам не излезе никакъв звук; то облиза напуканите си устни и успя да промълви:

— Рийз.

— Добре. Аз съм Палис. Пилот съм на това дърво. Знаеш ли какво означава това?

— Аз... Да.

— По Кокалите, пресъхнал си, нали? Нищо чудно, че си откраднал онази вода? Ти беше, нали? А също и храната?

Момчето кимна колебливо.

— Съжалявам. Ще ви се разплатя...

— Кога? Като се върнеш на Белт ли?

Рийз поклати глава, а в погледа му проблесна някаква искра.

— Не. Няма да се върна там.

Палис стисна юмруци и ги постави на бедрата си.

— Слушай сега. Ще трябва да се върнеш. Ще ти разрешат да останеш на Рафт само докато отпътува следващото дърво с провизии; но след това ще те транспортират обратно. Предполагам, че ще се наложи да си заработиш пътните. Разбираш ли?

Рийз отново поклати глава, а на лицето му беше изписана непоколебима решимост.

Палис огледа младия миньор и дълбоко в него започна да се надига неочаквана симпатия.

— Още си гладен, нали? И жаден, обзалагам се. Ела. Държа моята — и тази на Гоувър — дажба при дънера.

Той поведе момчето по повърхността на дървото. Наблюдаваше под вежди как момчето се придвижва почти ходейки по покритата с листа платформа, как краката му търсят сигурните места и след това се наместват в листака, като това му позволяваше да „застава“ на дървото. Контрастът с непохватното препъване на Гоувър нямаше как да не бъде забелязан. Палис се хвана, че се чуди, какъв ли специалист по дърветата може да излезе от момъка...

След около десетина метра двамата подплашиха ято скитери; дребните същества се спуснаха към лицето на Рийз и той отстъпи назад стъписан. Палис се разсмя.

— Не се притеснявай. Скитерите са безобидни. Те са семената, от които пониква дървото...

Рийз кимна.

— Така и предполагам.

Палис вдигна едната си вежда:

— Така ли?

— Да. Вижда се, че формата е много сходна; разликата е само в размерите.

Палис слушаше с мълчалива изненада сериозния, прегракнал глас.

Стигнаха до дънера. Рийз застана пред високия цилиндър и прокара пръсти по чепатата дървесина. Палис прикри усмивката си.

— Долепи ухо до кората. Хайде.

Рийз се подчини с объркан вид — който обаче премина в почти комично задоволство.

— Това, дето се върти вътре в корубата, е стволът. Виждаш ли, дървото е живо, чак до сърцевината си.

Рийз беше отворил широко очи.

Сега Палис се усмихна съвсем открито.

— Обаче ми се струва, че няма да живееш още много, ако не хапнеш и не пийнеш. Ела...

След като остави момчето да поспи около четвърт смяна, Палис го хвана на работа. Не след дълго Рийз вече беше надвесен над едно горивно гърне и изстъргваше пепелта и саждите от желязото с подходящо оформени дървени пластини. Палис откри, че момчето работи бързо и качествено, независимо дали го контролират или не. Още веднъж Гоувър изпадна в неблагоприятна ситуация при сравнението... и съдейки по погледите, които той мятеше към Рийз, Палис разбра, че помощникът му си дава сметка за това.

След около половин смяна Палис занесе на Рийз една сфера с вода.

— Вземи, заслужи си почивката.

Рийз приклепна сред листата, докато размачкваше схванатите си ръце. Лицето му беше кално от потта и саждите и той с благодарност отпи от течността. Подтикван от някакъв вътрешен импулс, Палис каза:

— В тези гърнета гори огън. Сигурно си се досетил за това. Имаш ли представа как функционират?

Рийз поклати глава, а по измореното му лице просветна любопитство.

Палис описа простичката нервна система на дървото. По принцип дървото представлявало едно огромно витло. Голямото растение реагирало на два основни вида стимули — гравитационни полета и светлина — и в некултивираната си форма обширните гори от дървета с всякакви размери и на всякаква възраст се носели сред облаците на Мъглявината, а листата и клоните им улавяли звездната светлина — прехраната на реещите се растения и животни, — както и влагата на плътните дъждовни облаци.

Рийз слушаше и кимаше сериозно.

— Значи като се върти по-бързо — или пък по-бавно — дървото избутва въздуха и може да се измъкне от гравитационни ями или пък да се насочва към светлината?

— Точно така. Работата на пилота е да генерира завеса от дим, която да скрива светлината и по този начин да направлява полета на дървото.

Рийз се намръщи с разсеян поглед.

— Не разбирам обаче как може дървото да променя скоростта си на въртене.

Палис отново се изненада.

— Много добри въпроси задаваш — внимателно отбеляза той. — Ще се опитам да ти обясня. Дънерът представлява един кух цилиндър; в него се намира друг твърд цилиндър, който се нарича ствол и който виси във вакуумно пространство. Дънерът и останалата част от дървото са от лека дървесина с много фини влакна; стволът обаче се състои от доста по-плътен материал, а вакуумното пространство е пресечено надлъж и нашир с подпори и ребра, които предпазват ствола от срутване. И така той се върти във вакуума си; едни влакна, подобни на мускули, го карат да се върти по-бързо и от скитер. Значи, когато дървото иска да ускори въртенето си, то малко забавя ствола и въртенето на ствола се предава на дървото. А когато дървото иска да намали ход, става така, сякаш то излива част от въртящия си момент в ствола. — Палис се опита да намери други думи, с които да обясни нещата още по-добре; през ума му прелитаха смътни, наполовина разбрани фрагменти от лекциите на Учените: моменти на инерция, запазване на ъгловата скорост на въртене...

Накрая се предаде и сви рамене.

— Ами, не мога да ти го обясня по-добре. Разбра ли за какво става дума?

Рийз кимна.

— Струва ми се, че да.

Той изглеждаше странно доволен от отговора на Палис; този израз на задоволство напомняше на пилота за Учените, с които беше работил, израз, отразяващ удоволствието, което човек изпитва, когато разбере по какви закони съществува светът.

Гоувър мрачно ги наблюдаваше от периферията на дървото.

Палис бавно пристъпи назад към мястото си до дънера. Какво ли образование получава средният миньор, чудеше се той. Съмняваше се дори, че Рийз е грамотен. Веднага щом детето стане достатъчно силно, то без съмнение беше откарвано насила в леярната или пък долу при рушащата се повърхност на желязната звезда, за да започне живот на изсмукващ всички жизнени сили тежък труд...

А принудата идваше от икономиката на Мъглявината, напомни си той яростно; икономика, която той — Палис — подпомагаше да съществува.

Пилотът поклати глава с дълбоко притеснение. Той никога не бе приемал теорията, която беше много популярна на Рафт, че миньорите са някакъв човешки подвид, способен единствено да упражнява тежката физическа работа, на която е подложен. Каква ли беше продължителността на живота при миньорите? Трийсет хиляди смени? Или може би по-малко? Дали Рийз щеше да живее достатъчно дълго, за да разбере какво е ъглова скорост на въртене? А какъв прекрасен специалист по дърветата можеше да излезе от него... или пък, призна той пред себе си със съжаление, може би още по-добър Учен.

В главата му започна да се оформя един много смътен план.

Рийз се приближи до дънера и прибра дажбата си за края на смяната. Младият миньор се огледа разсеяно из празното небе. С издигането на дървото към Рафт, отдалечаването му от Сърцевината и приближаването му към края на Мъглявината, въздухът ставаше осезаемо по-прозрачен.

През клоните и въздишките на вятъра долиташе някакъв далечен звук: дисонантен вик, огромен и потаен.

Рийз погледна въпросително Палис. Пилотът на дървото се усмихна.

— Това е песен на кит.

Момчето се огледа с нетърпение, но Палис го предупреди:

— На твое място хич нямаше да се притеснявам. Звярът може да е на много километри оттук...

Пилотът се загледа замислено в Рийз.

— Рийз, има нещо, което не си ми казал още. Ти си пътник без билет, нали така? Но едва ли имаш някаква представа как е на Рафт. Така че... защо го направи? От какво се опитваш да избягаш?

Челото на Рийз се набръчка, докато той мислеше над въпроса.

— От нищо не бягам, пилоте. Мината е тежко място, но така или иначе тя е моят дом. Не. Махнах се, за да намеря отговора.

— Отговора? На какво?

— На това защо Мъглявината загива.

Палис огледа замислено младия миньор и усети как по гръбнака му пробягват тръпки.

Рийз се събуди, след като беше поспал удобно в гнездото си от листа. Палис се бе надвесил над него на фона на едно ясно небе.

— Нова смяна — каза рязко пилотът. — Всички ни очаква тежка работа: приземяване, разтоварване и...

— Приземяване? — Рийз разтърси глава, за да прогони съня. — Значи сме пристигнали?

Палис се ухили.

— Е, не личи ли по всичко?

Той се дръпна настрани. Зад него Рафт се издигаше огромен в небето.

3.

Холербах вдигна глава от отчета на лабораторията с всезнаещ поглед. После свали очилата си, постави ги върху бюрото пред себе си и започна методично да масажира челото си между очите.

— О, моля те, седни, Мит — каза той изтощено.

Капитан Мит продължи да крачи напред-назад из кабинета. Лицето му представляваше кладенец, пълен с гняв, под прикритието на черната му брада, а масивния му корем се тресеше пред него. Холербах забеляза, че гащеризонът на Мит е протрит около подгъва и че дори златните офицерски нашивки по яката му изглеждат потъмнели.

— Да седна ли? Как, по дяволите, мога да седна? Предполагам знаеш, че целият Рафт чака на мен.

Холербах изсумтя вътрешно.

— Разбира се, но...

Мит взе един планетарий от разхвърляната лавица и го размаха към Холербах.

— И докато вие, учените, се лигавите тук вътре, моите хора боледуват и измират...

— О, по Кокалите, Мит, спести ми тази престорена загриженост!

— Холербах издаде напред челюстта си. — Баща ти беше същият. Само приказки, от които нямаше абсолютно никаква полза.

Мит отвори уста в пълен кръг.

— Слушай сега, Холербах...

— Лабораторните тестове отнемат време. Оборудването, с което работим, е стотици хиляди смени старо, не забравяй това. Правим каквото е по силите ни и никакви гръмки заплахи в Мъглявината няма да ускорят работата ни. И, моля те, остави този планетарий, ако нямаш нищо против.

Мит погледна към прашния инструмент.

— Защо пък да го оставя, стар дърдорко такъв?

— Защото е единствен в цялата вселена. И никой не знае как да го поправи. Ти си стар дърдорко.

Мит изръмжа, след което дрезгаво се изсмя.

— Добре, добре. — Той постави планетария обратно на лавицата и придърпа един стол с твърда облегалка до бюрото. Седна с увиснало между коленете шкембе и вдигна разтревожения си поглед към Холербах. — Слушай, учен такъв, няма смисъл да се дърлим. Трябва да разбереш колко съм притеснен и колко са изплашени всички от екипажа.

Холербах разтвори ръце върху плота на бюрото; по тях се виждаха светлокафявите петна на кожното му заболяване.

— Разбира се, капитане. — Той превъртя древните си очила в ръцете си и въздъхна. — Виж какво, не е необходимо да изчакаме резултатите от лабораторните изследвания. Много добре знам какво ще открием.

Мит разтвори ръце, с длани обърнати нагоре.

— Какво?

— Страдаме от недостиг на белтъчини и витамини. Особено децата. Това ги поразява в костите, кожата и с нарушения на растежа, които са толкова древни, че в медицинските разпечатки от Кораба дори не се споменава за тях. — Ученият се замисли за собственото си внуче, което още нямаше и четири хиляди смени; когато Холербах взимаше слабичките му малки крачета в ръцете си, той усещаше как костите се огъват... — Така. Смятаме, че в хранителните преработватели няма нищо нередно.

Мит изръмжа.

— Откъде сте толкова сигурни?

Холербах отново разтри очите си.

— Аз, разбира се, не съм сигурен — отвърна той раздражено. — Слушай, Мит, просто разсъждавам. Можеш или да ме изслушаш, или да изчакаш резултатите от лабораторните изследвания.

Мит се облегна назад и вдигна дланите си нагоре.

— Добре, добре. Продължавай.

— От цялото оборудване на Рафт най-големи познания по необходимост имаме за преработвателите. В момента правим щателни изследвания на добичетата; но не очаквам да открием нещо нередно.

— Ами каква е причината тогава?

Холербах се измъкна от креслото с познатото усещане за прищракване в дясното бедро. Той отиде до отворената врата на

кабинета си и надникна навън.

— Не е ли очевидно? Мит, когато бях дете, това небе беше синьо като очите на бебе. Сега съществуват деца и дори възрастни, които не знаят как изглежда синият цвят. Проклетата Мъглявина вече е станала съвсем негодна. Преработвателите се хранят с органични съединения в атмосферата на Мъглявината — а, разбира се, и с носени от въздуха растения и животни. Мит, цялата работа се състои в това, че като влиза боклук и боклук излиза. Машините не могат да правят чудеса. Няма как да произведат прилична храна от оная тиня там. И точно в това е проблемът.

Зад гърба му Мит остана безмълвен дълго време. Накрая попита:

— Какво можем да направим?

— Представа си нямам — отвърна малко грубичко Холербах. —

Ти си капитанът.

Мит стана от креслото си и трмаво се приближи към Холербах; старият учен почувства горещия му дъх във врата си, а в същото време усети и притеглянето от мощния корем на капитана.

— По дяволите, престани да се заяждаш. Не мога да разбера какво трябва да кажа на екипажа си.

Изведнъж Холербах се почувства много изморен. Той протегна едната си ръка към касата на вратата и му се прииска столът му да не беше толкова далеч от него.

— Кажим им да не губят надежда — каза тихо той. — Кажим им, че правим всичко, което знаем как да правим. Или пък не им казвай нищо. Както сметнеш за най-добре.

Мит се замисли.

— Разбира се, не всичките ви резултати са пристигнали. — В гласа му се долавяше нотка на надежда. — А освен това не сте завършили и основния преглед на онази машина, нали?

Холербах поклати глава със затворени очи.

— Не, не сме свършили с основния преглед.

— Значи е възможно в крайна сметка да се окаже, че нещо не е наред с машините. — Мит го потупа по рамото с разтворена длан. — Добре, Холербах. Благодаря. Моля те, дръж ме в течение.

Холербах се стегна.

— Разбира се.

Холербах наблюдаваше как Мит се отдалечава по палубата с полюляващо се шкембе. Капитанът не беше от най-умните — но беше добър човек. Не толкова, колкото баща си, може би, но много по-добър от някои от тези, които сега настояваха той да бъде сменен.

Може би един жизнерадостен палячо беше най-подходящ за Рафт при сегашното положение на нещата там. Някой, който да поддържа духа им, докато въздухът се превръщаше в отрова...

Ученият се присмя на себе си; я стига, Холербах; ти наистина си на път да се превърнеш в стар дърдорко.

Той усети как кожата по плешивото му теме настръхва; вдигна поглед към небето. Звездата над главата му представляваше една горяща точка, чиято сложна орбита я приближаваше все повече към траекторията на Рафт. Достатъчно близо, за да ти изгори кожата, а? Холербах не помнеше някоя звезда преди това да е била допускана толкова застрашително близо; Рафт отдавна трябваше да е преместен. Крайно време беше да разбере какво кроят навигаторът Сипс и момчетата му. Въобще не можеше да си представи каква игра играят.

Сега над него премина някаква сянка и той различи силуета на дърво, което величествено се въртеше високо над Рафт. Това трябва да бе Палис, който се завръщаше от Белт. Още един добър човек — Палис... един от малцината останали.

Ученият свали поглед, защото очите бяха започнали да го болят и разгледа пластините на палубата под краката си. Помисли си за човешките животи, преминали в поддържането на този малък метален остров, който се носеше из въздуха толкова дълго. И само до това ли трябваше да се стигне, няколко навъсени и мрачни последни поколения, които в крайна сметка да се предадат на отровения въздух?

Може би беше по-добре да не преместват Рафт и той да си остане под оная звезда. Нека всичко да избухне в един последен пламък на човешката слава...

— Сър? — Грийе, един от неговите помощници, стоеше пред него; дребничкият закръглен мъж нервно му подаде измачкан лист хартия. — Завършихме още един от опитите.

Значи му предстоеше още работа.

— Добре де, човече, недей да стърчиш така; дори от теб да няма никаква полза, да не мислиш, че си за украса. Донеси това вътре и ми кажи какво пише в него.

И Холербах се обърна, за да го поведе към кабинета си.

Рафт се беше уголемявал в небето, докато не блокира половината Мъглявина. Една звезда висеше неподвижно във въздуха над Рафт, турбулентно кълбо от жълти пламъци с ширина около километър и половина, а Рафт хвърляше разширяваща се сянка през десетки километри прашен въздух.

Под напътствията на Палис, Рийз и Гоувър напълниха горивните гърнета и си проправиха път към повърхността на дървото, където се заеха да размахват огромни, леки одеяла срещу носещия се на талази пушек. Палис критично разгледа покривалото от дим; винаги недоволен, той се тросна и изръмжа на момчетата. Спокойно и сигурно обаче, изкачването на дървото през Мъглявината се превърна в бавно изминавана крива към периферията на Рафт.

Докато работеше, Рийз с риск да си навлече гнева на Палис, се опита да огледа по-важните особености на Рафт. Отдолу той приличаше на назъбен диск с диаметър около осемстотин метра; метални пластини разпръскваха отблясъците от звездите, а от множество цепнатини по палубата изтичаше светлина. Докато дървото се изкачваше към периферията, Рафт се смали до елипса, съставена от различни парчета; Рийз виждаше обгорелите белези от запояването около ръбовете на най-близките пластини, а когато погледът му проследи подобната на таван повърхност, пластините се превърнаха в нещо мъгляво, като далечната страна на диска се сля с хоризонта.

Най-накрая със силна струя въздух дървото се издигна над периферията и горната повърхност на Рафт започна да се открива пред погледа на Рийз. Той се усети привлечен против волята си към периферията на дървото; зарови ръце в листака и се вторачи със зяпнала уста, когато го заля поток от цветове, шум и движение.

Рафт представляваше една огромна чиния, препълнена догоре с живот. По повърхността ѝ бяха разпръснати светлинни петна като пърлена захар по сладкарски изделия. Палубата беше покрита със сгради с всевъзможни форма и размер, изградени от дървени плоскости или вълниста ламарина, разбъркани като детски играчки. Навсякъде по периферията се извисяваха машини два пъти по-високи от човека, които приличаха на безмълвни пазачи; а в сърцето на Рафт се намираше един огромен сребърен цилиндър, заседнал като уловен в мрежа кит сред подобните на кутии конструкции.

Силна смесица от миризми порази сетивата на Рийз — остър мирис на озон от машините по периферията, както и от другите работилници и фабрики, дим от изгоряло дърво, излизаш от хилядите комини, повеят на екзотични готварски аромати от колибите.

А хората — повече, отколкото Рийз можеше да преброи, толкова много, че населението на Белт съвсем спокойно би се загубило сред тях — хората се разхождаха из Рафт на огромни потоци, а тук-там групички от припкащи деца избухваха в писъци от смях.

Той различи някакви здрави пирамиди, които бяха закрепени на палубата и стигаха едва до средата на човешки ръст. Рийз примижа, за да огледа палубата; пирамидите бяха разхвърляни навсякъде. Той видя как мъж и жена бяха спрели до една от пирамидите, увлечени в спокоен разговор, а мъжът стържеше по металния конус с крак; на друго място пък групичка деца се гонеха сред серия пирамиди по правилата на някаква сложна гоненица.

А от всяка пирамида право нагоре се извисяваше по един кабел; Рийз извърна лице, за да проследи линията от кабели и зяпна.

За всеки кабел беше завързан по един дънер на дърво.

За Рийз и едно летящо дърво си беше чудо на чудесата. Сега, над Рафт, той беше изправен пред доста солидна гора. Всеки привързан кабел беше вертикален и доста опънат и Рийз почти усещаше напрегането на впрегнатите дървета при съпротивата им срещу притеглянето на Сърцевината. Светлината на Мъглевината се филтрираше при преминаването си през въртящите се редици от дървета и така палубата на Рафт беше потопена в мека светлина; танцуващи около гората скитери придаваха на светлината пастелнорозов оттенък.

Дървото на Рийз продължи да се издига, докато стигна до най-високия пласт на гората. От пейзаж Рафт се превърна в един остров сред въздуха, обграден от корона от обилен, променящ се листак. Небето над Рийз изглеждаше по-тъмно от обикновено и той усети, че виси на самия край на Мъглевината, а като погледна надолу, видя мъглите, обгърнали Сърцевината; и в цялата тази вселена от въздух единственият знак за човешко присъствие беше Рафт — парче желязо, простиращо се сред много километри въздух.

Рийз усети тежка ръка върху рамото си. Стресна се. Над него стоеше Палис, а покривалото от пушек беше нещо като екран, на фона

на който се открояваше суровото му лице.

— Какво има? — изръмжа той. — Никога ли не си виждал няколко хиляди дървета преди?

Рийз усети как се изчервява.

— Аз...

През белезите си обаче, Палис се усмихваше.

— Виж какво, много добре те разбирам. Повечето хора го приемат като нещо дадено. Но всеки път, когато го видя от външната му страна, ме побиват леки тръпки.

В главата на Рийз се надпреварваха хиляди въпроси. Какво ли беше усещането да се разхождаш по онази повърхност? Как ли са успели да построят Рафт, висящ в пустотата над Сърцевината?

Ала сега не беше време за това; трябваше да се върши работа. Той стана на крака и уви пръстите на краката си около клоните като дългогодишен специалист по дърветата.

— А сега, миньоре — каза Палис, — хайде да си караме дървото. Трябва да се спуснем обратно в онази гора. Да накараме гърнетата да затрептят от огъня; искам толкова гъсто покривало, че да мога да се разхождам по него. Разбрано?

Най-сетне Палис май остана доволен от положението на дървото над Рафт.

— Добре, момчета. Сега!

Гоувър и Рийз търчаха около горивните гърнета и пъхаха в пламъците цели наръчи влажна дървесина. Към покривалото над главите им полетяха кълба дим. Докато работеше, Гоувър кашляше и ругаеше; Рийз скоро усети, че очите му сълзят, а пълният със сажди пушек дразнеше гърлото му.

Дървото се наклони под тях — като това за малко да накара Рийз да падне сред листата, — след което започна да се отделя от покривалото си от пушек. Рийз огледа небето: падащите звезди минаваха наоколо осезаемо по-бавно, отколкото преди; той предположи, че дървото е загубило поне една трета от въртящия си момент в опитите си да избяга от тъмнината на пушека.

Палис изтича до дънера и откачи един доста дълъг кабел. Той провря врата и раменете си през листата и започна да го развива; Рийз виждаше как Палис борави с кабела, за да не се закачи той по другите дървета.

Най-после дървото започна да се хлъзга през най-външните слоеве на гората. Рийз се взираше в дърветата, покрай които минаваха, а всяко от тях бавно се въртеше и опъваше достолепно кабела, за който беше завързано. Тук-там момчето забелязваше мъже и жени, които пълзяха сред листака; те махаха на Палис и викаха нещо с едва доловими гласове.

Когато дървото навлезе в тъмнината на гората, Рийз усети колко е несигурно. Листата му се въртяха във всички посоки, докато се опитваше да възприеме неравномерните петна светлина, които играеха по короната му. Най-накрая то забави ход, което си беше нещо като върхово постижение и въртенето му се забави; с едно леко подскачане дървото се издигна на няколко метра, след което внезапно спря. Кабелът, прикрепен към дънера му, вече беше достатъчно опънат; той потрепваше и се извиваше във въздуха, докато удържаше дървото. Рийз проследи линията на кабела; както беше очаквал, далечният му край стигаше до палубата на Рафт, а двама мъже го прикрепяха здраво към една от пирамидите, висока до средата на човешки ръст.

Рийз падна на колене и докосна познатата дървесина. През добре оформения клон се надпреварваха сокове, които караха повърхността му да потръпва като кожа; момчето усещаше възбудата на дървото в опитите му да се измъкне от този капан и почувства как в стомаха му се надига странна симпатия.

Палис провери за последен път дървото, след което направи с бързи крачки една обиколка около дървената платформа, за да провери дали всички проблясващи гърнета са угасени. Накрая се върна до дънера и от една кухня в дървесината извади вързоп с документи. Той приклепна и се плъзна през листака с леко шумолене, след което промуши главата си обратно. Огледа се наоколо, докато забеляза Рийз.

— Няма ли да дойдеш, момко? Няма кой знае какъв смисъл да стоиш тук, да знаеш. Старото момиче няма да пътува наникъде поне няколко поредни смени. Хайде, идвай; недей да задържаш Гоувър, защото му се яде.

Рийз тръгна с колебание към дънера. Палис се спусна надолу първи. Когато той вече беше изчезнал, Гоувър просъска:

— Много си далеч от дома си, минен плъх такъв. Само помни, че тук нищо не е твое. Нищо. — И чиракът се промуши през паравана от листа.

Рийз го последва с разтуптяно сърце.

Като три водни капки, те се плъзнаха надолу по кабела си през ухаещата тъмнина на гората.

Рийз напредваше надолу по тънкия кабел ръка по ръка. Отначало спускането беше лесно, но постепенно полето на разсеяна гравитация започна да дърпа краката му. Палис и Гоувър го чакаха в долната част на кабела и гледаха нагоре към него; той се завъртя, когато му останаха още няколко стъпки, като избягваше наклонените страни на закотвящия конус, след което тупна леко на палубата.

Към тях се приближи някакъв мъж, който носеше със себе си листове, захванати с щипка. Беше много едър, а черните му коса и брада просто прикриваха една маска от белези, които бяха още по-гъсти и от тези на Палис. Върху раменете на гащеризона му беше пришит красив черен ширит. Той се намръщи, когато видя Рийз; момчето потръпна от силата на погледа на огромния мъж.

— Добре дошъл вкъщи, Палис — поздрави мъжът със сериозен тон. — Макар че още отгук се вижда, че си върнал обратно и половината си товар.

— Не съвсем, Декър — отвърна хладно Палис и му подаде пригответените документи. Двата мъже започнаха да се съвещават тайно, докато преглеждаха списъците, които беше донесъл Палис. Гоувър нетърпеливо стържеше с крак палубата и триеше нос с опакото на ръката си.

А Рийз се взираше с широко отворени очи.

Палубата под краката му се губеше в далечината сред гъста мрежа от кабели на разстояние, което едва различаваше. Той виждаше хора и сгради, ангажирани на големи купчини живот и дейност; главата му сякаш се замая от мащаба на всичко това и за миг му се прищя да си е обратно в утешаващите ограничения на Белт.

Момчето поклати глава, за да се отърси от главозамайването си. Опитва да се съсредоточи върху нещата непосредствено до себе си: лекото притегляне на гравитацията, проблясващата повърхност под краката му. Потропа с крак по палубата, просто за да провери какво има под повърхността. Чу се тих, звънтящ звук.

— Внимавай — изръмжа Палис. Огромният пилот на дърво беше свършил работата си и сега стоеше пред него. — Пластината е дебела

само около един милиметър средно. Макар че е подсилена за по-голяма устойчивост.

Рийз присви крака и скочи на десетина сантиметра във въздуха, за да усети притеглянето при лекото си приземяване.

— Прилича на около половин гравитационна единица.

Палис кимна.

— Почти четирийсет процента. Намираме се в гравитационната яма на самия Рафт. Очевидно Сърцевината на Мъглявината също ни притегля в известна степен — но това притегляне е слабо; а и така или иначе, ние не бихме могли да го усетим, защото Рафт се намира в орбита около Сърцевината. — Той вдигна глава нагоре към летящата гора. — Повечето хора си мислят, че дърветата са там, за да попречат на Рафт да падне в Сърцевината, разбираш ли? Тяхната функция обаче, е да стабилизират Рафт — да му попречат да се обърне с главата надолу — и да противодействат на въздействието на ветровете, като по този начин ни дават възможност да преместваме Рафт, когато ни се наложи... — Палис се наведе и се взря в лицето на Рийз, а белезите му бяха станали пурпурночервени. — Добре ли си? Изглеждаш малко замаян.

Рийз направи опит да се усмихне.

— Добре съм. Просто малко съм объркан от това, че не се намирам в петминутна орбита.

Палис се засмя.

— Е, ще свикнеш. — Той стана сериозен. — А сега, млади момко, трябва да реша какво да правим с теб.

Рийз усети, че по скалпа му пробягват хладни тръпки, когато за момент се замисли как в близко бъдеще пилотът на дървото ще го изостави, при което мислено се ядоса на себе си. Да не би да беше избягал в пристъп на смелост от дома си, само за да изпадне в зависимост от любезността на някакъв непознат? Къде беше отлетял куражът му?

Той изправи гръбнака си и се съсредоточи върху онова, което говореше Палис.

— ... Ще трябва да намеря някой полицай — разсъждаваше пилотът и чешеше скулестата си буза. — И да те регистрирам като пътник без билет. После ще ти намеря временно назначение на работа, докато дойде време да отлети следващото дърво. Цялата тази

документация, проклета да е... По Кокалите, прекалено уморен се чувствам сега. Освен това съм гладен и мръсен. Я да оставим нещата така до следващата смяна. Рийз, можеш да останеш в колибата ми, докато всичко бъде уредено. Ти също, Гоувър, макар че перспективата не е от най-привлекателните. — Чиракът се взираше в далечината; той въобще не отклони поглед при думите на пилота. — Аз обаче не разполагам с провизии за трима подрастващи младежи като нас. Та даже и за един, като се замисля. Гоувър, иди до периферията и вземи дажбата за две смени на моя номер моля те. Ти също иди с него, Рийз, защо не. Ще се позабавляваш, докато разглеждаш наоколо. Аз пък ще отида да изстържа няколко слоя прах в колибата си.

И така, много скоро Рийз вече следваше чирака през гъмжилото от кабели. Гоувър крачеше гордо напред, без да си прави труд да изчаква; в целия този мрачен и изпълнен със сенки на дървета свят чиракът беше единственото отчетливо петно и поради тази причина миньорът направи всичко възможно да не изгуби от поглед непредразполагащия гръб на Гоувър.

Стигнаха до едно по-разчистено място сред плетеницата от кабели. Беше пълно с хора. Гоувър спря в края на разчистеното пространство и застана мрачно мълчалив, като очевидно чакаше нещо. Гийз се приближи до него и се огледа. Чистата права пътека беше широка около десет метра: Гийз имаше чувството, че гледа през тунел, образуван от дървета. От двете страни на пътеката имаше светлини; Гийз забеляза глобуси, прикрепени към кабелите, които приличаха досущ на глобусите в дълбините на звездната мина.

Навсякъде имаше хора — един неравномерен поток, който се движеше бързо в двете посоки по протежение на пътеката. Някои от тях се вторачваха в раздърпания външен вид на Рийз, но по-голямата част вежливо поглеждаха в друга посока. Всички бяха чисти и добре облечени — макар че и сред тях се забелязваха хлътнали очи и бледи страни, сякаш из Рафт вилнееше някаква болест. Както мъжете, така и жените носеха нещо като гащеризони от фина, сива материя; по раменете или маншетите на някои от тях имаше златни нашивки, които често бяха изтъкани в определени шарки. Рийз погледна надолу към окъсаната си работна дреха — и с шок си даде сметка, че тя е един прекалено остарял предшественик на облеклото, използвано от населението на Рафт. Значи миньорите носеха дрехи от втора ръка?

Той се зачуди какво ли би казала Шийн за това...

Пред него стояха две малки момченца и гледаха ококорено мърлявата му работна дреха. Ужасно объркан, Рийз прошепна на Гоувър:

— Какво чакаме? Не може ли да продължим нататък?

Гоувър извъртя глава и изгледа Рийз с израз на тъпо презрение.

Рийз опита да се усмихне на момченцата. Те просто продължиха да го зяпат.

Изведнъж се чу тих, забързан звук от центъра на Рафт.

С известно облекчение Рийз тръгна през откритото пространство, при което различни странната гледка на редица лица, които се плъзгаха право срещу него над тълпата. Гоувър пристъпи напред и вдигна ръка. Рийз го наблюдаваше с любопитство...

... а след това забързаният звук премина в рев. Рийз се извърна и видя заоблената предница на една Къртица да се накланя към него. Той се препъна назад; бързо въртящият се цилиндър за малко да докосне гърдите му. Къртицата продължи и спря само на няколко метра от Рийз и Гоувър. Към горната повърхност на Къртицата беше прикрепена редица от съвсем простички седалки; хората седяха по тях, докато се возеха и го гледаха, без да му обръщат особено внимание.

Рийз усети как отваря и затваря уста. Той беше очаквал какви ли не гледки на Рафт, но... това? Малките момченца бяха отворили широко уста от изненада, докато наблюдаваха странния му вид. Гоувър се хилеше.

— Какво има бе, минен плъх такъв? Никога ли преди не си виждал автобус? — Чиракът се приближи към Къртицата и с добре обработено движение се настани на една от свободните седалки.

Рийз заклати глава и бързо го последва. Около долната част на Къртицата имаше ниска плоскост; Рийз стъпи на нея и се обърна внимателно, като се приведе, за да седне на свободното място до Гоувър — след което Къртицата потегли напред. Рийз се клатушкеше наляво-надясно, вкопчен в страничните облегалки; трябваше да се повърти на мястото си известно време, докато застане по посока на движението и най-сетне осъзна, че се плъзга гладко над главите на тълпите.

Момченцата тичаха след Къртицата, махаха с ръце и викаха; Рийз направи всичко възможно, за да не им обръща внимание и след

няколко метра те се умориха и се предадоха.

Младият миньор открито се вгледа в човека до себе си, слаб мъж на средна възраст, на чиито ръкавели имаше снопчета от златен ширит. Мъжът го изгледа с изражение, което издаваше презрение, след което се премести почти незабележимо към далечната страна на седалката си.

Рийз се обърна към Гоувър.

— Наричаш ме „минен плъх“. Какво точно означава „плъх“?

Гоувър изхриптя.

— Същество, което е населявало древната Земя. Вредител, най-нищожният от всички. Чувал ли си някога за Земята? Това е мястото, от което — и той постави специално ударение на думите си — сме произлезли.

Рийз помисли над думите му; след което се зае да проучва машината, на която се возеха.

— Как го нарече това?

Гоувър го изгледа с насмешливо съжаление.

— Това е автобус, минен плъх такъв. Просто едно от многото неща, с които разполагаме тук, в цивилизования свят.

Рийз огледа линиите на цилиндъра под товара му от седалки и пътници. Това си беше чиста Къртица, добре; имаше си и белезите от заваряване, които показваха къде... нещо е било отрязано. Обзет от някакъв вътрешен подтик, той се наведе напред и почука по повърхността на „автобуса“ с юмрука си.

— Състояние!

Гоувър упорито не му обръщаше никакво внимание. Рийз си даваше сметка как слабият му съсед го наблюдава с любопитно презрение...

... И тогава автобусът каза високо:

— Пълно сензорно блокиране.

Гласът беше долетял отнякъде под слабия мъж; той скочи и се вторачи с отворена уста в седалката под себе си.

Гоувър погледна Рийз със злобно любопитство:

— Как го направи това?

Рийз се усмихна, наслаждавайки се на момента.

— О, нищо работа. Знаеш ли, и ние си имаме разни неща — тъ-тъ — там, откъдето идвам. Някой път ще ти разкажа.

И с усмивка на задоволство, той седна обратно на мястото си, за да се порадва на пътуването.

Пътешествието продължи само няколко минути. Автобусът спираше от време на време, като на всяка спирка слизаха и се качваха пътници.

Те бързо минаваха през плетеницата от кабели и тръгваха по някое открито пространство от палубата. Светлината на Мъглявината не беше препречвана от нищо и това озадачаваше Рийз. Когато се огледа назад, кабелите приличаха на стена от пресован метал с височина няколкостотин метра, над която се намираха дискове листак.

Предницата на автобуса започна да се издига.

Първоначално Рийз си помисли, че това е само игра на въображението му. След това забеляза, че пътниците се накланят по местата си; накланянето обаче продължаваше, докато започна да му се струва, че всеки момент ще се плъзне по наведената метална плоскост към кабелите.

Той поклати глава уморено. За една смяна чудесата му бяха дошли твърде много. Само ако Гоувър можеше да му подсказе поне мъничко какво става...

Затвори очи. Хайде стига, премисли всичко, накара се Рийз мислено. Замисли се как беше изглеждал Рафт отвисоко. Дали бе имал формата на гърне? Не, беше видял, че е плосък чак до периферията; сигурен бе в това. Какво ставаше тогава?

Страх прониза цялото му същество. Ами ако Рафт падаше! Може би кабелите на хиляди дървета се бяха прокъсали; може би Рафт се търкаляше с главата надолу и разпиляваше целия си човешки товар във въздушната бездна...

Той изсумтя, когато помисли още малко за това и успя да си го представи. Автобусът се катереше, за да излезе от гравитационната яма на Рафт, която беше най-дълбока при центъра на цялата постройка. Ако спирачките му откажеха сега, той щеше да се търколи обратно по плоскостта от периферията към сърцето на Рафт... точно така, както би се търколил по някой склон. В действителност Рафт разбира се представляваше една плоска повърхност, закрепена в пространството; централното му гравитационно поле обаче правеше така, че той изглеждаше наклонен за всеки, който стоеше близо до периферията.

Когато наклонът свърши, автобусът се разклати и спря. Успоредно на автобусното трасе по палубата бяха закрепени множество стъпала; те водеха към самата периферия. Пътниците наскочаха долу.

— Ти ще стоиш тук — нареди Гоувър на Рийз и тръгна след другите нагоре по плитките стъпала.

Прикрепен почти на периферията се виждаше силуетът на нещо, което по всяка вероятност беше машина за провизии. Пътниците оформиха малка опашка пред нея.

Рийз послушно остана на мястото си. Той гореше от нетърпение да проучи съоръжението в края на периферията. Щеше обаче да разполага с още една смяна, време и нова енергия, за да постигне това.

Макар че щеше да е много вълнуващо да може да стигне до ръба и да надникне в дълбините на Мъглявината... Може би дори щеше да успее да мерне и Белт.

Един по един пътниците се връщаха в автобуса, носейки със себе си пакети с провизии, които бяха като тези, които Палис бе отнесъл на Белт. Последният пътник удари с ръка по предницата на автобуса; старата разнебитена машина се задвижи с лек подскок и потегли надолу по въображаемия склон.

Колибата на Палис представляваше простичък куб, който просто беше разделен на три стаи: едната беше пригодена за хранене, другата приличаше на нещо като всекидневна с места за сядане и сламеници, а третата явно се използваше като санитарен възел, защото беше снабдена с мивка, тоалетна и душ.

Палис се беше преоблякъл в дълъг, тежък халат. На гърдите на дрехата му имаше стилизирано изображение на дърво от зелен ширит, което Рийз успя да си даде сметка, че е знак за ранга на Палис, като специалист по дърветата. Той нареди на Рийз и Гоувър да се поизмият. Когато дойде редът на Рийз, той се приближи към проблясващите кранове с нотка на страхопочитание; едва успя да си даде сметка, че чистото, искрящо вещество, което потече от крана, е вода.

Палис приготви нещо за хапване, някакъв богат бульон от варено месо. Рийз седна по турски върху пода на колибата и започна лакомо да се храни. Гоувър седеше в едно кресло, потънал в традиционното си мълчание.

В дома на Палис нямаше никаква украса, с изключение на два предмета във всекидневната. Единият представляваше построена от дървени летвички клетка, която беше окачена на тавана; вътре в нея се носеха и жужаха пет или шест млади дървета, а недоразвитите им още клони се люлееха. Те изпълваха стаята с движение и миризма на дърво. Рийз видя как скитерите, един или два от които бяха накичени с ярки цветове, жужаха по посока на светлината в кабината и се блъскаха с леко негодувание в стените на клетката си.

— Пускам ги на свобода, когато станат прекалено големи — обърна се Палис към Рийз. — Просто ми правят компания, струва ми се. Знаеш ли, някои хора обвинят тези бебенца с въжета, за да задържат растежа им и да изкривят формата им. Не мога да си представя да направя това. Без значение колко любопитен ще се окаже резултатът.

Другият предмет, който служеше за украса, беше една снимка, портрет на някаква жена. На Белт също имаше подобни неща — древните, изсветляващи образи се предаваха от поколение на поколение като похабени антики, но този портрет беше в живи и свежи цветове. С позволението на Палис, Рийз го взе...

... и с трепване разпозна усмихнатото лице.

Той се обърна към Палис:

— Та това е Шийн.

Палис се размърда неловко в креслото си, а белезите му станаха яркочервени.

— Трябваше да се досетя, че я познаваш. Ние... навремето бяхме приятели.

Рийз си представи Палис и началничката на смяната му заедно. Картината във въображението му беше малко нелепа — но не толкова непосредствено болезнена, колкото някои други подобни двойчици, които си беше представял в миналото. Палис и Шийн образуваха представа, с която можеше да се примири.

Той върна снимката в рамката ѝ и се върна към яденето си, като дъвчеше замислено.

Когато дойде време за следващата смяна, те се приготвиха за сън.

Сламеникът на Рийз беше мек и той се отпусна, чувствайки се някак у дома си. Предстоящата смяна щеше да донесе още промени, изненади и объркване; но щеше да му мисли за това, когато му

дойдеше времето. За през следващите няколко часа щеше да бъде на сигурно място, приютен в сърцето на Рафт като в дланта на нечия ръка.

Едно почтително почукване извади Холербах от подобната му на транс концентрация.

— А? Кой, по дяволите, е това? — Трябваша му няколко секунди, за да фокусира погледа на старите си очи — а на мозъка му беше необходимо още повече време, за да се освободи от водовъртежа, в който бе попаднал по отношение на резултатите от тестовете на храните. Той се пресегна и взе очилата си. Древният продукт на човешката ръка естествено не пасваше въобще на очите му, но стъклените дискчета все пак бяха от някаква полза.

На полуфокус се появи един висок мъж, покрит с белези, който колебливо се приближаваше към него, след като беше влязъл в кабинета.

— Аз съм, Учен. Палис.

— О, пилоте. Струва ми се, че видях как дървото ти се връща. Добре ли мина пътуването?

Палис се усмихна изморено.

— Страхувам се, че не, сър. Миньорите си имат доста проблеми...

— Не е ли така с всички ни? — изръмжа Холербах. — Само се надявам да не изтравим бедните нещастници с хранителните ни запаси. Та в такъв случай, Палис, какво мога да направя за теб — о, по Кокалите, спомних си. Връщаш ни онова проклето момче, нали? — Той надникна зад Палис; и там — както можеше да се очаква, стоеше кокалестата, нагла фигура на Гоувър. Холербах въздъхна. — Е, момко, иди да се видиш с Грийе и се връщай към обичайните си задължения. И към учебните си занимания. Може пък от теб да излезе Учен, ако не друго. Или пък... — промърмори той, след като Гоувър се беше оттеглил — което е по-вероятно, сам ще те изхвърля през периферията. Това всичко ли е, Палис?

Пилотът на дърво изглеждаше объркан; той се размърда неловко, а мрежата му от белези силно почервеня.

— Не съвсем, сър. Рийз!

При тези думи още едно момче се приближи към кабинета. То беше тъмнокосо, жилесто, облечено в прокъсаните останки от нещо

като гащеризон... и се спря на вратата напълно стъписано, с вперен в земята поглед.

— Ела, момче — обърна се Палис към него, с прекалена учтивост. — Това е просто килим, няма да те ухапе.

Странното момче тръгна предпазливо по килима и спря, едва когато стигна пред бюрото на Холербах. Вдигна поглед — и устата му отново се отвори широко от очевидна изненада.

— Боже мой, Палис — възкликна Холербах, като прокара ръка, почти без да си дава сметка, по плешивото си теме, — какво си ми докарал тук? Никога ли преди не си виждал Учен?

Палис се изкашля; той сякаш се опитваше да прикрие смеха си.

— Не мисля, че за това става въпрос, сър. С цялото ми уважение към вас, искам само да ви кажа, че това момче едва ли е виждало някога толкова възрастен човек.

Холербах отвори уста, след което я затвори, без да каже думица. Той огледа момчето по-внимателно, като обърна внимание на здравите му мускули, а също и на покритите му с белези ръце и длани.

— Откъде си, момко?

Рийз отговори ясно:

— От Белт.

— Беше се качил гратис на дървото — обади се Палис, като че ли в своя защита. — Допътува дотук с мен и...

— И трябва да бъде изпратен обратно, откъдето е дошъл. — Холербах се облегна назад в креслото и скръсти костеливите си ръце. — Съжалявам, Палис; и така сме си достатъчно пренаселени.

— Това ми е известно, сър, и в момента формулярите вече се обработват. Веднага, щом някое дърво е готово за потегляне, той може да си отиде.

— Тогава защо си го довел тук?

— Защото... — Палис се поколеба. — Холербах, той е много умно момче — каза накрая забързано. — Може да... получава съобщения за състоянието на автобусите...

Холербах сви рамене.

— Това го правят десетки малки деца и то по време на всяка смяна. — Той поклати глава, сякаш развеселен. — Боже мой, Палис, хич не си се променил, нали? Помниш ли как като дете ми носеше повредени скитери? Та трябваше да поставям малки хартиени шини на

бедните същества. Вярно че и на тях това много им помагаше, но така и ти се чувстваше по-добре.

Белезите на Палис потъмняха неудържимо; той се опита да избяга от любопитно втренчения в него поглед на Рийз.

— А сега ми водиш някакъв умен млад гратисчия и какво? Да не би да очакваш от мен да го взема за свой главен чирак?

Палис сви рамене.

— Помислих си, защо не, може би, докато поредното дърво бъде готово...

— Грешни са ти сметките. Аз съм много зает човек, пилоте.

Палис се обърна към момчето.

— Кажу ми защо си тук. Кажу ми това, което каза и на мен, докато бяхме на дървото.

Рийз се беше вторачил в Холербах.

— Напуснах Белт, за да разбера защо Мъглявината загива — заяви простичко той.

Без да иска, Ученият приседна напред заинтригувано.

— О, така ли? Та ние знаем защо загива. Недостиг на водород. Това просто е очевидно. Онова, което не знаем, е как да се справим с този проблем.

Рийз го изгледа продължително, докато явно премисляше чутото. След това попита:

— Какво е това водород?

Холербах забарабани с дългите си пръсти по повърхността на бюрото, готов всеки момент да изгони Палис от стаята... Но Рийз очакваше отговора с умна любознателност в погледа си.

— Хм. За да ти го обясня, ще ми е необходимо повече от едно изречение, момко. — Пак побарабани с пръстите. — Е, може би пък няма да е кой знае колко зле — а може да се окаже и забавно...

— Сър? — обърна се Палис към него.

— Добре ли се справяш с метлата, момко? Кокалите само знаят, че ни е необходим някой, който да подкрепи тази безполезна измишльотина на име Гоувър. Да, защо не? Палис, отведи го при Грийе. Намери му някаква дребна работа за вършене и кажи на Грийе от мое име да започне да го обучава на някои основни неща. Докато яде от проклетата ни храна, може да бъде и полезен с нещо. Но само докато отпътува следващото дърво, не забравяй.

— Холербах, благодаря ви много...

— О, я се омитай, Палис. Постигна своето. Сега ме остави да си върша работата. И за в бъдеще, моля те, дръж си сакатите скитери за себе си!

4.

Някъде прозвуча звънец, ударен на ръка и Рийз разбра, че смяната е свършила. Той изхлузи защитните си ръкавици и с поглед на експерт огледа лабораторията; след положените от него усилия, сега подът и стените ѝ блестяха на светлината на глобусите, окачени на тавана.

Той излезе с бавни крачки от лабораторията. Светлината на звездата над него накара голата му кожа да потръпне и Рийз спря за няколко секунди, поглъщайки на големи глътки чистия от антисептични вещества въздух. Гърбът и бедрата го боляха, а кожата по горната част на ръцете го сърбеше на много места: последствия от заливането със силни почистващи вещества.

Няколкото десетки смени преди заминаването на следващото дърво сякаш прелитаха с огромна скорост. Той поглъщаше екзотичните гледки и миризми на Рафт, в очакване на доживотното си завръщане в самотната си кабина на Белт; щеше да се утешава с тези спомени, както Палис вероятно ценеше снимката си на Шийн.

Онова, обаче, което му бяха показали и на което го бяха научили, не беше от кой знае колко голяма стойност, призна той пред себе си — въпреки мъглявите обещания на Холербах. Учените бяха едно доста недружелюбно сборище — повечето от тях на средна възраст, дебели и раздразнителни. Размахвайки наляво и надясно нашивките, които показваха с какъв ранг са, те се занимаваха със странните си задължения и не му обръщаха никакво внимание. Грийе, асистентът, който беше получил задачата да го образува, не беше направил почти нищо повече от това да снабди Рийз с една детска книжка с картинки, за да може да се научи да чете, а също и с куп доста неразбираеми лабораторни отчети.

Макар че със сигурност беше научил много за почистването, припомни си той със съжаление.

Но от време на време, само от време на време, будното му въображение се блъсваше в нещо, както скитер се блъсва в някое

дърво. Ето, например, онази редица шишета, подредени като върху рафтовете на бар, пълни с дървесни сокове в различни етапи от сгъстяването им...

— Хей, ти? Как се казваш? О, по дяволите, ти бе, момче! Да, ти!

Рийз се извърна и единственото, което видя, беше как една купчина прашни томове се клатушкат към него.

— Ти, момчето от мината. Ела и ми помогни за тия неща...

Над томчетата се появи кръгло лице, завършващо с плешиво теме и Рийз разпозна в него Сипс, главния навигатор. Забравяйки за болезките си, той се спусна към задъхания Сипс и внимателно взе горната част на купчината.

Сипс въздъхна с облекчение.

— Отнемам ти от времето, нали? Извинявай... Ами, хайде де, хайде; ако не занесем тези разпечатки до края на Моста, ония нехранимайковци от екипа ми пак ще са се пръснали по баровете, помни ми думите, и така още една смяна ще отиде на вятъра. — Рийз се поколеба и след като направи няколко крачки, Сипс се обърна. — По Кокалите, момче, да не би да си толкова глух, колкото си и глулав?

Рийз усети, че устата му сама заговори.

— Аз... искате да занеса тези неща на Моста ли?

— Не бе, разбира се, че не — каза задъхано Сипс. — Искам да хукнеш към периферията и да ги изхвърлиш през нея, какво друго... Ох, от любов към... хайде, хайде!

И той потегли отново.

Рийз остана неподвижен половин минута.

Моста...!

След което хукна подир Сипс към сърцето, на Рафт.

Градът на Рафт беше с проста структура. Гледан отгоре — без покриващата го дървесна повърхност — той изглеждаше като поредица от концентрични окръжности.

Най-външната от тях, тази, която беше най-близо до периферията, беше доста празна, сякаш подпряна на внушителните фигури на машините за провизии. Вътре в нея имаше множество складови и индустриални постройки — шумно и задимено място. Следваха жилищните райони, групички от малки колиби от дърво и метал. Постепенно Рийз беше разбрал, че гражданите с по-ниско социално положение обитаваха районите, по-близки до

индустриалната зона. В рамките на жилищната зона се намираше малък квартал, който беше приютил най-разнообразни специализирани сгради: център за обучение, една обща болница, както и лабораториите на класата на Учените, където живееше и работеше Рийз. И най-накрая, най-вътрешният диск на Рафт — в който на Рийз преди това не му бяха разрешавали да ходи — беше запазената зона на офицерите.

А в центъра, в самото сърце на Рафт, беше вкоренен блестящият цилиндър, който Рийз бе забелязал при първоначалното си пристигане тук.

Моста... И сега, може би, щяха да му разрешат да влезе в него.

Колибите на офицерите бяха по-обширни и по-добре обзаведени от тези на обикновения персонал; Рийз се взираше с определено страхопочитание във вратите от резбовано дърво и закритите със завеси прозорци. Тук не можеха да се видят припкаци дечица, нито пък запотени работници; Сипс смени бързата си походка с малко по-умерена, като кимаше на мъжете и жените със златни нашивки, които срещаха.

Усети остра болка в крака си, защото бе поставил пръстите си върху една повдигната пластина от палубата. Товарът му от книги се катурна на земята, а пожълтелите страници се разтвориха уморено и пред очите му се откриха таблици с числа; на всяка страница бяха отпечатани мистериозните букви „IBM“.

— О, по Кокалите, безполезен минен плъх такъв! — разгневи се Сипс. Двама млади офицери-кадети минаха покрай тях; ширитите на новите им кепета проблясваха на звездната светлина и двамата посочиха със смях към Рийз, без да кажат нито дума.

— Съжалявам — измърмори Рийз, а лицето му силно почервения. Как се беше спънал? Та нали палубата представляваше плоска мозайка от запоени една за друга метални пластини... или може би не беше така? Той се вторачи надолу. Тук пластините бяха нагънати и захванати с нитове, и проблясъците им бяха в сребристо, нещо, което контрастираше с ръждивия оттенък на железните листове извън този кръг. На една от пластините на няколко крачки от него имаше обемист четвъртит знак; беше подвеждащо недовършен, сякаш на времето са били изографисани големи букви върху неравна стена, след което повърхността се бе нацепила и разделила на части.

Сипс промърмори:

— Хайде, хайде...

Рийз събра книгите и забърза след Сипс.

— Учен — попита той изнервено, — защо палубата тук е толкова различна?

Сипс го изгледа с раздразнение.

— Защото, момчето ми, най-вътрешната част на Рафт е и най-стара. По-външните зони са били добавени по-късно и са съставени от листове звезден метал; тази част е била построена от корпусни части. Разбра ли сега?

— Корпусни? Но от корпуса на какво?

Сипс обаче, забързан напред, не пожела да му отговори.

Въображението на Рийз заигра като младо дърво. Корпусни пластини! Той си представи корпуса на някоя Къртица; ако тя бъдеше нарязана и след това сглобена наново, тогава това, което щеше да се получи, също щеше да представлява неравна повърхност от начупени пластини.

Черупката на една Къртица обаче щеше да бъде прекалено малка, за да даде материал за цялата тази зона. Той си представи някоя огромна Къртица, с мощни стени, които се издигат високо над главата му...

Но това нямаше да бъде Къртица. Значи Кораб? Дали детските приказки за Кораба и неговия Екипаж все пак не бяха верни?

Усети как дълбоко в него се надига чувство на безсилие; до голяма степен приличаше на болката, която навремето изпитваше при допира до хладната плът на Шийн... Само ако можеше някой да му каже какво става!

Най-накрая преминаха през най-вътрешната зона със сгради и стигнаха до Моста. Рийз усети, че намалява крачка, без съзнателно да иска това; почувства как сърцето му бие лудо в гърдите.

Мостът беше красив. Изглеждаше като полуцилиндър, два пъти по-висок от него и може би около тридесет метра дълъг; лежеше на едната си страна, прилежно вкоренен в палубата. Рийз си спомни момента, в който летеше под Рафт и виждаше другата половина на цилиндъра да виси под пластините като някакво огромно насекомо. С все още пълен с книги скут, той пристъпи още по-близо до накъдрената стена. Повърхността беше от матов сребрист метал, който омекотяваше острата звездна светлина до златисторозов блясък. В

стената беше изрязан отвор за врата с арка отгоре; линиите му бяха с най-фината и чиста изработка, която Рийз някога беше виждал. Пластините от разглобения корпус се припокриваха около цилиндъра и момчето забеляза колко майсторски бяха изрязани и прикрепени към стената.

Рийз се опита да си представи хората, които бяха свършили тази чудесна работа. В съзнанието му изникна бледа картина на богоподобни същества, които разглобяват друг огромен цилиндър с проблясващи остриета... А следващите поколения бяха добавили около блестящото сърце на Рафт грубите си наноси, чиито изящност и мощ са намалявали с минаването на хиляди смени.

— ... казах сега, минен плъхо! — Лицето на навигатора беше порозовяло от ярост; Рийз се отърси от мечтанията си и побърза да се присъедини към Сипс при вратата.

От блестящата вътрешност на Моста изникна друг Учен; той пое товара на Рийз. Сипс хвърли за последен път поглед към момчето.

— Сега се връщай обратно на работа и бъди благодарен, че няма да кажа на Холербах да нахрани с теб преработващите растения... — като продължаваше да си мърмори, навигаторът се обърна и потъна във вътрешността на Моста.

Изпълнен с нежелание да напусне тази магическа зона, Рийз протегна ръка и погали сребрилата стена с върховете на пръстите си, при което отдръпна ръката си стъписан; повърхността беше топла, почти като човешка кожа и направо невъзможно гладка. Той постави цялата си длан върху стената и я плъзна по повърхността. Не усещаше никакво триене, сякаш стената беше покрита с мазна течност...

— Какво става тук? Някакъв минен плъх се опитва да ни ръфа Моста?

Той се извърна изненадано. Двамата млади офицери, които беше видял преди това, стояха пред него, с ръце поставени на хълбоците; дразнителите нагло му се хилеха.

— Е, момче? — попита по-високият от двамата. — Имаш ли някаква работа тук?

— Не, аз...

— Защото ако нямаш, ти препоръчвам да се измиташ обратно на Белт, където се крият другите плъхове. Или може би е по-добре ние да ти помогнем да намериш пътя, а, Жорж?

— Защо не, Доув?

Рийз огледа отпочиналите си, красиви младежи. Думите им едва ли бяха по-груби от тези, които бе използвал Сипс... но младостта на тези кадети, начинът, по който се надсмиваха на по-възрастните от тях, без да му мислят много, направи презрението им почти непоносимо и Рийз усети как дълбоко в него се надига горещ гняв.

Той обаче не можеше да си позволи да си създава врагове.

Съвсем целенасочено извърна лицето си от кадетите и направи крачка, за да мине покрай тях... ала на пътя му застана Доув, повисокият кадет.

— Е, плъхо? — Той протегна пръст и ръчна Рийз в рамото...

... и почти пряко волята си, Рийз сграбчи пръста му в юмука си; с едно леко завъртане на китката изви ръката на кадета обратно към него. Лакътят на младия човек щръкна напред, за да не се счупи пръстът му, а краката му се подгънаха, докато не застана почти на колене пред Рийз. От болка на едната му вежда се появи капчица пот, но той стисна зъби, като се пребори с желанието си да извика.

Усмивката на Жорж изчезна; ръцете му висяха несигурни от двете страни на тялото му.

— Името ми е Рийз — каза миньорът бавно. — Запомнете го.

Той освободи пръста. Доув се свлече на колене и започна да разтрива ръката си. После вдигна поглед.

— Ще те запомня, Рийз. Хич не се притеснявай за това — просъска той.

Вече изпълнен със съжаление за онова, което беше направил, Рийз им обърна гръб и се отдалечи. Кадетите не го последваха.

Рийз бавно почисти всяко местенце от кабинета на Холербах. От всички места, до които дребните му задължения му осигуряваха достъп, тази стая беше най-интригуващата. Той прокара пръстите си по една редица от книги; страниците им бяха почернели от времето, а подвързиите по гърбовете им бяха съвсем оръфани. Рийз зачете буквите една по една: Е...н...ц...и...к... Кой или какво означаваше „Енциклопедия“? За момент си помечта да вземе някой от томовете, да го отвори...

Онова почти сексуално желание за знание отново премина през цялото му същество.

Изведнъж погледът му попадна на някакво устройство, нещо, съставено от покрити със скъпоценни камъни зъбци и лостчета, голямо колкото събраните му една до друга шепи. В средата му се намираще ярка сребърна сфера; около сферата бяха окачени на жици девет боядисани орбити. Вярно, че беше красиво, но какво, по дяволите, представляваше това?

Той се огледа. Кабинетът беше празен. Не можа да устои на изкушението.

Вдигна съоръжението, като се наслаждаваше на усещането от металната му основа...

— Гледай да не го изпуснеш, ако обичаш.

Рийз се стресна. Деликатното устройство се завъртя във въздуха, болезнено бавно; той го сграбчи и го върна на мястото му върху лавицата.

Обърна се. На вратата се виждаше силуетът на Джейън, а широкото ѝ, луничаво лице се беше изкривило в нещо като усмивка. След като изминаха няколко секунди, Рийз също успя да се усмихне.

— Благодаря много — каза той.

Ученичката се приближи към него.

— Трябва да си благодарен, че се появих само аз. Ако беше дошъл някой друг, досега да не си останал на Рафт.

Рийз сви рамене, докато гледаше с леко задоволство приближаването ѝ. Джейън беше най-старшата ученичка на Сипс, главния навигатор; макар че беше само няколкостотин смени по-стара от Рийз, тя беше една от малцината обитатели на лабораториите, които показваха и нещо друго, освен презрение към него. Тя дори понякога забравяше, че той е минен плъх... Джейън беше едро, набито момиче; походката ѝ беше уверена, но тромава. С чувство за неудобство Рийз усети как я сравнява мислено с Шийн. Джейън започваше да му харесва все повече; сигурен беше, че с нея могат да станат добри приятели.

Тялото ѝ обаче не притегляше неговото с интензивността на това на момичето от мината.

Джейън застана до него и разсеяно прокара пръст по малкото устройство.

— Бедният стар Рийз — присмя му се тя. — Обзалагам се, че дори не знаеш какво е това, нали?

Той сви рамене.

— Много добре ти е известно, че е така.

— Нарича се планетарий. — И тя каза думата буква по буква заради него. — Това е модел на слънчевата система.

— На какво?

Джейън въздъхна, след което посочи към сребърната сфера в центъра на планетария.

— Това е звезда. А тези неща са кълба от... метал, предполагам, които се движат по орбита около нея. Наричат се планети. Човечеството — или поне хората на Рафт — първоначално са дошли от една от тези планети. Четвъртата, струва ми се. Или може би третата.

Рийз се почеса по бузата.

— Наистина ли? По всяка вероятност не са били кой знае колко много на брой.

— Защо?

— Нямало е място. С какъвто и размер да е била планетата, гравитационните единици трябва да са били прекалено много. Звездното ядро у дома е само петдесет метра широко — при това в по-голямата си част е въздух, — а гравитацията по повърхността му е пет гравитационни единици.

— Така ли? Добре, но тази планета е била доста по-голяма. Била е — и тя разпери ръце — широка много километри. Така че гравитацията не е била убийствена. Нещата са стояли доста по-различно.

— Как?

— ... Не мога да ти кажа със сигурност. Но гравитацията по повърхността е била вероятно само, не знам точно, три-четири гравитационни единици.

Той размисли върху думите ѝ.

— В такъв случай какво означава гравитационна единица? Искам да кажа: защо една такава единица е с точно определен размер — нито повече, нито по-малко?

Джейън тъкмо се беше накарала да каже още нещо, но сега се намръщи с раздражение.

— Рийз, нямам ни най-малка представа. По Кокалите, задаваш много тъпи въпроси. На прага съм да се откажа да ти обясня най-интересното нещо за планетария.

— Какво е то?

— Че системата е била голяма. Движението на планетата по орбитата е отнемало около няколко хиляди смени... а ядрото на звездата е било широко милиони километри!

Рийз помисли малко.

— Глупости! — каза накрая.

Тя се засмя.

— Какво знаеш ти...

— Не е възможно да има подобна звезда. Та тя просто би избухнала.

— Ами ти си знаеш всичко — усмихна му се Джейн. — Само се надявам да си толкова съобразителен и при донасянето на продукти от периферията. Хайде, Грийе ни даде цял списък с неща, които трябва да набавим.

— Добре.

Той взе почистващите си препарати и последва широкия ѝ гръб, който вече се отдалечаваше от кабинета на Холербах. Рийз погледна веднъж назад към планетария, който си стоеше проблясващ в сенките на лавицата.

Милиони километри? Невероятно, разбира се.

Но все пак, ако...?

Седнаха един до друг в автобуса; огромните гуми на машината правеха пътуването плавно и гладко.

Рийз наблюдаваше покритите с петна пластини на Рафт, хората, които бързаха в една или друга посока, за да изпълняват задачите и поръченията си, за чиято природа той и досега нямаше голяма представа. Другите пътници в автобуса седяха спокойно по местата си, а някои от тях си четяха. На Рийз тези чести прояви на грамотност му се струваха малко изненадващи.

Той се усети, че въздиша.

— Какво ти става?

Рийз се усмихна тъжно на Джейн.

— Прощавай. Просто... Тук съм от толкова малко време и изглежда съм научил много малко неща.

Тя се намръщи.

— Мислех, че взимаш някакви елементарни уроци при Сипс и Грийе.

— Не е точно така — призна той. — Струва ми се, че разбирам тяхната гледна точка. И аз самият не бих си губил времето с някакъв гратисчия, който подлежи на връщане вкъщи след няколко смени.

Джейън се почеса по носа.

— Може и това да е причината. Но никой от тях двамата не се е срамувал да изложи цялото си знание пред мен. Рийз, ти просто задаваш ужасно трудни въпроси. Подозирам, че малко се страхуват от теб.

— Това е лудост...

— Нека си го кажем направо, по-голямата част от тия стари нещастници не знаят чак толкова много. С изключение на Холербах, струва ми се; и на един-двама от другите. Останалите обаче просто следват древните писания и не си дават много труд. Виж само как поправят древните инструменти с дърво и парчета въже... Няма да знаят какво да правят, ако се случи нещо наистина неочаквано или пък ако някой им зададе въпрос от по-странна гледна точка.

Рийз помисли над думите ѝ и си даде сметка колко много се беше променило мнението му за Учените, откакто бе пристигнал тук. Сега разбираше, че и те бяха уязвими човешки същества като него самия, които се опитваха да направят каквото им беше по силите в един все по-износен свят.

— И все пак — каза той, — това не променя нещата кой знае колко. Винаги, когато отворя очи, виждам въпроси, които не получават никакъв отговор. Например, на всяка страница от книгите на Сипс, изпълнени с цифри, е написано „IBM“. Какво означава това?

Тя се засмя.

— Е, тук ме хвана натясно. Може да има нещо общо с начина, по който са били произведени тези книги. Те идват от Кораба, нали знаеш?

Интересът му стана още по-голям.

— Кораба? Знаеш ли, чух толкова много истории за него, че нямам представа коя е истината.

— Аз лично вярвам, че някога действително е имало Кораб. Бил е разрушен, за да стане от него основата на самия Рафт.

Той премисли чутото.

— И първоначалният Екипаж е написал всички тези книги?

Тя се поколеба, защото очевидно беше стигнала до пределите на собствените си знания.

— Били са написани няколко поколения по-късно. Първият Екипаж е съхранявал знанията си в някаква машина.

— Каква машина?

— ... Не зная. Може би говореща машина, като автобусите. Представлявала е обаче нещо повече от просто записващо устройство. Можела е да прави изчисления и сметки.

— Как?

— Рийз — уморено се обърна към него момичето, — ако знаех това, сама щях да създам още една. Разбираш ли? Но както и да е. С течение на времето машината започнала да прави издънки и екипажът се притеснил, че няма да може да продължи да прави изчисленията си на нея. Така че, преди тя съвсем да сдаде багажа, я накарали да разпечата цялата информация, която била съхранена в нея. В това число влиза и една древна изчислителна таблица, наречена „логаритми“, която ни помага в нашите изчисления. Ето това е, което Сипс пренасяше в Моста. Може би някой ден ще се научиш как да работиш с логаритмите.

— Да. Може би.

Автобусът се измъкна от гъсталака от кабели; Рийз започна да премигва на обилната светлина от звездата, надвиснала над Рафт.

Джейън продължаваше да говори:

— Разбираш каква е работата на Сипс, нали?

— Поне така ми се струва — отвърна той бавно. — Сипс е навигатор. Работата му се състои в това да определя в каква посока трябва да се премести Рафт.

Джейън кимна.

— А причината, поради която е необходимо да правим това, е, за да бягаме от пътя на звездите, които падат от периферията на Мъглявината. — Тя посочи с палеца си блестящата сфера над главите им. — Като онази. Специалистите, които работят в Моста, имат сведения за приближаващите звезди, така че разполагат с достатъчно време, за да преместват Рафт. Обзалагам се, че скоро ще настъпи моментът да се местим... Това е нещо, което трябва да се види, Рийз. Надявам се, че няма да го пропуснеш. Всички дървета се движат в

пълнен синхрон, по палубата се надпреварват ветровете... — и ако бъда одобрена, аз също ще работя в екипа по преместването.

— Браво на теб — каза мрачно Рийз.

Тя го потупа по рамото с внезапна сериозност.

— Не губи надежда, миньоре. Още не са те изхвърлили от Рафт.

Той ѝ се усмихна, след което и двамата продължиха пътуването, без да кажат нито думица повече.

Автобусът стигна до края на гравитационната яма на Рафт. Периферията се приближаваше като острие на нож върху фона на небето и автобусът положи всички усилия да спре до едни широки стълби. Рийз и Джейън се присъединиха към опашката от пътници пред преработвателя на доставките. До открояващата се на фона на небето машина седеше човек, който явно я обслужваше; вглеждайки се разсеяно в него, Рийз откри, че неговото лице му е познато отнякъде.

Машината за провизии представляваше неравен блок два пъти по-висок от човешки ръст. Широка ѝ предница беше надупчена от множество отвори, струпани около съвсем просто контролно табло, което напомняше на Рийз за това на Къртицата. В задната ѝ част имаше нещо като муцуна, подобна на огромна уста, която сочеше навън към атмосферата на Мъглявината; Рийз беше разбрал, че суровините, с които работеше машината, се засмукваха от тази муцуна от богатия на живи същества въздух, така че не беше особено трудно човек да си представи как машината поема дълбоко дъх през металните си устни.

Джейън пошушна в ухото му:

— Само да ти кажа, че се хранва с енергия от една миниатюрна черна дупка.

Момчето подскочи.

— От какво?

Тя се усмихна.

— Не знаеше ли? Ще ти разкажа по-късно.

— Кеф ти е така, нали? — изсъска той.

Звездната светлина над главите им беше много наситена, особено извън заслона на летящата гора. Рийз усети как в очите му се търкулват капчици пот; той премигна и се взря в широкия врат на човека пред себе си. Плътта му беше покрита с остри черни косми и

блестеше влажна около яката. Мъжът вдигна широкото си месесто лице към звездата.

— Проклетата горещина — изръмжа той. — Не мога да разбера защо продължаваме да стоим под това дяволско чудо. Мит трябва най-сетне да си размърда дебелия задник и да направи нещо. Нали? — И той зяпна нахално в Рийз.

Рийз му се усмихна несигурно в отговор. Мъжът го изгледа странно и се обърна на другата страна.

След няколко минути, изпълнени с неудобство, опашката намаля, а покрай тях надолу по стъпалата се точеха пътници с пакетите си храна, вода и други провизии. Наблюдавани от мрачния оператор на машината, Рийз и Джейън пристъпиха към нея; Джейън започна да набира на контролното табло регистрационния номер на един от учените, а след това и сложна поредица от числа, посочващи от какво имат нужда. Рийз се наслаждаваше на начина, по който пръстите ѝ летяха по клавиатурата — още едно умение, което той сигурно никога нямаше да има възможността да придобие...

Тогава си даде сметка, че операторът му се усмихва. Той седеше със скръстени ръце на високо дървено столче; по ухабения му гащеризон бяха вшити черни ивици.

— Я виж ти, виж ти — бавно поклати глава той. — Та това е минният плъх.

— Здравей, Гоувър — отвърна сухо Рийз.

— Още ли продължаваш да слугинстваш на онези дърти учени дърдорковци? Мислех, че вече са те напъхали в някоя муцуна. Единственото, за което ставате вие, минните плъхове...

Рийз усети как ръцете му се свиват в юмруци; бицепсите му се напрегнаха почти болезнено.

— Значи продължаваш да си все същата отвратителна издънка, а, Гоувър? — скръцна със зъби Джейън. — Изхвърлянето ти от науката не е помогнало никак на личното ти развитие.

Гоувър оголи жълтите си зъби.

— Аз сам си избрах да напусна. Нямам намерение да си прахосам живота с онези безполезни дърти разсипници на пространството. В Инфраструктурата поне върша истинска работа. Придобивам конкретни умения.

Джейън стовари юмруци върху бедрата си.

— Гоувър, ако не бяха Учените, Рафт да е бил разрушен преди много поколения.

Той изсумтя презрително, изпълнен с досада.

— Разбира се. Явно ти продължаваш да вярваш в това.

— Това е истината.

— Може да е била навремето. Но какво ще кажеш за сега? Защо тогава още не са ни преместили изпод онова нещо в небето?

Джейън си пое ядосано дъх... след което се поколеба, защото не разполагаше с простицък отговор.

Гоувър не изглеждаше кой знае колко доволен от малката си победа.

— Няма значение. Мислете си каквото искате. Но много скоро ще се чуе и нашият глас — на хората, които наистина поддържат летенето на Рафт — Инфраструктурата, специалистите по дърветата, дърводелците и металурзите. И тогава ще започне дългото загиване на всички паразити.

Джейън се намръщи.

— Какво трябва да означава това?

Гоувър обаче се беше обърнал на другата страна и се усмихваше цинично; а един мъж зад тях изръмжа:

— Хайде, вие двамата, размърдайте се.

Те се върнаха в автобуса, здраво стиснали пакетите с провизии. Рийз каза:

— Ами ако той наистина е прав, Джейън? Какво ще стане, ако на Учените и на офицерите вече... не им бъде позволено да работят?

Тя потрепери.

— Тогава ще настъпи краят на Рафт. Аз обаче си го познавам Гоувър; просто раздува собствената си важност, за да ни накара да си мислим, че се радва на преместването си в Инфраструктурата. Винаги си е бил такъв.

Рийз се намръщи. Може би, помисли си той.

Но Гоувър беше прозвучал много убедено.

Няколко смени по-късно Холербах извика Рийз при себе си.

Рийз се спря пред кабинета на главния учен и си пое няколко пъти дълбоко дъх. Чувстваше се така, сякаш висеше на ръба на Рафт; следващите няколко мига щяха да решат съдбата на целия му живот.

Той изправи раменете си и влезе в кабинета.

Холербах се беше навел над някакви книжа под светлината на един глобус над бюрото му. Той се начумери, когато чу пристигането на Рийз.

— Ей, кой е? А, да, момчето от мината. Влизай, влизай. — Махна с ръка на Рийз да седне на един стол пред бюрото му. След това се облегна назад в креслото си, като скръсти костеливите си ръце зад главата си. От светлината над бюрото кухините около очите му изглеждаха невероятно дълбоки.

— Искали сте да ме видите — каза Рийз.

— Така е наистина. — Холербах се вгледа откровено в Рийз. — Чувам, че се опитваш да бъдеш полезен в работите наоколо. Ти си един трудолюбив човек, а това е нещо толкова рядко срещано... Така че искам да ти благодаря за всичко, което правиш. Но — продължи учтиво той — едно дърво с провизии е вече натоварено и е готово да отлети за Белт. Следващата смяна. Онова, което трябва да реша сега, е дали ти да си на него или не.

Тръпки преминаха по цялото тяло на Рийз; може би все още имаше някакъв шанс да си заслужи мястото тук. Понеже очакваше да бъде подложен на някакъв изпит, той набързо прерови всички късчета знание, които беше придобил.

Холербах стана от креслото си и започна да обикаля из кабинета.

— Ти знаеш, че тук сме страшно пренаселени — заговори той. — Освен това имаме... проблеми с преработвателите на провизиите, така че картината няма да стане по-розова скоро. От друга страна сега, когато се освободих от онази безполезна отрепка Гоувър, имам едно свободно място в лабораториите. Но, освен ако това не е напълно оправдано, не бих могъл да те задържа тук.

Рийз изчакваше.

Холербах се намръщи.

— Държиш си езика зад зъбите, нали така, момче? Много добре... Ако ти имаше възможност да ми зададеш един въпрос сега, преди да съм те изпратил обратно там, откъдето си дошъл, и аз ти гарантирам, че ще му отговоря толкова пълно, колкото мога, какво щеше да ме попиташ?

Рийз усети как сърцето му се блъска в гърдите. Ето го изпитът, моментът, в който трябваше да балансира на ръба на Рафт, но пък беше дошъл в толкова неочаквана форма. Един въпрос! Какъв беше ключът,

който можеше да отключи тайните, с които се бореше умът му като скитер срещу светлината на глобус?

Секундите минаваха с всеки удар на часовника; Холербах го наблюдаваше сурово, а костеливите му ръце бяха направили куличка под брадата му.

Най-накрая, сякаш по някакъв вътрешен импулс, Рийз попита:

— Какво е една гравитационна единица?

Холербах се намръщи.

— Обясни.

Рийз сви юмруци.

— Живеем във вселена, изпълнена със силни, променящи се гравитационни полета. Разполагаме обаче с една стандартна единица за гравитационно ускорение... 1 g. Защо това е така? И защо тази единица има точно тази стойност, а не някаква друга?

Холербах кимна.

— И какъв отговор очакваш?

— Че единицата е свързана с мястото, откъдето произхожда човекът. Вероятно е имало огромна зона, в която гравитацията е била постоянна, тоест със стойност, която ние наричаме гравитационна единица. И така това е станало стандарт. Никъде във вселената няма подобна зона — дори не и на Рафт. Значи може би някой огромен Рафт в миналото, който сега е разрушен...

Холербах се усмихна, при което кожата по кокалестата му челюст се опъна.

— Не мислиш много зле... Да предположим, че сега ти кажа, че никъде във вселената, никога не е имало подобна зона?

Рийз обмисли думите му.

— Тогава мога да предположа, че хората са дошли тук отнякъде другаде.

— Сигурен ли си в това?

— Разбира се, че не — отвърна Рийз, защитавайки се. — Ще трябва да го проверя, да намеря повече доказателства.

Старият учен поклати глава.

— Момко, подозирам, че в необразованата ти глава има повече научни методи, отколкото във всички екипи от така наречените мои асистенти.

— Но какъв е отговорът?

Холербах се разсмя.

— Ти си много странно създание. Повече се интересуваш от това да разбереш нещо, отколкото от собствената си съдба... Но добре, ще ти кажа. Предположението ти беше доста вярно. Хората не са произлезли от тази вселена. Дошли сме тук на един Кораб. Минали сме през нещо, което се нарича Болдеров пръстен, което е било някакъв вид порта. Някъде в космоса, от другата страна на Пръстена, е светът, от който сме дошли. По чиста случайност това е една планета; сфера, не като Рафт, с ширина около дванайсет километра. А гравитацията на повърхността ѝ е точно една единица.

Рийз се намръщи.

— Значи трябва да е направена от някакъв газ.

Холербах взе планетария от лавицата и разгледа малките планети.

— Всъщност тя представлява метална топка. Не би могла да съществува... тук. Гравитацията е ключът към абсурдното място, в което сме заседнали, разбираш ли; тук гравитацията е стотици пъти по-силна в сравнение с вселената, от която сме дошли. Тук нашата родна планета би имала повърхностна гравитация от няколко милиарда гравитационни единици — ако не избухне незабавно. А небесната механика би била просто шега. На родния свят са му необходими повече от хиляда смени, за да се завърти по орбита около звездата си. А тук това би отнело само седемнайсет минути! Рийз, ние не вярваме, че Екипажът е възнамерявал да докара Кораба тук. Вероятно е станало поради някаква злополука. Веднага щом ги е ударила увеличената гравитация, от Кораба са се откъснали големи парчета. Включително и онова, което те са използвали, за да задвижват Кораба във въздуха. Вероятно са паднали в Мъглявината, почти без да разбират какво става и отчаяно са опитвали да останат извън Сърцевината...

Рийз се сети за избухването на леярната и във въображението му започна да се оформя следната картина...

„...Членовете на Екипажа тичали по коридорите на падащия Кораб; дим изпълвал помещенията, докато огнени пламъци пърлели въздуха. Корпусът бил пробит; острият въздух на Мъглявината изпълвал кабините, а през пролуки в сребърните стени Екипажът видял летящи дървета и огромни, облачни китове, всичко това напълно различно от нещата, които познавали...“

— ... Само Кокалите знаят как са преживели по време на първите няколко смени. Но са оцелели така или иначе; впрегнали са дърветата и са останали недостъпни за лапите на Сърцевината; и постепенно хората са се разпространили из Мъглявината, до световете на Белт, че и по-нататък...

— Какво? — вниманието на Рийз се върна към настоящия момент. — Но аз си мислех, че описвате как хората от Рафт са дошли тук... Предполагах, че хората от Белт и другите места...

— Са дошли отнякъде другаде? — Холербах се усмихна и придоби уморен вид. — За нас е много удобно да мислим така, за да имаме известно спокойствие тук, на Рафт. Но истината е, че всички хора в Мъглявината са тръгнали от Кораба. Да, дори Кокалите. И всъщност може би този мит за различния произход е на път да разруши вида ни. Трябва да се размножаваме кръстосано, да разширяваме обхвата на генетичните си заложиби...

Рийз се замисли над думите му. Като си направеше кратка ретроспекция, той откриваше толкова много очевидни прилики между живота тук и този на Белт. Но мисълта за очевидните разлики, за неумолимата грубост на живота на Белт, започна да го изпълва с изгаряща ярост.

Защо, например, Белт да не може да си има своя собствена машина за провизии? Ако всички бяха с общ произход, миньорите със сигурност имаха същите права, както и обитателите на Рафт...

Щеше да има време да разсъждава върху това по-късно. Той се опита да се съсредоточи над онова, което казваше Холербах.

— ... Така че ще бъда откровен с теб, млади човече. Знаем, че Мъглявината е на края на ресурсите си. И ако не направим нещо по този въпрос, с нас също е свършено.

— Какво ще се случи? Няма ли да става вече за дишане въздухът?

Холербах внимателно премести планетария.

— По всяка вероятност. Но дълго време преди това звездите ще изгаснат до една. Ще стане тъмно и студено... и дърветата вече няма да могат да изпълняват функциите си. Вече няма да имаме нищо, което да ни държи стабилни. Ще паднем в Сърцевината и това ще бъде краят. Вероятно доста ще полетим... Ако не искаме да потеглим на това пътешествие към смъртта, Рийз, трябва да се осланяме на учени.

Млади, търсещи, които могат да измислят как да се измъкнем от капана, в който се превръща Мъглявината. Рийз, тайната на учения не се състои в това, което той знае. Тя е в онова, което той търси. Мисля, че ти разполагаш с този дух. Може би, всъщност...

По страните на Рийз се разля червенина.

— Искате да кажете, че мога да остана?

Холербах изсумтя.

— За пробен период, помни това; толкова дълъг, колкото аз преценя, че е необходим. И освен това, ще трябва да ти осигурим едно наистина добро образование. Давай му на Грийе малко повече зор, нали разбираш? — Старият учен се върна обратно до бюрото и седна в креслото си. Извади очилата от един джоб на халата си, закрепил ги на носа си и отново се наведе над книгата. Вдигна поглед към Рийз. — Нещо друго?

Рийз усети, че се усмихва.

— Мога ли да ви задам още един въпрос?

Холербах се намръщи раздражено.

— Добре, щом трябва...

— Разкажете ми за звездите. От другата страна на Болдеровия пръстен. Наистина ли са с диаметър милиони километри?

Холербах опита да задържи маската си на раздражение; тя обаче се стопи до някаква половинчата усмивка.

— Да. И дори малко по-големи! Намират се на голямо разстояние една от друга, разпръснати в едно почти празно небе. Освен това животът им не е хиляда смени, както на долнопробните видове тук, а хиляди милиарди смени!

Рийз се опита да си представи такова великолепие.

— Но... как?

И Холербах започна да му разказва.

5.

След разговора на Рийз с Холербах, Грийе го отведе в едно спално помещение. В дългата плоска сграда имаше място за около петдесет човека и обхванат от огромна стеснителност, Рийз последва суетящия се Учен по пътеката между двете редици съвсем обикновени сламеници. До всеки сламеник имаше по едно малко шкафче и закачалка, на която можеха да бъдат окачвани дрехите; Рийз усети, че се взира с любопитство в няколкото лични вещи, разпръснати по пода и върху шкафчетата — гребени и самообръсначки, малки огледалца, простички пособия за шиене и тук-там, снимки на семейства или момичета. Някакъв млад мъж — друг чирак при учените, ако можеше да се съди по алените ивици, вплетени в гащеризона му — лежеше на единия от сламениците. Той повдигна тесните си вежди към мърлявия външен вид на Рийз, но кимна с приятелска добронамереност. Рийз му кимна в отговор с пламнало лице и побърза след Грийе.

Чудеше се какво точно представлява това място. Колибата на Палис — където се беше приютил от пристигането си досега — му се бе видяла невъобразимо луксозна за вкуса му, придобит на Белт. Това място съвсем не беше толкова луксозно, но въпреки това със сигурност беше място, обитавано от някаква по-висша класа. Може би Рийз трябваше да го почисти; може би щяха да му дадат да спи някъде наблизо...

Стигнаха до един сламеник, върху който нямаше нито чаршафи, нито одеяла; шкафчето до него зееше отворено и празно. Грийе махна с ръка, сякаш за да отпрати някого.

— Тук мисля, че ще стане. — И той се обърна, за да се върне по същия път през спалното помещение.

Объркан, Рийз го последва.

Грийе му се скара:

— По проклетите Кокали, какво ти става бе, момче? Не разбираш ли от дума?

— Съжалявам...

— Тук — Грийе посочи отново сламеника и заговори бавно и извънредно ясно, сякаш говореше на дете. — Ти ще спиш тук отсега нататък. Трябва ли да ти го запиша някъде?

— Не...

— Сложи личните си вещи в шкафчето.

— Аз нямам такива...

— Вземи си одеяла от склада — продължи Грийе. — Другите ще ти покажат откъде. — И без да обръща внимание на стъписания поглед на Рийз в гърба си, Грийе бързо излезе от сградата и хукна да върши следващата си задача.

Рийз седна на сламеника — беше мек и чист — и прокара пръст по фино изработените контури на малкото шкафче. Неговото шкафче.

Беше спрял да диша и усети как по лицето му се разлива силна топлина. Да, това си беше неговото шкафче, неговият сламеник — това беше неговото място на Рафт.

Той наистина беше успял.

Поседя на сламеника няколко часа, без да си дава сметка за развеселените погледи на другите обитатели на спалното помещение. Просто да бъде спокоен, на сигурно място, да може да очаква учебните часове на другия ден — засега това му беше достатъчно.

— Чух как си метнал стария Холербах.

Думите се понесоха сред безчувствеността на Рийз; той погледна нагоре и се озова пред красивото, жестоко лице на младия офицер кадет, когото беше победил в близост до Моста — той се порови в паметта си, за да се сети за името — Доув?

— Сякаш да живеем в тези бараки не си беше и без това достатъчно зле, та сега трябва да ги споделяме с тоя плъх и подобните му...

Рийз погледна дълбоко в себе си и откри само спокойствие и приемане. Сега не беше време да се бори. Той съвсем целенасочено погледна Доув в очите, усмихна се бавно и премигна.

Доув изсумтя и се отдалечи. Като вдигаше много шум и тропаше по шкафчетата, той си събра личните вещи от един сламеник, който се намираще през няколко легла от това на Рийз и ги премести в най-отдалечения край на бараката.

Малко по-късно приятелски настроеният младеж, който преди това беше кимнал на Рийз, мина покрай сламеника му.

— Не се притеснявай от Доув. Не всички сме толкова лоши.

Рийз му благодари, оценявайки жеста. Но забеляза, че момчето не премества нещата си по-близо до мястото на Рийз и с приближаването на края на смяната, когато повече чираци се събраха в помещението, за да спят, скоро стана ясно, че сламеникът на Рийз образува нещо като остров, ограден от малък ров от празни легла.

Той легна на неоправеното си легло, сви крака и се усмихна, без да се притеснява ни най-малко.

Рийз научи, че на теория обществото на Рафт е безкласово. Постовите на Учените, офицерите и останалите бяха достъпни за всекиго, независимо от обстоятелствата по произхода му, всичко зависеше само от заслугите и възможностите. „Класите“ на Рафт се основаваха на ролята в Екипажа на полулегендарния Кораб; те отразяваха функцията и полезността, както му беше казано, а не властта или положението. Така че офицерите не бяха управляваща класа; те служеха на останалите, като носеха тежката отговорност за ежедневното поддържане на обществения ред и инфраструктурата на Рафт. При този анализ капитанът беше най-низш от всички, а на плещите му лежеше най-тежкото бреме.

Така му бяха казали.

В началото Рийз, чийто опит с човешкото общество беше ограничен до суровото обкръжение на Белт, беше готов да повярва в това, което му беше казано толкова сериозно и той не обърна внимание на снобската жестокост на Доув и останалите, защото приемаше държанието им просто като проява на недораслост. Но с разширяването на кръга му от познанства и с нарастването на познанията му — придобити по формален или неформален път — той изгради в съзнанието си една напълно различна картина.

Със сигурност беше възможно един млад човек, който не принадлежеше към офицерската класа, да стане офицер. Но колкото и да бе странно, това никога не се случваше. Другите класи, изключени от властта на наследственото право на офицерите, реагираха като построяваха каквито основи за власт можеха. По този начин персоналят, който беше ангажиран в Инфраструктурата, беше превърнал подробностите от машинациите на Рафт в мистериозна

тайна, известна само на посветените в нея; и без да облекчават водещите си фигури — хора като приятеля на Палис Декър, — те прилагаха властта си, за да режат водните или хранителните доставки, да запушват канализацията, вградена в палубата или пък да накарат Рафт да спре на едно място по хиляди начини.

Дори Учените, чиято единствена цел на съществуването им беше да разбират, не бяха имунизирани срещу тази борба за власт.

Учените бяха от жизненоважно значение за оцеляването на Рафт. По такива въпроси, като например преместването на Рафт, контрола на епидемиите или реконструирането на цели райони от самия Рафт, познанията и логичното им мислене бяха от голяма полза. Освен това, без традицията, която Учените поддържаха — която обясняваше на какъв принцип е подчинено съществуването на вселената и как човешките същества могат да оцеляват в нея — крехката обществена и организационна мрежа, която съставляваше Рафт, със сигурност щеше да се разпадне в рамките на няколко хиляди смени. Онова, което крепеше Рафт високо в небето, не беше орбитата му около Сърцевината, казваше Рийз на себе си; цялата работа се състоеше в предаването на човешкото знание.

Така че Учените носеха жизненоважна, почти свещена отговорност. Но Рийз си даваше сметка, че това не им пречеше да използват всяко скъпоценно зрънце познание като преимущество толкова безскрупулно, колкото всеки от хората на Декър при задръстването на някой канал. Учените имаха установеното от закона задължение да обучават всеки чирак от позицията на инспектори, независимо от класовата му принадлежност и те правеха това... до една оптимална степен. Но само на техните чираци, като Рийз, им беше позволено да минат отвъд голите факти и действително да видят древните книги и инструменти...

Знанията се прикриваха. И по този начин само тези, които бяха близки на учените, имаха истински познания за произхода на човечеството, дори за природата на Рафт и на Мъглявината. Като се вслушваше в разговорите по трапезариите и на опашките пред машините за храна, Рийз стигна до разбирането, че болшинството от хората се интересуваха много повече от размера на дажбата за настоящата смяна или от резултата на фалшифицираните спортни състезания, отколкото от по-глобалните проблеми, свързани с

оцеляването на расата. Изглеждаше така, сякаш Мъглявината бе вечна, сякаш самият Рафт беше прикрепен към върха на един стоманен стълб и щеше да си остане непокътнат за вечни времена!

По-голямата част от хората бяха невежи, ръководени от модните увлечения и капризи, а също и от речите на ораторите... дори на Рафт. Що се отнася до човешките колонии далече от Рафт — мината на Белт и (може би) легендарните, изгубени светове на Кокалите — там, както Рийз знаеше от собствения си опит, познанията за човешкото минало и строежа на вселената беше сведено до малко повече от детски приказки и истории.

За щастие на Учените, повечето чираци от другите класи това положение напълно ги устройваше. Офицерите кадети особено изслушваха лекциите си с всички типични прояви на презрение, очевидно нетърпеливи да зарежат тази суха материя и да навлязат в истинския живот, в упражняването на власт.

Така че Учените продължаваха работата си необезпокоявани, но Рийз не беше съвсем сигурен доколко бе разумна подобна политика. Самият Рафт, макар и удобен за живеене и добре снабдяван в сравнение с Белт, сега беше разпокъсан от недоимъци. Недоволството се ширеше навсякъде и — понеже хората не разполагаха със знанието, което можеше да им позволи да разберат (повече или по-малко) истинския принос към тяхното благосъстояние от страна на привилегированите класи — тези класи доста често ставаха мишена за пуснатата напосоки омраза.

Получаваше се една много нестабилна смесица.

Освен това Рийз си даде сметка, че впрягането на знанието имаше и друг страничен ефект. Превръщането на фактите в нещо ценно ги караше да изглеждат свещени, неотменими; и така той виждаше Учени да се ровят в разпечатки и да пеят монотонни молитви за мъдростта, докарана тук от Кораба и Екипажа, нежелаещи — или неспособни — да се замислят над идеята, че може да има и други факти, освен тези, отразени в стареещите страници или дори — ама да си го кажем съвсем тихичко — неточности и грешки!

Въпреки всичките си съмнения и въпроси, Рийз разбираше, че смените след приемането му на Рафт са най-щастливите в живота му. Като съвсем пълноправен чирак, сега разполагаше и с правото да получава много повече от провежданите с неохота от страна на Грийе

часове върху книжката с картинки; Рийз вече посещаваше часове с другите чираци и учеше по системна и добре структурирана схема. Извън учебното си време той прекарваше часове наред замислен над книгите и снимките — като никога нямаше да забрави една остаряла фотография, заровена в някакъв опърпан класьор, на която беше изобразена синята периферия на Мъглявината.

Синя!

Вълшебният цвят изпълваше погледа му, а всяка частица от него беше толкова чиста и хладна, колкото той винаги си го беше представял.

В началото Рийз седеше със странно чувство редом с чираци, които бяха няколко хиляди смени по-млади от него; познанията му обаче напредваха бързо за хладно изразената радост на учителите му, и много скоро той беше настигнал класа на самия Холербах, затова получи разрешение да се присъедини към него.

Стильт на преподаване на Холербах беше толкова живописен и завладяващ, колкото беше и самият Холербах. Като зарязваше пожълтелите текстове и остарелите фотографии, старият учен провокираше подопечните си да развиват свое собствено мислене и украсяваше възгледите, които обясняваше, с думи и жестове.

По време на една смяна той накара всеки член на класа му да направи по едно просто махало — тежка метална топка, прикрепена към дълга нишка — и да засече времето на неговото клатене на фона на горяща свещ. Рийз нагласи махалото си — като ограничи люлеенето му до няколко градуса, както беше наредил Холербах — и внимателно преброи отклоненията. Той смътно забелязваше Доув, който апатично минаваше през етапите на експеримента няколко скамейки встрани от него; всеки път, когато острият поглед на Холербах се отклоняваше, Доув побутваше клатещата се топка пред себе си, очевидно отегчен.

На учениците не им беше необходимо много дълго време, за да установят, че периодът на поклащането на махалото зависи само от дължината на връвта — и нямаше нищо общо с масата на топката.

Този простиък факт се стори прекрасен на Рийз (а това, че той сам го беше открил за себе си, допълваше очарованието); момчето остана в малката учебна лаборатория много часове, след като бяха приключили занятията, като разшири експеримента чрез различни вариации на масата и по-големи амплитуди на отклонение.

Следващият час си беше голяма изненада. Холербах влезе величествено, изгледа учениците, заповяда им да вземат поставките, на които все още бяха закрепени махалата и им даде знак. След това се обърна и излезе от лабораторията.

Учениците нервно го последваха, стиснали здраво поставките с махалата; Доув завъртя очи, за да покаже досадата си от всичко това.

Холербах ги поведе на доста прилично разстояние, далеч, успоредно на една широка улица под покривалото от въртящи се дървета. Него ден по небето нямаше нито един облак и звездната светлина падаше на петна по пластините на палубата. Въпреки възрастта си, Холербах вървеше доста бързо и преди да реши да спре под открито небе на няколко метра извън края на летящата гора, Рийз си даде сметка, че неговите млади крака не бяха единствените, които усещаха болка от дългото ходене. Той любопитно се огледа около себе си, премигвайки на пряката звездна светлина; откакто беше започнал да посещава учебните занятия не бе имал почти никаква възможност да излезе в тази посока и видимият наклон на занитената палуба под краката му го караше да се чувства странно.

Холербах тържествено се приведе и седна на палубата с кръстосани крака, след което нареди на учениците си да направят същото. После закрепил няколко свещи върху пластините.

— Сега, дами и господа — прогърмя той, — бих искал да повторите експериментите си от последното ни занятие. Всеки от вас да нагласи махалото си.

Сред хората от класа се чува приглушени стонове, които вероятно не достигнаха до ушите на Холербах. Учениците започнаха да си вършат работата, а Холербах стана на крака и нетърпеливо взе да се разхожда сред тях.

— Вие сте учени, помнете това — каза им той. — Тук сте, за да наблюдавате, а не да съдите; тук сте, за да измервате и разбирате...

Резултатите, които получи Рийз, бяха... странни. Докато донесените от Холербах свещи горяха, той отново провери резултатите си внимателно, повтаряйки и пробвайки нееднократно.

Накрая Холербах ги призова за внимание.

— Заключениета, моля. Доув?

Рийз чу задъханото мучене на кадета.

— Няма разлика — отвърна той с досада. — Същата крива на резултатите като тази от последния път.

Рийз се намръщи. Това не беше вярно; периодите, които той беше измерил, бяха по-големи от предишния ден — с малка разлика наистина, но все пак значително по-големи.

Тишината започна да става тягостна. Доув се размърда неспокойно.

И тогава Холербах му даде да се разбере. Рийз направи опит да не се ухили, когато старият Учен се впусна да разобличава неизпитаните методи на кадета, ограничения му ум, мързела му, както и непригодността му да носи златните нашивки. Преди още да е свършил тирадата си, страните на Доув горяха в пурпурно червено.

— Нека сега да чуем истината — промърмори Холербах, като дишаше учестено. — Баерт...

Следващият чирак даде отговора, който беше в синхрон с този на Рийз. Холербах каза:

— Какво тогава се е случило? Как са се променили условията на този експеримент?

Учениците започнаха да разсъждават, изброяваха влиянието, което оказва звездната светлина върху топката на махалото, по-голямата неточност на метода за измерване на времето — свещите на Холербах трептяха много повече тук, отколкото в лабораторията — както и много други предположения. Холербах слушаше сериозно и от време на време кимаше.

Нито един от отговорите не звучеше убедително на Рийз. Той се взираше в простичкото устройство и му се искаше то да издаде тайните си.

Най-накрая Баерт колебливо попита:

— Ами гравитацията?

Холербах повдигна вежди:

— Какво за гравитацията?

Баерт беше слабо, високо момче; сега той несигурно потърка тънкия си нос.

— В момента се намираме малко по-далеч от центъра на гравитация на Рафт, нали така? Което означава, че притеглянето, което оказва гравитацията върху топката на махалото, ще е по-малко...

Холербах го изгледа пронизващо, без да каже нито дума. Баерт се изчерви и продължи нататък:

— Онова, което кара топката да се люлее, е гравитацията, която я притегля. Така че, ако гравитацията е по-малка, тогава периодът ще е по-дълъг... Не е ли логично?

Холербах поклати глава.

— Поне е по-малко двусмислено от някои от другите предложения, които чух досега. Но ако е така, каква точно е връзката между силата на гравитацията и периода?

— Не можем да кажем това — намеси се Рийз, — преди да имаме още данни.

— А, ето и първото интелигентно нещо — рече Холербах, — което някой от вас е казал по време на тази смяна. Е, дами и господа, предлагам ви да започнете да събирате необходимите ви факти. Осведомявайте ме за онова, което сте открили. — Той се изправи малко сковано и се отдалечи.

Учениците се разпръснаха да изпълняват задачата си с различна степен на ентузиазъм. Рийз се захвана с огромно желание и през следващите няколко смени бродеше по палубата, въоръжен с махалото си, бележник и определено количество свещи. Той записваше периода на махалото, внимателно водеше записките си и чертаеше логаритмични скали — още и още; наблюдаваше внимателно как равнината на люлеене на махалото оформя различни ъгли с повърхността, което показваше как се променя местната вертикала в зависимост от мястото по повърхността на Рафт, на което се намираще той в момента. После проследи бавното, несигурно люлеене на махалото при самата периферия.

Най-накрая отнесе откритията си на Холербах.

— Мисля, че стигнах до нещо — каза той колебливо на Учения. — Периодът на махалото е пропорционален на корен квадратен от неговата дължина... а също така обратнопропорционален на корен квадратен от ускорението, причинено от гравитацията.

Холербах не каза нищо; той подпря червеникавокафявите си пръсти пред лицето си и се втренчи сериозно в Рийз.

След малко Рийз промърмори:

— Прав ли съм?

Холербах изглеждаше разочарован.

— Трябва да разбереш, момче, че в този занаят няма правилни отговори. Има само добри предположения. Ти си направил едно емпирично предсказване; добре, чудесно. Сега трябва да го провериш на фона на теорията, която си научил до този момент.

Вътрешно Рийз изръмжа. Но си тръгна и направи точно това.

По-късно показва на Холербах изводите си за силата и посоката на гравитационното поле на Рафт.

— Начинът, по който полето варира, е доста сложен — каза той. — Първоначално си мислех, че може да намалява като обратен квадратен корен на разстоянието от центъра на Рафт; но е лесно да се забележи, че това не е вярно... Законът за обратния квадратен корен важи само за точни маси или за идеално сферични предмети. Но не и за нещо, което е с формата на чиния за хранене, като например Рафт. Тогава какво се получава?

Холербах просто го наблюдаваше.

— Зная — въздъхна Рийз. — Трябва да отида и да разбера. Нали така?

Това му отне много по-дълго време, отколкото проблемът с махалото. Наложил се да се научи да работи с интеграли в три измерения... а също и да използва векторни сили и равнопотенциални равнини, а също така и да прави разумни приблизителни предположения.

Но той успя. И след като беше направил всичко това, се появи друг проблем. А след него втори, после трети и така нататък...

Времето му обаче не преминаваше изцяло в работа.

По време на една смяна Баерт, с когото Рийз завърза доста свенливо приятелство, му предложи свободен билет за нещо, което се наричаше театър на светлината.

— Няма да се правя, че точно с теб съм искал да посетя това място — усмихна се Баерт. — Тя изглеждаше малко по-хубаво... Но не искам да пропусна представлението или пък да позволя този билет да отиде на вятъра.

Рийз му благодари, въртейки картонената лентичка в ръцете си.

— Театър на светлината? Какво е това? Какво се прави там?

— На Белт няма кой знае колко театри, а? Е, ако не си чувал нищо за това, по-добре изчакай и ще видиш...

Театърът беше разположен отвъд завързаната гора, на около три четвърти от пътя до периферията. Имаше автобусен превоз от централната част на Рафт, но Баерт и Рийз предпочетоха да походят. Докато стигнат до оградата с човешки ръст, която ограждаше театъра, палубата се бе превърнала в доста стръмен наклон, а разходката им — в доста напрегнато изкачване. Тук, на откритото, далеч от покривалото от дървета, горещината от звездата над Рафт беше доста осезаема, така че и двамата пристигнаха с плувнали в пот лица.

Баерт тромаво се обърна, като се опитваше да се захване с плъзгащи се ходила за занитения наклон и се усмихна надолу към Рийз.

— Малко се покатерихме — каза той. — Но ще видиш, че си е струвало. Взе ли си билета?

Рийз порови в джоба си, докато откри ценното парченце картон. Той гледаше поразен как Баерт подава билетите на администратора, след което последва Баерт през един тесен портал.

Театърът на светлината представляваше овал, чиято дълга ос беше около петдесет метра. Самата тя пък беше разположена по привидния наклон на палубата. Напречно на горната част на театъра бяха закрепени пейки. Рийз и Баерт заеха местата си и едва тогава Рийз откри, че пред него има малка сцена, която беше подпряна така, че да е успоредна на хоризонталата на това място — и по този начин беше под наклон спрямо „накривената“ палуба — а зад сцената, в ролята на мощен заден фон на представлението, се простираше наклоненият център на Рафт, обширен метален склон от четвъртити сгради и въртящи се, шумолящи дървета.

Театърът се напълни много бързо. Рийз прецени, че в залата има място за около сто човека и потрепери при мисълта, че ще има толкова много хора, събрани на едно място.

— Напитки?

Той се обърна изненадан. Едно момиче с ослепителна красота стоеше до неговата седалка с поднос с чаши в ръка. Той се опита да ѝ се усмихне и да каже нещо в отговор, но забеляза, че в начина, по който тя стоеше, има нещо странно...

Без каквото и да било усилие или налягане, момичето стоеше перпендикулярно спрямо палубата; не обръщаше никакво внимание на привидния наклон и стоеше така естествено, сякаш беше равно. Рийз

усети как ченето му увисва и всичките му внимателно конструирани разсъждения за илюзорността на наклона на палубата се изпариха. Защото ако момичето стоеше вертикално, тогава той трябва да седеше под ъгъл, без да го подкрепя каквото и да било...

С приглушен вик, Рийз се катурна назад.

Смеейки се, Баерт му помогна да се изправи, а момичето с извинителна усмивка му подаде водна чаша, пълна с някаква прозрачна и светла напитка. Рийз усещаше как страните му пламтят като звезди.

— Каква беше цялата тази работа?

Баерт потисна смеха си.

— Съжалявам. Винаги става така. Трябваше наистина да те предупредя...

— Но тя как успява да ходи по този начин?

Тесните рамене на Баерт се свиха.

— Ако знаех, нямаше да ми е толкова забавно. Може би магнитни подметки на обувките ѝ? Странното е, че не момичето те кара да се катурнеш... А по-точно срывът на собствените ти сетива, провалът на чувството ти за равновесие.

— Да, страхотно.

Рийз мрачно отпи от чашата си и загледа как момичето се движи сред публиката. Крачките му изглеждаха леки и естествени и колкото и да се напрягаше, той не успя да разбере как то пази равновесие. Скоро обаче се появиха много по-интересни неща за гледане. Например, жонгльори с бухалки, които се премятаха и извисяваха във въздуха под всякакви невъзможни ъгли, след което безпогрешно се връщаха в ръцете на притежателите им.

По време на едно от ръкоплясканията Рийз каза на Баерт:

— Прилича на някаква магия.

— Не е магия — отвърна Баерт. — Елементарна физика; няма нищо повече в цялата тази работа. Предполагам, че от това очите ти на миньор са изхвъркнали, а?

Рийз се намръщи. На Белт нямаше много време за жонглиране... и без съмнение трудът на миньорите даваше средства за това, макар и по някакъв непряк начин. Той дискретно се огледа, за да види останалата част от публиката. Множество златни и алени нашивки, но немного черни или с някакъв друг цвят. Само по-висшите класи? Той

потисна един остър бодеж на презрение и отново насочи вниманието си към представлението.

Скоро дойде моментът за главния номер. Една мрежа за акробатични номера беше поставена така, че да покрие цялата сцена и публиката постепенно утихна. Някакъв духов инструмент засвири тъжна мелодия и на сцената излязоха мъж и жена, облечени в прости трика. Те се поклониха веднъж на публиката, покатериха се на мрежата и започнаха заедно да се носят из обляния в звездна светлина въздух. Първоначално правеха елементарни упражнения — бавни и грациозни салта и извъртания — приятни за окото, но не и зрелищни.

След това мъжът и жената се приземиха едновременно на мрежата, подскочиха високо, срещнаха се на върха на траекториите си... и без да се докосват въобще, двамата се извъртяха един около друг и се отдалечиха на много голямо разстояние.

Баерт зяпна.

— Леле, как го направиха това?

— Гравитация — прошепна Рийз. — Просто само за секунда те гравитираха около центъра на тежестта на другия.

Танцът продължи. Партньорите се въртяха един около друг, като подхвърляха гъвкавите си тела в сложни параболи, а Рийз наблюдаваше зрелището с притворени очи, сякаш изпаднал в транс. Физикът в него анализираше сложните движения на танцьорите. Центровете на тежестта им, локализирани някъде около талиите, се движеха по хиперболични орбити из променливите гравитационни полета на Рафт, на сцената и на самите танцьори, така че всеки път, когато танцьорите подскачаха нагоре от мрежата си, траекториите на техните центрове бяха малко или много предварително ясни... Двамата обаче доукрасяваха траекториите с движения на слабите си тела по толкова измамен начин, че изглеждаше така, сякаш си летяха из въздуха както си искат, независими от гравитацията. Какъв парадокс, помисли си Рийз — околната среда на тази вселена, която се състоеше от милиарди гравитационни единици, позволява на човешките същества такава свобода.

Сега танцьорите подскочиха за последна, сложна дъга, с носещи се по някаква орбита тела и лица, слепени едно за друго като застанали една срещу друга планети. И тогава всичко свърши; танцьорите застанаха хванати за ръце върху акробатическата си мрежа, а Рийз

викаше въодушевено и тропаше с крака заедно с всички останали. Значи имаше още много неща, които можеха да се правят с една гравитация от милиарди единици, освен да бъде измервана и побеждавана...

Проблясък, приглушено свистене на въздуха, внезапно изригване на дим. Сякаш взривена някъде отдолу, мрежата бързо се превърна в пърхачо, подобно на птица същество, само по себе си подобно на танцьор; двамата истински танцьори бяха подхвърлени във въздуха, крещейки. Тогава мрежата се срина в разхвърляните останки от сцената, а двамата танцьори я последваха някъде надолу.

Вцепенената публика затаи дъх. Единственият звук беше тих, тъжен плач, идещ от съборената сцена и Рийз наблюдаваше как едно червено-кафяво петно се разлива по останките от мрежата.

Някакъв здрав мъжага, който беше с оранжеви нашивки, бързо слезе откъм страничните зони на залата и застана застрашително пред публиката.

— Седнете — заповяда той. — Никой не може да си тръгне. — И остана така, докато публиката тихомълком се подчини. Рийз се огледа наоколо и видя още хора с оранжеви нашивки по изходите на театъра, а други си проправяха път към останките от сцената.

Лицето на Баерт беше преbledняло.

— Охраната — прошепна той. — Докладват директно на капитана. Не можеш да ги засечеш тук много често, но иначе винаги са си по местата... както прикрити, така и не. — Той се облегна назад и скръсти ръце. — Каква каша. Ще ни разпитат, преди да ни пуснат да си ходим; ще отнеме часове наред...

— Баерт, нищичко не разбирам. Какво стана?

Баерт повдигна рамене.

— Ти как мислиш? Бомба, разбира се.

Рийз усети нещо като загубата на равновесие, която беше изпитал, когато момичето с напитките мина покрай него.

— Някой го е направил нарочно?

Баерт го изглежда мрачно, но не отрони нито дума.

— Защо?

— Не знам. Не мога да говоря от името на тези хора. — Баерт почеса страничната част на носа си. — Но напоследък имаше няколко подобни нападения, насочени главно против офицерите или пък на

места, които те най-често посещават. Като това, например. Не всички са щастливи тук, приятелю, разбираш ли? — продължи той. — Доста хора мислят, че офицерите получават много повече, отколкото им се полага.

— Значи прибягват до подобни действия? — погледна встрани Рийз. Изцапаната в червено мрежа вече беше увита около обезобразените тела на танцьорите с гравитацията; той наблюдаваше всичко с невъобразимо чувство за нереалност. Спомни си собствения си пристъп на омраза към Баерт не повече от час преди да се случи нещастieto. Може би можеше да симпатизира на мотивите, задвижили хората, които стояха зад този акт — защо трябваше една група да се наслаждава както ѝ се хареса на плодовете на труда на друга? Но пък да се убива поради тази причина?

Мъжете с оранжеви нашивки от охраната започнаха да провеждат пълно претърсване на публиката. Примирени и без да проронват нито дума, Рийз и Баерт се облегнаха назад в очакване да дойде и техният ред.

Въпреки изолираните инциденти като нападението на театъра, Рийз намираше новия си живот доста забавен и увличащ, така че смените минаваха невероятно бързо. Прекалено бързо, както му се стори на него, той беше свършил своите хиляда смени, първата степен от неговото образование, така че беше дошло време постиженията му да получат някакво признание.

И така Рийз се озова в един украсен автобус, взираше се в алените нашивки на Учен (Трети ранг), току-що пришити на рамото на гащеризона му и потръпваше от някакво чувство за нереалност. Автобусът си проправяше път през един от крайните квартали на Рафт. Дванайсетината му млади пътници, дипломираните чираци съученици на Рийз, се возеха сред глъчка от смях и говор.

Джейън го наблюдаваше с насмешлива загриженост, а върху широкия ѝ нос имаше лека извивка; ръцете ѝ лежах в скута на официалната ѝ униформа.

— Нещо ти се върти в главата ли?

Той сви рамене.

— Добре съм. Ти си ме знаеш. Аз съм от сериозния тип.

— Дяволски прав си. Вземи — Джейън се пресегна към момчето, което седеше най-далеч от Рийз и взе от него една бутилка с тясно

гърло. — Пийни. Днес се дипломираш. Това е хилядната ти смяна и имаш право да ѝ се порадваш.

— Е, всъщност това не е точно така. Аз я подхванах малко бавно, помниш ли. За мен е повече като хилядна и една четвърт...

— Ох, какъв си досаден комплексар, пийни си малко от това, преди да съм те изритала от автобуса.

Смеейки се, Рийз се предаде и удари една голяма глътка от бутилката.

Беше опитвал няколко вида силни питиета в бара на началника на снабдяването и по-голямата част от тях бяха по-силни от това пенещо се подобие на вино; никое обаче не бе имало такъв ефект върху него. Скоро глобусите, които осветяваха улицата от кабели, започнаха да светят по-приятелски; гравитационното притегляне на Джейън се смесваше с неговото и така ставаше източник на топлина и спокойствие; а повърхностният разговор на другарите му сякаш стана по-жив и увлекателен.

Настроението му се запази, когато се издигнаха над покривалото от летящи дървета и достигнаха сянката на платформата. Огромната метална устна стърчеше навътре от периферията и образуваше черен правоъгълник, изрязан от аленото в небето, а поддържащите го подпори приличаха на мършави крайници. Автобусът изсвистя и спря успоредно на някакви широки стълби. Рийз, Джейън и останалите тромаво слязоха от автобуса и тръгнаха нагоре по стъпалата, за да стигнат до платформата.

Увеселението в чест на хилядната смяна вече беше в пълния си разгар, препълнено от може би стотина дипломанти от различните класове на Рафт. Един бар, оформен върху дървени подпори, работеше усилено, а някакъв нестроен музикален състав дънеше ритмична мелодия — имаше дори няколко двойки, които нерешително танцуваха в близост до ниската сцена на музикантите. Заедно с Джейън, която го водеше търпеливо, Рийз тръгна на разходка около стените на платформата.

Платформата беше доста елегантна като замисъл: да прикрепиш една плоскост от сто квадратни метра към периферията и то под такъв ъгъл, че да пасва на местната хоризонтала, да обградиш всичко това със стъклена стена и по този начин да разкриеш цяла вселена с множество живописни гледки. Откъм вътрешния край беше самият

Рафт, наклонен като някаква огромна играчка, за да може да го изследва Рийз. Както и в театъра, усещането да си на сигурна, плоска повърхност придаваше на близостта на обширния склон шеметна тръпка.

Онзи край на платформата, който гледаше към откритото пространство, висеше над периферията на Рафт, а една част от пода беше покрита със стъклени листове. Рийз стоеше над дълбините на Мъглявината; имаше усещането, че се носи във въздуха. Виждаше стотици звезди, разпръснати в огромен триизмерен фонтан, осветяващи атмосферата като лампи-глобуси, широки повече от километър; а в центъра на гледката, в близост до скритата Сърцевина на Мъглявината, звездите бяха струпани на едно място, така че човек добиваше усещането, че се вира в обширна шахта, чиито стени са покрити със звезди.

— Рийз, поздравявам те.

Рийз се извърна. Холербах, мършав, без никаква усмивка върху устните и напълно не на място на фона на цялата тази радостна глъчка, стоеше до него.

— Благодаря, сър.

Старият Учен се наведе към него някак конспиративно.

— Аз, разбира се, още от самото начало не се съмнявах, че ще се справиш добре.

Рийз се засмя.

— Сигурен съм, че на моменти аз се съмнявах.

— Хиляда смени, а? — Холербах се почеса по бузата. — Е, хич не се съмнявам, че ще стигнеш много по-далеч... А междувременно, ето ти нещо, върху което да мислиш, момче. Древните, първият Екипаж, не са измервали времето само на смени. Знаем това от архивите им. Използвали са смени, да, но са имали и други единици: „ден“, който е бил приблизително равен на три смени и „година“, която е била приблизително колкото хиляда смени. Ти сега на каква възраст си?

— На около седемнайсет хиляди смени, сър.

— Значи щеше да бъдеш на около седемнайсет „години“, а? Така — за какво предполагаш са се отнасяли тези единици — „ден“, „година“? — Но преди Рийз да успее да отговори, Холербах вдигна

ръка и се отдалечи. — Баерт! Значи ти позволиха да стигнеш дотук, въпреки усилията ми да им попреча...

Купи с бонбони бяха пуснати да обикалят около стените. Джейън задържа някакво пихтиесто вещество и разсеяно задържа Рийз за ръката.

— Хайде. Не ти ли стигат толкова гледки и наука?

Рийз я погледна, а комбинацията от виноподобие и звезди го караше да се чувства доста замаян.

— Ъ? Знаеш ли, Джейън, въпреки разните истории за нашата родна вселена, понякога това място изглежда доста красиво. — Той се усмихна. — А и ти самата не изглеждаш много зле.

Тя го ръгна по слънчевия сплит.

— Нито пък ти. Хайде сега да потанцуваме.

— Какво? — Еуфорията му се изпари. Той погледна през рамото ѝ към водовъртежа от танцуващи двойки. — Виж какво, Джейън, никога през живота си не съм танцувал.

Тя зацъка с език.

— Не бъди страхливец, минен плъх такъв. Тези хора са просто бивши чираци като мен и теб и мога да ти кажа едно нещо със сигурност: хич няма и да те погледнат.

— Ами... — започна той, но вече беше твърде късно; като го хвана решително за ръката, тя го отведе до средата на платформата.

Главата му се изпълни със спомена за нещастните гравитиращи танцьори в театъра на светлината и за техния главозамайващ, зрелищен балет. Дори да успееше да доживее до петдесет хиляди смени, той никога нямаше да постигне подобна грация.

За щастие танците тук въобще не приличаха на онзи.

Млади мъже фиксираха с поглед момичета през дансинга от няколко метра. Тези, които танцуваха, го правеха с голям ентузиазъм, но с не особено голямо майсторство; Рийз ги погледа няколко секунди, след което започна да имитира ритмичното им поклащане.

Джейън направи някаква физиономия срещу него.

— Това е направо ужасно. Но кой го е грижа?

В условията на ниска гравитация — тук тя беше наполовина в сравнение с тази около лабораториите — танцът притежаваше унасяща бавност. След известно време Рийз започна да се отпуска; и най-накрая си даде сметка, че се забавлява...

... докато краката му под него поддадоха и той се строполи на платформата с бавно движение. Джейън прикри с една ръка лицето си, за да потисне кикота си, а около него бързо се оформи смееща се тълпа. Рийз стана на крака.

— Съжалявам...

Някой го потупа по рамото.

— И трябва.

Той се извърна; пред него, с широка лукава усмивка стоеше един млад мъж с нашивките на младши офицер.

— Доув — каза Рийз бавно, — ти ли ме събори?

Доув дрезгаво се изхили.

Рийз усети как мускулите на ръцете му се издуват.

— Доув, през последната година ме дразниш непрекъснато...

Доув го изгледа недоумяващо.

— ... Искам да кажа през последните хиляда смени. — И това си беше вярно; Рийз можеше да понася постоянните удари от засада, зли забележки и грубости на Доув и подобните му по време на работния ден... но предпочиташе да не му се налага. А освен това, от инцидента в театъра насам, той постоянно се убеждаваше, че поведение като това на Доув беше причина за голяма част от болката и страданието на Рафт; а може би и за още много подобни неща занапред.

Подобието на вино беше като кръв сега, когато туптеше в главата му.

— Кадет, ако имаме да уреждаме нещо...

Доув му хвърли един презрителен поглед.

— Не тук. Но много скоро. О, да, скоро. — И той се извърна и се отдалечи сред тълпата.

Джейън ръгна Рийз в ръката достатъчно силно, за да го накара да подскочи.

— Необходимо ли е да превръщаш всеки инцидент в зрелище? Ела, хайде да пийнем по нещо. — И тя си запроправя път към бара.

— Здравей, Рийз.

Рийз се спря, като позволи на Джейън да избърза напред и да се смеси с тълпата около бара. Пред него стоеше слаб млад мъж, с прилепнала по скалпа му коса. Носеше черните нашивки на Инфраструктурата и оглеждаше Рийз с хладнокръвна преценка.

Рийз изръмжа.

— Гоувър. Предполагам, че това не е най-добрата смяна, която съм имал някога.

— Какво?

— Не ми обръщай внимание. Не съм те виждал, откакто те срещнах малко след пристигането си.

— Да, но това е напълно разбираемо — Гоувър смигна деликатно към нашивката на Рийз. — Движим се в различни кръгове, не е ли така?

Стигнал до края на търпението си след инцидента с Доув, Рийз изгледа Гоувър колкото можеше по-хладнокръвно. Той имаше все същите остри черти и изпълнен със сприхав гняв поглед... но изглеждаше с по-голямо самочувствие, по-сигурен в себе си.

— Значи още подлизурстваш за онези дърти дърдорковци в лабораториите, а?

— На това място ще си замълча, Гоувър.

— Така ли? — Гоувър почеса ноздрите си с длан. — Като те видях в тази шутовска униформа, се зачудих ти самият как виждаш себе си сега. Обзалагам се, че не си работил една цяла смяна — ама истинска работа — откакто се приземи тук. Чудя се какво ли биха си помислили за теб твоите приятели, плъховете. А?

Рийз отново усети как кръвта се качва в главата му; виноподобието май беше започнало да ферментира. В него обаче имаше и нотка на объркване. Дали гневът му към Гоувър не беше просто начин да скрие истината от себе си, това, че е станал предател спрямо произхода си?

— Какво искаш, Гоувър?

Гоувър направи една крачка, за да се приближи към Рийз. Застоялият му дъх прерязва алкохолните изпарения в ноздрите на Рийз.

— Слушай, минни плъхо, вярваш или не, но аз искам да ти направя услуга.

— Каква услуга?

— Нещата тук се променят — каза лукаво Гоувър. — Разбираш ли за какво говоря? Положението няма вечно да си остане такова, каквото е сега. — Той се вторачи в Рийз и очевидно нямаше намерение да продължи по-нататък.

Рийз се намръщи.

— За какво говориш? За недоволните?

— Някои ги наричат така. Други пък смятат, че те просто търсят справедливост.

Глъчката от пируващите сякаш се отдалечи от Рийз; усещаше се така, като че ли двамата с Гоувър се намираха на някакъв друг Рафт, някъде из пространството.

— Гоувър, аз бях в театъра на светлината по време на онази смяна. Това справедливост ли беше?

Гоувър присви очи.

— Рийз, ти виждаш как елитът на Рафт ни държи нас, останалите, в неизгодно положение, а също и как гадната им икономическа система влошава положението на останалата част от населението на Мъглявината. Наближава времето, когато те ще трябва да изкупят вината си.

Рийз се вторачи в него.

— Ти си един от тях, нали?

Гоувър прехапа устната си.

— Може би. Виж какво, Рийз, излагам се на голям риск като разговарям така с теб. И ако ме предадеш, ще отричам, че въобще сме имали такъв разговор.

— Какво искаш от мен?

— За тази кауза се борят някои много свестни хора. Такива като Декър, Палис...

Рийз силно се изхили. Декър — огромният работник от Инфраструктурата, когото беше срещнал при пристигането си на Рафт — за него можеше да повярва. Но Палис?

— Я стига, Гоувър.

Гоувър остана невъзмутим.

— Дявол да го вземе, Рийз, много добре знаеш какво е мнението ми за теб. Ти си един минен плъх. Мястото ти не е тук, сред почтените хора. Но това, че идваш оттам, те прави един от нас. Единственото, за което те моля, е да дойдеш и да чуеш онова, което тези хора имат да кажат. С твоя достъп до сградите на науката би могъл да бъдеш... полезен.

Рийз се опита да помисли трезво. Гоувър беше един порочен, зъл млад човек, а доводите му — противоречива смесица от презрение и позоваване на чувството за солидарност, което насочваше към Рийз, например — бяха простовати и неясни. Онова обаче, което придаваше

на думите му такава сила, беше ужасната истина, която се съдържаше в тях. Една част от Рийз беше погнусена, че човек като Гоувър можеше толкова бързо да го обърка, но дълбоко в себе си той чувстваше как в отговор се образува огнено кълбо от гняв.

Ами ако избухнеше някаква революция — ако лабораториите бѐдеха разбити, а офицерите вкарани в затвора — тогава какво?

— Гоувър, погледни нагоре.

Гоувър вдигна поглед.

— Виждаш ли онази звезда там горе? — посочи Рийз. — Ако не преместим Рафт, звездата ще ни изпепели. И тогава наистина ще се изпържим. А и дори да успеем да преживеем това, погледни по-нататък. — Той махна с ръка към обсипаното с червени петна небе. — Мъглявината загива и ние ще загинем заедно с нея. Гоувър, само Учените, подкрепяни от организацията на Рафт, могат да ни спасят от подобни опасности.

Гоувър изруга и се изплю на палубата.

— Ти наистина ли вярваш в това? Я стига, Рийз. Ще ти кажа нещо. Мъглявината може да поддържа живота на всички ни още много дълго време... ако ресурсите ѝ се разделят поравно. А това е всичко, за което ние се борим.

Той направи пауза.

— Е?

Рийз затвори очи. Дали небесните вълци щяха да обсъждат случая на Гоувър, когато дойдеха на останките от Рафт, за да съберат костите на децата му?

— Изчезвай, Гоувър — каза той уморено.

Гоувър изсумтя.

— Щом като искаш това. Не мога да кажа, че съжалявам... — той се ухили на Рийз с нещо, което беше почти чисто презрение. После изчезна в тълпата.

Глъчката сякаш се въртеше около Рийз, без обаче да достига до него. Той си проправи път през навалищата на бара и си поръча чист алкохол, след което глътна горещата течност на един дъх.

Джейън се присъедини към него и го сграбчи за ръката.

— Търсех те. Къде...? — И тогава тя усети издутите мускули под якето на Рийз, а когато той се обърна, за да застане с лице към нея, момичето се отдръпна при вида на гнева му.

6.

Ученият Втори ранг стоеше на входа на Моста. Той наблюдаваше как се приближава колегата му от Трети ранг и се опита да прикрие усмивката си. Униформата на младия мъж беше толкова очевидно нова, той се взираше в сребърния корпус на Моста с такова благоговение, а цветът на лицето му беше неоспоримо доказателство за отпразнуването на хилядната му смяна, което вероятно беше привършило няколко часа преди това... Втори ранг се почувства доста стар, като си припомни своята собствена хилядна смяна, своето собствено пристигане на Моста преди повече от три хиляди смени.

Това момче поне изглежда имаше търсачески дух. Прекалено много бяха чираците, с които трябваше да се занимава Втори ранг, които в най-добрия случай бяха мрачни и изпълнени с нежелание, а в най-лошия — открито изразяваха презрение; и съответно процентът на отсъствия и изключване се увеличаваше. Той протегна напред ръка при приближаването на младия мъж.

— Добре дошъл на Моста — каза Учен Втори ранг Рийз.

Момчето — русо, но с прекалено рано появил се кичур бяла коса — се наричаше Нийд. То се усмихна несигурно.

От вътрешната страна на вратата стоеше със сурово лице един тромав служител от охраната. Той фиксира Нийд със заплашителен поглед и момчето се сви от страх. Рийз въздъхна.

— Всичко е наред, момко. Това е само старият Форв. Работата му е да запомни лицето ти, нищо повече.

Едва наскоро, даваше си сметка Рийз, подобни деспотични охранителни мерки се бяха оказали необходими; с продължаващото намаляване на хранителните запаси настроението на Рафт спаднаше все повече и жестокостта и честотата на нападенията, организирани от „недоволните“ се увеличаваха. Понякога Рийз се чудеше дали...

Той разклати глава, за да се освободи от подобни мисли; имаше работа за вършене. Бавно поведе отворилото широко очи момче през лъскавите коридори на Моста.

— Засега е достатъчно просто да получиш представа за схемата на това място. Мостът е цилиндър с дължина сто метра. Този коридор минава около средата му. Вътрешната част е разделена на три помещения — обширна средна зала и две по-малки помещения в двата края. Предполагаме, че навремето по-малките помещения са били контролни зали, може би отделения за оборудването; нали разбираш, Мостът вероятно е бил част от първоначалния Кораб...

Бяха стигнали до едно от по-малките помещения; то беше препълнено с книги, купища хартии и устройства с всякакви размери и големини. Наведени в пълна съсредоточеност, двама Учени седяха, потънали в прах. Нийд извърна ясните си кафяви очи към Рийз.

— Сега за какво се използва тази стая?

— Това е библиотеката — отвърна спокойно Рийз. — Мостът е най-сигурното място, с което разполагаме, най-добре защитено от метеорологичните условия, от бедствия и заради това пазим архивите си тук. Толкова, колкото можем: по едно копие от всичко жизненоважно, както и някои от странните продукти на човешкия труд, които са достигнали до нас от миналото...

Те продължиха нататък по коридора, докато стигнаха до ниска стълба, слизаща под нивото на пода. Започнаха да слизат по нея към една врата, направена във вътрешната стена, която водеше до централната зала на Моста. Рийз си помисли дали да не предупреди момчето да внимава къде стъпва, но после реши да не го прави с леко злонамерен хумор дълбоко в себе си.

Нийд слезе три-четири стъпала надолу, след което размаха ръце и се катурна напред по корем. Не падна; вместо това се залюля в шахтата на стълбата, като направи леко салто. Изглеждаше така, сякаш бе паднал в някаква невидима течност.

Рийз се усмихна широко.

Задъхан, Нийд се пресегна към стената. Със залепени за метала длани, той си възвърна равновесието и се покатери обратно на стълбата.

— По Кокалите — изруга, — какво има там долу?

— Не се притеснявай, не е нищо опасно — отвърна Рийз. — И с мен се случи същото първия път. Нийд, ти вече си Учен. Помисли си за това. Какво стана, когато слезе надолу по стъпалата?

Момчето гледеше с празен поглед.

Рийз въздъхна.

— Мина през равнината на палубата на Рафт, нали така? Онова, което произвежда гравитационното притегляне на Рафт, е металът на палубата. Така че тук — в центъра на Рафт и всъщност в неговата равнина — няма притегляне. Разбираш ли? Ти премина в безтегловна зона.

Нийд отвори уста, след което я затвори с объркан вид.

— Ще свикнеш — каза рязко Рийз. — А може би с времето дори ще го разбереш. Ела.

Той поведе момчето през вратата към централната зала и остана доволен, когато усети как Нийд ахва.

Бяха влезли в една просторна зала с ширина около петдесет метра. По-голямата част от пода ѝ беше прозрачна, един-единствен огромен прозорец, който предлагаше невъобразима гледка към дълбините на Мъглявината. Около прозореца бяха прикрепени машини, по-високи от човешки ръст. За нетренираното око на Нийд, помисли си Рийз, машините вероятно изглеждаха като огромни, невъзможни насекоми, снабдени с лупи и антени, взиращи се в някакъв дълбок въздушен басейн. Залата беше изпълнена с чистата миризма на озон и смазочно масло; тихо жужаха серводвигатели.

По време на тази смяна работеха може би около десетина Учени; те се движеха около машините, настройваха ги и усърдно и подробно си записваха нещо. И понеже равнината на Рафт минаваше над пода-прозорец на височината на човешката талия, учените се люлееха във въздуха като лодки в някакво невидимо езеро, а центровете на тежестта им се въртяха над и под линията на равновесието на периоди от две-три секунди. Като погледна на сцената през очите на някой непосветен, Рийз отново трябваше да прикрие усмивката си. Един нисък, закръглен човек даже се беше обърнал с главата надолу съвсем безгрижно, за да са по-близо очите му до някакво сензорно табло. Крачолите му през цялото време слизаха към равнината на равновесието, така че краката му стърчаха голи.

Стояха на едно ниско стъпало; Рийз направи крачка надолу и скоро се носеше из въздуха със стъпала на няколко сантиметра от пода-прозорец. Нийд нервно се поколеба.

— Хайде, много е лесно — насърчи го Рийз. — Просто заплувай във въздуха или пък подскачай нагоре-надолу, докато краката ти

стигнат до палубата.

Нийд слезе от последното стъпало и се катурна напред, след което бавно се върна в изправено положение. На Рийз момчето му напомняше за някое дете, което за първи път влиза в плувен басейн. След няколко секунди върху лицето на младия човек се разля широка усмивка; и много скоро той се носеше из залата, а стъпалата му едва докосваха прозореца под него.

Рийз го поведе на обиколка около машините.

Нийд клатеше глава.

— Това е невероятно.

Рийз се усмихна.

— Това оборудване е от най-доброто, съхранено от материалната част на Кораба. Изглежда така, сякаш са го доставили едва предишната смяна... Наричаме тази зала Обсерваторията. Всички сензори с много натоварен режим на работа се намират вътре, а освен това тук е и мястото, където — като член на моя екип от физици, занимаващи се с Мъглявината — ще прекарваш по-голямата част от времето си. — Те спряха до една тръба с дължина около три метра, обилно покрита с лупи. Рийз прокара длан по осеяната сякаш със скъпоценни камъни повърхност на инструмента. — Този сладур ми е любимеца — каза той. — Красив е, нали? Това е телескоп, който работи с всякаква дължина на вълните — включително и зрителните. С него можем да наблюдаваме всичко чак до сърцето на Мъглявината.

Нийд обмисли чутото, след което погледна към тавана.

— Изобщо ли не е необходимо да поглеждеме навън?

Рийз кимна одобрително. Добър въпрос.

— Напротив, необходимо е. Има начини, по които покривът става прозрачен — всъщност можем и да замъглим пода, ако искаме. — Той погледна към голямото колкото юмрук табло на инструмента. — Имаме късмет, в момента не се провеждат никакви наблюдения. Ще те разведе набързо из Мъглявината. Би трябвало вече да знаеш по-голямата част от това, което ще ти кажа, от онова, което си учил, а засега не се тревожи за подробностите... — Рийз бавно натисна поредица от команди на клавиатурата, закрепена под сензора. Усети, че момчето го наблюдава с любопитство. Може би никога не е виждал човек с толкова лоши умения при работа с клавиатура, помисли си

Рийз, тук на Рафт, където беше пълно с всевъзможни машини за провизии...

Пробождането на старото негодувание го изненада. Както и да е...

Един диск от тавана избеля до прозрачност и през него се откри къс червено небе. Рийз посочи някаква мониторна плака, прикачена към тънкия стълб в близост до телескопа. Изведнъж плаката се изпълни с тъмнина, прекъсвана на някои места от неясни форми от лупите; лупите бяха във всевъзможни цветове, от червено, през жълто до най-чистото синьо. Нийд ахна отново.

— Нека да разгледаме сега няколко факта — започна Рийз. — Знаеш, че живеем в една мъглявина, която представлява елипсоиден облак от газ, чиято напречна дължина е около осем хиляди километра. Всяка частица от Мъглявината обикаля по някаква орбита около Сърцевината. Рафт прави същото, разположен в рамките на Мъглявината като муха на някоя въртяща се чиния; правим пълен кръг около Сърцевината на всеки дванайсет смени. Мината на Белт е по-навътре и заради това са й необходими само девет смени да направи пълно завъртане. Когато пилотите пътуват между мината и Рафт, техните дървета всъщност сменят орбитите! За щастие относителната разлика между орбиталните скорости е толкова малка насам, че скоростта, която дърветата постигат, е достатъчна, за да могат те лесно да преминат от една орбита в друга. Разбира се, пилотите трябва внимателно да планират курса си, за да са сигурни, че мината на Белт няма да е от другата страна на Сърцевината, когато влязат в необходимата орбита... Сега гледаме през покрива на Обсерваторията навън към Мъглявината. Обикновено атмосферата закрива от нас тази гледка, но телескопът може да проникне сред разпръснатите в атмосферата обекти и да ни разкрие онова, което бихме виждали, ако въздухът беше напълно пречистен.

Нийд се вгледа в картината по-отблизо.

— Какви са тези петънца? Звезди ли са?

Рийз поклати глава.

— Това са други мъглявини: някои са по-големи от нашата, други — по-малки, някои по-млади — сините, — а други — по-стари. Доколкото можем да видим с този телескоп — който има обхват от стотици милиони километри — пространството е изпъстрено с много

такива. Добре, сега, нека се придвижим по-навътре. — С едно-единствено натискане на клавиатурата картината се промени, за да се разкрие пред очите им едно небе в синьо и пурпур; по него потрепваха звезди, бели като диаманти.

— Ама че е красиво — въздъхна Нийд. — Но едва ли е в нашата Мъглявина...

— Напротив, тук е. — И Рийз се усмихна тъжно. — В момента гледаш най-горния слой, където се разделят най-леките газове — водород и хелий. Това е мястото, където се оформят звездите. Турбулентността създава буци с повишена гъстота; избухвайки, тези буци раждат нови звезди. — Звездите, кълба от разтапящ огън, образуваха гъсти дъгови вълни в разредената атмосфера при започването на дългото им, бавно падане в Мъглявината. Рийз продължи: — Звездите блестят в течение на около хиляда смени, преди да изгорят и да паднат под формата на изстинали топки от метал в Сърцевината... Така става с по-голямата част от тях; едно-две ядра в крайна сметка започват да обикалят в постоянна орбита около Сърцевината. Ето как са се появили звездните мини.

Нийд се намръщи.

— А ако траекторията на някоя падаща звезда се пресече с орбитата на Рафт...

— Тогава загазваме и трябва да използваме дърветата, за да променяме орбитата на Рафт. За щастие, звездата и Рафт се приближават един към друг достатъчно бавно, за да можем да проследим звездата, докато пътува към нас...

— Щом се формират нови звезди, тогава защо хората казват, че Мъглявината загива?

— Защото са много по-малко отпреди. Когато се е оформила Мъглявината, тя се е състояла почти изцяло от водород. Звездите са превърнали голяма част от водорода в хелий, въглерод и други тежки елементи. Така са се появили сложните съединения, които поддържат живота тук. Или, ако трябва да бъдем съвсем точни, те означават живот за нас. Но иначе това е една бавна, задушаваша смърт за Мъглявината. От нейна гледна точка кислородът, въглеродът и останалите са само отпадъчни вещества. Понеже са по-тежки от водорода, те бавно и постепенно се наслагват около Сърцевината; остатъчният водород

става все по-малко и по-малко, докато — както е днес — бъде сведен до една тънка корица около Мъглявината.

Нийд се вторачи в немногото млади звезди.

— И какво ще стане накрая?

Рийз сви рамене.

— Ами, ние имаме наблюдения над други мъглявини. Последните звезди ще загинат и изчезнат. Лишени от енергия, родените във въздуха на Мъглявината същества — китовете, небесните вълци, дърветата, както и по-малките същества, с които те се хранят — ще престанат да съществуват.

— Има ли наистина такива неща като китове? Мислех, че са само приказки...

Рийз сви рамене.

— Тук никога не сме ги виждали, но разполагаме с множество доказателства от хора, които са пътували и са стигали до дълбините на Мъглявината.

— Искаш да кажеш до мината на Белт?

Рийз потисна смеха си.

— Напротив, много отвъд нея. Мъглявината е нещо огромно, момко; в нея има място за безброй мистерии. Може би има дори изгубени човешки колонии; може би Кокалите съществуват наистина и всички онези легенди са истина... за по-низшия от човеците вид на китовете-певци, изгубени в небето.

Момчето потрепери.

— Разбира се — унесе се в размисли Рийз, — има много загадки за местното население на Мъглявината. Например, как е възможно то изобщо да съществува? Архивите ни показват, че в родната ни вселена са били необходими хиляди милиарди смени, за да се зароди животът. Мъглявината въобще не е толкова стара — и ще бъде много по-млада, дори когато загине. Та, как тогава се е зародил животът тук?

— Беше започнал да ми казваш какво ще стане, след като звездите угаснат...

— Да. Потънала в мрак, атмосферата безусловно ще загуби голяма част от топлината си и — понеже ще бъде много по-малко способна да се противопостави на гравитацията на Сърцевината — ще се срине. Най-накрая Мъглявината ще бъде сведена до един слой с

плътност от няколко сантиметра около Сърцевината, който бавно ще се прибира навътре...

С пребледняло лице, младият мъж бавно кимна.

— Добре — каза бързо Рийз. — Нека сега погледнем навътре — покрай нивото на Рафт, което е на хиляда и петстотин километра от края на Мъглявината — и после направо в центъра.

Сега мониторът се изпълни с познатото червеникавокафяво небе. Нарядко из въздуха бяха разпръснати звезди. Рийз натисна един бутон...

... и звездите с взрив изчезнаха от картината. Фокусът се гмурна в Мъглявината и на наблюдаващия му се струваше, че те падат.

Най-накрая звездният облак започна да се разрежда и в центъра му се появи едно по-тъмно петно.

— Това, което виждаш в момента, е слой от детрит, който обикаля в много близка орбита около Сърцевината — спокойно заобяснява Рийз. — Центърът на Мъглявината представлява една черна дупка. Ако в момента не ти е съвсем ясно какво означава всичко това, не се притеснявай... Черната дупка е широка около една стотна от сантиметъра; големият обект, който наричаме Сърцевината, е плътна материална маса, която обгражда дупката. Не можем да проникнем визуално през този облак от отломъци, за да видим самата Сърцевина, но мислим, че е елипсоид с около седемдесет километра напречен диаметър. И някъде във вътрешността на Сърцевината е разположена самата черна дупка със сфера от наноси около нея, зона, която вероятно е широка около тридесет метра и в която материята се разбива и изчезва, преди да бъде завлечена в дупката... На повърхността на Сърцевината гравитацията на дупката е не повече от няколкостотин гравитационни единици. При външния край на Мъглявината — където се намираме ние — тя е не повече от процент от една такава единица; но макар че е толкова слаба тук, гравитацията на дупката е това, което държи Мъглявината в компактно състояние. И ако можехме да пътуваме вътре в самата Сърцевина, щяхме да видим, че гравитацията се увеличава до хиляди, милиони гравитационни единици. Холербах има няколко хипотези за това, което става в близост до и във вътрешността на Сърцевината, една област, която той нарича „гравитационна химия“.

Нийд се намръщи.

— Нищо не разбирам.

— Сигурен съм, че е така. — Рийз се разсмя. — Но въпреки това ще ти разкажа, за да знаеш какво да питаш... Та значи, в ежедневната бъркотия ние — дори и ние, Учените — сме склонни да забравяме основния, изненадващ факт на този космос — че гравитационната константа е милиарди пъти по-голяма от тази във вселената, от която произлиза човекът. О, ние виждаме макроскопичните ефекти — например, че човешкото тяло разполага със значително гравитационно поле, — но какво можем да кажем за малките, неуловимите, микроскопичните ефекти?

В родната вселена на човека — продължи Рийз, — гравитацията била единствената значима сила на междувездната скала. Но в рамките на малки обхвати — по скалата на един индивидуален атом — гравитацията била толкова слаба, че спокойно можела да бъде пренебрегвана. Дори електромагнитната сила доминирала над нея. И поради тази причина нашите тела са тромави електромагнитни клетки; а електрически сили на привличане между молекулите ръководят химията, която поддържа нашето съществуване. Но тук — той потри носа си замислено, — тук нещата не стоят точно така. Тук, при определени обстоятелства, гравитацията може да бъде толкова значима на атомно ниво, колкото и другите сили — дори да ги доминира. Холербах говори за нов вид „атоми“. Неговите фундаментални частици ще са масивни — може би ще представляват миниатюрни черни дупки — и атомите ще бъдат свързани от гравитацията в съвършено нови, сложни структури. Тогава ще бъде възможна една нова химия — гравитационната химия; нов поглед към природата, за който дори самият Холербах едва ли може да започне да размишлява.

Нийд се намръщи.

— Но защо не сме наблюдавали подобна „гравитационна химия“?

Рийз кимна одобрително.

— Добър въпрос. Холербах е направил изчисления, че трябва да са налице необходимите условия: подходяща температура и налягане, мощни гравитационни градиенти...

— В Сърцевината — успя да вмъкне Нийд. — Разбирам. Значи може би...

Усетиха лек трус.

Мостът се отмести едва забележимо, сякаш през тялото му минаваше някаква вълна. Образът на монитора се разпадна.

Рийз се обърна. До ноздрите му достигна остра миризма на изгоряло, на дим. Учените се суетяха объркани, но инструментите изглеждаха непокътнати. Някъде някой изпищя.

Страх сбърчи челото на Нийд.

— Това нещо нормално ли е?

— Май дойде от библиотеката — измърмори Рийз. — Не, никак не е нормално. — Той си пое дълбоко дъх, за да се успокои и когато заговори отново, гласът му беше стабилен. — Всичко е наред, Нийд. Искам от теб да се измъкнеш оттук колкото може по-бързо. Чакай докато... — Гласът му заглъхна.

Нийд го погледна с полуразбиращ поглед.

— Докато какво?

— Докато изпратя да те повикат. А сега се размърдай.

Момчето тръгна към изхода, като почти плуваше и проправяше пътя си сред тълпата от Учени.

Като се опита да не обръща внимание на разрастващата се паника около себе си, Рийз набързо даде няколко команди по клавиатурата на телескопа, за да докара инструмента до режим на почивка. За момент дори се възхити на непоклатимото си самообладание. Но накрая си даде сметка за една много жестока истина. Хората можеха да бъдат заменени. Телескопът — не.

Когато свърши работата си с клавиатурата и се обърна назад, видя, че Обсерваторията е опустяла. По недосегаемия под бяха разхвърляни листове хартия и малки инструменти, а някои от тях се носеха в слоя на равновесието. Но миризмата на изгоряло продължаваше да витае из въздуха.

С някакво чувство за лекота Рийз прекоси залата и се покачи навън в коридора. Въздухът беше наситен с дим, който пареше на очите, а когато се приближи до библиотеката, мислите му се разбъркаха от образи, свързани с избухналата леярна и атентата в театъра на светлината, така, сякаш мозъкът му беше телескоп, който се фокусира върху погребаните дълбини на миналото.

Влизането в библиотеката приличаше на покатерване в древна, загнила уста. Книгите и документите се бяха превърнали в почернели листа, залепени по стените; поразената хартия беше подгизнала от

опитите на учените да спасят съкровището си. В стаята имаше трима мъже, които още бяха там и удряха по топящите се страници с навлажнени одеяла. При влизането на Рийз единият от тях се обърна. Рийз се развълнува дълбоко, когато видя, че това е Грийе, по чиито почернели страни течаха сълзи.

Рийз внимателно прокара ръка по кориците на пострадалите книги. Колко много само беше загубено по време на тази смяна! Каква мъдрост, която можеше да спаси всички от задушливото загиване на Мъглявината!

Нещо пропука под краката му. По пода бяха разпилени парчета счупено стъкло, в които Рийз разпозна отрязаното, покрито с петна от изгоряло, гърло на бутилка от виноподобие. За момент той се зачуди на това, че едно толкова просто изобретение като бутилка, пълна с горивна течност, може да направи такива големи поражения.

Разбра, че не може да бъде полезен по никакъв начин тук. Докосна леко рамото на Грийе; след това се обърна и напусна Моста.

На вратата нямаше и следа от охраната. Навън картината беше доста хаотична. Пред очите на Рийз се разкри нещо като вихрушка от бягащи хора и пламъци на хоризонта; Рафт представляваше панорама от юмруци и гневни гласове. Обилната звездна светлина, падаща отгоре, заглаждаше сцената, като я правеше безцветна и насечена.

Значи се беше случило. И последната му надежда, че този инцидент може да бъде обяснен с още някое нападение на лабораториите, се изпари. Крехката мрежа от доверие и съгласие, които бяха крепили Рафт единен, в крайна сметка се бе разпаднала...

На няколко метра от себе си успя да различи група млади хора, които бяха заобиколили някакъв набит мъж; на Рийз му се стори, че в него разпознава капитан Мит. Едрият мъж се строполи под силна градушка от удари. Рийз видя, че в началото той се опита да защити главата си, а също и чатала си; но по лицето и дрехите му почти веднага потече кръв и много скоро юмруците и ритниците се стоварваха върху безформена, несъпротивляваща се маса плът.

Рийз извърна глава.

На преден план една малка група от Учени седеше безмълвна на палубата и се взираше в далечината. Бяха се разположили около вързоп, който приличаше на овъглена редица книги — може би нещо, което беше оцеляло от пожара?

Но сред изпепелените остатъци се белееше някаква кост.

Рийз усети как гърлото му се свива; той пое дълбоко въздух и се опита да се позове на целия си житейски опит. Сега не беше моментът да се поддава на паниката.

Разпозна Холербах. Стариият Главен Учен седеше малко встрани от останалите и се взираше в потрошените останки от очилата си. Той вдигна поглед при приближаването на Рийз — около очите му имаше почти комична маска от сажди.

— А? О, ти ли си, момче? Е, страшно хубаво нещо, нали?

— Какво става, Холербах?

Холербах повъртя очилата из ръцете си.

— Погледни ги. Бяха на повече от половин милион смени, абсолютно незаменими. Разбира се, не вършеха никаква работа — той вдигна разсеян поглед. — Не е ли напълно ясно какво става? — попита остро стариият Учен с нещо като подобие на предишната си енергичност. — Революция. Ограниченията, гладът, лишенията — сега се нахвърлят върху всичко, което могат да докопат. А ние сме част от него. Цялата история е така дяволски тъпа...

Неочаквано в Рийз се надигна яростна вълна.

— Аз ще ти кажа какво е тъпо. Вие, хора, държите останалата част от Рафт — а също и моите хора на Белт — в невежество и глад. Ето това е тъпо...

Потънали в езерца от бръчки, очите на Холербах го погледнаха изморено.

— Е, може и да си прав, момко; но сега аз не мога да направя нищо по въпроса, а и никога не съм можел. Моята работа беше да държа Рафт непокътнат. А кой ще прави това за в бъдеще, а?

— Минен плъх.

Гласът зад него беше задъхан, почти пресипнал от въодушевление. Рийз се извърна. Лицето на Гоувър беше почервеняло, а очите му святкаха живо. Беше разкъсал нашивките от раменете си и ръцете му бяха покрити с кръв до лактите. Зад него се приближиха още десетина млади мъже; докато оглеждаха домовете на офицерите, лицата им се бяха удължили от глад.

Рийз усети как ръцете му се свиват в юмруци и нарочно ги отпусна. Като се опитваше да поддържа гласа си равен, той каза:

— Трябваше да накарам да те приберат, когато все още имах възможност. Какво искаш, Гоувър?

— Имаш последен шанс, плъх такъв — меко заговори Гоувър. — Ела сега с нас или ще понесеш всичко, което сме приготвили за тези порочни стари мошеници. Последна възможност.

Втренчените погледи на Гоувър и Холербах представляваха почти осезаеми напрежения: задушливата миризма на дим, врявата, окървавеният труп на палубата — всичко това сякаш се сля в съзнанието му и той се почувства така, сякаш носеше на гърба си цялата тежест на Рафт и неговите обитатели.

Гоувър чакаше.

7.

Въртенето на завързаното дърво беше спокойно и унасящо. Палис седеше до топлия дънер и бавно дъвчеше дажбата си за този полет.

През плътния листак се промушиха една глава и едни рамене. Беше някакъв млад човек; косата му беше мазна и сплъстена, а рошавата му брада бе залепнала от пот по гърлото. Той се огледа несигурно.

Палис каза меко:

— Разбирам, че имаш основателна причина да нарушаваш спокойствието на дървото ми, момко. Какво правиш тук?

Посетителят се издърпа нагоре през листата. Палис забеляза как гащеризонът на момчето още носи белезите от наскоро отстранени нашивки. Срамота, помисли си Палис, че и самият гащеризон не е свален — и изпран — със същата енергичност.

— Моите почитания, пилоте на дървото. Казвам се Буун и съм от братството на Инфраструктурата. Комитетът ми нареди да те открия...

— Пет пари не давам, дори самият Джо Боуни да ти е пъхнал някоя пищялка в задника, за да ти помогне да стигнеш дотук — прекъсна го Палис с равен тон. — Пак те питам. Какво правиш на дървото ми?

Усмивката на Буун се стопи.

— Хората от Комитета искат да се видят с теб — отвърна той с едва доловим глас. — Ела на платформата. Веднага.

Палис си отрязва едно парче месоподобие.

— Не искам да имам нищо общо с проклетия ви Комитет, момче. Буун се почеса разколебано под мишницата.

— Но трябва да го направиш. Комитетът... това е заповед...

— Добре, момко, ти предаде съобщението си — рязко отсече Палис. — А сега се измитай от дървото ми.

— Да им кажа ли, че ще дойдеш?

Вместо да отговори, Палис прокара пръст по острието на ножа си. Буун се шмугна отново в листака.

Палис забучи върха на ножа в дървесината на дънера, изтри ръцете си с едно сухо листо и се придърпа към периферията на дървото. Легна по корем сред аромата на листата, като позволи стабилното въртене на дървото да му осигури поглед към целия Рафт.

Под покривалото си от дървета палубата се беше превърнала в едно доста тъмно място: от срутените сгради още се точеха нишки дим, а Палис забеляза и тъмни райони по големите улици, по които иначе имаше страшно много кабели. Това беше нещо ново: значи вече трошаха глобусите на лампите. Как ли щеше да се чувства този, който разбие последния, зачуди се той. Да унищожиш и последната останка от древните лампи — как ли би се чувствал човек остарявайки, като знае, че точно неговите ръце са направили това?

След бурното избухване на революцията Палис просто се бе оттеглил при дърветата си. С определени запаси от вода и храна той се надяваше да остане тук, сред възлюбените си клони, на достатъчно разстояние от болката и гнева, които вилнееха из целия Рафт. Дори си беше помислил дали да не изчезне, просто да отлети някъде сам. Кокалите знаеха, че той не беше на нито една от двете страни в тази абсурдна схватка.

Но, разсъждаваше Палис, той все пак беше човешко същество. Такива бяха и търчащите по Рафт фигури — дори и самоназначилият се Комитет, а също така и онези изгубени души на Белт. И когато всичко това свършеше, пак щеше да им трябва някой да им носи храна и желязо.

Така че той просто беше изчакавал над бойното поле, с надеждата, че ще го оставят да бъде...

Но сега антрактът беше свършил.

Пилотът въздъхна. Значи, Палис, ти можеш да си се криеш от тъпата им революция, но тя май няма намерение да се крие от теб.

Трябваше да отиде, разбира се. Ако не го направеше, щяха да дойдат да го заберат с бутилките си с възпламенителна течност...

Той отпи голяма глътка вода, затъкна ножа в колана си и плавно се спусна през листака.

Проправи си път до една улица и потегли към периферията.

Улицата беше опустяла.

Потръпвайки, Палис откри, че се ослушва за ехо от тълпите, които бяха минали по този път преди няколко смени. Но тишината на обширната централна улица беше дълбока и призрачна. Доминиращата миризма беше на изгоряло дърво, а върху нея се бе наслоил стипчивият мирис на пърлено месо; той обърна лице нагоре към спокойния покров от дървета и помръдна ноздри, за да усети мекия бриз с аромат на дърво откъм клоните.

Както беше подозирал, голяма част от глобусите на лампите висяха на кабелите си под формата на натрошени парчета, а от това улицата изглеждаше полутъмна. Рафт се бе превърнал в място на тягостна тъмнина, а одеялото от сенки се повдигаше тук-там, за да разкрие по някоя гледка от този отвратителен нов свят. Пилотът видя как едно дете облизва остатъците по сандък за храна, който беше опразнен преди много време. Палис различи някаква фигура, която висеше на въже, завързано за кабелите на дърветата; локвичка от нещо кафяво и гъсто беше засъхнала на палубата под нея...

Палис усети как храната в стомаха му се преобръща. Продължи нататък.

С маршова стъпка откъм платформата се приближи група млади мъже, а нашивките по раменете им бяха тенденциозно разкъсани. Очите им бяха широко отворени от радост; въпреки мускулите си, Палис отстъпи встрани, когато минаха покрай него.

Най-сетне стигна до края на кабелната плетеница и — с известно облекчение — застана под открито небе. Тръгна нагоре по привидния наклон към периферията и най-сетне изкатери широките, кухи стъпала към платформата. В главата му нахлуха някакви объркани спомени. Не беше идвал тук от забавата в чест на хилядната си смяна. Припомни си бляскавите костюми, смеховете, напитките, своята собствена тромавост поради това, че беше с широк кокал...

Е, днес със сигурност нямаше да открие тук забава.

В горната част на стълбата двама мъже блокираха пътя му. Бяха на ръст горе-долу колкото Палис, но малко по-млади; смътна враждебност изкривяваше чертите им.

— Аз съм Палис — заяви той. — Специалист по дърветата. Дошъл съм, за да се видя с Комитета.

Те го изгледаха подозрително.

Палис въздъхна.

— И ако вие, глупаци, се махнете от пътя ми, може и да свърша това, за което съм дошъл.

По-ниският от двамата — четвъртит, плешив мъж — направи крачка към него. Палис видя, че държи в ръка дървена бухалка.

— Слушай...

Пилотът се усмихна, като позволи на мускулите си да се издуят под ризата му.

По-високият пазач каза:

— Остави това, Сийл. Очакват го.

Сийл се намръщи, а след това просъска:

— По-късно, смешнико.

Палис пусна една още по-широка усмивка:

— Удоволствието ще бъде мое.

Той мина покрай пазачите и тръгна надолу към равнината на платформата, като междувременно се чудеше на собственото си поведение. Абе, какъв беше смисълът да се противопоставя на ония двамата? Дали насиетието, стоварването на юмрука му върху нечий кокал, беше толкова приятно, че искаше да бъде отприщено?

Хубав отговор в тези нестабилни времена, Палис.

Той закрачи бавно към центъра на платформата. Мястото почти не можеше да бъде сравнено с начина, по който бе изглеждало преди. По палубата лежах разпръснати кашони от храна, които бяха изпразнени само наполовина; при вида на развалящата се храна Палис си припомни с пристъп на гняв умиращото от глад дете, което беше видял на не повече от половин километър оттук.

По платформата бяха наредени някакви дървени маси. По тях лежах най-разнообразни трофеи — снимки, униформи, дълги нашивки в златно, едно устройство, наречено планетарий, което Палис си спомни, че бе виждал в кабинета на Холербах, но също така и книги, карти, списъци и цели купища хартия. Явно някакво правителство, което продължаваше да съществува на Рафт, се беше настанило тук.

Палис мрачно се усмихна. Да се вземе властта от покварения център на Рафт и да се изнесе на това живописно стратегическо място беше без съмнение жест, натоварен с голямо символично значение... Но какво щеше да стане, ако завалеше дъжд върху цялата тази документация?

Никой обаче не изглеждаше кой знае колко загрижен за подобни практически неща в момента, а всъщност и за машинациите на правителството по принцип. С изключение на една група унили, сломени Учени, струпани в центъра на палубата, населението на платформата се бе събрало в компактна маса до стената, която беше откъм страната на Мъглявината. Палис бавно се приближи. Новите управници на Рафт, по-голямата част от които бяха млади мъже, се смееха и си подаваха бутилки с алкохол от ръка на ръка, като се възхищаваха на някаква атракция в близост до стената.

— Здравсти, пилоте. — Гласът беше нагъл и неприятно познат. Палис се обърна. Гоувър беше застанал с лице към него, с ръце на хълбоците и усмивка на тясното си лице.

— Гоувър. Я каква изненада. Трябваше да очаквам, че ще те видя тук. Знаеш какво казват хората, нали? — Усмивката на Гоувър се стопи. — Разбъркай един варел с лайна и какво излиза на повърхността?

Долната устна на Гоувър потрепери.

— Съветвам те да си мериш думите, Палис. Положението на Рафт се промени.

Палис го запитва учтиво:

— Ти заплашваш ли ме, Гоувър?

Младият мъж задържа погледа си върху него няколко много дълги секунди; след това сведе очи — само едно премигване, но то беше достатъчно за Палис да разбере, че е спечелил.

Той остави мускулите си да се отпуснат, а искрата от малката му победа бързо угасна. Две почти надвиснали схватки с юмруци в рамките на няколко минути? Страхотно.

Гоувър каза:

— Много време ти отне да дойдеш дотук.

Палис остави погледа си да поблуждае. След това заяви:

— Няма да разговарям с куклата, при условие че знам коя ръка дърпа конците ѝ. Кажи на Декър, че съм тук.

Гоувър се изчерви от смущение.

— Не е Декър този, който командва. Тук не работим на този принцип...

— Разбира се — каза уморено Палис. — Просто го доведи. Разбра ли ме? — И той насочи цялото си внимание към въодушевената група в близост до ръба.

Гоувър се отдалечи.

Височината на Палис му позволи да надникне над шумната тълпа. Всички се бяха събрали около един голям пробив в стъклената стена на платформата. Над края на палубата се промъкваше хладен вятър; въпреки опита си в летенето, Палис усети, че стомахът му се свива при мисълта да се приближи до мястото, откъдето започваше едно безкрайно падане. Метална греда с дължина няколко метра беше провряна през пукнатината и висеше над бездната отдолу. На гредата стоеше млад мъж, чиято униформа беше разкъсана и омърляна, но по нея още личаха нашивките на офицер. Той държеше главата си изправена, но тя беше така изцапана с кръв, че Палис не успя да го разпознае. Тълпата се гавреше с офицера, превивайки се от смях; юмруци и бухалки го удряха по гърба, като го принуждаваха да прави крачка след крачка по гредата.

— Искал си да ме видиш, пилоте?

Палис се обърна.

— Декър. Отдавна не сме се виждали.

Декър кимна. Подобното му на мачта телосложение едва се побираше в гащеризона, който беше обилно обточен с черни нашивки, а лицето му представляваше широка, силна маска, покрита със стари белези.

Палис посочи младия офицер върху гредата.

— Защо не спреш тази идиотщина?

Декър се усмихна.

— Тук нямам никаква власт.

— Топки.

Декър отметна глава назад и се разсмя.

Декър и Палис бяха на една и съща възраст; бяха израснали като съперници, макар че Палис винаги бе смятал другия за по-способен. Когато обаче станаха възрастни, пътищата им скоро се разделиха. Декър никога не успя да приеме дисциплината, налагана в който и да е обучителен клас и поради тази причина беше слязъл с голямо недоволство до Инфраструктурата. С времето лицето на Палис се бе превърнало в маска от белези от дърво, докато това на Декър беше заприличало на карта, начертана от множество юмруци, ботуши и ножове...

Но той винаги беше давал повече, отколкото бе получавал. И бавно беше стигнал до положението на неофициална власт: ако човек искаше да му бъде свършена бързо някоя работа, той отиваше при Декър... Така че Палис знаеше кой ще излезе с усмивка от това въстание, макар че самият Декър не го беше провокирал.

— Добре, Палис — каза Декър. — Защо си искал да ме видиш?

— Искам да знам защо ти и бандата ти от кръвожадни помощници ме свалихте от дървото, за да ме докарате тук?

Декър почеса посивяващата си брада.

— Ами, аз мога да действам само от позицията на говорител на Временния комитет, разбира се...

— Разбира се.

— Трябва да откараме няколко товара на Белт. Имаме нужда от теб, за да ръководиш полета.

— Товари? Какви?

Декър кимна към групичката учени.

— Онези там като начало. Работна ръка за мината. Поне повечето от тях; тук ще задържим младите, здравите.

— Много благородно.

— Освен това трябва да отнесеш една машина за провизии.

Палис се намръщи.

— Ще дадете на Белт една от машините ни?

— Ако си прочетеш уроците по история, ще разбереш, че и те имат право на това, нали...

— Хич не ми говори на мен за история, Декър. От каква гледна точка ще направите това?

Декър присви устни.

— Увеличаването на общата загриженост на Рафт за нашите братя на Белт не бива, да си го кажем направо, да се опонира в настоящия момент от всеки достатъчно разумен човек.

— Значи искаш да угодиш на тълпата. Но ако Рафт загуби икономическото си превъзходство над Белт, ти също ще загубиш.

Декър се усмихна.

— Ще решавам този проблем, когато се стигне до него. Полетът до Белт е дълъг, Палис; ти знаеш това много по-добре от всеки друг. Така че между тръгването и пристигането могат да се случат много неща.

— Ти съвсем целенасочено ще загубиш една от машините ни? По Кокалите, Декър...

— Не съм казал такова нещо, стари приятелю. Единственото, което имам предвид, е, че пренасянето на една машина с дърво — или няколко дървета — е огромно техническо предизвикателство за твоите колеги.

Палис кимна. Декър беше прав, разбира си; трябваше да се използва ескадра от шест или седем дървета, между които да бъде окачена машината. Той щеше да се нуждае от най-добрите си пилоти, за да се запази подобна група през целия път до Белт... през главата му минаха имена и лица...

А срещу него Декър се усмихваше. Палис се намръщи раздразнено. Единственото, което един човек като Декър трябваше да направи, бе да му пусне мухата на някой интересен проблем и всичко останало излиташе от главата му.

Декър се обърна, за да наблюдава заниманието на съреволюционерите си.

Младият офицер беше избутан на повече от метър зад стъклената стена. Сълзи се сливаха с кръвта, засъхнала по страните му и докато Палис наблюдаваше, пикочният мехур на офицера се изпразни; около чатала му се появи петно, а това само накара тълпата да зареве още по-силно.

— Декър...

— Не мога да го спася — заяви неотстъпчиво Декър. — Няма да се отрече от нашивките си.

— Браво на него.

— Някакъв идиот-самоубиец.

Изведнъж от редиците на треперещите учени се отскубна една фигура. Беше млад, тъмнокос човек. Той извика:

— Не! — и размахвайки покритите си с белези юмруци, се хвърли към гърбовете на тълпата.

Ученият скоро изчезна под градушка от юмруци и ботуши; в крайна сметка и той беше избутан — окървавен и с разкъсани дрехи — на гредата. И през пресните рани, мръсотия и небръснатата брада Палис си даде сметка изведнъж, че разпознава амбициозния млад човек.

— Рийз — едва чуто промълви той.

Рийз застана с лице към лаещите, изкривени лица, докато главата му още звънтеше от ударите, които се бяха стоварили върху него. Над главите на тълпата той виждаше малкото стадо Учени и офицери; те се бяха скупчили, без да имат сили дори да наблюдават смъртта му.

Офицерът се наведе към него и се провикна през шума.

— Трябва да ти благодаря, минен плъх.

— Не си прави труда, Доув. Изглежда не съм готов още да наблюдавам как някой умира сам. Дори това да си ти.

Сега към тях се насочиха ръчкащи ги юмруци и бухалки. Рийз направи предпазлива крачка назад. Трябваше ли да пропътува такова разстояние, да научи толкова много... само за да свърши всичко по този начин?

... Той си спомни времето на революцията, момента, в който се бе изправил срещу Гоувър пред Моста. Тъй като беше останал сред Учените, показвайки по този начин на кого остава верен, Гоувър се изплю на палубата и му обърна гръб.

Холербах беше просъскал:

— Ти, загубен млад идиот. Какво си мислиш, че правиш? Най-важното е да оцелееш... Ако не подновим работата си, и всяка втора смяна да има революция пак няма да излезе нищо.

Рийз поклати глава. В думите на Холербах имаше логика, но със сигурност имаше и някои неща, които бяха по-важни от това просто да оцелееш. Може би когато стигнеше възрастта на Холербах, и той щеше да вижда нещата по-различно...

С течение на смените постепенно беше лишен от храна, вода, подслон и сън и бе заставен да изпълнява някакви съвсем елементарни задачи по поддържането на палубата с възможно най-примитивните инструменти. Изстрадал бе продължителните унижения мълчешком, в очакване мракът над Рафт да се разсее.

Но революцията не се бе провалила. Най-накрая групата му беше докарана тук; той подозираше, че част от тях или всички сега щяха да бъдат избрани за някакво ново изпитание. Беше се подготвил да приеме съдбата си...

... докато гледката на младия офицер, умиращ в самота, не бе нарушила внимателно поддържаното му търпение.

Доув вече изглеждаше някак поуспокоен, готов да приеме каквото му бе писано; той отвърна на погледа на Рийз с кимване. Рийз

протегна ръка. Офицерът я стисна здраво.

Двамата заедно застанаха лице в лице с инквизиторите си.

Сега на гредата се качиха няколко млади мъже, подстрекавани от приятелите си. Рийз отклоняваше бухалките им с ръка, но така или иначе беше заставян да отстъпва сантиметър по сантиметър.

Под голите си стъпала той усети края на метала, студенината на празния въздух.

Някой обаче си проправяше път през тълпата.

Палис беше последвал Декър през шайката, наблюдавайки уважението, с което бе посрещан огромния мъж, с известно удивление. Когато стигнаха до стената, Декър каза:

— Значи вече си имаме двама герои. А?

Разнесе се силен смях.

— Не мислите ли, обаче, че това си е чисто прахосничество? — Декър разсъждаваше на висок глас. — Ти — Рийз, нали? — теб щяхме да те задържим тук. Твоите мускули са ни необходими; има достатъчно работа за вършене. А сега глупостта ти ще ни лиши от... Знаеш ли какво? Ти. Офицерът. — Декър махна с ръка. — Ела тук и се присъедини към страхливците ей там. — Чу се недоволно шумолене; Декър го остави да отmine, след което меко заяви: — Разбира се, това е само моето предложение. Противопоставям ли се на волята на Комитета?

Разбира се, че не. Палис се усмихна.

— Ела, момко.

Доув колебливо се обърна към Рийз. Рийз кимна и го избута внимателно към платформата. Офицерът мина предпазливо по гредата и стъпи на палубата; мина през тълпата към Учените, като междуременно получаваше тайни удари и ритници.

Рийз беше останал сам.

— А що се отнася до минния плъх... — Сред тълпата се надигна рев на очакване. Декър вдигна ръце, за да въдвори тишина. — Що се отнася до него, мога да му измисля много по-жестока съдба, отколкото да скочи от гредата. Нека го изпратим обратно на Белт! Ще има нужда от цялото си геройство, за да застане лице в лице с миньорите, от които избяга...

Думите му потънаха сред викове на одобрение; протегнаха се множество ръце, които изтеглиха Рийз обратно от гредата.

Палис промърмори:

— Декър, ако знаех, че това има някакво значение за теб, щях да ти благодаря.

Декър не обърна никакво внимание на думите му.

— Е, пилоте, ще потеглиш ли с дървото си, за да изпълниш това, за което те моли Комитетът?

Палис скръсти ръце.

— Аз съм пилот, Декър, а не тъмничар.

Декър вдигна вежди; белезите по страните му се издължиха и побеляха.

— Това, разбира се, си е твой избор; ти си гражданин на Свободен Рафт. Но ако не вземеш тая учена сбирщина, не знам как ще успеем да продължим да ги храним. — Той въздъхна с лукава сериозност. — На Белт поне могат да имат някакъв шанс. Тук, обаче... времената са трудни, нали знаеш. Може да се окаже, че ще е най-милосърдно да ги хвърлим още сега зад борда. — Декър гледеше Палис с празни, черни очи. — Какво решаващ, пилоте? Да осигуря ли на младите си приятели малко истинско забавление?

Палис усети, че трепери.

— Ти си мръсник, Декър.

Декър тихо се засмя.

Беше време Учените да се качват на борда на дървото. Палис направи една последна обиколка по периферията му, за да провери пакетите с провизии, завързани за клоните.

Двама от членовете на Комитета се промушиха безцеремонно през листака, влачейки след себе си някакво въже. Единият от тях — млад, висок и преждевременно оплешивял — кимна към Палис.

— Приятна смяна, пилоте!

Палис ги гледеше хладно, без никакво намерение да им отговори.

Двамата здраво се хванаха с крака за клоните, плюха си на ръцете и започнаха да изтеглят въжето. Най-накрая през листата се провря един вързоп от мръсни парцали. Двамата мъже стовариха вързопата на една страна, след което отвързаха въжето от него и го пуснаха обратно през листата.

Вързопът бавно се отви. Палис се приближи до него.

Този вързоп всъщност беше човешко същество, мъж, чиито ръце и крака бяха завързани едни за други: Учен, ако се съдеше по

останките от алени нашивки по окъсаните му дрехи. Той се помъчи да седне, люлеейки вързаните си ръце. Палис се наведе, хвана мъжа за яката и го издърпа, за да застане в изправено положение. Ученият го погледна с едва изразена благодарност; през засъхналата мръсотия Палис различи лицето на Сипс, главния навигатор.

Хората от Комитета се бяха облегли на дънера на дървото и очевидно чакаха следващия „пътник“ да бъде закачен на въжетото. Палис остави Сипс и се приближи до тях. Той сграбчи рамото на плешивия и с голяма сила накара човека от Комитета да се обърне с лице към него.

Плешивият го изгледа колебливо.

— Какъв е проблемът, пилоте?

Палис отвърна през стиснатите си зъби:

— Пет пари не давам за това, което става там долу, но на моите дървета се слуша моята дума. А моята дума е, че тези хора ще се качат на дървото ми с достойнство. — Той заби пръсти в плътта на другия, докато хрущялът му не излезе на повърхността.

Плешивият се измъкна от хватката му.

— Добре де, дявол да го вземе; ние просто си вършим работата. Не искаме никакви неприятности.

Палис му обърна гръб и се приближи до Сипс.

— Навигаторе, добре дошъл на борда — каза той с чисто формален тон. — За мен ще бъде чест да споделиш храната ми.

Очите на Сипс се затвориха и мекото му тяло се разтърси от тръпки.

Групата дървета бавно се спусна в недрата на Мъглявината. Не след дълго Белт се появи в небето пред тях; Рийз мрачно разгледа очуканите кабинни и тръби, въртящи се около парчето ръжда, което представляваше сърцевината на звездата. Тук-там прилични на насекоми хора пълзяха между кабините, а над и около Белт висеше като петно във въздуха облак от жълтеникав дим, бълван от двете леярни.

Рийз работеше мълчаливо при горивните гърнета. Това си беше чист кошмар: една мрачна пародия на изпълненото му с надежди пътуване до Рафт преди толкова много смени. По време на периодите за почивка той отбягваше другите Учени. Те се бяха скупчили в плътен кръг около Грийе и Сипс, почти не говореха и правеха само това, което им бъдеше наредено.

Предполага се, че тези хора са интелигентни и с въображение, помисли си горчиво Рийз; но пък, продължи той мислите си, бъдещето им всъщност не може да ги накара да използват въображението си и сърце не му даваше да ги обвинява, че са се отвърнали от света.

Единственото му, макар и слабо, удоволствие беше да прекарва дълги часове до дънера на дървото, вирайки се във въздуха към образуването, което висеше на няколкостотин метра над него. Шест дървета се въртяха в ъглите на невидим шестоъгълник; дърветата се намираха в една и съща равнина и бяха достатъчно близо едно до друго, за да се трият листата им, но пилотите бяха толкова опитни, че нито една вейка не потрепна, докато се спускаха през десетки километри въздушно пространство. А в една мрежа, захваната с шест дебели въжета, под дърветата висеше кутиеобразната форма на машината за провизии. Рийз виждаше как от основата на машината още висят останки от пластините по палубата на Рафт.

Дори сега полетът беше гледка, която радваше сърцето му. Хората бяха способни на такава красота, на такива велики подвизи...

Белт се превърна във верига от домове и фабрики. Рийз видя смътно познати лица, които поглеждаха нагоре към пристигащите, прилични на малки копченца.

Палис се присъедини към него до дънера.

— Значи историята свършва така, млади миньоре — каза той дрезгаво. — Съжалявам.

Рийз вдигна глава малко изненадано; погледът на пилота беше извърнат към приближаващия Белт, а белезите му пламтяха.

— Палис, ти няма за какво да съжаляваш.

— Сигурно щях да ти направя услуга, ако те бях изхвърлил от дървото, още когато се качи на него нелегално. Там долу ще ти разкажат играта, момко.

Рийз вдигна рамене.

— Но едва ли ще ми е толкова трудно, колкото на останалите. — Той посочи с пръст към Учените. — И помни, че аз имах избор. Можех да се присъединя към революцията и да си остана на Рафт.

Палис се почеса по брадата.

— Не съм сигурен, че разбирам защо направи така. Кокалите знаят, че въобще не симпатизирам на старата система; а и начинът, по

който твоите хора са били принудени да стоят там долу, трябва да те е накарал да ти кипне кръвта...

— Така беше, разбира се. Но... аз не отидох на Рафт, за да хвърлям запалителни бомби, пилоте. Искях да разбера какво не му е наред на света. — Той се усмихна. — Скромнен, нали?

Палис вдигна глава още по-нависоко.

— Беше дяволски прав като се опита, момче. Проблемите, които ти виждаше, съвсем не са си отишли.

Рийз прокара поглед по покритото с червени петна небе.

— Не, не са.

— Не губи надежда — твърдо каза Палис. — Старият Холербах продължава да работи.

Рийз се изсмя.

— Холербах? Него няма да го местят. Все още имат нужда някой да им върши разни неща там — да им намира наръчниците за поправка на машините за провизии, може би да се опита да премести Рафт заради някоя падаща звезда, а и освен това мисля, че дори Декър се страхува от него...

Сега се засмяха и двамата. Останаха до дънера няколко дълги минути, докато наблюдаваха как Белт се приближава.

— Палис, направи ми една услуга.

— Каква?

— Кажу ми на Джейън, че съм питал за нея.

Пилотът на дървото положи тежката си ръка върху рамото на Рийз.

— Ей, момче. В момента тя е на сигурно място. Холербах й намери място в екипа си от помощници. А аз ще направя всичко възможно, за да остане там.

— Благодаря. Аз...

— И ще й кажа, че си питал за нея.

От дънера на дървото се разви въже, което се развя точно над върховете на покривите на Белт. Рийз слезе първи. Един миньор, половината от чието лице беше съсипано от огромно тъмнорозово петно от изгоряло, го наблюдаваше с любопитство. Въртенето на Белт го отнасяше встрани от дървото; Рийз се придърпваше след висящото въже и така помогна на следващия Учен да се спусне към върховете на покривите.

Много скоро ято Учени тромаво се придвижваше из Белт, следвайки развяващото се въже. По петите им вървеше групичка деца от Белт, чиито очи изглеждаха огромни върху слабите им лица.

Рийз видя Шийн. Предишната му началник-смяна висеше от една кабина, а кафявият ѝ крак се беше закрепил за някакво въже; тя наблюдаваше процесията с широка усмивка.

Рийз остави тромавото парадно шествие да продължи нататък. След това потегли към Шийн; като вплете стъпалата си във въжетото, той се изправи в цял ръст и застана срещу нея.

— Виж ти, виж ти — каза меко тя. — А ние си мислехме, че си умрял.

Той я изгледа продължително. Привличането на потъмнелите ѝ от горещината дълги крака все още го караше да се чувства неудобно; но лицето ѝ беше измършавяло, а очите — потънали в дълбоки сенки.

— Променила си се, Шийн.

Тя изстреля нещо като смях.

— Също така и Белт, Рийз. Тук се радваме на много лоши времена.

Той присви очи. Гласът ѝ звучеше почти брутално, направо биеше на отчаяние.

— Ако си толкова умна, колкото навремето си мислех, че си — каза остро той, — ще ме оставиш да помогна. Искам да ти разкажа някои неща от това, което научих.

Шийн поклати глава.

— Не е време за познания, момче. Сега трябва да мислим как да оцеляваме. — Тя го огледа от главата до петите. — И повярвай ми, на теб и твоите отпуснати колеги това ще ви дойде много, много нанাগорно.

Абсурдната, тромава процесия, която продължаваше да следва въжетото, беше направила почти пълна обиколка на Белт.

Рийз затвори очи. Само ако можеше всичката тази каша да се оправи; само ако му бъдеше разрешено да се върне отново към работата си...

— Рийз! — Беше пискливият гласец на Сипс. — Трябва да ни помогнеш, човече; кажи на тези хора кои сме...

Рийз се отърси от отчаянието си и се задърпа по въжетата над върховете на покривите.

8.

Повдигачият механизъм придвижваше креслото към звездното ядро. Рийз затвори очи, отпусна мускули и се опита да изпразни мозъка си от всякакво съдържание.

Да изкара и следващата смяна — това беше най-важното за него в момента. Само още една смяна засега...

Ако заточението на Белт беше като слизане в ада за Грийе, Сипс и останалите, за Рийз то бе болезнено отваряне на стара рана. Всеки детайл от Белт — очуканите кабинни, съскащият дъжд над повърхността на ядрото — се беше отпечатал в съзнанието му и му се струваше, че хилядите смени на Рафт, през които междувременно беше минал, никога не са съществували.

Но в действителност той се бе променил безвъзвратно. Преди поне беше хранил някакви надежди... Сега нямаше нито една.

Креслото подскочи. Куполът от ръжда се клатеше под краката му и той вече усещаше затягащото се притегляне на гравитационното поле на звездата.

Белт също се бе променил, разсъждаваше той... и то към по-лошо. Миньорите изглеждаха загрубели, по-брутални, а самият Белт — още по-опърпан и по-зле поддържан. Беше разбрал, че доставките от Рафт са ставали все по-редки и по-редки. С намаляването на провизиите се бе оформил някакъв порочен кръг. Увеличаващите се болести и недохранване и, в по-голям мащаб, по-високата смъртност правеха така, че миньорите все по-трудно изпълняваха квотите си, а без желязото, с което търгуваха, те не можеха да купуват от Рафт необходимата им храна — което пък от своя страна влошаваше положението им още повече.

В подобна ситуация със сигурност имаше нещо, което можеше да се направи. Но какво? Даже старите му познати — като Шийн, например — нямаха никакво желание да говорят, сякаш имаше някаква срамна тайна, която трябваше да прикриват. Правеха ли миньорите

нови планове, за да намерят друг, още по-мрачен път да се измъкнат от капана с храната? Ако беше така, какъв беше той?

Колелата на креслото му удариха повърхността на звездата и върху гърдите му се спуснаха пет пълни гравитационни единици, които го накараха да се задъха. С натезжала ръка Рийз отвори закопчалката на кабела и остави креслото да се придвижи до най-близкия вход на мината.

— Пак закъсняваш, некадърно копеле. — Боботецият глас беше долетял от тъмнината на минното гърло.

— Не, не е вярно, Рох, и ти го знаеш много добре — каза спокойно Рийз. Той накара креслото си да спре в началото на рампата, която водеше надолу към мината.

От тъмнината изскочи друго кресло. Въпреки лишенията напоследък, миньорът Рох си беше все още доста едър мъж. Брадата му се сливаше с козината и потта, покрили гърдния му кош; над колана му висеше подобен на торба корем. Около очите му имаше бели петна, а когато отвореше уста, се виждаха корените на зъбите му, които приличаха на изгорени кости.

— Хич не ми отговаряй, човече от Рафт. — Към гърдите му полетя слюнка в плътна парабола. — Какво може да ме спре да ви сложа всичките на тройна смяна, а?

Рийз усети как дъхът му се изнизва от него под формата на бавна въздишка. Познаваше Рох от много отдавна. Рох, когото човек винаги гледаше да отбягва в бара на началника на снабдяването, независимо дали беше пиян или не. Рох, почти лудият смутител на реда, който едва ли бе имал възможност да изживее детството си, както подозираше Рийз, съдейки по големината на мускулите му.

Рох. Очевидният избраник за началник-смяна на Учените.

Той продължаваше да се взира в Рийз.

— Е? Нямам какво да кажеш ли? А?

Рийз задържа езика си зад зъбите, но яростта на отсрещния така или иначе нарастваше.

— Какво става бе, лайно от Рафт? Уплаши се от мъничко работа ли? А? Ей сега ще ти покажа какво означава работа... — Рох сграбчи страничните облегалки на стола си с пръсти — пръсти, които приличаха на дълги въжета; с отсечени, мощни движения той издърпа краката си от поддържащите ги пластини и ги стовари върху ръждата.

— О, по Кокалите, Рох, разбрах много добре какво имаш предвид — запротестира Рийз. — Ще се пребиеш...

— Аз ли? Никога, лайно от Рафт. — При тези думи бицепсите на Рох така се издуха, че Рийз можеше да види структурата на мускулите през обляната в пот кожа. Бавно и с грухтене Рох вдигна телесата си от креслото, а коленете и прасците му трепереха под огромното тегло. Най-накрая той стана, като се поклащаше леко, и вдигна ръце, за да пази равновесие. Пет гравитационни единици теглеха корема му надолу и така миньорът приличаше на торба с живак, прехвърлена през колана му; Рийз почти потръпна, когато си представи как коланът вероятно се впива в плътта му.

На почервенялото до пурпур лице на Рох се появи усмивка.

— Е, човече от Рафт?

При тези думи езикът се показва между зъбите му. С бавно усилие той вдигна левия си крак на няколко сантиметра от повърхността и го бутна напред; след това десния, а после отново левия; и така, като някое огромно гротескно дете, Рох заходи по повърхността на звездата.

Рийз наблюдаваше, без да има смелост да заговори.

Най-накрая Рох беше доволен. Той сграбчи страничните облегалки на креслото си и се отпусна на седалката. Вторачи се предизвикателно в Рийз с настроение, което очевидно беше подновено от подвига на краката му.

— Е, хайде, лайно от Рафт, имаме работа да вършим. А?

И той обърна креслото си и поведе към вътрешността на звездата.

Повечето от работните места, които бяха получили Учените, се намираха във вътрешността на звездната мина. Заради някаква въображаема простъпка, Рох отдавна ги беше сложил всичките на двойна смяна. Разрешена им бе една почивка от час между двете смени — дори Рох не ги беше лишил от това още — и когато почивката дойде, Рийз се видя със Сипс под мъждукащата светлина на една лампа.

Двамата Учени поседяха известно време в дружеско мълчание. Намираха се в едно от по-големите помещения на порестото ядро; по тавана му бяха разпръснати като звезди множество лампи, които хвърляха светлина върху купчините преработено желязо и мрачните силуети на Къртиците.

Навигаторът приличаше на лоена локва в креслото си на колелца; дребните му черти и късите му, слаби крайници бяха просто едно допълнение към сплесканите му телеса. С известно усилие Рийз му помогна да вдигне една туба с вода към устните си. Навигаторът се олигави; водата се разля по остатъците от съсипания му гащеризон, а падналите капки се удряха в металния под като куршуми. Сипс се усмихна извинително.

— Съжалявам — каза той с хриптене.

Рийз поклати глава.

— Не се притеснявай за такива неща.

— Знаеш ли — заговори Сипс накрая, — физическите условия тук долу са си направо ужасни; но това, което прави мястото толкова непоносимо, е... пълното отегчение.

Рийз кимна.

— Никога не е имало кой знае какво да се прави, освен да се наглеждат Къртиците. Те могат да взимат самостоятелни решения в повечето случаи, а човешката намеса е необходима само от време на време. Честно да ти кажа, обаче, един или двама опитни миньори могат съвсем сами да обслужват цялото ядро. Няма никаква нужда толкова много хора да стоим тук долу. Това е само мизерният начин на Рох да ни кара да страдаме.

— Не е толкова мизерен. — Дишането на Сипс изглеждаше доста затруднено; думите му бяха накъсани от паузи. — Много съм загрижен за... здравето на някои от другите, знаеш ли. И подозирам... подозирам, че ще бъдем от много по-голяма полза, ако изпълняваме друга роля.

Рийз направи гримаса.

— Разбира се. Но я се опитай да кажеш това на Рох.

— Знаеш, че нямам никакво желание да те обиждам, Рийз, но ти очевидно имаш повече... общо с тези хора, отколкото... ние останалите. — Той се закашля и се хвана за гърдите. — В края на краищата, ти си един от тях. Не можеш ли... да кажеш нещо?

Рийз се засмя добродушно.

— Сипс, аз избягах оттук, не забравяй това. Те мразят мен повече, отколкото вас. Слушай, нещата ще се подобрят, сигурен съм в това; миньорите не са никакви варвари. Просто са изпълнени с гняв. Трябва да бъдем търпеливи.

Сипс замълча, като едва-едва си поемаше дъх.

Рийз се взря в навигатора на слабата светлина. Кръглото лице на Сипс беше бледо и лъщеше от пот.

— Казваш, че си загрижен за благополучието на останалите, навигаторе, но я се виж ти самия!

Сипс размачка плътта по гърдите си.

— Не мога да призная, че се чувствам великолепно — изхриптя той. — Разбира се, самият факт, че сме тук долу — в такова гравитационно поле — е огромно напрежение за сърцата ни. Човешките същества не са пригодени, както изглежда, да функционират при... такива условия.

— Как се чувстваш? Усещаш ли някаква особена болка?

— Не вдигай толкова шум за нищо, момче — скара му се остро Сипс в духа на старата си обидчивост. — Съвсем съм добре. Освен това съм с най-висш ранг от всички ни, не забравяй това. Другите... разчитат на мен... — Думите му се загубиха в пристъп на кашлица.

— Съжалявам — каза внимателно Рийз. — Ти си знаеш най-добре, разбира се. Но... тъй като твоето благополучие е толкова жизненоважно за нашия дух, нека ти помогна, само по време на тази смяна. Просто остани тук; мисля, че мога да се справя с работата и на двама ни. И освен това мога да отвлека вниманието на Рох. Страхувам се, че няма начин той да те пусне да си тръгнеш от звездата преди края на смяната, но може би ако стоиш мирно и тихо и дори се опиташ да поспиш...

Сипс обмисли думите му, след което слабо въздъхна:

— Да. Много добре ще ми се отрази, ако поспя. — Той затвори очи. — Може би така е най-добре за момента. Благодаря ти, Рийз...

— Не, не знам какво му е — поклати глава Рийз. — Ти си този, който разбира от биотренинг, Грийе. Той едва успя да се събуди, когато дойде време да го върнем на повърхността. Може би сърцето му не може да издържа на гравитацията там долу. Но какво ли знам аз?

Сипс лежеше обвързан хлабаво за един сандък, а лицето му представляваше съд, пълен с пот. Грийе се носи известно време над неподвижното тяло на навигатора, като кършеше ръце.

— Не знам, наистина не знам — каза той няколко пъти.

Другите четирима Учени от групата стояха в нервно очакване на заден план. Малката кабина, която беше дадена на всички им,

приличаше на Рийз на клетка, пълна със страх и безнадеждност.

— Само го обмисли внимателно — предложи той изтощен. — Какво би направил Холербах, ако беше тук?

Грийе глътна корема си с надут вид и погледна Рийз.

— Мога ли само да отбележа, че Холербах не е тук? И още нещо: на Рафт имахме достъп до преработватели на най-добрите лекарства — а също така и до медицинските записки, останали от Кораба. Тук не разполагаме с нищо, нямаме дори и пълни дажби...

— С нищо, освен със себе си! — рязко възрази Рийз.

Един кръг от обли, покрити с мръсотия лица се вторачиха в него, очевидно наранени.

Рийз въздъхна.

— Съжалявам — каза той. — Виж какво, Грийе, не мога да се сетя за нищо, което да предложи. Ти трябва да си понаучил нещичко през всичките онези години, докато си работил с архивите. Просто направи онова, което сметнеш за най-уместно.

Грийе се намръщи и няколко дълги секунди разглежда отпуснатата фигура на Сипс; след това започна да разхлабва облеклото на навигатора.

Рийз се обърна. Бе изпълнил дълга си и понеже клаустрофобията изведнъж го беше обсебила, той се избута и излезе от кабината.

Преброди Белт надлъж и нашир. Срещна много малко хора: приближаваше средата на смяната и повечето обитатели на Белт бяха или на работа, или по кабините си. Рийз дишаше, пълнейки дробовете си с въздуха на Мъглявината и мрачно разглеждаше прекалено добре познатите детайли от конструкцията на малката колония: очуканите кабинни, стените, надраскани от минаващите по тях ръце и крака на много поколения, зяпналите отвори на реактивните двигатели по покривите.

Лекият бриз довя до него далечна миризма на дървета и той вдигна поглед. В стабилна конфигурация в небето кръжаха дърветата, които го бяха довели тук от Рафт. Огромното тяло на машината за провизии още висеше между тях и Рийз различи водещото дърво на Палис, което се носеше на заден план. Изящните дървета, слабата миризма на листата, фигурите, които се движеха из клоните: въздушната гледка беше доста красива и това накара Рийз да осъзнае с

внезапна и остра сила величината на онова, което бе загубил с връщането си тук.

Въртенето на Белт скри конфигурацията зад един хоризонт от кабинни. Рийз се обърна на другата страна.

Стигна до бара на началника на снабдяването. Тук миризмата на застоял алкохол изпълни главата му и по някакъв вътрешен импулс той се плъзна в мрачната вътрешност на бара. Може би няколко чапки от нещо силно щеше да подобри настроението му; да го отпусне достатъчно, за да си вземе съня, от който се нуждаеше...

Барманът Джейм миеше чашите в една торба с мътна вода. Той се намръщи през посивялата си брада:

— Казах ти вече — изръмжа той, — че не обслужвам лайна от Рафт тук.

Рийз прикри яда си с една усмивка. Огледа се из бара; помещението беше празно, с изключение на някакъв дребен човек с живописен белег от изгоряло, който покриваше едната му цяла ръка до лакътя.

— Струва ми се, че не обслужваш и никой друг — отвърна рязко Рийз.

Джейм изгруктя.

— Ти не знаеш ли? По време на тази смяна най-накрая ще разтоварят оная машина за провизии от дърветата; сега всички трудоспособни приятелчета са там. Има работа за вършене, ясно ли ти е, те не се мотат като теб, некадърно лайно от Рафт...

Рийз усети как гневът му се отрицва.

— Хайде стига, Джейм. Тук съм се родил. Знаеш това много добре.

— Но предпочете да се махнеш. Веднъж като станеш жител на Рафт, винаги си оставаш такъв.

— Джейм, Мъглявината е малка — каза остро Рийз. — Видял съм достатъчно, за да знам поне това. И всички ние заедно сме хора, които живеят в нея — както на Белт, така и на Рафт...

Но Джейм му беше обърнал гръб.

Раздразнен, Рийз напусна бара. Бяха минали — колко? Няколко смени? — откакто бяха пристигнали на Белт, а миньорите бяха успели само да решат как да разтоварят устройството за провизии. А на него,

Рийз, който имаше опит в летенето с дървета и в условията на Белт, дори не му бяха казали, че правят това...

Той се застопори с пръстите на краката си за стената на заведението и се изправи в цял ръст, взирайки се в конфигурацията от дървета над далечната страна на Белт. Когато се вгледа по-внимателно, успя да види, че много хора се придържат тронаво по клоните. Мрежата, в която се намираще машината за провизии, гъмжеше от множество фигури, които изглеждаха като джуджета на нейния начупен фон; връзваха някакви въжета около нея и после хвърляха свободните им краища, които се развиваха на път за Белт.

Най-накрая от машината надолу свободно се спускаше една мрежа. Из въздуха се носеха едва доловими викове; Рийз виждаше как пилотите стоят до дънерите на големите дървета, а също и как над листаците им бълва дим на талази. С голямо великолепие въртенето на дърветата намали ход и те започнаха бавно да се придвижват към Белт. Координацията между тях беше направлявана отлично; Рийз виждаше как машината за провизии почти не се поклаща във въздуха.

Същинското прехвърляне на Белт със сигурност щеше да е най-трудната част. Може би конфигурацията щеше да се движи успоредно с въртенето на Белт, така че висящите въжета да бъдат захванати за него и машината да бъде настанена като нов компонент от веригата сгради. По всяка вероятност точно така е бил конструиран и самият Белт, макар и преди много поколения...

Едно от дърветата се спускаше малко по-бързо. Машината се залюля. Висящите по гнездата работници се развикаха. Пилотите на дърветата казаха нещо и замахаха с ръце. Бавно димът над излязлото от строя дърво се сгъсти и скоростта на цялата конфигурация намалая.

По дяволите, помисли си разгневено Рийз, трябваше да съм там горе! Той беше все още много силен и способен, въпреки минималните дажби и съсипващата гръбнака работа...

С едно далечно, бавно откъсване, мрежата се отдели.

Обзет от дълбока ярост, Рийз за секунда усети значението на това, което виждаше. Тогава сякаш цялото му същество се съсредоточи в онази малка точка в пространството.

Пилотите работеха отчаяно, но мрежата се превърна в мъгла от разкъсани парчета и отломки; конфигурацията се разпадна на бавно отскачащи дървета и облаци дим. Из въздуха се гърчеха хора и

постепенно биваха отнасяни нанякъде. Машината за провизии, освободена от ограничаващата я мрежа, се зарея, сякаш несигурна какво да прави по-нататък. Рийз видя как един човек виси отстрани на самата машина.

Тя започна да пада; не след дълго вече се носеше към Белт, бавно правейки лек завой.

Рийз падна на четири крака и здраво се вкопчи в кабелите на Белт. Накъде ли се беше насочило проклетото нещо? Гравитационните полета и на звездното ядро, и на Сърцевината на Мъглявината притегляха машината; полето на Сърцевината беше далеч по-мощно, но дали машината не беше достатъчно близо до звездата, за да може тя да я привлече?

Машината можеше да премине през структурата на Белт като юмрук през мокър лист хартия.

Непосредствените човешки загуби щяха да бъдат огромни, разбира се; и в рамките на няколко минути Белт, чието единство щеше да се е разпаднало, щеше да бъде разкъсан от собственото си въртене. Един пръстенообразен облак от кабинни, преплитащи се тръби, парчета въже и гърчещи се хора щеше да се разпръсва, докато накрая всеки оцелял щеше да остане сам във въздуха, изправен пред неизбежното падане към Сърцевината...

Или пък, чудеше се неуморното въображение на Рийз, какво щеше да стане, ако машината не улучеше Белт, но пък минеше покрай него и се стовареше върху ядрото на звездата? Той си спомни кратерчетата, които дори дъждовните капки оставяха в дъното на гравитационна яма от пет гравитационни единици; какво ли щяха да предизвикат ревящите тонове на машината за провизии? Представи си огромния фонтан от разтопен метал, който щеше да изригне към Белт и обитателите му. Може би и целостта на самата звезда щеше да бъде нарушена...

Преобръщащата се машина се появи над него; Рийз се взираше нагоре очарован. Различаваше отделни детайли от отворите на преработвателите и клавиатурите за въвеждане на информация, а това пък му припомни съвсем не на място едни по-прилични времена, когато се редеше на опашки за провизии по периферията на Рафт. Изведнъж видя мъжа, който продължаваше да се държи за очуканата страна на машината. Беше с тъмна коса и дълги кости и изглеждаше

доста спокоен. За момент погледът му се засече с този на Рийз, след което бавното въртене на машината го отнесе от зрителното му поле.

Машината се уголемяваше, докато дойде едва ли не на една ръка разстояние.

Тогава, със забавеност, от която можеше да ти се пръсне сърцето, тя се плъзна встрани. Огромната маса профуча на около десетина метра от най-близката точка на Белт. С приближаването ѝ към звездното ядро траекторията ѝ рязко се изкриви, след което беше изхвърлена надалеч, като продължаваше да се преобръща.

С придружителя си от едната страна и траектория, която бавно се спускаше надолу към Сърцевината, машината отлетя в безкрая.

Над главата на Рийз шестте разпръснати дървета започнаха да се събират. Чуваха се разни викове и към разпилените все още във въздуха работници се хвърляха въжета.

Със заглъхването на страха от някоя зрелищна смърт Рийз започна да усеща загубата на машината почти като физическа болка. Ето, че още една частица от и без това малкото наследство от човека беше загубено, поради глупост и несръчност... А с всяко едно парченце, което си бе отишло, шансовете им да оцелеят през няколкото следващи поколения със сигурност намаляваха още повече.

Тогава той си спомни какво му беше казал Палис за сметките на Декър. Неявният бъдещ водач на революцията бил намекнал мрачно, че не се притеснява от евентуална загуба на икономическото им надмощие над Белт, въпреки планираното подаряване на машина за провизии. Дали беше възможно този акт да е бил нарочен? Дали не бяха пропилены човешки животи и едно незаменимо устройство не беше загубено завинаги, заради някакво краткотрайно политическо надмощие?

Рийз се почувства така, сякаш висеше над бездна, сякаш той беше един от хората, които бяха загинали по време на нещастиято; дълбините обаче не се състояха от въздух, а от низостта на човешката природа.

В началото на следващата смяна Сипс беше твърде слаб, за да може въобще да се помръдне; така че Рийз се съгласи с Грийе и останалите, че трябва да бъде оставен на спокойствие на Белт. Когато стигна до повърхността на звездното ядро, Рийз разказа на Рох как стоят нещата. Използваше само думи, отразяващи фактите, а тонът му

беше слаб и извиняващ се. Рох се навъси, гъстите му вежди се сключиха, но не каза нищо, така че Рийз просто се отправи към вътрешността на звездата.

Между двете смени той се запъти обратно навън за почивка... и беше посрещнат от гледката на Сипс. Навигаторът беше увит в едно мръсно одеяло и от слабост едва достигаше до контролното табло на креслото на колелца.

Рийз затрополи болезнено бавно с креслото си по миниатюрните хълмчета на звездата към Сипс. Той се протегна и постави ръка възможно най-нежно върху ръката на Учения.

— Сипс, какво, по дяволите, става тук? Та ти си болен, да му се не види; трябваше да си останеш на Белт.

Сипс извърна поглед към Рийз; усмихна се, а лицето му беше толкова бяло, сякаш по него не бе останала и капчица кръв.

— Страхувам се, че нямах голям избор, млади ми приятелю.

— Рох...

— Да. — Сипс притвори очи, като продължаваше да търси контролния панел до ръката си.

— Имаш ли какво да кажеш по този въпрос, лайно от Рафт?

Рийз обърна креслото си. Пред него седеше Рох, а грозната му уста се разтегли в усмивка.

Рийз се опита да измисли някакъв изход от ситуацията — да потърси вратичка, която може да окаже влияние върху този груб човек и така да спаси другаря си, — но рационалността му се превърна в прилив на ярост.

— Копеле гадно, Рох — просъска той. — Та ти ни убиваш. И въпреки това не си толкова виновен, колкото хората там горе, които ти позволяват да го правиш.

По лицето на Рох се изписа лукава изненада.

— Не си ли щастлив, лайно от Рафт? Ами, тогава, чуй какво ще ти кажа... — Той се надигна, за да застане на крака. С пламтящо лице и ръце, свити в огромни юмруци, Рох се ухили на Рийз. — Защо не направиш нещо по този въпрос? Хайде. Излез от това кресло и застани лице в лице с мен, още сега. И ако успееш да ме повалиш, обещавам ти, че ще можеш да изнесеш приятелчето си отново горе.

Рийз затвори очи. О, по Кокалите...

— Не го слушай, Рийз.

— Страхувам се, че е твърде късно, Сипс — прошепна той. Сграбчи страничните облегалки на креслото си и напъна гръбнак, за да опита. — След онова, което имах глупостта да кажа, той няма да ме остави да си тръгна жив от тази звезда. Така поне ти имаш някакъв шанс...

Рийз вдигна левия си крак от поддържащата пластина; почувства се така, сякаш за крака му беше завързана тежка метална каса. После и десния...

И, без да си позволява да мисли много-много, той се избута навън от креслото с един-единствен напън, от който щяха да му изскочат вените.

По мускулите на бедрата, прасците и гърба му се разля болка, която обхващаше големи области едновременно. За един ужасен момент си помисли, че ще се катурне напред и ще си размаже лицето върху желязото. После застана в равновесие. Дишането му беше много учестено и усещаше как сърцето му се блъска в клетката си от кости; чувстваше се така, сякаш носеше на гърба си огромен, невидим товар.

Той вдигна поглед и застанал точно срещу Рох, се опита да докара усмивка на изкривеното си лице.

— Още един опит за саможертва ли, Рийз? — тихо се обади Сипс. — Бог да те благослови, приятелю.

Рох се усмихваше като че без каквото и да било усилие, сякаш петте гравитационни единици не бяха нищо повече от една малко по-тежка дреха. Сега той вдигна единия си огромен крак, накара го да се премести във въздуха и го стовари върху ръждата. Още една стъпка, а след нея и друга; най-накрая стигна на по-малко от метър от Рийз, което беше достатъчно близко, за да може Рийз да усети киселия му дъх. След това, грухтящ от усилието, той повдигна големия си юмрук.

Рийз се опита да предпази главата си с ръце, но усети, че те сякаш са привързани от двете му страни със здрави въжета. Затвори очи. Поради някаква неясна причина в съзнанието му изплува гледката на младите, бели звезди в края на Мъглявината; и страхът му се изпари.

През лицето му бавно премина сянка.

Той отвори очи. Видя над себе си червено небе, а през черепа му се втурна остра болка.

Но беше жив, а и натоварването от петте гравитационни единици на звездата вече го нямаше. Под гърба и врата си усещаше някаква хладна повърхност; прокара дланите си по нея и почувства грапавата повърхност на метална пластина. Пластината под него потрепери; стомахът му се сви и Рийз затвори устата си, която бе пресъхнала напълно. Усещаше някакъв кисел привкус, а езикът му беше като парче дърво и той се зачуди колко ли време е лежал в безсъзнание.

Повдигна се внимателно на единия си лакът. Пластината беше около три метра дълга; над нея бе хвърлена груба мрежа, за която той беше завързан посредством въже, захванато за кръста му. Близо до средата на пластината беше струпана купчина от грубо изрязано желязо. Пластината си имаше и друг обитател: барманът Джейм, който гледаше равнодушно Рийз, докато предъвкваше парче старо наглед подобие на месо.

— Значи се събуди — обади се той. — Помислих, че Рох ти е разцепил черепа; в безсъзнание си от доста часове.

Рийз се втренчи в него; тогава пластината отново потрепери. Той се изправи в седнало положение, за да пробва гравитацията — беше слаба и променлива — и се огледа наоколо.

Белт се носеше във въздуха може би на около километър и половина от тях, обвил ядрото на звездата си като някоя груба гривна около китката на дете.

Значи летеше. На метална пластина? Главата му се замая и той впи пръсти в мрежата.

Най-сетне успя да стигне до ръба на пластината и проточи врат над него. Видя, че в четирите края на превозното им средство са закрепени отворите на четири реактивни двигателя, а малките двигателни механизми очевидно бяха взети от покривите на Белт. От време на време, когато Джейм подръпваше контролиращите въжета, отворите бълваха дим и пластината подскачаше напред във въздуха.

Значи миньорите бяха изобретили летящи машини, докато беше отсъствал. Защо, зачуди се Рийз, са им притрябвали съвсем изневиделица?

Той се изправи и отново седна с лице към Джейм. Сега барманът смучеше вода от една сфера; първоначално действаше така, сякаш не забелязваше Рийз, но накрая по широките му, покрити с косми черти се появи нотка на жал и той подаде сферата на спътника си.

Рийз остави водата да потече по езика му и да се плъзне надолу по пресъхналото му гърло. После върна сферата.

— Хайде де, Джейм. Кажи ми какво става. Какво се случи със Сипс?

— Кой?

— Нав... Учения. Който беше болен.

По лицето на Джейм не можеше да се прочете нищо.

— Един от тях умря там долу. Сърцето му се пръснало, доколкото разбрах. Един дебел старец. Него ли имаш предвид?

Рийз въздъхна.

— Да, Джейм, него имам предвид.

Джейм го изгледа продължително; след това извади от пояса си бутилка, отвори я и удари една голяма глътка.

— Джейм, защо аз също не съм мъртъв?

— А би трябвало. Рох си помислил, че те е убил; заради това не те ударил още веднъж. Издърпал те нагоре и те докара в проклетия бар — можеш ли да повярваш? — и тогава ти започна тихо да пъшкаш и да помръдваш. Рох беше готов да те довърши веднага на място още там, но аз му казах: „Не в моя бар, няма да ти позволя...“ И тогава се появи Шийн.

Нещо, наподобяващо надежда, премина през Рийз.

— Шийн?

— Тя знаеше, че скоро трябва да потегля с този ферибот и предполагам това я накара да се сети, че така може да те махне от Белт. — Погледът на Джейм се плъзна покрай Рийз. — Шийн е почтена жена. Може би това беше единственият начин, който успя да измисли, за да те спаси. Но трябва да ти кажа, че Рох беше на върха на щастието си, че те изпращаме тук навън. Една по-бавна и по-мъчителна смърт за теб; той си мислеше, че за това прави жертвата...

— Какво? Къде ме отвеждаш? — объркан, Рийз продължи да разпитва Джейм, но барманът изпадна в пълно мълчание, гушнал бутилката си.

Под управлението на Джейм, малкото летателно средство се спускаше надолу през Мъглявината. Атмосферата ставаше все по-гъста, по-топла, а дишането — все по-трудно; усещането беше като да дишаш в прекалено плътно затворена стая. Мъглявината стана тъмна; омаलोмоощените звезди светеха ярко на фона на мрака. Рийз прекара

дълги часове на ръба на пластината, взирайки се в бездната под себе си. Представи си, че в тъмнината в самото сърце на Мъглявината вижда всичко чак до Сърцевината, сякаш отново се беше върнал в Обсерваторията.

Нямаше начин, по който можеше да се разбере колко бе часът; Рийз изчисли, че бяха минали няколко смени, преди Джейм да каже внезапно:

— Не бива да ни съдиш, знаеш ли.

Рийз вдигна поглед.

— Какво?

Джейм отпи от наполовина изпразнената бутилка; той лежеше тромаво върху пластината с размътен от напитката поглед.

— Всички ние трябва да оцеляваме. Така ли е? И когато доставките на провизии от Рафт почти спряха, имаше само едно място, където можеше да се отиде за храна... — Той стовари бутилката си върху пластината и втренчи поглед в Рийз. — Аз се противопоставих, не е лошо да го знаеш. Казах им, че е по-добре да загинем, отколкото да търгуваме с такива хора. Но решението беше групово. И го приемам. — Барманът насочи пръст към Рийз. — Всички заедно взехме решението и аз поемам моя дял от отговорността.

Рийз зяпаше изумен и Джейм като че ли леко изтрезня. И тогава по лицето му се разля изненада, дори учудване.

— Ти не знаеш за какво говоря, нали?

— Джейм, нямам ни най-малка представа. Никой не ни казва нищо на нас, изгнаниците...

Джейм издаде нещо като смях и се почеса по главата. След това огледа небето, като търсеше определени по-ярки звезди, явно преценявайки положението на пластината.

— Е, много скоро ще разбереш. Вече почти пристигнахме. Погледни, Рийз. Под нас, някъде вдясно от мен...

Рийз легна по корем и пъхна главата си под пластината. Първоначално не можеше да види нищо в посоката, която му беше казал Джейм, но след това, като примижа, успя да различи едно малко, тъмно петно материя.

Часовете се нижеха един след друг. Джейм внимателно нагласи мощта, с която работеха реактивните двигатели. Петното прерасна в кълбо с цвета на засъхнала кръв. Най-накрая Рийз различи човешки

фигури, които стояха или пълзяха навсякъде по кълбото, сякаш бяха залепени за него; ако се съдеше по големината им, сферата вероятно беше с диаметър около трийсет метра.

Джейм се присъедини към него. С разсеян дружески жест, той подаде бутилката на Рийз.

— Вземи. Виж сега, момче; онова, което трябва да помниш, ако искаш да оцелееш за повече от половин смяна, е, че хората там долу са човешки същества като мен и теб...

Вече се приближаваха към повърхността. Сферичният свят беше доста пренаселен с хора, както възрастни, така и деца; те се движеха голи или пък носеха прокъсани туники и бяха еднакво ниски, четвъртити и с много мускули. Един мъж стоеше под малкия им летателен апарат и наблюдаваше приближаването им.

Повърхността на мъничкия свят се състоеше от листове от нещо, което приличаше на износени парцали. От тях тук-там се подаваха косми. На едно място листовите се бяха протрили и показваха вътрешната структура на мъничкия свят.

Рийз видя белееща се кост.

Той отпи треперейки от бутилката на Джейм.

Мъжът под тях вдигна глава; погледът му срещна този на Рийз и Кокалът вдигна ръце, сякаш за да направи жест за добре дошъл.

9.

Джейм плавно приземи пластината върху пукащата повърхност на мъничкия глобус. Захвана се мълчаливо за работа, която се състоеше в това да развързва партидата метал от мрежата.

Рийз увисна на мрежата и се огледа с налудничав поглед около себе си. Ограниченият хоризонт беше съставен от космат, кафеникав материал и се въртеше много мудно. Рийз отново видя белия цвят на костта, който се подаваше през пролуките на повърхността.

Усети как пикочният му мехур всеки момент ще сдаде багажа. Затвори очи и клекна долу. Хайде, Рийз, изправял си се и пред поголеми опасности от тази, по-непосредствени заплахи...

Но Кокалите бяха мит още от детството му, чудовища, които се появяваха по времето, когато децата си лягат, за да плашат тези, които са непослушни. Със сигурност в една вселена, която подслоняваше спокойния, пълен с машини интериор на Моста, нямаше място за подобна грозота!

— Добре дошъл — каза тънък и сух глас. — Значи си ни довел още един гост, Джейм? — Мъжът, когото Рийз бе видял от въздуха, сега се беше надвесил над пластината и поемаше наръч метал от Джейм. До краката на този мъж бяха струпани няколко съвсем обикновени на външен вид пакета с хранителни продукти. Джейм бързо ги натовари на пластината и ги завърза за мрежата.

Кокалът беше квадратен, с гръден кош, който приличаше на бъчва, а главата му представляваше набръчкана сфера без нито един косъм по нея. Беше облечен в грубо изрязан лист от материала, с който бе покрита повърхността. Усмихна се и Рийз видя, че подобната му на пещера уста беше абсолютно беззъба.

— Какво има, момче? Няма ли да помогнеш на стария Куид?

Рийз усети как пръстите му се стягат около вървите на мрежата. Джейм застана над него с един пакет метал.

— Хайде бе, момче. Взимай това и слизай от пластината. Нямаш никакъв избор, не разбираш ли? А ако покажеш, че се страхуваш,

нещата хич няма да тръгнат добре за теб.

Рийз усети как в гърлото му се надига стон; сякаш всички отвратителни размишления, които някога беше чувал за начина на живот на Кокалите, се бяха върнали, за да го лишат от целия му кураж.

Стисна силно устни. По дяволите, та той беше Учен Втори ранг. Успя да докара стабилен, уморен поглед на Холербах. Щеше да преодолее всичко това. Трябваше.

Рийз отви пръстите си от мрежата и се изправи, принуждавайки рационалната част от мозъка си да работи на пълни обороти. Почувства се тежък, муден; гравитацията беше може би една гравитационна единица и половина. Значи теглото на малката планета трябваше да е колко? Трийсет тона?

Той взе метала и без да се колебае, слезе от пластината върху повърхността. Краката му потънаха няколко сантиметра в това, от което се състоеше тя. Беше мека, нещо като необработен плат и бе покрита със стърчащи косми, които драскаха глезените му; и, о, Боже, беше топла, като кожата на огромно животно...

Или на човек.

Сега, за негов ужас, пикочният му мехур сдаде багажа; надолу по краката му се спусна топла влага.

Куид отвори беззъбата си уста и зарева от смях.

Чувствайки се сигурен горе на пластината, Джейм каза:

— Няма нищо срамно, момче. Помни това.

Странната размяна беше свършила и Джейм се зае с контролните устройства. С едно облаче горещ дим пластината се вдигна, като остави четири овъглени вдлъбнатини в меката повърхност. В рамките на няколко секунди пластината вече се бе превърнала във въздуха в играчка с размерите на юмрук.

Рийз свали поглед. Около стъпалата му урината беше направила локвичка, която малко по малко попиваше в повърхността.

Куид пристъпи към него, а под краката му пукаше.

— Ти вече си Кокал, момче! Добре дошъл на задната дупка на Мъглявината. — Той махна с ръка към локвичката в краката на Рийз. — И още нещо — аз на твое място не бих се притеснявал за това. — Той се ухили и облиза устните си. — Много ще му се радваш, когато ожаднееш малко повече...

През главата на Рийз преминаваха какви ли не ужасни мисли; той потрепери, но задържа неподвижен погледа си върху Куид.

— Сега какво да правя?

Куид отново се разсмя.

— Ами, твоя си работа. Можеш да останеш тук и да чакаш някой да те откара, което никога няма да се случи. Но можеш и да ме последваш. — Той намигна и с желязото под мишница, се отдалечи по пукащата повърхност.

Рийз остана неподвижен няколко секунди, изпълнен с нежелание да напусне последната сянка от връзката си със света, който беше на много километри от това място. Но май наистина нямаше никакъв избор; този гротесков образ беше единственото, за което можеше да се хване.

Като премести тежестта на желязото в ръцете си, той пристъпи предпазливо по топлата, неравна повърхност.

Обходиха около половината от обиколката на малкото кълбо. Минаваха покрай груби колиби, разпръснати по съвсем произволен начин по повърхността; повечето сгради бяха прости палатки от материала, с който беше покрита планетата и който сигурно едва ги опазваше само от дъжда, но други бяха по-солидни, с метални рамки за основа, както видя Рийз.

Куид се разсмя.

— Впечатлен ли си, миньоре? Издигаме се в обществото, нали? Едно време всички бяха свикнали да ни отбягват. Онези от Рафт, миньорите, всички. Прекалено горди, за да общуват с такива като Кокалите след „престъплението“, което извършваме с това, че живеем... Но сега звездите са на път да изгаснат. Нали, миньоре? И изведнъж всички се борят за оцеляване; и изведнъж започват да учат уроците, които ние сме научили преди много хиляди смени. — Той се наклони към Рийз и отново му смигна. — Всичко е търговия, нали разбираш. За малко желязо, малко лукс, ние пълним празните гърнета за храна на миньорите. Докато получават добре опаковани гърнета, не им е необходимо да разсъждават много-много върху това какво има в тях. Прав ли съм? — И той се разсмя отново, като опръска лицето на Рийз със слюнка.

Рийз се дръпна, без да може да каже нито дума.

От колибите изскочиха няколко деца, които се вторачиха в Рийз. Голите им телца бяха тантурести и мърляви. Възрастните почти не му обръщаха внимание, когато минаваше покрай тях; те седяха на плътни кръгове в колибите си и тананикаха тихи, натрапливи песни. Рийз не разбираше думите, но мелодията се повтаряше многократно и беше въздействаща.

Куид каза:

— Много съжалявам, ако ти изглеждаме антисоциални. Има един кит в небето откъм Сърцевината, нали разбираш; много скоро ще успеем да го привлечем с песните си по-близо. — Погледът на Куид стана замечтан и той облиза устни.

Докато минаваха покрай една особено потрошена колиба, кракът на Рийз пропадна под повърхността. Озова се потънал до глезена в отвратителни, вонящи отпадъци. Той отстъпи назад с вик и започна да трие краката си в една по-чиста част от повърхността.

Куид зарева от смях.

Някакъв глас от вътрешността на колибата каза на Рийз:

— Не се притеснявай. Ще свикнеш с това.

Рийз вдигна поглед, стъписан от познатия глас. Като забрави мръсотията, той пристъпи по-близо до мрачната колиба и надникна. Един мъж седеше сам вътре. Беше нисък и рус, а тялото му бе слабо и загърнато в останките от някаква туника. Лицето му беше скрито от заплетена брада...

— Горд, ти ли си?

Човекът, който навремето бе изпълнявал ролята на главен инженер на Белт, кимна тъжно.

— Здравей, Рийз. Не мога да кажа, че съм очаквал да те видя тук. Мислех, че си забягнал нелегално на Рафт.

Рийз се огледа наоколо; Куид изглеждаше готов да го чака, очевидно много развеселен. Рийз приклепна и разказа набързо историята си. Горд кимаше със съчувствие. Очите му бяха пълни с кръв и сякаш се мержелееха в тъмнината.

— Но какво правиш ти тук?

Горд сви рамене.

— Още едно избухване на леярна. Това преля чашата. Твърде много отнети човешки животи. Накрая решиха, че всичко е по моя вина и ме изпратиха на заточение... Знаеш ли, че тук има доста от нас,

хората от Белт? Или поне доста бяха докарани... Времената се влошиха, откакто ти избяга. Преди няколко хиляди смени заточаването на някого тук долу би било немислимо. Ние почти не признавахме, че това място съществува; докато не започнахме да търгуваме, аз дори не бях сигурен, че проклетите Кокали са реалност. — Той протегна ръка към една сфера с някаква течност; вдигна я към устните си и потисна тръпките, докато пиеше.

Като го видя, Рийз изведнъж си даде сметка за своята собствена огромна жажда.

Горд свали сферата и избърса устни.

— Но да ти кажа честно, в известен смисъл бях доволен, когато накрая ме признаха за виновен. — Очите му се бяха зачервили. — Така ми беше дошло до гуша от всичко; смъртните случаи, миризмата на изгоряло, борбата да се изграждат стени, които не можеха да стоят прави... — Той сведе поглед. — Знаеш ли, Рийз, тези от нас, които са изпратени тук, са си заслужили онова, което ни се случва. Това е възмездие.

— Хич не ме карай да вярвам в такива глупости — промълви Рийз.

Горд се засмя; звукът беше призрачен и сух.

— По-добре е да повярваш. — Той протегна напред сферата си. — Вземи. Жаден ли си?

Рийз погледна сферата с копнеж, като си представи хладното търкулване на водата по езика му — но тогава го налегнаха разни мисли относно произхода на течността, които го изпълниха с отвращение и той избута сферата встрани с поклащане на глава.

С вперен в Рийз поглед, Горд отпи още една голяма глътка.

— Нека те посъветвам нещо — каза меко той. — Хората тук не са убийци. Няма да ти направят нищо лошо. Но имаш пълно право на избор. Или ще приемеш начина им на живот — да ядеш каквото те ядат и да пиеш каквото те пият, — или ще свършиш в пещите. Така стоят нещата. Разбираш ли, в известен смисъл това е логично. Нищо не отива на вятъра. — Той се засмя, после замълча.

Някаква призрачна, нехармонична песен долетя до колибата.

— Куид спомена нещо за това как пеели на китовете — обади се Рийз с широко отворени очи. — Може ли това да е...

Горд кимна.

— Легендите не са измислица... а гледката си струва. Може би ти ще разбереш това по-добре от мен. Има известна логика в него. Необходим е някакъв приток на храна отвън, не е ли така? Нещо, което да попречи на този свят да погълне сам себе си до кожата и костите, макар че местното население на Мъглявината въобще не е толкова хранително. Освен това има няколко интересни буболечки, които можеш да си уловиш — подозирам, че това е причината, поради която на първите Кокали не са им разрешили да се върнат на Рафт...

— Хайде бе, момче — провикна се Куид и премести товара си от желязо в другата ръка.

Рийз го погледна, а след това и Горд. Изкушението да остане с Горд, поне с някой, който да му напомня за миналото, беше много силно... Горд отпусна главата си на гърдите, докато от устата му продължаваха да се нижат думи.

— По-добре е да вървиш — измънка той.

Ако Рийз искаше да храни поне някаква надежда, че ще се махне от това място, имаше само един избор.

Без да казва нищо, той стисна рамото на Горд. Инженерът не го погледна. Рийз стана на крака и излезе от колибата.

Домът на Куид беше относително просторен, построен около една рамка от железни стълбове. Прозорци нямаше, но някакви парчета от изтъркана до много тънко кожа пропускаха гадно кафеникава светлина.

Куид позволи на Рийз да остане; Рийз предпазливо се настани в един тъмен ъгъл с опрян в стената гръб. Но Куид почти не разговаряше с него и накрая, след като хапна някакво незнайно месо, Кокалът се хвърли на пода и удобно потъна в сън.

Рийз поседя така няколко часа с широко отворени очи; призрачното оплакване на певците на китове се носеше около него като гоблен от звуци и той потъна в себе си, сякаш за да избяга от странната обстановка наоколо. Най-накрая го обзе умора и полегна на земята. Постави глава върху сгънатата си ръка. Повърхността беше толкова топла, че нямаше нужда от одеяло и скоро се унесе в неспокоен сън.

Без да обръща каквото и да било внимание на Рийз, Куид търчеше насам-натам и изпълняваше мистериозните си задължения. Той живееше сам, но ако се съдеше по посещенията, които правеше в

съседните палатки, тръгвайки с пакети желязо и връщайки се като си оправяше дрехите и обърсваше устата си, желязото му купуваше лек против самотата.

Първоначално Рийз подозираше, че Куид е нещо като лидер, но скоро му стана ясно, че тук не бе направено кой знае какво по отношение на формалната структура на планетата. Някои от Кокалите си имаха относително добре определени роли — например Куид беше принципният представител пред посетителите от мината. Но отвратителната околна среда изглеждаше напълно самоподдържаща се и нямаше кой знае каква нужда от организирана поддръжка. Явно само ловът на китове събираше общите усилия на населението под формата на някакво сътрудничество.

Рийз остана в ъгъла си в рамките може би на две смени. Но тогава жаждата му се превърна в непоносима болка и с пресипнал глас той помоли Куид за нещо за пиене.

Кокалът се засмя, но вместо да се пресегне за една сфера от своите запаси, той даде знак на Рийз и напусна колибата.

Рийз се изправи на изтръпналите си крака и го последва.

Изминаха около четвърт от обиколката на малката планета и стигнаха до едно пропукано място в повърхността от кожа. Широката може би около метър дупка беше неравномерно скъсана и напомняше неприятно на засъхнала рана. От краищата ѝ се показваха натрошени парчета кости.

Куид клекна до дупката.

— Значи искаш нещо за пиене така ли, миньоре? — попита той с уста, която представляваше обърната надолу цепнатина от тъмнина. — Е, старият Куид ще ти покаже как можеш да си набавяш колкото си искаш храна и вода... но работата е там, че ще бъдат същите каквито всички ние ядем и пием. Или ще правиш това, или ще си умреш от глад, момченце; и Куид нито за миг няма да оплаква липсата на насмешливата ти физиономия от колибата му. Ясно ли ти е? — И той промуши краката си през дупката, след което се плъзна във вътрешността на планетата.

Обладан от страх, но и с гърло, което продължаваше да гори от жажда, Рийз се приближи до дупката и надникна вътре.

Дупката беше пълна с кости. Воня като от топло подобие на месо облъхна лицето му.

Залитна, но овладя равновесието си. Като разтърси глава, за да се освободи от парите, той седна на прокъсания край на дупката и намери опорна точка за краката си. Стъпи внимателно, без да си поема дъх и си проправи път надолу сред плетеницата от кости.

Усещането беше все едно, че влезе във вътрешността на някой огромен, дървен труп. Процеждащата се през плътни пластове от кожа светлина беше кафеникава и мъждива. Светлите очи на Куид проблясваха в тъмнината.

А навсякъде около Рийз беше пълно с кости.

Той се огледа, като продължаваше да държи дъха в гърдите си. Даде си сметка, че стои върху рафт от кости; гърбът му се докосваше до малка планинка от черепи и зяпнали, беззъби челюсти, а ръцете му се бяха хванали за колонка от събрани на едно място гръбначни стълбове. Влизащата през отвора звездна светлина му разкри някакъв смесен отдел от черепи, натрошени големи и малки пищяли, гръдни кошове като лишени от светлина фенери; наблизо имаше цяла ръка, която все още беше свързана с детска китка. По-голямата част от костите бяха голи, с потъмнял от времето жълт или кафяв цвят; но на някои места още висяха останки от кожа или коси.

Планетата не беше нищо повече от една рехавя клетка от кости, покрита с човешка кожа.

Рийз усети как дълбоко в него се надига мощен вик; той го овладя и изпусна дъха си под формата на дълбока въздишка, след което беше принуден да вдиша от въздуха на отвратителното място. Беше топъл, влажен и вонеше на разлагащо се месо.

Куид му се ухили с проблясващи венци.

— Хайде, миньоре — прошепна той с приглушен глас. — Трябва да повървим още малко. — И започна да си проправя път все по-надълбоко във вътрешността.

След няколко минути Рийз го последва.

Със спускането им гравитацията ставаше все по-слаба, а лежащите под тях останки от трупове — все по-малко; най-накрая Рийз се придърпваше сред конструкцията от кости в буквална безтегловност. Отломки от кости, натрошени парчета, кокалчета и стави от пръсти се удряха в лицето му, докато той не се почувства така, сякаш минаваше през облак от леш. Колкото повече се спускаха, толкова по-слаба ставаше светлината, разсейвана сред застъпващи се

слоеве кости, но зрението на Рийз привикна към мрака и така му се струваше, че вижда все повече от отвратителните неща, които го заобикаляха.

Горещината и вонята на разлагаща се плът станаха непоносими. Тялото му се бе обляло в пот, от което работната му дреха се превърна в подгизнала върху гърба му материя, а дишането му стана учестено и затруднено; изглеждаше почти невъзможно да се извлече какъвто и да било кислород от мръсния въздух.

Той се опита да си припомни, че радиусът на малката планета е само някакви си петнайсет метра. Това пътуване обаче му се струваше най-дългото в живота му.

Най-сетне стигнаха до сърцето на този свят от кости. Рийз примижа в тъмнината, за да различи Куид. Кокалът го чакаше с ръце на хълбоците; стоеше върху някаква тъмна купчина. Засмя се.

— Добре дошъл — просъска той. Прокарваше пръсти по гората от кости около себе си, като очевидно търсеше нещо.

Рийз промуши краката си през последния слой от ребра към повърхността, на която стоеше Куид. Това беше метал, даде си сметка Рийз с изненада; разбит и покрит с мръсотия, но все пак метал. Той стъпи предпазливо. Гравитационното притегляне бе доста прилично. Сигурно беше нещо, произведено от човешки ръце, погребано тук в сърцето на отвратителната колония на Кокалите.

Той падна на колене и прокара пръсти по повърхността, за да разбере за какво става въпрос. Беше твърде тъмно, за да различи какъвто и да било цвят, но можеше да каже със сигурност, че това не е желязо. Можеше ли да е някакъв метал от корпуса на Кораба, както беше Рафт в зоната на офицерските квартали? Рийз затвори очи и поглади повърхността, опитвайки се да си припомни усещането при докосването на онази далечна палуба. Да, реши с нарастваща възбуда; това трябваше да е някаква част от Кораба.

Като си проправяше път през рамката от кости, той се разходи напред-назад по металната повърхност. Изделието беше под формата на куб с дължина на страната около три метра. Той набоде пръста си на някаква метална издатина; оказа се, че тя е останка от нещо като перка, ако си спомняше добре чеповете, които беше наблюдавал по Къртиците в мината и автобусите на Рафт. Дали бе възможно тази

кутия някога да е била снабдена с реактивни двигатели и да е летяла във въздуха?

Главата му се напълни с разни мисли, които го накараха да забрави и жаждата, и отвращението, и страха... Той си представи оригиналния Кораб, голям, тъмен и осакатен, как се отваря като разцъфващ скитер и изпуска цяло ято по-малки корабчета. Ето го Моста с гладката си и мазна повърхност; ето ги автобусите и Къртиците, може би предназначени да возят екипажи от един или двама човека, или пък въобще да летят без човек на борда, да се приземяват и движат по неравни повърхности; а ето я накрая и тази кутия от нов тип, която вероятно побира десетина човека. Рийз си представи как хората от екипажа отлитат в този издут летателен апарат, може би за да търсят храна или пък път за връщане към Болдеровия пръстен...

Но някаква незнайна катастрофа е сполетяла подобния на кутия кораб. Той не е бил способен да се върне при Кораба. Провизиите им са свършили и за да оцелеят, хората от екипажа е трябвало да се оправят по друг начин и да използват други средства.

Когато накрая са успели да се върнат — или може би са били открити от някой спасителен отряд, — те са били опетнени в очите на своите другари заради това, че са се хранили с месо от същества от Мъглявината, както и с това на своите спътници.

И така те са били изоставени.

Някак са се преборили с потрошения си кораб, за да го накарат да обикаля в постоянна кръгла орбита около Сърцевината. И някои от тях са оцелели; те са отгледали децата си и може би са живели хиляди смени, преди да склопят очи... А децата, ужасени, са разбрали, че няма начин, по който могат да се отърват от труповете; в тази среда от милиарди гравитационни единици скоростта, необходима на кораба да избяга, е била просто много висока.

След което са минали поколения наред, преди пластовете кости да успеят да покрият първоначалната развалина, останала от кораба.

Очевидно Куид беше намерил това, което търсеше. Той подръпна ръкава на Рийз и момчето го последва към другия край на летателния апарат. Куид коленичи и посочи надолу; Рийз се подчини на нареждането и надникна през ръба на апарата. В стената под него

имаше цепнатина и вътре се процеждаше точно толкова светлина, колкото Рийз да може да различи съдържанието на апарата.

Първоначално не можеше да разбере нищо. Корабът беше претъпкан с цилиндрични вързопи от някакво лъскаво, червено вещество; някои от вързопите бяха свързани посредством сглобки, докато други бяха захванати на неравномерни купчини към стените чрез въжета. Част от материала се беше изпекъл до сиво-черно, хрускаво вещество. Имаше я и вонята на гниещо, много старо месо.

Рийз се вторачи изумен. И тогава в единия „вързоп“ той видя очни ями.

Лицето на Куид се носеше в тъмнината, една ужасяваща маска от бръчки.

— Ние не сме животни, разбираш ли, миньоре — прошепна той. — Това са пещите. Тук изпичаме месото, за да унищожим болестите, които то може да носи... Обикновено тук долу е достатъчно горещо, заради гниенето и всичко останало; но понякога трябва да стъкмяваме огньовете покрай стените...

Телата бяха от всякаква възраст и големина; одрани и разфасовани, „вързопите“ представляваха крайници, торсове, глави и пръсти...

Рийз дръпна главата си назад. Куид му се хилеше. Момчето затвори очи, като се опита да потисне жлъчната течност, която изгаряше гърлото му.

— Така нищо не отива на вятъра — прошепна Куид със задоволство. — Изсъхналата кожа се пришива на повърхността, така че ние се разхождаме по плътта на предшествениците ни...

Рийз усети как целият гротесков малък глобус пулсира около него, така че гората от кости се приближаваше и отдалечаваше на големи талози. Той си пое няколко пъти дълбоко дъх, като оставяше въздухът да свисти от ноздрите му.

— Ти ме доведе тук, за да намеря нещо за пиене — каза той колкото можа по-равнодушно. — Къде е то?

Куид поведе Рийз към една конфигурация от кости. Представляваше комплект от гръбначни стълбове, почти непокътнати; Рийз видя, че те са част от разклонена верига от кости, която изглежда стигаше чак до повърхността. Куид докосна един гръбнак и пръстът му

се махна оттам лъснал от влага. Рийз се вгледа по-отблизо и си даде сметка, че по канала от кости тече бавно поточе от някаква течност.

Куид долепи лице до гръбначния стълб и протегна дългия си език, за да оближе течността.

— Оттоци от повърхността, виждаш ли — каза той. — След като някой случаен дъжд ги разрези и се филтрират през всички онези пластове дотук, стават годни за пиене. Почти е вкусно... — Той се засмя и с подигравателно любезен жест покани Рийз да използва реда си.

Рийз се вторачи във възсоленото вещество, като усети, че изборът между живота и смъртта отново лежи на плещите му. Той се опита да разсъждава аналитично. Може би Кокалът беше прав; може би грубият пречистващ механизъм над главата му задържаеше по-голямата част от най-мръсните вещества... В края на краищата Кокалът беше достатъчно здрав, за да си позволи да му каже това.

Той въздъхна. Ако искаше да оцелее за малко повече от просто още една-две смени, наистина нямаше избор.

Пристъпи напред, оплези езика си, докато почти докосна гръбначния стълб и остави течността да се разлее в устата му. Вкусът беше отвратителен, а самото вещество просто почти не можеше да бъде преглътнато; но Рийз го преглътна тъй или иначе, след което се оплези за още едно напълване на устата.

Куид се изхили. Ъгловатата ръка на Кокала стисна врата на момчето и натисна лицето му към тънката кост; краищата ѝ одраскаха плътта му, а мръсната течност се разля по косата, очите му...

С вик на отвращение, Рийз се хвърли с двата си юмука напред. Усети как те потъват в изпотена плът; Кокалът изгрухтя задъхано, падна назад и се приземи сред натрошено гнездо от кости. Рийз избърса лицето си, подскочи из мрежата от кости и започна да се катери по посока на светлината, докато избутващите го нагоре крака трошаха ребрата и пръстите на скелетите. Най-сетне стигна вътрешната страна на повърхността, но с яд осъзна, че е загубил ориентация; повърхността от кожа се простираше над него като някакъв обширен таван, компактен и без никаква светлина по него. С приглушен вик, той блъсна с ръце меката материя и разкъса пластове й.

Най-сетне стигна до въздуха на Мъглявината.

Издърпа се нагоре през дупката и легна изтощен, взирайки се нагоре в червеникавокафявата звездна светлина.

Рийз потърси Горд. Бившият инженер го прие при себе си, без да каже нито дума и момчето се хвърли на земята, след което заспа непробудно.

По време на следващите смени остана при Горд, като двамата прекарваха по-голямата част от времето в пълно мълчание. Рийз се накара насила да пие — дори придружи Горд на една екскурзия до вътрешността на малката планета, за да напълнят нови сфери, — но не можа да се насили да яде. Горд го наблюдаваше мрачно в сумрака на колибата.

— Не мисли за това — каза. Той пусна парче месо в устата си, подъвка жилавата материя, след което го глътна. — Виждаш ли? Това просто е месо. И или правиш така, или умираш.

Рийз остави едно парче месо да лежи върху дланта му, като си представяше как го слага в устата си, сдъвква го и го поглъща.

Не можеше да го направи. Захвърли парчето в един ъгъл на колибата и се обърна на другата страна. След известно време чу бавните стъпки на Горд, който отиваше да вземе отпадъчната храна.

Така си минаваха смените и Рийз усети как силите му го напускат. Като прокараше ръка по остатъците от униформата си, усещаше как ребрата му са започнали да се броят през покриващата ги плът, а и главата му май доста се въртеше.

Напевите на Кокалите сякаш пулсираха, както кръвта пулсира във вените.

Най-накрая Горд сложи ръка на рамото му. Рийз се изправи в седнало положение, а светът около него се завъртя.

— Какво има?

— Китът — отговори Горд с нотка на вълнение. — Приготвят се да тръгват на лов за него. Трябва да дойдеш и да видиш това, Рийз; дори при тези обстоятелства гледката е невероятна.

Рийз внимателно стана и последва Горд навън от колибата.

Като се огледа изтощено, той различи обичайните групи от възрастни, насядали в малките си кръгове по колибите. Те пееха монотонно и ритмично. Дори децата изглеждаха като поразени от някаква магия: те седяха напрегнато в групички до възрастните, пееха и се поклащаха, доколкото им позволяваха възможностите.

Горд бавно се разхождаше по малката планета. Рийз го следваше с препъване; сега изглежда цялата колония вече пееше, така че повърхността от кожа пулсираше като барабан.

— Какво правят?

— Съблазняват кита. По някакъв начин песента примамва това същество все по-близо.

Объркан и раздражен, Рийз каза:

— Та аз не виждам никакъв кит.

Горд приклепна на земята.

— Почакай малко и ще видиш.

Рийз седна до Горд и притвори очи. Постепенно пеенето си проправи път в съзнанието му и по едно време той започна да се поклаща в синхрон с циклично повтарящите се ритми; обхвана го настроение на спокойно приемане, дори на гостоприемство.

Дали музиката трябваше да накара и кита да се почувства така?

— Горд, откъде мислиш, че идва думата „кит“?

Инженерът сви рамене.

— Ти си бил Учен. Ти трябва да ми кажеш. Може би на Земята е имало някакво огромно същество с това име.

Рийз почеса разбърканата брада по лицето си.

— Чудя се как ли е изглеждал земният кит...

Очите на Горд се разшириха.

— Може би е бил нещо като това — предположи той и посочи.

Китът се издигна над хоризонта от кожа като някакво огромно, полупрозрачно слънце. Масивното му тяло представляваше сфера с ширина от около може би петдесет метра, което караше планетата на костите да изглежда като джудже; през прозрачната му кожа се виждаше как органите му работят в синхрон като огромни машини. Предната повърхност на кита беше снабдена с три сфери с размерите на човешко тяло. Начинът, по който те се въртяха, фиксирайки се върху малката планета и най-близките звезди, настойчиво напомняше на Рийз за очи. Към задната част на тялото бяха прикрепени три огромни перки; тези полуокръжности от плът бяха големи колкото основната сфера, но леко се въртяха, свързани с тялото посредством дебели ивици месо. Китът се спусна във въздуха, перките му минаха на не повече от двацет метра над главата на Рийз и облъгнаха усмихнатото му лице със студен въздух.

— Фантастично! — възкликна той.

Горд се усмихна едва-едва.

Като продължаваха монотонно да пеят, Кокалите наизлязоха от колибите си. Погледите им бяха вперени в кита, а в ръцете си носеха копия от кост и метал.

Горд се наклони съвсем близо до Рийз и каза на фона на песента:

— Понякога просто прикачват въжета към тия същества и ги карат да издърпват колонията малко по-встрани в Мъглявината. За да пригодят орбитата, нали разбираш; иначе много отдавна щяха да са паднали в Сърцевината. Тази смяна обаче е явно, че се нуждаят от храна.

Рийз беше озадачен.

— Как може да бъде убито подобно същество?

Горд посочи.

— Не е трудно. Единственото, което трябва да се направи, е да се надупчи кожата му. Така то губи структурата си. След това просто пада в гравитационната яма на малката планета. Тогава цялата работа се състои в това проклетото нещо да бъде разфасовано достатъчно бързо, за да не се оплескаме целите в месото му...

Вече полетяха първите копия. Песента се разпадна на победни викове. Очевидно раздразнен, китът започна да мърда перките си по-бързо. Копията минаваха съвсем спокойно през полупрозрачната му плът или пък се заклещваха в пластове хрущял, докато накрая, за всеобща радост, беше улучен един орган. Китът полетя към повърхността на малката планета с нагъваща се кожа. Един огромен покрив от плът мина на не повече от три метра от главата на Рийз.

— Какво ще кажеш за това, миньоре? — Куид стоеше до него с копие в ръка. Кокалт се хилеше. — Само така може да се оцелее, а? По-добре, отколкото да се изстъргват остатъците на някоя мъртва звезда...

Във въздуха полетяха още копия; с все по-голяма точност те преминаваха през общото гравитационно поле на планетата и кита и улучваха меки мишени вътре в тялото на животното.

— Куид, как успяват да бъдат толкова точни?

— Много е просто. Представи си планетата като гърбица под себе си. А кита като друга, по-малка гърбица някъде там... — Той посочи. — Близо до центъра му. Точно оттам идва цялото притегляне,

нали така? И тогава просто си представяш траекторията, по която искаш да мине копие то ти, и... хвърляш!

Рийз се почеса по главата, чудейки се какво ли би си помислил Холербах за тази дестилация на орбиталната механика. Но нуждата на Кокалите — хванати в клопката на малкия си свят — да развият подобни умения в хвърлянето на копие беше очевидна.

Копията продължиха да летят, докато накрая изглеждаше невъзможно китът да успее да избяга. Коремът му вече почти докосваше върховете на покривите на колонията. И мъжете, и жените се появяваха с масивни сатъри и много скоро касапницата щеше да започне. В гладното си, замаяно състояние Рийз се чудеше дали кръвта на кита ще мирише по-различно от човешката...

И изведнъж той усети, че бяга, почти без каквато и да било съзнателна мисъл. С много леки движения се изтегли нагоре по покрива на една от най-здравите колиби — дали щеше да може да се движи така леко, ако не беше загубил толкова килограми напоследък? — и се изправи, взирайки се нагоре към набръчкания, полупрозрачен покрив от плът, който се плъзгаше над главата му. Все още не можеше да го докосне с ръка, но изведнъж една гънка, дълбока няколко метра, се приближи много до него като спускаща се завеса. Рийз подскочи и я сграбчи с двете си ръце. Пръстите му преминаха през плът, която беше суха и се сбръчка. Той започна да драци, за да се захване поустойчиво, като за една изпълнена с паника секунда си помисли, че може да падне пак; и тогава, с ръце потънали до лактите в меката плът, успя да впие пръсти в някакъв слой от по-твърда материя и се придърпа по-нагоре към тялото на кита. Вдигна крака и ги застопори в покривалото от плът; и така, с главата надолу, се понесе над колонията на Кокалите.

Прикачването му сякаш инжектира кита с енергия. Перките му заработиха с подновена мощ и той се издигна над повърхността с гърчове, които заплашваха да лишат Рийз от несигурния му захват.

Към него полетяха гневни гласове, а едно копие изсвистя покрай ухото му и се заби в меката плът. Куид и останалите Кокали гневно размахваха юмруци. Рийз видя как по бледото, вдигнато нагоре лице на Горд се стичат сълзи.

Китът продължи да се издига и колонията се превърна от близък пейзаж в малко, кафяво кълбо, което се изгуби в небето. Човешките

гласове заглъхваха, докато накрая се сляха със свистенето на вятъра. Топлата кожа на кита пулсираше от стабилното му движение; а Рийз беше съвсем сам.

10.

След като остави мъчителите си далеч назад, огромният звяр предпазливо се придвижваше във въздуха; перките се въртяха бавно и мощно, а голямото тяло потръпваше. Усещането беше такова, сякаш животното изследваше тъпата болка от пробивите, които бе получило. През полупрозрачните стени на тялото Рийз виждаше как тройката очи се обръщат напълно назад, като че ли китът проверяваше собствената си вътрешност.

Тогава, със звук, подобен на свистенето на вятъра, скоростта на въртене на перките се увеличи. Китът подскочи напред. Много скоро той вече напълно се беше измъкнал от гравитационната яма на костния свят, а усещането на Рийз, че се държи за някакъв таван, се превърна в чувството, че е закачен за мека стена.

С известно любопитство той разгледа веществото, което беше пред очите му. Пръстите му все още бяха вкопчени в слоя от хрущял под дебелината около двацет сантиметра плът на кита. Самата кожа нямаше епидермис и беше бледорозова на цвят; веществото бе малко по-плътно от много гъста пяна и по него нямаше и следа от кръв, макар Рийз да забележа, че ръцете и краката му са покрити с някаква лепкава течност. Той си припомни, че Кокалите ловяха тези животни, за да си набавят храна и по някакъв вътрешен импулс зарови лице в плътта и отхапа едно парче. Материята сякаш се топеше в устата му, свивайки се от пухкава субстанция до малко, твърдо бонбонче. Вкусът беше силен и леко горчив; Рийз сдъвка отхапаното и лесно го глътна. Веществото дори облекчи и пресъхналото му гърло.

Изведнъж си даде сметка, че умира от глад, зарови лице в плътта на кита и започна да откъсва големи хапки със зъбите си.

След няколко минути вече беше унищожил може би един квадратен дециметър от меката плът, като по този начин оголи хрущяла и едва тогава усети стомаха си пълен. Значи можеше да очаква, че китът ще му стигне за доста време.

Огледа се. Навсякъде около него се простираха облаци и звезди, едно обширно, празно пространство без стени или под. Той, разбира се, беше на огромно разстояние от всичко в червеното небе и със сигурност без каквато и да било перспектива някога вече да види човешко същество. Тази мисъл не го изплаши; по-скоро го накара да стане трогателно тъжен. Поне беше избягал от оскотяващите Кокали. Ако трябваше да умре, то нека това да стане така, с широко отворени за нови чудеса очи.

Рийз удобно се настани върху огромното туловище на кита. Не му костваше почти никакви усилия да се задържа на мястото си, а равномерното движение и плющенето на перките му действаха изненадващо успокоително. Може би щеше да оцелее доста дълго тук, преди да отслабнат силите му и да падне...

Ръцете бяха започнали да го наболяват. Внимателно, като работеше само с по една ръка, той промени положението на пръстите си; но скоро болката започна да се разпространява и по гърба и раменете му.

Възможно ли беше да се изморява толкова бързо? Усилието да виси тук, при тези безтегловни условия, бе минимално. Или не беше?

Той погледна назад през рамо.

Светът около него се въртеше. Звездите и облациите правеха обширни обиколки около кита; той отново висеше на таван, от който можеше да падне всеки момент...

За малко да се изпусне. Затвори очи и напъха пръстите си по-надълбоко в слоя от хрущяли. Трябваше да очаква това, разбира се. Китът имаше ротационна симетрия; разбира се, че щеше да се върти. Трябваше да компенсира по някакъв начин въртенето на перките си, а въртенето около собствената ос му придаваше стабилност при придвижването напред в пространството. Всичко си беше напълно логично...

Вятърът брулеше лицето на Рийз и отвяваше косата му назад. Скоростта на въртене се усилваше; той усети как се увеличава напрежението, с което го държаха пръстите му. Ако не спреше да анализира проклетата ситуация и не направеше нещо, след още няколко минути щеше да бъде изхвърлен.

Сега краката му се изплъзнаха от слабата опора, която имаха. Тялото му се отдели от това на кита, така че вече висеше само на

ръцете си. Хрущялът в стиснатите му пръсти се огъваше като ластик и при всяко поклащане на тялото му, през бицепсите и лактите му минаваше остра болка. Центроустремителната сила продължаваше да се увеличава през една, една и половина, две гравитационни единици...

Може би трябваше да се насочи към някоя от неподвижните „оси“, например към ставата между перките и основната част на тялото; виждаше свързващата част от хрущяла като мъгляво петно през стените от плът.

Струваше му се на другия край на света, но това беше единственото, което можеше да направи, за да продължи да стои на животното.

Въртенето продължаваше да се усилва. Под него летяха звездите и Рийз започна да се чувства безумно изтощен; представи си как кръвта му се събира някъде долу, при краката, от което мозъкът му оставаше абсолютно лишен от нея. Вече едва усещаше ръцете си, но когато се взря нагоре, видя през черните петна пред очите си, че пръстите на лявата му, по-слаба ръка се отпускат.

С вик на паника, той вля свежи сили в ръцете си. Пръстите му се стегнаха, сякаш поразени от някакъв спазъм.

И хрущялът се скъса.

Сякаш някаква завеса се раздели по шева си. От вътрешността на кита излетя горещ, отвратителен газ, който обви Рийз, накара го да остане без дъх, а очите му да засълзят. Разкъсаният хрущял започна да поддава. Скоро една голяма част от него висеше под корема на кита; Рийз се държеше, като продължаваше да се люлее болезнено.

Изведнъж вълна, висока около трийсет сантиметра, тръгна надолу по стената на корема на животното. Нервната система на кита явно реагираше много бавно, но животното със сигурност усещаше агонията на масивната херния. Вълната стигна до разкъсаното място. Висящото парче хрущял подскочи един път, два пъти, отново и отново; Рийз се почувства така, сякаш измъкваша раменете му от ямките им, а в ставите му набождаха игли.

Пръстите му отново се охлабиха.

Откъснатото парче в слоя хрущял беше отворило нещо като врата над главата му.

С разтреперани рамене, Рийз се издърпа нагоре, докато брадичката му се изравни с юмруците. Той освободи лявата си ръка — и за малко да падне; дясната му ръка обаче продължаваше да стиска хрущяла, а лявата вече беше пъхната през края на раната. Рийз мушна вътре и дясната си ръка; по-слабата, останала безчувствена лява, се плъзгаше по мазния хрущял, но той вече беше напъхал и двете си ръце през ръба на пробива. Остана така няколко секунди, през които мускулите на ръцете му направио пищяха от болка, а пръстите му се плъзгаха постоянно.

Сега задвижи мускулите на гърба си и издърпа крака нагоре пред лицето си, прокара ги над главата си и ги пъхна в отвора. След това краката и гърбът му лесно се плъзнаха по вътрешната повърхност на хрущяла, а после и навътре в тялото на кита, така че най-сетне успя да отпусне пръсти. С последни сили се търкулна далеч от дупката.

Дишайки тежко, Рийз легна по гръб с разтворени ръце и крака, за да се опре във вътрешната стена на стомаха на кита. Замъглени от полупрозрачната плът, звездите под него се въртяха, а високо над главата му бяха органите на животното — наподобяващи огромни механизми в някаква обширна, слабо осветена зала.

Белите дробове на Рийз работеха на пълни обороти; ръцете и дланите му горяха. Обви го тъмнина и болката изчезна нанякъде.

Събуди се от неутолима жажда.

Втора си се в пещерообразната вътрешност на кита. Светлината изглеждаше още по-смътна: може би поради някакви свои причини китът навлизаше все по-дълбоко в Мъглявината.

Въздухът беше горещ, влажен и отвратителен от някаква миризма, подобна на пот; но макар че гърдите малко го наболяваха, Рийз сякаш си дишаше съвсем нормално. Той се повдигна внимателно на лакти. Усещаше мускулите на ръцете си като скъсани, а ноктите и на двете му ръце бяха изпочупени; но костите на пръстите му си бяха непокътнати и на място.

Предпазливо се изправи на крака.

Около кита продължаваха да се въртят звезди, но когато Рийз отклонеше погледа си от тях, преставаше да чувства замайване. Сякаш се намираще в непроменлива гравитационна яма от около две гравитационни единици. Като погледна надолу, видя, че босите му крака са потънали няколко сантиметра в еластичния хрущял. Направи

си малък експеримент и установи, че с известна трудност може да върви по него, при условие че внимава да не се подхлъзне по мазната повърхност.

Отново силна жажда замъчи гърлото му; чувстваше се така, сякаш устата му свършваше там, където усещаше сухотата.

Проправи си път към пролуката, която беше направил в слоя от хрущяли. Раната вече се бе притворила до един тънък процеп, не поширок от талията му. Нямаше как да разбере колко време е бил в безсъзнание, но със сигурност на оздравителния процес му е била необходима поне една смяна, за да напредне толкова. Той падна на колене върху топлия, влажен килим от хрущял под краката си и приближи лицето си до раната. Полъхът му донесе веднага малко свеж въздух. Виждаше висящото парче хрущял, по което беше издрапал нагоре, за да се спаси: прокъсаната кожа бе станала мътна и се бе покрила с плътен слой мазни сокове. Може би в крайна сметка висящото парче щеше да бъде изолирано извън тялото, да атрофира и накрая да изпадне.

Благодарение на драпането на Рийз, месото в зоната хрущял около раната беше отстранено; само на някои места висяха отделни бучки, които приличаха на изолирани зони с листа в короната на старо дърво. Рийз легна върху топлия под, хвана се за едно парче хрущял с лявата ръка и подаде главата и дясната си ръка навън през раната. Прокара пръсти по външната страна на корема на кита и откъсна толкова от материята на плътта, колкото успя да докопа. Докато работеше, полъхът от въртенето на кита постоянно облъхваше лицето и голите му ръце.

Когато свърши работата си, той се прибра навътре от раната и отнесе настрана малкото си провизии. Незабавно напъха една шепа в устата си. Лепкавият сок от кита се търкули по пресъхналото му гърло, облекчавайки го, а по сплъстената брада на Рийз нападаха парченца от пихтиестата плът; той приклепна на топлия под и няколко минути яде, без да спира, отложил мислите за своето невъзможно бъдеще.

Когато свърши, а жаждата и гладът му бяха поне частично задоволени, купчината плът, която си беше набавил, бе намаляла поне наполовина. Проклетото вещество едва ли щеше да издържи дълго... Той набута останалата част по джобовете на мръсния си гащеризон.

Сега си даде сметка за един друг проблем, след като напрежението в пикочния му мехур и дебелото му черво стана болезнено. За изненада и на самия себе си, нямаше никакво желание да се облекчи вътре в тялото на друго същество; това му изглеждаше отвратително насилие. Но мускулите в долната част на тялото му казваха, че всъщност няма голям избор.

Накрая разхлаби панталона си и приклепна над тясната разкъсана част в стената на корема.

Въображението му рисувахе странната картина на неговите отпадъци, които се разпръскват във въздуха под формата на кафяво-жълт облак. Беше почти невъзможно, разбира се, но може би един ден веществата щяха да стигнат до Белт или може би до Рафт; дали някой от неговите познати щеше да вдигне глава ужасено, за да потърси източника на отвратителния дъжд и тогава да се сети за него?

Той силно се изсмя; звукът потъна в меката стена около него. Сецаше се за няколко кандидати за подобно послание. Гоувър, Рох, Куид... Може би трябваше да се прицели.

След като задоволи нуждите си, Рийз се поддаде на любопитството си и започна да оглежда мистериозния интериор на кита. Усещаше се така, сякаш се намираще във вътрешността на някакъв огромен кораб със стъклени стени. Откъм водещата част се спускаше надолу по оста на тялото широка тръба, която се свиваше в близост до задната част. Някакви израстъци се вееха по нея; те приличаха на тлъсти, бледи червеи, които се увиваха около главния хранопровод. Около аксиалната тръба висяха торбички, които можеха да поберат около четири човека всяка и които бяха пълни с някакви замъглени, неподвижни форми. Около основния аксиален канал бяха групирани органите; а други, огромни и неизвестни, бяха прикрепени към вътрешната стена на кожата.

Отвъд задната част на тялото на кита Рийз различаваше ставата, свързваща зоната преди перките, а след това и самите полукръгли перки, които свистяха във въздуха с огромна мощ и сигурност. Тяхното движение, както и въртящите се сенки, хвърляни от звездната светлина през полупрозрачната кожа, придаваха на мястото лъжливо усещане за движение; но иначе, като се оставеше настрана глухото жужене, обширното пространство беше тихо и спокойно. Рийз бе чел за някои от великите катедрали на Земята; той си спомни как се бе взирал в

старите фотографии и се бе чудил какво ли е усещането да стоиш в подобно древно, обширно и тихо пространство.

Сигурно беше нещо подобно на това.

Като пристъпваше предпазливо по хлъзгавата, поддаваща повърхност, той потегли към водещата част на кита.

Приблужи се до един орган, който беше захванат за пода. Представляваше замъглена, сплескана сфера, два пъти по-висока от него, а масата ѝ леко го привличаше. Рийз притисна длан към твърдата, осеяна с бучки плът; усещаше как под повърхността ѝ се движи гореща течност. Може би това беше нещо като черен дроб или бъбрек. Той приклепна и успя да види как органът е прикачен към стомашната стена посредством здрав и набръчкан пръстен от плът; пръстенът беше достатъчно прозрачен, за да може Рийз да забележи как от и към плътния хрущял пулсира някаква течност.

От органа стърчеше една от стрелите на Кокалите, чийто връх беше забит в меката материя на дълбочина колкото дължината до лакътя на човешка ръка. Рийз хвана пръта на копието и внимателно го отстрани от органа; копието излезе влажно и лепкаво. Той го положи на безопасно място в една гънка плът и продължи разходката си.

Подът остро се наклони, когато Рийз започна да се изкачва по наклона на тялото към оста на въртене. Най-накрая се катереше по една почти вертикална, гладка повърхност, поради което трябваше да заравя пръстите си в хрущяла. Докато се катереше към оста, центроустремителната сила намаляваше, макар че ефектът на Кориолис започна да му действа и да го кара да се препъва.

Той спря, за да си поеме дъх и погледна назад към склона, който беше изкачил. Органите, които бяха прикрепени към привидния под и по стените на помещението, приличаха на мистериозни двигатели. Тръбата на хранопровода се простираше високо над главата му; сега забеляза, че близо зад очите около него беше увита някаква голяма, пореста материя; влакна като въжета свързваха порестото вещество с очите — очните нерви? Може би спираловидното образуване беше мозъкът на кита; ако бе така, то масата му в сравнение с тялото почти отговаряше на съотношението между мозъка и тялото на човека.

Възможно ли беше китът да има интелект? Това изглеждаше абсурдно... но тогава Рийз си спомни песните на Кокалите, когато

ловуваха. Китът трябва да имаше доста прилично изострен сензорен апарат, за да може да реагира на подобно изкушение.

Накрая стигна до едно място точно под свързката между хранопровода и лицето. Тройката очи на кита висяха над него като огромни лампи и спокойно се взираха напред; струваше му се, че се катери по вътрешната част на някаква огромна маска.

Лицето се нагъна и Рийз за малко да полети надолу; хвана се здраво за хрущяла. Като се вторачи нагоре, той видя, че лицето се е отворило по средата, оформяйки една отворена уста, която водеше право към дълбокото гърло.

Рийз погледна навън през лицето. Успя да различи някакво движещо се петно, което бавно се разпадна на ято от призрачно бели пластинки, които се въртяха във въздуха пред кита. Тези плоски същества не бяха по-широки от метър; някои от тях — може би младите — бяха доста по-малки. Съществата имаха повдигнати нагоре краища — без съмнение за по-голяма аеродинамичност — и Рийз видя как по горната повърхност на дисковете се пресичат множество тъмночервени вени.

Съществата се разпръснаха, подплашени от приближаването на огромния звяр. Трите очи на кита се бяха вторачили в плоските същества, триангулирайки с лакома точност. Много скоро пластинките вече се докосваха до обширното му, плоско лице; хрущялът изкънтя като кожата на барабан, което накара Рийз да подскочи. Обречените плоски същества, които продължаваха да се въртят, макар и все по-слабо, се плъзнаха навътре в пастта на кита и изчезнаха в замъгления хранопровод; много скоро надолу по широката тръба тръгна редица от издувания. Рийз си представи как все още живите пластинки се блъскат в стените, които се бяха затворили около тях след един живот, прекаран в открито пространство. Няколко минути по-късно първата издутина стигна до едно разклонение на полупрозрачните вътрешности. В относителното спокойствие на червата се появиха разчленени пластинки, като някои от тях продължаваха немощно да се въртят. Със силни тласъци на чистите мускули телата бяха избутвани нататък по червата, разграждайки се, докато преминаваха през големи цистерни с храносмилателни газове или течности.

За може би трийсет минути китът направи пътечка през облака от плоски същества... и тогава нещо бързо прелетя през периферното

зрение на Рийз. Той се извърна и се заоглежда.

Видя нещо мъгляво, нещо червено и плътно, което прелетя в небето. После още едно, второ, трето; а накрая цяло ято, което падаше като дъжд от снаряди. Нещата се спускаха върху ятото плоски същества в гъсто, френетично изобилие от движение и кръв; когато се придвижваха в определена посока, те оставяха след себе си облак от кръв и месни отпадъци, а едно от кървавите парчета полетя към лицето на Рийз. Той изкрещя и се дръпна назад, при което за малко да се изпусне от масата хрущял; след това възобнови равновесието си и отново се вторачи в съществото.

Беше се спряло на не повече от няколко метра от него. Не представляваше нищо повече от една летяща уста. Някакво рудиментирало тяло, без крайници, може би около два метра дълго, завършващо отпред с кръгла паст, по-широка, отколкото ширината на разперените ръце на Рийз. Очи като мъниста, струпани около устата, чийто край беше обточен с дълги зъби — игли, чиито краища бяха извити навътре. Сега устата се затвори, при което плътта се разтегли по рудиментиралата костна система, докато зъбите се срещнаха в меле от бели проблясъци.

Рийз почти виждаше как небесният вълк се облизва, докато съсредоточено го наблюдава.

Но погледът на кита фиксира вълка с палав блясък и след няколко секунди хищникът се стрелна нанякъде, за да се присъедини към приятелчетата си сред по-лесната плячка, каквато бяха плоските същества.

Очевидно задоволен, китът си проправи път навън от облака пластинки и излезе в открито пространство. Рийз погледна назад и видя как небесните вълци продължават да пируват за сметка на злочестите пластинки.

Небесните вълци бяха същества от приказките за деца; Рийз никога не беше срещал нито един от тях преди това. Без съмнение, като много други от неизброимите видове на флората и фауната на Мъглявината, и пластинките, и вълците правеха всичко възможно, за да не се доближават до местата, обитавани от хората. Дали той беше първото човешко същество, което бе станало свидетел на подобна гледка? И дали Мъглявината щеше да загине, преди човечеството да успее да изследва чудесата, с които беше пълна тази странна вселена?

Рийз бе завладян от тежка депресия, поради което притисна лице към лицето на кита от вътрешната му страна.

Китът навлизаше все по-дълбоко в сърцето на Мъглявината; въздухът отвън ставаше все по-тъмен.

Рийз се събуди, защото сънуваше, че пада.

Гърбът му беше притиснат към вътрешната страна на лицето на кита, а ръцете — здраво хванати за тънкия хрущял; той внимателно отвори пръстите си и разтри изтръпналите си стави.

Какво го беше събудило? Огледа подобната на пещера вътрешност на кита. През тялото продължаваха да преминават ивици звездна светлина, подобни на лъчи от прожектори...

... но със сигурност по-бавно отпреди. Дали китът нямаше намерение да си почине?

Рийз се обърна, за да погледне през лицето на кита... и усети любопитно погъделичкване в основата на черепната си кутия. Взирайки се в него, на не повече от дванайсет метра от мястото, на което беше той, се намираха трите очи на още един кит. Лицето му беше притиснато към това на „неговия“ кит и Рийз видя как устите на двете огромни същества се движат доброжелателно, почти така, сякаш си говореха едно с друго.

Изведнъж вторият кит се отлепи с мощно пляскане на перките и хоризонтът отпред се проясни. Рийз отново беше пронизан от учудване, което го накара да зяпне. Зад втория кит имаше трети, обърнат настрани и порещ въздуха — а зад него друг и друг; докдето можеше да стигне погледът на Рийз, под него и над него, беше пълно с китове, които се носеха из Мъглявината. Стадото вероятно се простираше на много кубични километри: най-отдалечените животни приличаха на миниатюрни фенерчета, осветени от звездите.

Като някаква широка, розова река, китовете до един плуваха към Сърцевината.

Някъде иззад Рийз долетя ниско скърцане, сякаш заработи голяма машина. Като се обърна, той видя, че ставата, която свързва основната част на тялото на кита с перките му, се върти; кости и мускули с размерите на човешко тяло придържаха огромната маса завиваща плът. Много скоро китът започна да акостира, движейки се по широка дъга с помощта на перките, които биеха целеустремено. Въртенето на животното се усили за последен път, при което стадото

китове се превърна в нещо като калейдоскоп от свистящи перки; и най-сетне китът се настани на едно място сред обширната миграция.

Часове наред стадото продължаваше да се движи напред сред все по-обилна тъмнина. Звездите на тези дълбочини бяха по-стари, по-тъмни, а близостта им се увеличаваше, заедно с приближаването на Сърцевината. Рийз различи две звезди, които бяха толкова близо една до друга, че почти се докосваха: уморените им светлини излизаха от големи купчини и те се въртяха една около друга в пируети с продължителност от около една секунда. Малко по-късно китовете минаха покрай огромна звезда, може би с хиляди километри ширина; процесите ѝ на разтопяване сякаш бяха изразходвани, но желязото на повърхността ѝ, компресирано от гравитацията, издаваше тъмен, мрачен блясък. Повърхността беше място на постоянно движение: на всеки няколко минути потъваше по някоя част, като оставяше зад себе си кратер може би няколко метра широк, а също и фонтан от разтопени частици, които излетяваха на около метър над повърхността. По-малките звезди обикаляха по-големите по орбити от няколко минути и Рийз си спомни за планетария на Холербах: пред него сега имаше друг модел на „слънчевата система“, направен не от метални топчета, а от звезди...

Стадото стигна до друга група звезди, събрани на едно място поради гравитацията; но този път нямаше централен гигант: вместо това десетина малки звезди, някои от които все още горяха, се въртяха в някакъв сложен, хаотичен танц. В един момент му се стори, че две звезди просто ще се сблъскат... но не; те минаха на не повече от два метра една от друга, завъртяха се и се отдалечиха в противоположни посоки. Движението на звездното семейство като че ли нямаше никаква схема или периодичност — и Рийз, който по време на изследванията си на Рафт беше изучавал хаотичните аспекти на модела от три тела, не беше изненадан.

Мракът продължи да се задълбочава. Сгъстяващата се чернота пред тях подсказваше на Рийз, че се приближават към Сърцевината. Той си спомни телескопичното пътуване из Мъглявината, което беше предприел по времето на въстанието с онзи млад учен Трети ранг — как ли му беше името? Нийд? Той нито за миг не си беше представял, че някой ден ще повтори пътуването на живо, и то по такъв фантастичен начин...

Отново се замисли за малко за Холербах. Какво ли не би дал онзи стар човек, за да види тези чудеса? Настроение на задоволство, може би продиктувано от спомените му, обхвана Рийз.

Сега, като при някое пътуване с телескопа, мъглите около сърцето на Мъглявината се вдигнаха подобно на воал от нечие лице и той започна да забелязва сферите от наноси около самата Сърцевина. През пролуки в черупката от отломъци проблясваше розова светлина.

Рийз бавно започна да си дава сметка, че се вижда в собствената си смърт. Какво ли щеше да му види сметката първо? Силната радиация, излъчвана от черната дупка? Може би свързаните с приливите и отливите ефекти на гравитацията на Сърцевината щяха да откъснат главата и крайниците от тялото му... или пък, с разпадането на по-меката структура на кита може би щеше да се озове размахващ безпомощно ръце и крака във въздуха, изпичайки се или задушавайки се в лишената от кислород атмосфера.

Но странното усещане на задоволство продължи да го владее и изведнъж той чу бавна, унасяща музика в главата си. Накара мускулите си да се отпуснат и се настани удобно откъм вътрешната страна на лицето на кита. Ако това наистина трябваше да бъде неговата смърт — ами, добре тогава, пътуването поне се беше оказало доста интересно.

И може би, в крайна сметка, смъртта нямаше да е окончателен край. Рийз си припомни някои от най-елементарните религиозни вярвания на Белт. Ами ако душата надживяваше тялото по някакъв начин? Ами ако това пътуване продължаваше в някое друго измерение? Той беше посетен от видение, в което поток напуснали телата си души се носят в пространството, а перките им бавно се въртят...

Перки ли? Какво, по дяволите...

Рийз разтърси глава, като се опита да я освободи от странните образи и звуци. Дявол да го вземе, познаваше се достатъчно добре, за да знае, че не може да посреща смъртта с елегична усмивка и видения за живота след смъртта. Трябваше да се бори, да търси изход...

Но ако тези мисли не бяха негови, то тогава чии бяха?

Той се извърна с потръпване и се вторачи в огромния мозък около хранопровода на кита. Дали беше възможно звярът да е наполовина телепат? Дали образите не се втичаха в главата му от онази огромна купчина, която беше само на няколко метра от него?

Спомни си как пеенето на ловуващите Кокали бе привличало китовете. Може би монотонното пеене излъчваше някакво телепатично привличане, което стъписваше и призоваваше китовете. Рийз изненадано си даде сметка, че нестихващата музика в главата му имаше същата структура, същия убедителен ритъм и циклично повтарящи се части — макар че било то чрез слуха си или с телепатични средства, той откри, че е невъзможно да различи ясно мелодията. Значи Кокалите, може би по чиста случайност, бяха открили начин да карат китовете да вярват, че пътуват не към собствената си бавна смърт в ръцете на миниатюрни, зле настроени човешки същества, а към...

Какво? Къде си мислеха, че отиват тези китове, носещи се към Сърцевината, а и защо бяха толкова щастливи, че отиват натам?

Имаше само един начин да разбере това. Рийз потръпна при мисълта да отвори съзнанието си за по-нататъшно насилие; но се хвана здраво с ръце за хрущяла, затвори очи и се опита да приеме като добре дошли странните образи.

Китовете отново се носеха във въздуха. Той се опита да наблюдава сцената така, сякаш пред себе си имаше фотография. Дали тези неща бяха наистина китове? Да; но обемът им беше някак драстично намален, така че те се превърнаха в малки снаряди с формата на моливи, които се носеха напред през въздуха при минимално съпротивление към... какво? Рийз се напрегна, като притисна очи с опакото на едната си ръка, но образът не искаше да се появи. Е, към каквото и да беше, „неговият“ кит не чувстваше нищо друго, освен удоволствие от перспективата.

Ако не можеше да види направлението, то поне да можеше да разбере кой е източникът. Той нарочно наведе глава. Образът в главата му се проясни, сякаш преглеждаше небето с телескоп.

И тогава видя целта на полета на китовете. Това беше Сърцевината.

Отвори насълзените си очи. Значи съществата не се бяха втурнали към собствената си смърт; щяха да използват някак Сърцевината, за да придобият нечувана скорост, която да е достатъчна, за да ги отпрати надалеч...

... надалеч, даде си сметка Рийз с внезапно прозрение, извън самата Мъглявина.

Китовете знаеха, че Мъглявината загива. И по този немислим начин те се опитваха да мигрират; щяха да зарежат умиращите останки на Мъглявината и да пресекат пространството, за да си намерят нов дом. Може би са правили така десетки, стотици пъти преди това; може би се бяха разпространявали сред мъглявините в продължение на стотици хиляди смени...

А онова, което можеше да направят китовете, човек със сигурност можеше да изкопира. Рийз беше облян от огромна вълна надежда; той усети как страните му горят от притока на кръв.

Сърцевината вече беше много близо; проблясъци на адска светлина се промъкваха през обвивката от отломъци и осветяваха наносите. Пред себе си Рийз виждаше как китовете издишват с голяма сила въздух през устите си на големи, влажни фонтани; телата им се свиваха като бавно издишащи балони.

Въртенето на кита на Рийз намаля. Скоро той щеше да влезе в дълбокото гърло на гравитационната яма на Сърцевината... и Рийз със сигурност щеше да умре. Със същата бързина, с която се беше надигнала вълната му на надежда, тя се и разпадна, като отвлече със себе си и последните следи от фалшивото му задоволство. Оставаха му може би броени минути живот, а в обречената му глава бе заключена тайната за оцеляването на расата му.

От гърлото му се изтръгна стон на отчаяние, а ръцете му се стегнаха конвулсивно около хрущяла на лицето на кита.

Китът потрепери.

Рийз погледна невярващо към ръцете си. До този момент китът не бе дал по-големи признаци, че усеща присъствието му, отколкото ако той беше някой единичен микроб или паразит. Но ако физическите му действия не бяха нарушили спокойствието на кита, тогава може би неговият прилив на отчаяние бе оказал въздействие върху този огромен, бавен мозък, който се намираще на няколко метра от него...

А може би имаше и изход от цялата тази работа.

Той затвори очи и призова на помощ лицата на много хора. Холербах, Джейън, Шийн, Палис, който се грижеше за гората си; Рийз остави агонията от бъдещата им смърт, копнежът да се върне при своите хора и да ги спаси да се слоят в една обща точка от болка. Той дърпаше с всички сили лицето на кита, сякаш се надяваше с брутална

сила да издърпа назад огромното същество от пътя му към Сърцевината.

Изведнъж Рийз беше обладан от чудовищна тъга, молба това човешко влияние да остави кита на мира, за да може той да последва стадото си по пътя към спасението.

Рийз се почувства така, сякаш се давеше в мъка. Той се спря на един-единствен образ: удивлението по лицето на младия Трети ранг Нийд, докато наблюдаваше красотата на периферията на Мъглявината, която се разкриваше върху екрана на телескопа; а китът потрепери отново, този път по-силно.

11.

Нападението на миньорските екипажи срещу Рафт беше започнало едва преди трийсет минути, но въздухът около платформата вече беше изпълнен със стонове на ранените.

Палис пълзеше през листака на дървото си и трескаво работеше около горивните гърнета. Един поглед през листата му показва, че покривалото от дим беше плътно и равномерно. Дървото се издигаше плавно; той усети топъл прилив на професионално задоволство, въпреки сериозността на ситуацията.

Палис вдигна глава. Десетината дървета от неговата ескадра бяха разположени по широка, покрита с листа извивка, която повтаряше дъгата на Рафт около стотина метра над главите им. Намираха се точно под платформата, според картите за долната страна на Рафт, с които той разполагаше. Дърветата му се издигаха така стабилно, сякаш бяха прикачени към железни пръти; след няколко минути щяха да се издигнат над хоризонта на Рафт.

Той виждаше най-близките пилоти, които работеха при огньовете си със сериозни лица.

— Не можем ли да ускорим някак? — пред него стоеше Нийд, чието лице беше опънато от напрежение и тревога.

— Върши си своята работа, момче.

— Но не ги ли чуваш? — Младият мъж премигваше, за да прогони сълзите от очите си и размаха юмрук по посока на едва доловимия шум от битката, който долиташе откъм платформата.

— Разбира се, че ги чувам. — Палис накара гнева да се оттегли от маската от белези на лицето му. — Но ако се издигнем във въздуха наполовина готови, направо ще се пребием. Ясно? От друга страна, ако се придържаме към нашата конфигурация и нашия план, имаме някакъв шанс да победим негодниците. Помисли си за това, Нийд; ти си бил Учен, нали?

Нийд избърса очите и носа си с длан.

— Само Трети ранг.

— Въпреки това са те учили да си използваш мозъка. Така че хайде, човече; има много работа за вършене тук, а аз разчитам на теб да я свършиш. Та, мисля, че тия гърнета, дето са близо до дънера, имат нужда от ново зареждане...

Нийд се върна към работата си; Палис го погледа в продължение на няколко секунди. Нийд беше със слабо телосложение, а плешките и лактите му стърчаха; гащеризонът му на Учен беше кърпен толкова много пъти, че едва можеше да бъде наречен дреха, пък да не говорим за униформа. Когато очите му срещнаха тези на Палис, около тях вече имаше черни кръгове.

Нийд едва беше навършил седемнайсет хиляди смени. По Кокалите, помисли си мрачно Палис, какво причиняваме на младите хора?

Само ако можеше да повярва в собствените си проклети жизнерадостни приказки, може би щеше да се почувства по-добре.

Ескадрата се извиси над сянката на Рафт, при което листата заблестяха в златистокафяво под внезапната звездна светлина. Палис усещаше как сокът на дървото пълзи през клоните му; ротацията се увеличи като тази на някой гладен скитер и дървото сякаш подскочи към звездата, която светеше в небето над Рафт.

Периферията вече беше само на няколко метра над Палис. Той усети как в гърлото му се надига рев, мрачен и първобитен. Вдигна юмрук над главата си; другите пилоти размахаха ръце в мълчалив поздрав.

... И редицата дървета се издигна над платформата.

Пред очите на Палис се разкри панорама от кръв и пламъци. Навсякъде търчаха хора. Палубата беше претърпкана от горящи чергила и заслони; там, където покривите бяха откъснати, Палис виждаше хартии, които горяха на големи купчини. Внезапният полъх от клоните на дърветата накара пламъците да затрептят и да запушат.

Три миньорски летателни апарата — метални пластини, снабдени с реактивни двигатели — се носеха на около десетина метра над платформата. Реактивните им двигатели плюеха истинска пара; Палис видя как хората от Рафт се гърчат, а плътта се отделя от безчувствените им крайници. Миньорите, по двама или трима на пластина, лежаха по корем върху летателните си апарати и пускаха бутилки, които разцъфваха в пламъци като отвратителни цветя.

Това беше най-лошото нападение досега. Преди миньорите се бяха целили по машините за провизии — тяхната главна цел — и до голяма степен бяха отблъсквани с малко жертви и за двете страни. Но този път те удряха в сърцето на правителството на Рафт.

Следи от организирана отбрана почти нямаше. Дори ескадрата на Палис беше към края на патрула си в долната част на Рафт, когато миньорите бяха нападнали; ако не беше остро зрение на един от пилотите, Рафт може би нямаше да успее да окаже никаква съпротива. Но поне обитателите на платформата отвръщаха на ударите. Към носещите се пластини летяха ножове и копия, които принуждаваха миньорите да се прикриват зад летящите си щитове — докато накрая Палис видя как нечие копие се извиси над единия летателен апарат и улучи, като проби рамото на един от миньорите. Мъжът се вторачи в окървавения връх, който стърчеше от мускула му, сграбчи го със здравата си ръка и започна да крещи.

Неуправляван, летателният апарат взе да се преобръща.

Другите пътници на него също изкрещяха и се опитаха да стигнат до контролните уреди; но в рамките на няколко секунди пластината беше паднала с клатушкане на близо метър от палубата. Хората от Рафт препречиха пътя на живата пара, за да успеят да стигнат до апарата; около стотина ръце го хванаха за ръбовете, при което реактивните двигатели се задавиха и спряха. Миньорите бяха издърпани, крещейки, от пластината и потънаха някъде под стоварващите се върху тях юмруци на хората от Рафт.

Ескадрата от дървета вече беше на може би дванайсет метра над периферията и беше видяна за първи път от участниците в битката. Из хаотичните редици на защитниците се разнесоха на пресекулки радостни викове; миньорите извърнаха глави и лицата им замръзнаха. Палис усети яростна гордост, като си представи как ли изглежда това предизвикващо страхопочитание издигане на дърветата и листата в очите на простоватите хорица от Белт.

Той се обърна към Нийд.

— Почти е време — промърмори. — Готов ли си?

Нийд стоеше до дънера на дървото. Той държеше шише с гориво; сега запали фитила с един груб кибрит и задържа горящия мъх пред лицето си. В очите му светеше силна омраза.

— О, напълно съм готов — отвърна момчето.

Срам прорязва Палис.

Той се обърна към битката.

— Добре, момко — каза рязко. — Аз броя. И помни, ако мислиш, че не можеш да удариш някой от миньорите, угаси пламъка си. Тук не сме дошли да бомбардираме собствените си хора. — Дървото се издигна над битката; Палис видя как към неговата сянка се вдигат лица, наподобяващи овъглени разцъфнали скитери. Най-близкият плосък кораб беше само на няколко метра разстояние. — Три... две...

— Палис!

Палис рязко се обърна. Един от другите пилоти стоеше и се опитваше да пази равновесие до дънера на дървото си, а ръцете му бяха направили фуния пред устата му. Той вдигна глава и посочи нагоре към небето. Над него летяха още два от апаратите на миньорите, а назъбените им краища се очертаваха ясно в небето. Палис примижа и различи лицата на миньори, които му се хилеха отгоре, а в ръцете им проблясваше стъкло; очевидно миньорите се опитваха да се изкачат над дърветата му.

— По дяволите!

— Какво ще правим, Палис?

— Подценили сме ги. Хванали са ни в клопка, обсадили са ни. Дяволите да ги вземат. Хайде, момче, недей само да стоиш там. Трябва да се издигнем, преди те да са успели да се качат над нас. Ти се хващай с гърнетата по периферията, а аз ще се заема с тези до дънера.

Нийд се взираше в устремилите се нагоре пластини на миньорите и сякаш не можеше да приеме това отвличане от простите факти на битката под тях.

— Размърдай се! — рязко извика Палис и го тупна по рамото.

Нийд се размърда.

Под дърветата се разстла под от пушек, който се разпространи над бойното поле. Големите колела подскочиха и се отдалечиха от палубата... но летателните апарати на миньорите бяха по-малки, по-бързи и маневрени. Без особени усилия, те се издигнаха и заеха позиция над ескадрата.

Палис усети как раменете му се отпускат. Представи си как някоя възпламенителна бомба улучва клоните на дървото му. Листакът щеше да се подпали като стара хартия; структурата щеше да се разпадне и да изпрати пламтящи парчета надолу към палубата...

Е, още не беше умрял.

— Разпръснете се! — изкрещя той към пилотите си. — Не могат да се справят с всички ни.

Конфигурацията се разпадна на пръв поглед небивало бавно. Двата летателни апарата на миньорите се разделиха, като всеки от тях пое към едно дърво...

И едното от тях беше това на Палис.

Докато пластината се спускаше, очите на пилота на дървото срещнаха тези на миньора над него. Нийд дойде и застана близо до пилота. Палис протегна ръка, сграбчи рамото на Нийд и го стисна силно...

Тогава дървото беше разтърсено от студен вятър и по лицата на хората премина шокираща и неочаквана сянка. Една огромна форма прелетя пред лицето на звездата, която светеше над Рафт.

— Кит! — Палис усети как челюстта му увисва. Огромният звяр беше на не повече от сто метра над палубата на Рафт; никога през живота си пилотът не беше чувал някой кит да е идвал толкова наблизко.

Когато миньорите, които атакуваха Палис, видяха огромния, полупрозрачен таван само на няколко метра над главите си, те се разкрещяха от див ужас и се втурнаха към контролните уреди. Пластината се заклати, завъртя се и се стрелна нанякъде.

Палис се обърна стъписан, за да види какво става с битката на платформата. Облачната сянка на кита мина над мъничките, биещи се човешки същества. Хората изпуснаха оръжията си и побягнаха. Единственият летателен апарат на миньорите пусна множество струи във въздуха и прелетя над края на Рафт.

С изключение на мъртвите и ранените, платформата скоро беше напусната от всички. От десетина разрушени купчини разхвърляно припламваха огнени езици.

Нийд хлипаше.

— Всичко свърши, нали?

— Нападението ли? Да, момче; свърши. Поне засега де... Благодарение на това чудо. — Той вдигна поглед към кита и си представи объркването, което вероятно настъпваше, когато хората поглеждаха от улиците и фабриките на Рафт към това чудовище в

небето. — Но миньорите ще се върнат. Или може би — добави мрачно той, — ще се принудим да идем да ги пресрещнем...

Гласът му заглъхна, преди да е свършил фразата си.

От корема на кита висеше един човек и махаше едва-едва.

При започването на атаката на миньорите, Гоувър се беше присъединил към тълпата, която се трупаше на стълбата, слизаща надолу от платформата. Той използваше юмруците и лактите си, за да избяга от летящите стъкла, виковете и огъня. Сега нападението бе свършило толкова внезапно, колкото и беше започнало. Гоувър изпълзя от прикритието си под платформата и предпазливо се закатери нагоре по стъпалата.

Той огледа страхливо горящите заслони, овъглените тела... докато не видя Декър. Огромният мъж крачеше гордо сред пораженията, навеждаше се, за да помогне на медицинския персонал или подритваше някоя овъглена останка от книга. Движенията му бяха на човек, който е обзет от едва сдържана ярост.

Но той очевидно беше прекалено зает, за да е забелязал как Гоувър се беше покрил по време на битката. Гоувър забърза с облекчение към Декър, нямащ търпение да го забележат сега; стъпките му трошаха разбитите стъкла.

През покритата с мръсотия палуба премина някаква сянка. Гоувър потръпна, извъртя глава и погледна нагоре.

Кит! И то на не повече от стотина метра над Рафт, носейки се като обширен, полупрозрачен балон. Какво, по дяволите, ставаше? Бързият му ум заработи на пълни обороти. Беше чувал легенди, че китовете могат да бъдат вкарани в капан и уловени. Вероятно можеше да накара Декър да изпрати горе някои от онези адски тъпи пилоти на дървета; пред очите му мина приятно видение как стои на периферията на някое дърво и хвърля възпламенителните си бомби към огромното, взиращо се око...

Някой го потупа по рамото.

— Махни се от пътя, да те вземат дяволите.

Двама мъже се опитваха да минат покрай него. Те наполовина носеха, наполовина влачеха една жена; лицето ѝ беше съсипано от пламъците, а от единственото ѝ око постоянно се стичаха сълзи. Раздразнен, Гоувър беше на прага да им отвърне нещо троснато — та

тия дори не бяха членове на Комитета... но нещо в умореното напрежение на лицата им го накара да отстъпи встрани.

Той погледна нагоре още веднъж и забеляза без особен интерес, че едно дърво се издига към кита... след което различи някакво черно, неравномерно петно отстрани на животното. Гоувър примижа срещу почти пряката звездна светлина.

По Кокалите, та това беше човек. Грубо учудване разцъфна у Гоувър и за една секунда самоувереността му се изпари. Как, по дяволите, човек можеше да стигне дотам, че да се вози на кит?

Китът бавно се въртеше и придвижваше човека все по-наблизо. Имаше нещо дразнещо познато у смъртно различаващото се телосложение на пътника на кита...

Гоувър нямаше никаква представа какво става; но вероятно можеше да се възползва по някакъв начин от всичко това.

Като си подсвиркваше със стиснати зъби, Гоувър си проправяше път през ранените и изтощените от битката в търсене на Декър.

По време на часовете, след като бе успял да „убеди“ кита да напусне стадото си, на Рийз нееднократно му се бе искало да умре.

Китът се издигаше стабилно навън от дълбините на Мъглявината, докато през тялото му преминаваха конвулсии от самотата и съжалението, че е трябвало да напусне другарите си. Това потопи Рийз в голяма мъка, изгаряше го огромна, жестока агония. Той не можеше да яде, да спи; лежеше опрян на стената на стомаха, почти без да може да помръдне, дори дишането му намаля до минимум; от време на време, наполовина в съзнание, се въргалаше в гърчове по топлата слуз на дъното на корема.

Но успя да задържи концентрацията си. Като кибритени клечки на вятър той пазеше пред вътрешното си око образите на Холербах, Палис и останалите; и с Рафт, застопорен в мислите му, тихо и монотонно тананикаше песента на кита отново и отново.

Бяха минали много смени, докато Рийз лежеше там и се страхуваше да не заспи. И тогава, съвсем внезапно, усети някаква промяна; полъх на объркване премина през умствената буря на кита и звярът сякаш се понесе през плътни извивки във въздуха. Рийз се търколи в корема му и се вторачи през замъгления хрущял.

Отначало не можа да разпознае нищо пред погледа си. Обширен, ръждивокафяв диск, който караше дори кита да изглежда като джудже,

рядка гора от дървета, които бавно се въртяха над неосветени метални улици...

Та това беше Рафт.

С внезапен прилив на сили, той беше разкъсал хрущяла пред себе си, като пробиваше с пръсти плътната пореста материя.

Дървото стабилно се издигаше към огромната, въртяща се маса на кита.

— Хайде, момче каза рязко Палис. — Който и да е там горе, той ни спаси кожата. Сега ние ще спасим неговата.

Нийд работеше с нежелание по горивните гърнета.

— Не вярвам да мислиш, че е докарал нарочно кита тук.

Палис вдигна рамене.

— Какво друго обяснение може да бъде дадено? Колко пъти си виждал някой кит да идва толкова близо до Рафт? Николко, ето колко. А колко често виждаш човек да се вози на кит? Две невъзможни събития в рамките на една смяна? Нийд, законът на най-простата хипотеза ти подсказва, че те просто трябва да имат връзка помежду си. — Нийд погледна към него с любопитство. — Виждаш ли — ухили се Палис, — дори Учените Трети ранг не разполагат с монопол над знанието. А сега действай с тия проклети гърнета!

Дървото излезе от покривалото си от дим. Много скоро китът изпълни небето; той представляваше чудовищен, въртящ се таван с един пътник, който се въртеше многократно, като дете на въртележка.

С приближаването, въртенето на дървото се забави на подскоци, въпреки всичките усилия на Нийд. Накрая то спря напълно на около двайсет метра под корема на кита.

Трите очи на кита се завъртяха надолу към сочния листак.

— Нищо не мога да направя — извика Нийд. — Проклетият дим е толкова плътен, че можеш да ходиш по него, но дървото просто не желае да помръдне.

— Нийд, едно дърво изпитва толкова голяма любов към някой кит, колкото чиния подобие на месо към теб. То прави всичко, което е по силите му; просто го поддържай в равновесие. — Палис направи фуния пред устата си с двете си ръце и се провикна във въздуха: — Ей, ти! Дето си на кита!

Човекът му отвърна с напрегнато махане.

— Слушай, не можем да се приближим повече. Ще трябва да скочиш! Разбираш ли?

Дълга пауза, последвана от още едно махане.

— Ще се опитам да ти помогна — извика Палис. — Въртенето на кита около оста му сигурно ще те изхвърли встрани; единственото, което трябва да направиш, е да скочиш в точния момент.

Мъжът зарови лице в плътта на кита, сякаш беше напълно изтощен.

— Нийд, този човек изглежда не е съвсем здрав — измърмори Палис. — Когато полети насам, може да не се справи много добре прихващането. Зарежи ги горивните гърнета за малко и бъди готов да тичаш към мястото, където се приземи.

Нийд кимна и се изпъна със стабилно захванати пръсти на краката в листака.

— Ти, там горе... ще го направим при следващото завъртане. Разбра ли?

Ново махане.

Палис видя как мъжът се отделя от кита. Щеше да напусне тялото на кита по тангентата и да измине пътя до дървото по-малко или повече права линия. Не биваше наистина да има никакъв проблем, освен, разбира се, ако на кита не му хрумнеше в последния момент да отлети нанякъде...

— Сега! Пускай се!

Мъжът вдигна глава и агонизиращо бавно сви крака под себе си.

— Това е много бавно! — извика Палис. — Дръж се или ще...

Мъжът ритна настрани и полетя надолу по траектория, която беше всичко друго, но не и тангенциална спрямо въртенето на кита.

— ... или няма да ни улучиш — прошепна Палис.

— По Кокалите, Палис, ще мине наблизно.

— Млъкни и бъди готов.

Секундите минаваха безкрайно бавно. Мъжът изглеждаше като сакат, крайниците му висяха като парчета въже. Благодарение на пускането на човека, въртенето на кита го бе изхвърлило вдясно от Палис, но от друга страна — заради ритването, той беше отлетял и наляво...

... и двата ефекта в комбинация го придвижваха надолу, подобно на бучката в гърлото на Палис; изведнъж мъжът избухна като снаряд

от ръце и крака, които се размахваха в небето. Тялото му се стовари върху гърдите на Палис и го събори назад върху листата.

С огромно, облекчено потръпване, китът се отдалечи в небето.

Нийд вдигна мъжа от Палис и го сложи да легне по гръб. Под заплетената мръсна брада кожата силно се бе опънала по лицевите му кости. Очите му бяха затворени, а по тялото му висяха неузнаваемите остатъци от някакъв гащеризон.

Нийд се почеса по главата.

— Този човек ми е познат... струва ми се.

Палис се разсмя, разтривайки наранения си гръден кош.

— Рийз. Трябваше да се досетя, че си ти.

Рийз едва поотвори очи; когато заговори, гласът му беше пресъхнал и пресипнал.

— Здравсти, пилоте на дървото. Ако знаеш какво страхотно пътешествие си направих.

Палис се засрами, когато усети, че погледът му се замъглява.

— Сигурен съм, че е така. За малко да не ни улучиш, проклет идиот такъв. Щеше да е много по-лесно, ако не беше решил да правиш салто по пътя.

— Имах ти пълно... доверие, приятелю. — Рийз се помъчи да се изправи в седнало положение. — Палис, слушай — каза той.

Палис се намръщи.

— Какво?

Върху разранените устни на Рийз едва-едва се появи усмивка.

— Малко ми е трудно да ти обясня. Трябва да ме отведеш при Холербах. Мисля, че знам как да спася света...

— Знаеш какво?

Рийз придоби загрижен вид.

— Той е още жив, нали?

Палис се засмя.

— Кой, Холербах ли? Изглежда, че не могат да се отърват от онзи стар мошеник, както не могат да се отърват и от теб. А сега легни и аз ще те заведа вкъщи.

Рийз се настани сред листата с въздишка.

Докато дървото стигне до палубата, Рийз вече се бе посъвзел. Той опразни една от сферите с вода на Палис и изгриза дупки в едно от парчетата подобие на месо.

— Плътта на кита ме поддържаше жив за известно време, но един Господ знае от какъв недостиг на витамини и протеини страдам...

Палис огледа останалата си храна настръхнало.

— Само се постарай да наваксаш недостига си на протеини, преди да се захванеш с листака.

С помощта на Палис, Рийз се спусна по опънатия кабел, който свързваше дървото с палубата. Когато и двамата вече бяха долу, Палис каза:

— Сега ела в кабината ми и си почини, преди...

— Няма време за това — каза Рийз. — Трябва да се добера до Холербах. Има да се върши толкова много... необходимо е да започнем, преди да сме отслабнали прекалено, за да можем да действаме... — Очите му проблясваха нетърпеливо, докато оглеждаха гората от кабели. — Тъмно е — отбеляза провлачено той.

— Това е най-точната дума — мрачно кимна Палис. — Виж какво, Рийз, нещата тук не са се променили към по-добро. Декър е поел командването, а той не е нито глупак, нито някое чудовище, но истината е, че всичко просто бавно и сигурно се разпада. Може би вече е твърде късно...

Рийз срещна погледа му с вид на определена решимост.

— Пилоте, отведи ме при Холербах — спокойно настоя той.

Изненадан, Палис почувства прилив на сили от отговора на Рийз. Под физическата си слабост, Рийз се бе променил, беше станал по-уверен — почти вдъхновяващ. Но пък на фона на всичките му фантастични преживявания може би щеше да е странно, ако не се бе променил...

— Не искаме да си имаме никакви неприятности, пилоте.

Гласът идеше от тъмнината на кабелната гора. Палис пристъпи напред с ръце на хълбоците.

— Кой е там?

Напред излязоха двама мъже, единият доста висок, като и двамата приличаха по големина на машини за провизии. Бяха облечени в тенденциозно разкъсаните работни дрехи, които бяха униформата на функционерите от Комитета.

— Сийл и Плат — изстена Палис. — Помниш ли ги тия двама клоуни, Рийз? Опитомените зверчета на Декър... Какво искате бе, тъпанари?

Сийл — нисък, квадратен и плешив — пристъпи напред и ръгна с пръст Палис в гърдите.

— Виж какво, Палис, дошли сме за миньора, а не за теб. Зная, че преди сме кръстосвали шпаги...

Палис вдигна ръце, като остави мускулите си да се издуят под ризата му.

— Така си е, нали? — попита той студено. — Знаеш ли какво? Защо да не довършим сега? А?

Сийл направи още една крачка напред.

Рийз застана между двамата.

— Остави, пилоте — каза тъжно той. — Така или иначе все някога трябваше да се изправя пред това. Хайде да свършваме с процедурата...

Плат сграбчи с все сила Рийз за рамото и всички потеглиха през гората от кабели. Крачките на Рийз бяха въздушни и нестабилни.

Палис тъжно поклати глава.

— Бедното копеле току-що слезе от един кит, за Бога; не можете ли да го оставите на мира за малко? А? Не му ли е минало достатъчно през главата?

Но малката групичка се отдалечи само с един последен копнеещ поглед от страна на Сийл към Палис.

Палис изръмжа от яд.

— Довърши работата тук — нареди той на Нийд.

Нийд, който работеше при кабелната котва, се изправи.

— Ти къде отиваш?

— Ами след тях, разбира се. Къде другаде? — И пилотът на дървото се заклатушка след групичката през кабелите.

Докато стигнат до платформата, Рийз усети, че походката му става съвсем въздушна и несигурна; двамата му пазачи не толкова го пазеха, колкото го поддържаха изправен — помисли си той със съжаление. След като се изкачиха по кухите стъпала към палубата на платформата, той промълви:

— Благодаря... — После вдигна натезалата си глава и откри, че се намира пред бойно поле. — По Кокалите!

— Добре дошъл в седалището на правителството, Рийз — мрачно се обади Палис.

Нещо пропука под краката на Рийз; той се наведе и вдигна една натрошена бутилка, чието стъкло беше обгорено и наполовина стопено.

— Още от възпламенителните бомби? Какво се е случило тук, пилоте? Други въстания ли?

Палис поклати глава.

— Миньорите, Рийз. Въвлечени сме в тази ненужна война, откакто загубихме онази машина за провизии, която искахме да изпратим на Белт. Тъпа, кървава история... Съжалявам, че трябва да видиш точно това, момче.

— Е? Я да видим какво става тук? — До Рийз се разтресе едно голямо шкембе, което беше достатъчно близо, за да усети той силното му гравитационно поле; то го накара да се почувства слаб и нищожен. Вдигна глава и видя пред себе си широко, покрито с много белези лице.

— Декър...

— Ама ти ходи по оная греда. Нали? — Декър звучеше леко объркан, сякаш си блъскаше главата над детска гатанка. — Или пък си един от онези, които изпратих в мината?

Рийз не отговори. Той изгледа лидера на Рафт; лицето на Декър беше покрито с дълбоки драскотини, а очите му бяха хлътнали и неспокойни.

— Променил си се — заключи Рийз.

Декър присви очи.

— Всички сме се променили адски, момко.

— Минен плъх. Мисля, че те разпознах, още докато висеше на она кит. — Думите бяха почти изсъскани. Тясното лице на Гоувър представляваше маска от чиста омраза, насочена към Рийз.

Изведнъж Рийз се почувства невъобразимо изморен.

— Гоувър, въобще не се надявах, че ще те видя отново. — Той се взря в очите на Гоувър, спомняйки си последния път, когато бе видял чирака. Това беше по времето на въстанието или поне така му се струваше, когато Рийз мълчаливо се бе присъединил към групата на Учените пред Моста. Рийз си спомни как го беше презирал — а също и как Гоувър бе усетил това презрение и как слабите му страни бяха пламнали в отговор...

— Той е изгнаник. — Гоувър се приближи поверително към Декър, а малките му юмручета се свиваха и отпускаха. — Видях го като се приближаваше с кита и накарах да ти го доведат. Ти го изхвърли от Рафт. А сега той се е върнал. При това е миньор...

— И какво тогава?

— Накарай това копеле да ходи по гредата.

Най-различни емоции преминаха като сенки по израненото, уморено лице на Декър. Този човек е много уморен — даде си сметка изведнъж Рийз; изморен от неочакваната сложност на ролята си, изморен от кръвта, безкрайните лишения, страданието... Изморен. И очакваше едно няколкоминутно развлечение.

— Значи ти би го изхвърлил от Рафт, а?

Гоувър кимна, с поглед, който продължаваше да фиксира Рийз.

Декър промълви:

— Срамота е, че не беше толкова смел, докато миньорите бяха в небето. — Гоувър трепна. Върху повърхността на умората на Декър се появи жестока усмивка. — Добре, Гоувър. Съгласен съм с твоята присъда. Но с едно допълнение.

— Какво?

— Никаква греда. По време на тази смяна се нагледахме на страхливи убийства. Не. Нека умре както подобава на мъж. В юмручен бой. — Гоувър беше шокиран, а очите му се отвориха широко. Декър отстъпи назад, като остави Рийз и Гоувър да стоят един срещу друг. Около двамата се събра малка тълпа, кръг от покрити с петна от кръв лица, които бяха жадни за малко развлечение.

— Пак ли кървави игри, Декър?

— Ти да мълчиш, Палис.

С ъгълчето на очите си Рийз видя как двата мечока — Плат и Сийл — сграбчват здраво ръцете на пилота.

Рийз погледна изкривеното, изплашено лице на Гоувър.

— Декър, идвам отдалече — каза той. — И имам да ти казвам нещо... нещо по-важно от всичко, за което можеш да се сетиш.

Декър повдигна вежди.

— Така ли? Ще бъда очарован да го чуя... после. Първо ще се биете.

Гоувър приклепна, с ръце, разперени като нокти на граблива птица.

Изглежда нямаше никакъв избор. Рийз повдигна ръце, като се опита да влезе в настроение за бой. Навремето можеше да хвърли Гоувър зад себе си с една ръка. Но — след толкова много смени при Кокалите и пътуване с кита — вече не беше така сигурен...

Гоувър изглежда усети съмненията му; страхът му сякаш се изпари, позата му леко се промени и стана по-агресивна.

— Хайде, минен плъх такъв. — Той пристъпи напред към Рийз.

Рийз изстена вътрешно. Нямаше време за това. Хайде, мисли; нищо ли не беше научил от пътешествието си? Как би се справил един Кокал в подобна ситуация? Той си спомни копията за китове, които летяха във въздуха със смъртоносна точност...

— Внимавай, Гоувър — извика някой. — Той има оръжие.

Рийз откри, че строшената бутилка е все още в ръката му... и в главата му разцъфна една идея.

— Какво, това ли? Добре, Гоувър — с голи ръце. Само ти и аз.

Той затвори очи, усети притеглянето на Рафт и на платформата да въздействат на гравитационното чувство в стомаха му — след това с всичка сила хвърли стъклото не съвсем вертикално. То просветна в осветения от звездата въздух.

Гоувър оголи зъбите си; бяха равни и кафяви.

Рийз пристъпи напред. Времето около него сякаш се забави, а светът замръзна; единственото движение беше проблясването на стъклото високо във въздуха. Всичко стана светло и живо, сякаш осветено от някакъв мощен фенер в очите му. Рийз потъна в най-дребни детайли, остри и в голямо разнообразие: той преброи капките пот по челото на Гоувър, видя как ноздрите на чирака се разширяват от дишането му. Гърлото на Рийз се стегна и той усети как кръвта пулсира във врата му; а през цялото това време половинката бутилка, малка и грациозна, се въртеше в идеална орбита из сложното гравитационно поле...

Докато накрая полетя обратно към палубата. И се заби в гърба на Гоувър.

Гоувър се свлече с вой. Погърчи се известно време на палубата, а кръвта му се лееше по метала около него. Докато накрая той замря, а кръвта престана да тече.

Дълго време никой не помръдна. Декър, Палис и останалите се бяха струпали в една застинала картина.

Рийз коленичи. Гърбът на Гоувър се бе превърнал в каша от кръв и разкъсан плат. Рийз пъкна ръце в раната и извади стъклото, след което се изправи с вдигнат нависоко кървав трофей, докато кръвта на Гоувър се стичаше по ръката му.

Декър се почеса по главата.

— По Кокалите... — каза той почти насмешливо.

Рийз усети как през цялото му същество преминава хладен, остър гняв.

— Знам какво си мислиш — каза той тихо на Декър. — Не можеш да позволиш на подобните на мен да играят нечестно. Аз измавих; не играх по правилата. Нали така?

Декър кимна колебливо.

— Е, това не е още една кървава игра! — изкрещя Рийз, като опръска лицето на Декър със слюнки. — Нямах да оставя тоя тъпанар да ме убие, преди да те накарам да чуеш това, за което съм дошъл. Декър, ако пожелаеш, ти можеш да ме унищожиш. Но ако искаш хората ти да имат някакъв шанс да оцелеят, първо ще ме изслушаш. — Той размаха стъклото пред лицето на Декър. — Това заслужи ли ми правото да бъда изслушан? А?

Маската от белези на Декър остана безразлична. Той спокойно заяви:

— Пилоте, по-добре откарай този човек у дома си. Нека да се почисти. — С един последен поглед през присвитите си очи, той се обърна.

Рийз изпусна стъклото. Изведнъж изтощението му го повали. Палубата сякаш се разклати и вече се вдигаше, за да срещне лицето му...

Ръце около раменете и кръста му. Той вдигна глава замаяно.

— Палис. Благодаря... трябваше да го направя, разбираш ли. Разбираш го, нали?

Пилотът на дървото избягваше погледа му; той се вторачи в окървавените ръце на Рийз и потрепери.

12.

Белт представляваше една неугледна играчка, която висеше във въздуха над Палис. Два пластинни летателни апарата се носеха между дървото на Палис и Белт; през няколко минути те изхвърляха облачета пара и подскачаха на няколко метра напред през облаците. Миньорите поглеждаха надолу от апаратите през разделящото ги пространство.

Летателните апарати представляваха метални пращинки на фона на осветения в червено въздух. Но, помисли си Палис с въздишка, те правеха една стена, която беше по-стабилна и от дърво, и от метал. Той стоеше до дънера на дървото си и се взираше нагоре към часовете, поглаждайки замислено брадичката си.

— Е, няма смисъл да висим тук — каза той. — Ще трябва да навлезем.

Широкото лице на Джейън беше очернено със сажди от горивните гърнета.

— Палис, ти си луд. Те очевидно нямат никакво намерение да ни пуснат да минем. — Тя размаха мускулестата си ръка към миньорите. — Та Рафт и Белт са във война, за Бога!

— Проблемът с отказалите се от науката чираци за да станат специалисти по дърветата е, че оспорвате всяко проклето нещо. Защо, по дяволите, не можете да правите това, което ви се каже?

Широкото лице на Джейън се изпъна в усмивка.

— Да не би да си искаш обратно Гоувър, пилоте? Не бива да се оплакваш, ако революцията ти е довела на крака толкова висококвалифициран персонал.

Палис се изправи в цял ръст и изтупа ръцете си.

— Добре, висококвалифицирани персонале; трябва да поработим малко. Хайде сега да накараме тия гърнета да запращят.

Тя се намръщи.

— Ти говориш сериозно? Ще го направим?

— Чу какво каза Рийз... Онова, което трябва да кажем на тези миньори, е може би най-важното нещо от първото пристигане на

Кораба в Мъглявината. И ние ще накараме тия проклетници да ни чуят, независимо дали искат или не. Ако това означава да им позволим да ни взривят в небето, то тогава приемаме. После ще дойде друго дърво, което също ще бъде унищожено; а след него още едно и още едно, докато накрая тия тъпи минни плъхове не разберат, че ние наистина искаме да разговаряме с тях.

По време на тромавата му реч Джейън беше гледала надолу, играейки си с подпалките в едно горивно гърне; сега тя вдигна поглед.

— Предполагам, че си прав. — Момичето захапа устната си. — Само ми се ще...

— Какво?

— Само ми се щеше не Рийз да бе този, който се е върнал от света на мъртвите, за да спаси човешката раса. Онзи малък минен плъх беше достатъчно надут, за да...

Палис се разсмя.

— Напълни гърнето, чирак.

Джейън се хвана за работа. Палис тайно се наслаждаваше на пътуването с нея. Тя беше добър специалист по дърветата — бърз и ефективен; и някак знаеше какво да прави, без да ѝ се казва и без да му се пречка тъпо в краката...

Одеялото от дим се събра нагъсто под платформата от листа. Дървото се завъртя по-бързо и подскочи нагоре към Белт, а въздухът, който струеше през клоните му, довяваше остър аромат в ноздрите на Палис, което го караше да се чувства като у дома си. Летателните апарати на часовоите приличаха на неподвижни сенки на фона на червеното небе. Палис подпря стъпалата на дънера, силата на дървото му беше като утешителна основа под краката. Той направи фуния с ръце пред устата си и извика:

— Миньори!

На ръба на всеки от летателните апарати се показаха гневни лица. Като примижаваше, Палис успя да различи готови за действие оръжия: копия, ножове, бухалки.

Той разтвори ръцете си по-широко.

— Идваме с мир! Можете и сами да видите това, в името на Кокалите. Да не си мислите, че под клоните съм завил някоя армада?

При тези думи надолу се провикна един миньор.

— Разкарай се у дома си, дърварю, преди да сме ти видели сметката.

Палис усети как по белезите му бавно се разлива вълна на гняв.

— Името ми е Палис и нямам намерение да се разкарвам където и да било. Нося новина, която ще окаже въздействие върху всеки мъж, жена и дете на Белт. А вие ще ми разрешите да ви я кажа!

Миньорът почеса главата си, изпълнен с подозрение.

— Каква новина?

— Пуснете ни да минем и ще ви я кажа. Идва от един от вашите хора. Рийз...

Миньорите започнаха да се съвещават помежду си; тогава говорителят им се обърна отново към Палис:

— Лъжеш. Рийз е мъртъв.

Палис се изсмя.

— Не, не е. И неговата история е това, за което се отнася новината ми...

С невероятна бързина едно копие се изви в дъга над ръба на един от летателните апарати. Палис предупреди с остър вик Джейън; копието се плъзна през листака и закриволичи към дълбините на Мъглявината.

Палис се изправи с ръце на хълбоците и впери поглед в миньорите.

— Хич не ви бива за слушатели значи!

— Дърварю, хората тук измират от глад заради алчността на Рафт. А много добри хора умират, защото се опитват да поправят това състояние на нещата...

— Нека си умират! Никой не ги е молил да нападат Рафт! — изръмжа Джейън.

— Млъкни, Джейън — просъска й Палис.

Тя изсумтя.

— Виж какво, пилоте, тия копелета са въоръжени, а ние не сме. Очевидно не искат да чуят и думица от това, което им казваме. Ако се опитаме да се приближим малко повече, те вероятно просто ще подпалят дървото с реактивните си двигатели. Няма смисъл да се самоубиваме, не е ли така? Просто трябва да измислим някакъв друг начин.

Той се почеса по брадата.

— Но друг начин няма. Трябва да говорим с тях. — И без да си позволява да му мисли много-много, Палис протегна единия си крак и ритна най-близкото до себе си горивно гърне. Подпалките се разпиляха в пушеци и не след дълго мънички пламъчета вече облизваха листака.

Джейън го гледаше, без да помръдва, може би в рамките на пет секунди; след това се развихри в някакво кълбо от движения.

— Палис, какво ти стана, за Бога! Ей сега ще донеса одеялата...

Той обгърна ръката ѝ с масивната си длан.

— Не, Джейън, остави го да гори.

Тя се взря в лицето му, а нейното собствено беше замръзнало и неразбиращо.

Пламъците се разпространиха като живи същества. Миньорите над тях се бяха вторачили, очевидно стъписани.

Палис откри, че трябва да оближе устните си, преди да успее да проговори.

— Листакът е много сух, както виждате. Това е последица от загиването на Мъглявината. Въздухът е прекалено пресъхнал; а спектърът на звездната светлина вече не е подходящ за извършването на фотосинтеза в листата...

— Палис — каза сурово Джейън, — престани да бръщолевиш.

— ... Да. Обзалагам се, че ще ни вземат горе. Това е единственият избор. — Той се насили да огледа почернялата и извиваща се дървесина, овъглените листа, които летяха във въздуха.

Джейън го докосна по покритата с белези страна; пръстите ѝ се навлажниха.

— Това е много болезнено за теб, нали?

Пилотът се засмя с болка.

— Джейън, въоръжил съм се с цялата си воля, за да се удържа настрани от одеялата. — Изведнъж през мъката му премина остра вълна на гняв. — Знаеш ли, от всички долни, ужасни неща, които хората правят в тая вселена, това е най-лошото. Хората могат да си правят един на друг каквото искат и аз просто ще им обърна гръб; но сега съм принуден да унищожа едно от дърветата си...

— Можеш да пуснеш ръката ми.

— Какво? — Той погледна изненадан надолу, за да установи, че продължава да стиска ръката ѝ. Пусна я. — Извинявай.

Тя разтри тъжно китката си.

— Разбирам, пилоте; няма да се опитвам да те спра. — Протегна ръка. Той я пое с благодарност, този път нежно.

Платформата подскочи и двамата залитнаха. Пламъците в средата на пожара вече бяха по-високи от Палис.

— Много бързо става — промълви той.

— Да. Мислиш ли, че трябва да грабнем някои от вързопите с провизии?

Мисълта го накара да се разсмее високо.

— Какво, за да можем да си похапваме леки закуски, докато летим надолу към Сърцевината ли?

— Добре де, идеята ми е тъпа. Ама не толкова, колкото да подпалиш проклетото дърво.

— Може би имаш известно право.

Сега една цяла част от периферията поддаде на огъня и изчезна в дъжд от горящи въглени; осакатените клони горяха като дебели свещи.

— Мисля, че е време — каза Палис.

Джейън се огледа наоколо.

— Като че ли най-добрата стратегия е да изтичаме към периферията и да скочим от нея. Да наберем колкото се може по-голяма скорост и да се надяваме, че тя, плюс въртенето на дървото, ще ни отнесат достатъчно далече от тези развалини.

— Добре.

Те се погледнаха в очите... и краката на Палис се втурнаха по трошливия листак; периферията приближи, той се пребори с инстинкта си да спре, който беше изграждал през целия си живот и тогава периферията се озова под краката му...

... и Палис се носеше през празния, бездънен въздух с ръка още стискаща тази на Джейън.

Усещането беше почти въодушевяващо.

Те се претърколиха, докато полетът им бързо намаляваше скорост в задимения въздух и Палис усети, че виси в небето, краката му сочат към Белт, Джейън е вдясно от него, а дървото — недалече отпред.

Периферията на дървото представляваше един огнен пъкъл. От масата листа, струпани на платформата, се издигаше гъст дим. С пропуквания като експлозии добре оформените клони пропадаха и цели части от диска, потънали в пламъци, се отломваха с големи струи

искри. Много скоро беше останал само дънерът, една чепата останка, покрита с белезите от клоните си.

Най-накрая разпадналото се дърво полетя надолу в небето, а Палис и Джейън останаха хванати за ръце да висят над бездната.

Миньорите не можеха да се видят никъде.

Палис погледна Джейън, странно смутен. За какво, по дяволите, трябваше да си говорят — зачуди се той.

— Знаеш ли, децата на Рафт растат със страха от падане — каза пилотът. — Предполагам, че приемат за даденост плоската, стабилна повърхност под краката си. Забравят, че Рафт е просто едно листо, което се носи из въздуха... и съвсем не е толкова надежден, колкото онези огромни, невъзможни планети, за които вие, Учените, ни разправяте. Но децата на Белт израстват сред плетеница или верига от кутийки, които обикалят около една свила се звезда. Те нямат сигурна плоскост, върху която да стоят. И заради това техният страх не е от падане, а от това да не би да останат без нищо, за което да висят...

Джейън отметна коса от широкото си лице.

— Палис, ти да не си се изплашил?

Той помисли над думите ѝ.

— Не. Предполагам, че не съм. Бях по-уплашен, когато ритнах проклетото гърне да се търколи.

Тя сви рамене, жест, който направен сред въздуха, накара тялото ѝ да се разклати.

— Аз също не се страхувам. Само съжалявам, че жертвата ти не помогна... Е, струваше си да се опита... А и много ми се иска да видя какво става накрая...

— Колко време мислиш, че ще оцелеем?

— Може би няколко дни. Трябваше да си вземем малко храна. Но поне ще станем свидетели на някакви гледки... Палис! — Очите ѝ се разшириха от ужас; тя пусна ръката на Палис и започна да драци и плува във въздуха, сякаш се опитваше да изпълзи нагоре по нищото.

Стъписан, Палис погледна надолу.

Твърдата повърхност на един патрулен миньорски летателен апарат летеше нагоре към него; двама миньори висяха на една мрежа, хвърлена над метала. Металът летеше срещу него като стена...

В устата му имаше вкус на кръв.

Палис отвори очи. Лежеше по гръб, очевидно на летателния апарат на миньорите; през ризата си усещаше възлите на мрежата. Направи опит да се изправи в седнало положение... но не се изненада напълно, когато откри, че китките и глезените му са завързани за мрежата. Той се отпусна, като се помъчи да не излъчва никаква заплаха.

Над него се надвеси широко лице, покрито с брада.

— Тоя е добре, Джейм; той си падна на главата.

— Благодаря много — сопна се Палис. — Къде е Джейън?

— Тук съм — извика тя извън полезрението му.

— Добре ли си?

— Ще бъда, ако тия тъпащи ме оставят да седна.

Палис се засмя... но подскочи, защото през устата и бузите го проряза остра болка. Очевидно щеше да се наложи да прибави още няколко белега към колекцията си. Тогава над него се появи второ лице, което обаче беше с главата надолу от неговата гледна точка. Пилотът примижа.

— Помня те. Струва ми се, че се сетих и по името. Джейм, от бара на началника на снабдяването.

— Здравсти, Палис — каза мрачно барманът.

— Още ли слагаш вода в бирата, барман?

Джейм се намръщи.

— Извади невероятен късмет, пилоте. Трябваше да те оставим да си падаш...

— Но не го направихте.

Палис се усмихна и се отпусна.

По време на краткото пътуване до Белт с миньорите, Палис си спомни как се бе учудил, когато чу разказа на Рийз за първи път. В ролята си на приятел на върналия се изгнаник, той беше седял заедно с Рийз, Декър и Холербах в кабинета на стария Учен, а погледът му се кръстосваше и от най-елементарните жестове, които Рийз правеше с ръце, за да направи по-живописен разказа за приключенията си.

Беше толкова невероятно, все неща, за които се говореше в легендите: Кокалите, кухнята планета, кита, песента... Но тонът на Рийз беше сух, разказът му — пълен с факти и напълно убедителен; Рийз бе отговорил на всички въпроси на Холербах спокойно и сигурно.

Най-накрая беше стигнал до описанието на голямата миграция на китовете.

— Но, разбира се — възкликна едва чуто Холербах. — Ха! Та това е очевидно. — И тресна с юмрук по повърхността на бюрото. — Толкова много неща си идват на мястото. Междумъглявинни миграции...! Разбира се; трябваше да се досетим за това по логически път. — Холербах стана от стола си и започна да кръстосва из стаята, като удряше кокалестия си юмрук в другата си ръка.

— Стига толкова театралничене, Учен — се обади Декър. — Обясни сега и на нас.

— Най-напред песента на китовете: тези древни предположения, които нашият герой току-що потвърди. Отговорете ми на това: защо е необходимо китовете да имат толкова големи мозъци, такъв значителен интелект, толкова изискано общуване? Ако се замислите, в основата си те са просто животни, които пасат и — поради големия си размер — са прилично имунизирани срещу нападения на хищници, както свидетелства и Рийз. Със сигурност не им е необходимо много повече от това да се носят из атмосферата, да си преживят летящия из въздуха планктон и да нямат нужда от повече разум от, да кажем, едно дърво — за да избягнат някоя сянка, да заобиколят някоя гравитационна яма...

Палис се почеса по носа.

— Но едно дърво никога не би полетяло към Сърцевината — поне не по собствен избор. Това ли искаш да кажеш, Холербах?

— Точно така, пилоте. Да се подложиш на подобен режим на стреса от приливите и отливите и на изключително опасната радиация със сигурност е знак за наличие на по-висши функции на мозъка, за планомерна нужда да се преодолеят по-елементарните инстинкти, за висока степен на комуникация — телепатична, може би, — за да може във всяко поколение да се предава правилното поведение.

Рийз се усмихна.

— Освен това всеки кит си подбира траекторията около Сърцевината доста прецизно.

— Разбира се, разбира се.

Лицето на Декър заприлича на облак от объркан гняв.

— Чакайте... Нека да се придвижваме стъпка по стъпка. — Той почеса брадата си. — Какво биха спечелили китовете, като се гмурнат в Сърцевината? Няма ли да останат там като хванати в капан?

— Не и ако са изчислили траекторията си правилно — отвърна Холербах малко нетърпеливо. — Там е цялата работа... Разбираш ли? Получава се гравитационна прашка. — Той вдигна кокалестия си юмрук и изимитира въртене, като го изви. — Това е Сърцевината, която се върти. И... — Другата му ръка бе останала разтворена; тя се стрелна към Сърцевината. — Китът приближава така. — Моделът на кит се завъртя около Сърцевината, без обаче да я докосва, като пътят му под формата на хипербола имаше същата посока, както и въртенето на Сърцевината. — За един кратък интервал китът и Сърцевината образуват едно цяло с помощта на гравитацията. Китът взема малко от ъгловата скорост на въртене на Сърцевината... Той всъщност взема малко енергия от срещата си със Сърцевината.

Палис поклати глава.

— Толкова се радвам, че не трябва да правя това всеки път, когато политам с някое дърво.

— Всъщност всичко е съвсем елементарно. В края на краищата, китовете се справят... А причината да вършат всичко това е, че искат да наберат достатъчно енергия, за да могат да достигнат минималната скорост, с която да излязат от гравитационното притегляне на Мъглявината.

Декър стовари юмука си върху бюрото.

— Стига с вашето бръщолевене. Каква връзка има всичко това?

Холербах въздъхна; пръстите му посегнаха към горната част на носа, за да потърсят там отдавна изчезналите очила.

— Връзката е следната. Когато достигнат необходимата скорост, китовете могат да напуснат Мъглявината.

— Те мигрират... — намеси се Рийз нетърпеливо. — Отпътуват към друга мъглявина... Нова, с много нови звезди и ясносиньо небе.

— Говорим за велико преселение на живот между мъглявините — поясни Холербах. — Нищо чудно, че китовете не са единствените същества, които плуват сред облаците... но дори и да бяха, те вероятно щяха да пренасят достатъчно спори и семена в храносмилателната си система, за да може животът да намери нова почва за развитие.

— Всичко това е много вълнуващо — Рийз изглеждаше почти като изпаднал в транс. — Разбирате ли, самият факт на миграцията разрешава една друга отдавнашна загадка: произхода на живота тук. Мъглявината е на възраст само от около няколко милиона смени. Тук

просто не е имало време, за да се развие животът по начина, по който предполагахме, че се е развил на Земята.

— И отговорът на тази загадка се оказва — прекъсна го Холербах, — че в крайна сметка животът просто не е възникнал тук.

— Той е бил пренесен в Мъглявината от някъде другаде?

— Точно така, пилоте; от някой друг изтощен облак. А сега и тази Мъглявина е към края си; китовете знаят, че е време да се местят. Може да е имало други мъглявини преди предшественика на Мъглявината; една цяла верига миграции, датиращи от по-отдавна, отколкото дори можем да си представим.

— Това е една прекрасна картина — обади се Рийз замечтано. — Щом животът е бил заченат за първи път в тази вселена, той вероятно се е разпространил много бързо; може би всички мъглявини вече са населени по някакъв начин, с невъобразими видове, които пресичат празното пространство безброй пъти...

Декър се взираше ту в единия Учен, ту в другия. Накрая тихо заяви:

— Рийз, ако не стигнеш до най-важното — с простички думи и то веднага — Господ да ти е на помощ, защото ще те изхвърля през проклетата периферия със собствените си голи ръце. А също и стария тъпанар. Разбрахте ли?

Рийз постави дланите си върху бюрото и Палис отново видя на лицето му тази нова, особена увереност.

— Декър, най-важното е, че точно както китовете могат да избягат от смъртта на Мъглявината, така можем и ние.

Декър се намръщи още повече.

— Обясни.

— Имаме две алтернативи — Рийз постави разтворената си длан перпендикулярно на плоскостта на бюрото. — Едната. Оставаме тук, гледаме как звездите угасват една по една, изпопребиваме се за остатъците от и без това малкото храна. Или... — и той удари още веднъж с перпендикулярна длан — Другата. Просто имитираме това, което правят китовете. Спускаме се някъде около Сърцевината, използваме ефекта на прашката и мигрираме в някоя нова мъглявина.

— И как точно ще го направим?

— Не знам — отвърна кисело Рийз. — Може би трябва да се откачим от дърветата и да оставим Рафт да падне към Сърцевината.

Палис се опита да си представи това.

— Как ще попречим да не бъде отвян екипажът?

Рийз се разсмя.

— Не зная, Палис. Просто дадох пример; сигурен съм, че има и по-добри начини.

Декър се облегна назад, а белязаното му лице представляваше маска от силна концентрация.

Холербах вдигна кривия си пръст.

— Ти, разбира се, си направил това пътешествие почти насилствено, Рийз. Ако не беше намерил начин да отвлечеш онзи кит, дори сега вече щеше да летиш сред звездните облаци с него.

— Може би точно така трябва да постъпим — каза Палис. — Да си прорежем път в самите китове, да вкараме вътре храна и вода и да ги оставим да ни отнесат в новия ни дом.

Рийз поклати глава.

— Не мисля, че това ще свърши работа, пилоте. Вътрешността на кита не е предназначена да поддържа човешки живот.

Палис отново започна да се бори със странните идеи.

— Значи ще трябва да отведем Рафт... но Рафт ще загуби всичкия си въздух, нали така, когато излезе от Мъглявината. Значи е необходимо да построим нещо като черупка, за да задържим атмосферата в него...

Холербах кимна, очевидно доволен.

— Добре разсъждаваш, Палис. Може би още не е късно да направим от теб Учен.

— Покровителят стар дърдорко — каза Палис с обич.

Огънят в Рийз отново се разпали. Той насочи съсредоточения си поглед към Декър.

— Някъде дълбоко сред всички тези глупости е заровен начинът, по който можем да спасим човешката раса. Това е заложено сега на карта. Ние сме в състояние да го направим; изобщо не се съмнявай в това. Но имаме нужда от подкрепата ти. — И Рийз замълча.

Палис спря да диша. Той усещаше, че присъства на историческо събитие, повратна точка в историята на вида му и по някакъв начин всичко зависеше от Рийз. Палис внимателно се вгледа в младия Учен, помисли си, че мускулите по страните му леко играят; решимостта на Рийз обаче личеше в погледа му.

Най-накрая Декър тихо попита:

— Как ще започнем?

Палис изпусна дъха си малко по малко; той видя как Холербах се усмихва и как в очите на Рийз проблясва нещо като победа; но никой от двамата не започна да скача от радост, което беше знак за мъдростта им. Рийз каза:

— Най-напред ще се свържем с миньорите.

Декър избухна:

— Какво?

— И те са човешки същества, както знаеш — намеси се внимателно Холербах. — И те имат право да живеят.

— А освен това се нуждаем от тях — добави Рийз. — Ще ни трябва желязо. Много желязо...

И така, Палис и Джейън бяха унищожили своето дърво, а сега седяха върху един покрив на Белт. Звездното ядро висеше над тях като петно в небето; валеше ситен дъжд, от който брадата и косата на Палис залепваха по лицето му. Шийн седеше с лице към тях и бавно дъвчеше парче подобие на месо. Джейм стоеше зад нея със скръстени ръце. Шийн каза бавно:

— Още не знам защо просто не ви убия.

Палис изсумтя разгневено.

— Въпреки всичките ти недостатъци, Шийн, никога не съм те имал за глупачка. Не разбираш ли колко е важно това, заради което специално дойдох дотук, за да ти го кажа?

Джейм се усмихна самодоволно.

— Ние как можем да сме сигурни, че това не е някакъв номер? Пилоте, явно забравяш, че сме във война.

— Номер ли? Ти тогава ми обясни как Рийз е оцелял по време на изгнанието си извън пределите на Белт и как стана така, че се прибра обратно качен на един кит. Боже мой, разказът му е много близо до най-простата хипотеза, когато се замислиш за всичко това.

Джейм се почеса по покрития си с мръсотия скалп.

— Най-какво?

Джейън се усмихна. Палис махна с ръка:

— Някой път ще ви обясня... По дяволите, казвам ви, че на войната ѝ е отминало времето, барман. Оправданието за нея просто вече не съществува. Рийз ни показва начин да се измъкнем от газовия

затвор, в който се намираме... но трябва да работим заедно. Шийн, не можем ли да се махнем от тоя идиотски дъжд?

Дъждовните капки се търкаляха по измореното ѝ лице.

— Вие не сте добре дошли тук. Казах ти го вече. Просто ви търпим в момента. Нямате право на подслон...

Думите ѝ не се бяха променили почти никак, откакто Палис бе започнал да описва мисията си на Белт... но дали тонът ѝ не беше малко по-несигурен?

— Виж какво, Шийн, аз не ви моля за едностранна сделка. Ние се нуждаем от желязото ви, от уменията ви да обработвате метала, но вие се нуждаете от храна, вода и медицински доставки. Не е ли така? А за добро или зло, Рафт все още държи монопола над машините за провизии. Затова мога да ви кажа, че с пълната подкрепа на Декър, Комитета, както и на всички проклетите останали, които пожелаете да ви набавя, ние сме готови да си поделим усилията. Ако искате, ще ви отделим ваш собствен сектор на Рафт с негови собствени машини. А в по-далечен план... ние предлагаме на миньорите живот за децата им.

Джейм се наведе напред и се изплю в дъжда.

— Пълни сте с номера, пилоте.

Седящата до Палис Джейън сви ръката си в юмрук.

— Проклет глупак такъв...

— О, я млъквайте и двамата — Шийн избута назад мократа си коса от очите си. — Виж какво, Палис; дори и да кажа „да“, това не е окончателно. Ние си нямаме „Комитет“, нито шеф, нито нищо подобно. Просто разговаряме всички заедно за нещата.

Палис кимна, а в сърцето му се надигна надежда.

— Разбирам те много добре. — Той се взря дълбоко в кафявите очи на Шийн; опита се да излее цялото си съществуване, всичките им общи спомени в думите си: — Шийн, ти ме познаваш. Знаеш, че не съм глупак, каквито и да са другите ми прегрешения... Моля те само да ми имаш доверие. Помисли за това. Щях ли да се оставя да загазя тук, ако не бях сигурен за себе си? Щях ли да си позволя да загубя нещо толкова ценно, като...

Джейм изсумтя.

— Като кое, твоя никому ненужен живот ли?

Искрено изненадан, Палис се обърна към бармана.

— Джейм, имах предвид дървото си.

По лицето на Шийн премина сянка от много смесени чувства.

— Палис, не знам. Трябва ми малко време.

Пилотът вдигна нагоре длани.

— Разбирам, дай си всичкото време, от което имаш нужда; говори с когото искаш. Междувременно... ще ни позволите ли да останем?

— Няма да влезеш в бара на началника на снабдяването, това е абсолютно сигурно.

Палис се усмихна тъжно.

— Барман, ако някога реша никога повече да не пия от разредената ти пикня, то това ще е много скоро.

Шийн поклати глава.

— Е, не се променяш, пилоте, нали? Знаеш ли, дори ако... ако това, което разказваш, е вярно, лудешкият ви план е пълен с пропуски. — Тя посочи към звездното ядро. — Понеже сме работили на ей онова нещо там, ние може би усещаме по-добре гравитацията от твоите хора. Мога да ти кажа със сигурност, че тая маневра с гравитационната прашка ще бъде страшно коварна. Ще трябва да изчислите всичко до милиметър...

— Зная. И дори докато си седим тук, ние вече започваме да разбираме това отчасти.

— Така ли? С чия помощ?

Палис се усмихна.

Горд се пробуди от звука на някакъв вик.

Той с мъка се надигна от сламеника си. Зачуди се замаяно колко ли време е спал... Тук, разбира се, нямаше цикъл на смените, нямаше го въртенето на Белт като по часовник, просто нищо, което да маркира времето, а само неспокоен сън, тъпа, неизискваща нищо работа, отвратителни експедиции до пещите. Въпреки това, празният стомах на бившия инженер му казваше, че са минали поне няколко часа. Той погледна към стопяващата се купчина храна, струпана в ъгъла на колибата му и усети, че потреперва. Още малко и той може би щеше да е достатъчно гладен, за да яде отново от всичко това.

Виковете се усилиха и в него много бавно започна да се надига някакво любопитство. Светът на Кокалите беше абсолютно лишен от всякакви случки и инциденти. Какво можеше да е това, което причиняваше такова разбъркване? Кит? Но съгледвачите обикновено

забелязваха огромните животни, много смени преди те да пристигнат при планетата, а и освен това не беше подхваната никаква песен.

Почти без всякакво желание, той се изправи на крака и тръгна към вратата.

Тълпа от десетина-двайсет Кокали — както деца, така и възрастни — стояха върху кожената повърхност на планетата с обърнати нагоре лица. Едно малко дете посочи към небето. Горд излезе озадачен, за да се присъедини към тях.

Облъхна го въздух, който носеше със себе си миризмата на дърво и листа, която за малко прогони вонята на мърша в ноздрите му. Той погледна нагоре и зяпна.

В небето се въртеше едно дърво. Беше голямо и тържествено, а дънерът бе на не повече от петдесет метра над него.

Горд не беше виждал дърво откакто го бяха изпратили в изгнание и бе напуснал Белт. Може би някои от тези Кокали никога не бяха виждали дърво през живота си.

От дънера с главата надолу висеше човек, тъмен, слаб и странно познат. Той махаше с ръка.

— Горд? Ти ли си това...

— Рийз? Не може да бъде... Та ти си мъртъв. Не си ли?

Рийз се засмя.

— Всички ми казват, че би трябвало да бъда.

— Искаш да кажеш, че си оцелял, след като скочи на кита?

— Нещо повече... Накарах го да се върне на Рафт.

— Не говориш сериозно.

— Това е много дълга история. Дойдох от Рафт, за да те видя.

Горд поклати глава и разтвори ръце, за да покаже чувала с кокали, който беше неговият свят.

— Ако това е вярно, сигурно си полудял. Защо ти е притрябвало да се връщаш?

Рийз се провикна:

— Защото имам нужда от помощта ти...

13.

Носен от облаци пара, пластинният кораб плуваше към Белт. Шийн и Грийе стояха на входа на бара на началника на снабдяването и го наблюдаваха как се приближава с товара си от Кокали. Шийн усети, че дълбоко в нея се надига паника и потрепери.

Обърна се към Грийе. Когато Ученият бе изпратен тук на заточение за първи път, той беше доста внушителен, спомни си Шийн; сега кожата висеше на дипли от кокалите му, сякаш бе изпразнена от съдържанието си. Мъжът улови преценяващия ѝ поглед. Премести няколко пъти сферата с напитката си от едната ръка в другата и сведе очи.

Шийн се засмя.

— Струва ми се, че се изчерви.

— Съжалявам.

— Виж какво, трябва да се освежиш малко. Ти вече си един от нас, не забравяй. Ето ни всички тук, всички хора, събрани заедно, а миналото е зад нас. Светът се промени. Разбираш ли?

Той се дръпна.

— Съжалявам...

— Престани да казваш това.

— Работата е там, че е много трудно да се забравят стотиците смени, които трябваше да понесем, откакто дойдохме тук. — Гласът му беше мек, но някъде дълбоко в него се усещаше искра истинска горчивина. — Попитай Рох дали миналото е зад нас. Попитай Сипс. — Сега Шийн усети как собственото ѝ лице почервенява. Тя си припомни с не особено голямо желание собствената си огромна омраза към изгнаниците, как бе позволявала с чисто сърце жестокото им третиране да продължава. В нея се надигна топла вълна на срам. Сега, когато Рийз беше променил перспективата — бе дал на цялата раса една нова цел, — подобни действия можеха да се класифицират като по-лоши и от достойни за презрение.

Тя положи известно усилие, за да се накара да заговори.

— Ако това изобщо има някакво значение, съжалявам.

Той не каза нищо в отговор.

Няколко минути двамата останаха в неловко мълчание. Стойката на Грийе леко се отпусна, сякаш той се бе почувствал малко по-удобно в компанията на Шийн.

— Е — каза рязко Шийн, — поне Джейм вече не ти пречи да идваш в бара.

— Трябва да сме благодарни и за малките прояви на милост. — Той отпи глътка от питието си и въздъхна. — Не толкова малки, може би... — Той посочи приближаващата се пластина. — Вие, миньорите, наистина ни приехте малко по-лесно, откакто пристигнаха първите Кокали.

— Разбирам го това много добре. Може би присъствието на Кокали ни показва на всички останали колко много общи неща има помежду ни.

— Да.

Въртенето на Белт още веднъж отнесе бара на началника на снабдяването под приближаващата се пластина. Шийн виждаше, че малкият летателен апарат вози трима Кокали, двама мъже и една жена. Всичките бяха четвъртити и широки и носеха протрити туники, които бяха получили от хората на Белт. Шийн бе чувала само легенди за това какво предпочитаха да носят на малката си родна планета... Тя усети, че отново потреперва.

Използваха Белт като транзитна спирка между света на Кокалите и Рафт; Кокалите, които пътуваха към Рафт, оставаха тук по няколко смени, преди да отпътуват на някое дърво за снабдяване. Във всеки един момент, напомни Шийн на себе си, имаше само по шепа Кокали, разпръснати някъде из Белт... но повечето миньори усещаха, че и тази шепа им идва твърде много.

Кокалите се вторачиха в нея и широките им челюсти увиснаха. Единият от мъжете улови погледа ѝ. Той ѝ намигна и завъртя бедрата си сладострастно. Шийн усети как храната в стомаха ѝ тръгва нагоре; но издържа на погледа му, докато машината отмина над тесния хоризонт на Белт.

— Ще ми се да можех да повярвам, че имаме нужда от тия хора — промълви тя.

Грийе сви рамене.

— Те са човешки същества. А и, според думите на Рийз, не са си избрали те начина, по който да живеят. Просто са се помъчили да оцелеят, както трябва да направим всички ние... Все едно, може и да не ни потрябват. Работата ни с Къртиците на звездното ядро протича много добре.

— Наистина ли?

Грийе се приближи малко повече, защото сега беше по-сигурен, че се подхваща тема за разговор, по която знаеше много повече.

— Ти разбираш какво се опитваме да направим там долу, нали?

— Много смътно...

— Значи, ако идеята на Рийз за гравитационната прашка може да свърши работа, ще трябва да спуснем Рафт в една точна траектория около Сърцевината. Асимптотичното направление е много чувствително към първоначалните условия...

Тя вдигна двете си ръце.

— По-добре е да се придържаш към едносрични думи. Или още по-малки.

— Съжалявам. Значи влизаме в много тясна орбита, съвсем близо до Сърцевината. Колкото по-близо минаваме, толкова повече ще е извит пътът ни около Сърцевината. Но разликите при малкото отклонение са драстични. Трябва да си представиш една геометрична фигура от граничещи си траектории, които се приближават до Сърцевината. Когато оформят единството, те се разделят като разплитащи се влакна; и така някоя малка грешка може да даде на Рафт направление, което да е много различно от онова, което сме искали да постигнем.

— Разбирам... струва ми се. Но сигурно ли е, че има толкова голямо значение? Вие се целите в цяла мъглявина, мишена, която е с диаметър хиляди километри.

— Да, но пък е на много голямо разстояние оттук. Всъщност става въпрос за страшно добре изпипана точна стрелба. И ако не улучим, даже с няколко километра, може да свършим в празно, безвъздушно пространство, в което ще се носим безкрайно...

— А как помагат Къртиците?

— Онова, което трябва да направим, е да изчислим всички траектории в онази фигура, за да можем да разберем как да се приближим до Сърцевината. Необходими са много часове, за да

стигнем до резултатите на ръка, работа, която очевидно е била вършена от машини, които са били като роби за първоначалния Екипаж. На Рийз му хрумна идеята да използваме мозъка на Къртиците.

Шийн направи физиономия.

— Разбира се, че на него ще му хрумне.

— Той твърдеше, че навремето Къртиците трябва да са били летящи машини. И ако се вгледаш отблизо, можеш да видиш къде са били прикрепени реактивните двигатели, перките и така нататък. Значи, твърдеше Рийз, Къртиците сигурно разбират от орбитална динамика, поне до известна степен. Опитахме се да вкараме част от задачите си в една Къртица. Отне ни часове за общуване от вида въпрос-отговор там долу, на повърхността на ядрото... но накрая започнахме да получаваме резултати, които могат да бъдат използвани. Сега вече Къртиците дават изчерпателни отговори и напредваме доста бързо.

Шийн кимна, докато разбъркваше питието си.

— Впечатляващо. И сте сигурни в качеството на резултатите?

Ученият като че ли се поукроти малко.

— По-сигурни не можем да бъдем. Проверихме получените резултати с изчисленията, които бяхме направили на ръка. Но нито един от нас не е специалист точно в тази област. — Гласът му отново стана сериозен. — Нашият главен навигатор беше Сипс, нали разбираш?

Тя не можа да измисли нищо в отговор. Изсипа в гърлото си и последната глътка от питието си.

— Е, виж какво, Грийе, мисля, че е време да...

— Я да видим сега къде може старият Куид да пийне едно тук?

Гласът беше нисък и хитър. Шийн се извърна стресната и се озова пред широко, набръчкано лице; усмивката на него разкриваше развалените корени на зъбите, а по тялото ѝ тичаха черните му очи. Тя не можа да се въздържи и се отдръпна от Кокала. Усещаше смътно как Грийе трепери до нея.

— Какво... искаш?

Кокалът поглади едно фино гравирано копие от кост. Очите му се разшириха от закачлива изненада.

— Но, скъпа моя, току-що пристигам и виж само как ме посрещат. А? Сега, когато всички сме приятели... — Той направи една крачка, за да се приближи още повече. — Стариият Куид ще ти хареса, когато го опознаеш по-добре...

Шийн задържа позициите си и остави отвращението да се изпише на лицето ѝ.

— Само се приближи още малко и ще ти счупя проклетата ръка.

Той се разсмя равнодушно.

— Много ще ми е интересно да видя как ще се опиташ да го направиш, скъпа. Не забравяй, че съм постигнал чудесното си телосложение при условия на силна гравитация... а не в тая по бебешки нежна микрогравитация, дето си я имате тук. Мускулите ви изглеждат доста добре, но се обзалагам, че костите ви са чупливи като мъртви листа. — Кокалът я изглежда остро. — Да не си изненадана, че стариият Куид използва думи като „микрогравитация“, момиче? Може да съм Кокал, но нито съм чудовище, нито съм глупав. — Той протегна ръка и сграбчи нейната. Хватката му беше направо желязна. — Това е урок, който очевидно ще трябва да научиш...

Тя се отблъсна с двата си крака от стената на бара и направи едно бързо задно превъртане, като по този начин освободи ръката си. Когато се приземи, вече имаше нож в юмрука си.

Той вдигна двете си ръце с възхитена усмивка.

— Добре де, добре... — При което обърна погледа си към Грийе; Ученият беше притиснал сферата с питието до гърдите си и трепереше. — Чух те какво казваше — рече Куид. — Всички тия истории за орбитите и траекториите... Но няма да успеете, да знаеш.

Бузите на Грийе потръпнаха и се изпънаха.

— Какво искаш да кажеш?

— Какво ще направите, когато си се возите на вашето парче желязо, там долу, около самата Сърцевина и откриете, че се движите по път, който не присъства в таблиците ви с числа? В критичния момент — когато сте най-близо — ще имате може би само няколко минути, за да реагирате. Какво ще направите тогава? Ще се върнете и ще подчертаете още малко по хартията? А?

Шийн изсумтя.

— Ти си експерт, така ли?

Той се усмихна.

— Най-сетне започна да разбираш цената ми, скъпа. — Куид се потупа по главата. — Тук има много повече орбити, отколкото на всички късчета хартия в цялата Мъглявина.

— Пълни глупости — изсъска тя.

— Така ли? Малкото ти приятелче Рийз не е на същото мнение, нали? — Той прехвърли копието си в дясната ръка; Шийн държеше под око костния връх на оръжието. — Но пък — продължи Куид, — Рийз видя какво можем да правим с тия неща...

Той внезапно се извърна така, че застана с лице към звездното ядро и с изненадваща грациозност хвърли копието. Оръжието се ускори в гравитационната яма на ядрото от пет гравитационни единици. Летейки толкова бързо, че в зрението на Шийн то просто изчезна за секунда, копието мина само на няколко метра от металния хоризонт и зави зад звездата...

... а след това се появи от другата страна на ядрото, изниквайки пред Шийн като внезапно появил се юмрук. Тя приклезна, като сграбчи Грийе; но копието мина на няколко метра над главата ѝ и отлетя нататък във въздуха.

Куид въздъхна.

— Е, не беше съвсем добре. Старият Куид има нужда да се прицели по-добре. Но въпреки това — намигна той, — не е толкова лошо като за първи опит, а? — Кокалът ръчна висящия корем на Грийе. — Ей на това аз му викам орбитална динамика. И всичко е в главата на стария Куид. Невероятно, нали? Ето затова са ви необходими Кокалите. А сега Куид има нужда да пийне едно. Ще се видим по-късно, скъпа...

И той мина покрай тях и влезе в бара.

Горд отметна оредяващата си руса коса от очите и удари по масата.

— Не може да се направи. Знам за какво говоря, дявол да го вземе.

Джейън се надвеси над ниския инженер.

— Аз пък ти казвам, че грешиш.

— Дете, имам повече опит, отколкото ти някога ще...

— Опит ли? — Тя се изсмя. — Твоят опит с Кокалите ти е изпил мозъка.

Сега Горд се изправи.

— Защо ти...

— Стига, стига. — Холербах уморено сложи покритите си със старчески петна ръце върху бюрото.

Джейън кипеше.

— Ама той не иска да слуша.

— Джейън, млъкни.

— Но... о-о, по дяволите. — Тя се предаде.

Холербах остави погледа си да поблуждае из хладните, идеални линии на залата за наблюдения в Моста. Подът беше покрит с таблици и разгърнати диаграми: Учени и други хора се бяха надвесили замислено над скици на орбитални пътища, модели на грандиозни предпазни конструкции, които трябваше да се построят около Рафт, таблици, които показваха темповете на консумация на храна и изразходване на кислород при различни видове разделяне на провизиите. Въздухът беше изпълнен с трескави, забързани разговори. Холербах със съжаление си припомни начетеното спокойствие на мястото, когато за първи път се бе присъединил за първи път към най-висшия ранг на Учените; в онези времена все още имаше малко синьо в небето, а той си беше мислил, че разполага с цялото време на света да изследва...

Е, поне, разсъждаваше сега, всички тези спешни усилия са в правилна посока и като че ли даваха резултатите, от които се нуждаеха, за да вървят по схемата. Таблиците и грубите чертежи изграждаха една бавно оформяща се картина на модифициран Рафт, който се върти по много предизвикателна траектория около Сърцевината; тези сериозни учени и техните помощници заедно се бяха заели с най-амбициозния проект, свързан с човека, от времето на построяването на Рафт досега.

Но преди малко бе дошъл Горд с листовете си хартия, драсканиците си с молив... и опустошителната си новина. Холербах си наложи да съсредоточи вниманието си обратно върху Горд и Джейън, които продължаваха да се карат и се озова очи в очи с Декър. Водачът на Рафт стоеше безучастно пред таблицата, а покритото му с белези лице беше намръщено и съсредоточено.

Холербах въздъхна вътрешно. Имай му доверие на Декър, с неговия инстинкт за жизненоважните неща, че ще стигнеш до същината на проблема.

— Хайде да го разгледаме отново, моля те, инженере — каза той на Горд. — А ти, Джейън, се опитай този път да бъдеш малко по-рационална. Става ли? Обидите не помагат на никого.

Джейън гледаше кръвнишки, а широкото ѝ лице бе станало тъмночервено.

— Учен, аз съм — бях — главен инженер на Белт — започна Горд. — Зная повече, отколкото бих желал да помня, за поведението на метала при екстремни условия. Виждам го как тече като пластмаса, как става чуплив като стара дървесина...

— Никой не се съмнява в достойнствата ти, Горд — прекъсна го Холербах, който не успя да въздържи раздражението си. — Давай по същество.

Горд почука с пръсти по листовете пред себе си.

— Проучих на какви удари ще бъде подложен Рафт от приливите и отливите, когато се намира в най-голяма близост. Освен това изчислих каква скорост трябва да достигне след ефекта на прашката, ако иска да се измъкне от Мъглявината. И мога да ви кажа със сигурност, Холербах, че нямате абсолютно никакъв шанс. Всичко е тук, можете да проверите...

Холербах махна с ръка.

— Ще го направим, бъди спокоен. Сега ни го кажи с думи.

— Най-напред приливите и отливите. Учен, вълните им ще направят Рафт на парчета и то много преди да сте се доближили достатъчно. А приказните конструкции, които умните ти дечица възнамеряват да издигнат над палубата, просто ще се разхвърчат като наръч съчки.

— Горд, не мога да приема това — избухна Джейън. — Ако преустроим Рафт, може би ако подсилим някои сектори, за да сме сигурни, че посоката ни е абсолютно правилна, когато се приближим най-много...

Горд отвърна на погледа ѝ, но не каза нищо.

— Провери изчисленията му по-късно, Джейън — каза Холербах. — Продължавай, инженере.

— И освен това, какво ще правите с въздушното съпротивление? При скоростите, които са необходими, там долу, където въздухът е най-гъст в сравнение с цялата Мъглявина, каквито и обекти да се появят при най-голямото приближаване, те просто ще се възпламенят като

безброй метеори. Ще постигнете много зрелищно шоу с фойерверки, но почти нищо повече. Вижте, съжالياвам, че всичко звучи толкова разочаровашо, но схемата ви просто не може да свърши работа. Казват ви го законите на физиката, а не аз...

Декър се наведе напред.

— Миньоре — меко заговори той, — ако това, което казваш, е вярно, то тогава по-добре да си останем тук, обречени на сигурна, но бавна смърт в това вонящо място. Сега, аз може би не умея да преценявам хората много добре, но ти не изглеждаш много отчаян от тази перспектива. Да не би да имаш някакво алтернативно предложение?

Върху лицето на Горд бавно се появи усмивка.

— Е, щом е така...

Холербах се облегна назад с увиснала челюст.

— Защо, по дяволите, не ни каза от самото начало?

Горд се усмихна още по-широко.

— Ако си бяхте направили труда да попитате...

Декър сложи масивната си ръка върху бюрото.

— Стига толкова игра на думи — заяви той спокойно. — Миньоре, давай нататък.

Усмивката на Горд се изпари; по лицето му пробяга сянка на уплаха, което припомни на Холербах с неловко усещане колко много неща бе понесъл този дребен, безобиден човек.

— Никой не те заплашва — успокой го той. — Просто ни покажи.

Като придоби по-малко притеснен вид, Горд стана и ги изведе навън от Моста. Много скоро четиримата — Горд, Холербах, Декър и Джейън — застанаха пред тъмните проблясъци на корпуса на Моста; звездната светлина прежурияше така силно, че по плешивото теме на Холербах наизскочиха капки пот. Горд погали корпуса с ръка.

— Кога за последен път сте докосвали това чудо? Може би минавате покрай него всеки ден, като го приемате за даденост; но когато човек го види за първи път, получава нещо като просветление.

Холербах притисна длан към сребърната повърхност и усети как кожата му се плъзга съвършено гладко по нея...

— Това не предизвиква триене. Да. Разбира се.

— Вие смятате, че навремето е било кораб, който е съществувал напълно самостоятелно, преди да бъде вграден като част от палубата на Рафт — продължи Горд. — Съгласен съм с вас. И нещо повече, мисля, че този малък кораб е бил предназначен да лети във въздуха.

— Не предизвиква триене — промълви Холербах отново, като продължаваше да глади с длан металната повърхност. — Разбира се. Как сме могли всички да бъдем толкова глупави? Виждаш ли — обърна се той към Декър, — тази повърхност е толкова гладка, че въздухът ще се плъзга по нея, без значение с каква скорост се движи. Тя просто няма да се нагорещи, както би станало с обикновения метал... И без съмнение тази конструкция ще бъде достатъчно здрава, за да устои на ударните вълни от приливите и отливите в близост до Сърцевината; доста по-добре поне, отколкото покрития с отпадъци Рафт. Декър, очевидно наистина ще трябва да прегледаме изчисленията на Горд, но предполагам, че ще се окажат верни. Разбираш ли какво означава това? — Нещо като просветление прелетя през стария мозък на Холербах. — Няма да е необходимо да изграждаме железен корпус около Рафт, за да запазим атмосферата вътре. Можем просто да затворим вратата на Моста. Ще летим на кораб, както са правили предшествениците ни... Защо не, можем дори да използваме инструментите си, за да изследваме Сърцевината, докато минаваме покрай нея. Декър, току-що се затвори една врата; но пък се отвори друга. Разбираш ли?

Лицето на Декър представляваше мрачна маска.

— О, разбирам много добре, Холербах. Но има нещо друго, което може би си пропуснал.

— Какво?

— Рафт е широк около един километър. А този мост е само сто метра дълъг.

Холербах се намръщи; и тогава започна да разбира за какво ставаше въпрос.

— Намери Рийз — рязко нареди Декър. — Ще се видя с двама ви след четвърт час в твоя кабинет. — С отсечено кимване той се обърна и се отдалечи.

Рийз усещаше колко е наелектризирана атмосферата в кабинета на Холербах.

— Затвори вратата — изръмжа Декър.

Рийз седна пред бюрото на Холербах. Ученият седеше от другата страна и подръпваше сухата кожа по ръцете си. Декър вдиша през широките си ноздри; с вперен в земята поглед, той крачеше из кабинета.

Рийз се намръщи.

— Защо е тази погребална атмосфера? Какво се е случило?

Холербах се наведе напред.

— Появи се... усложнение. — Той описа набързо резервите на Горд. — Трябва, разбира се, да проверим изчисленията му. Но...

— Но той е прав — прекъсна го Рийз. — Знаеш, че е прав, нали?

Холербах въздъхна, а въздухът дереше пресъхналото му гърло.

— Разбира се, че е прав. И ако всички останали не се бяхме увлекли в помпозни разсъждения за гравитационни прашки и куполи с ширина един километър, щяхме да си зададем същите въпроси. Както и да дойдем до същите заключения.

Рийз кимна.

— Но ако използваме Моста, се изправяме пред проблеми, които не очаквахме да се появят. Мислехме, че можем да спасим всички. — Очите му премигнаха по посока на Декър. — А сега трябва да избираме.

Лицето на Декър беше потъмняло от гняв.

— И така, решихте да се обърнете към мен.

Рийз разтри мястото между очите си.

— Декър, ако успеем да се справим добре със заминаването, хората, които останат тук, ще могат да преживеят още стотици, хиляди смени...

— Надявам се и онези, които бъдат зарязани от блестящия ви кораб, да приемат нещата така философски — изхриптя Декър. — Учени. Отговорете ми на този въпрос. Ще свърши ли работа вашата авантюра? Могат ли пътниците на Моста наистина да издържат минаването около Сърцевината, а след това и да отидат в някоя нова мъглявина, прелитайки през празното пространство? Вече гледаме на нещата от много по-различен ъгъл в сравнение с първоначалната идея на Рийз.

Рийз бавно кимна.

— Ще имаме нужда от машини за провизии, колкото и да е компресиран въздухът, който носим във вътрешността на Моста, може

би растения, които да превръщат застоялия въздух в...

— Спести ми тривиалните неща — рязко го прекъсна Декър. — Този абсурден проект ще изисква много тежка работа, ще причини наранявания, смърт. И няма никакво съмнение, че отлитащият Мост ще отнесе със себе си много от най-добрите умове на човечеството и така още повече ще влоши положението на онези, които ще останат тук. Ако тази мисия не разполага с приличен шанс да успее, аз няма да я подкрепя. Това е положението. Нямам намерение да съкращавам живота на всички, за които нося отговорност, просто за да дам възможност на шепа герои да се повозят за удоволствие в пространството.

— Знаеш ли — намеси се Холербах замислено, — съмнявам се, че когато ти — ъ-ъ, придоби — власт на Рафт, си представяше, че ще ти се наложи да вземаш подобни решения.

Декър се намръщи.

— Присмиваш ли ми се, Учен?

Холербах затвори очи.

— Не.

— Нека да помислим — предложи Рийз. — Холербах, трябва да пренесем генетична група, която е достатъчна, за да може да поддържа вида ни. Колко хора са това?

Холербах сви рамене.

— Четири-петстотин?

— Можем ли да качим толкова много?

Възрастният Учен направи пауза, преди да отговори.

— Да — каза бавно той. — Но е необходима много прецизна организация. Правилно планиране, разделяне на дажбите... Пътуването няма да е за удоволствие.

Декър изръмжа:

— Генетична група? Вашите петстотин човека ще пристигнат като бебета в новия свят, без да имат каквито и да било средства за живеене. Преди да започнат да се размножават, ще трябва да намерят начин да не паднат в сърцевината на новата мъглявина.

Рийз кимна.

— Да. Но и Екипажът на първия Кораб е направил същото. Нашите емигранти ще са в много по-лошо материално положение... но поне ще знаят какво да очакват.

Декър удари с юмрук по бедрото си.

— Искаш да ми кажеш, че мисията има шанс да успее, че е възможно да се появи една нова колония, която може и да оцелее? Холербах, ти съгласен ли си?

— Да — отвърна тихо Холербах. — Трябва да разгледаме всички подробности. Но... да. Можеш да ми имаш доверие.

Декър затвори очи, а широките му рамене се отпуснаха.

— Добре. Трябва да продължим да работим по схемата си. И този път се опитайте да предвидите проблемите.

Рийз усети голямо облекчение. Ако Декър беше взел противоположното решение — ако великата цел беше отхвърлена — как щеше той, Рийз, да прекара останалата част от живота си?

Младият мъж потрепери. Не можеше дори да си го представи.

— Сега пред нас стоят по-нататъшни действия — каза Холербах. Той вдигна ръката си, която повече приличаше на ръка на скелет, и започна да изброява. — Очевидно трябва да продължим проучванията си по самата мисия — екипировката, разделянето, насочването на Моста. А за тези, които ще останат тук, трябва да организираме преместването на Рафт. — Декър го изгледа изненадан. — Декър, тази звезда там горе няма да се махне сама. Щяхме да сме се разкарали оттук преди много време, ако положението беше нормално. Сега, когато се реши Рафт да остане в рамките на тази Мъглявина, трябва да го преместим. И най-накрая... — Гласът на Холербах замря.

— И най-накрая — прекъсна го Декър с горчивина, — трябва да решим как да подберем хората, които ще пътуват с Моста. А също и тези, които ще останат тук.

Рийз се обади:

— Може би нещо като теглене на жребий ще е най-справедливо...

Декър поклати глава.

— Не. Това пътуване ще има успех, само ако подберем най-подходящите хора.

Холербах кимна.

— Ти си прав, разбира се.

Рийз се намръщи.

— Предполагам. Но... кой ще подбере „подходящия“ екипаж?

Декър се втренчи в него, а белезите по лицето му станаха още по-дълбоки, докато заприличаха на маска от болка.

— А ти кой мислиш, че ще е?

Рийз разклати сферата с питието си.

— Та така стоят нещата — каза той на Палис. — Сега Декър трябва да вземе най-важното решение в живота си.

Палис стоеше пред клетката си с млади дървета, провиращи клони през дървената решетка. Някои от тях бяха почти готови да бъдат пуснати на свобода, помисли си той разсеяно.

— Властта носи със себе много отговорности, както изглежда. Не вярвам Декър да си е давал сметка за това, когато се качи на върха на онзи смешен Комитет. Но със сигурност го разбира сега... Декър ще вземе най-доброто решение; нека само се надяваме, че и всички останали ще направим същото.

— Какво имаш предвид като казваш останалите?

Палис вдигна клетката от поставката ѝ; беше лека, макар и доста обемна, и той я протегна към Рийз. Младият Учен остави сферата с питието си на земята и колебливо пое клетката, вирайки се в развълнуваните млади дръвчета.

— Това трябва да замине с Моста — заяви Палис. — Може би е хубаво даже да вземете още. Пуснете ги на свобода в новата мъглявина, оставете ги да се размножават... и след няколкостотин смени ще започне да се оформя цяла нова гора. Ако новото място вече си няма такава де...

— Защо ми го даваш това на мен? Не разбирам, пилоте.

— Аз обаче разбирам — прозвуча гласът на Шийн.

Палис се извърна. Рийз зяпна и разклати клетката в изненадата си.

Тя стоеше точно от вътрешната страна на вратата, а дифузната звездна светлина играеше по нежните косъмчета на голите ѝ ръце.

Палис усети, че се изчервява от силен срам; щом я видя да стои там, в собствената му колиба, той се почувства като недодялан младеж.

— Не те очаквах — измърмори.

Шийн се засмя.

— Виждам. Е, няма ли да ме поканиш да вляза? Може ли да пийна едно?

— Разбира се...

Тя се настани удобно на пода, кръстоса крака под себе си и кимна на Рийз.

Рийз поглеждаше ту Палис, ту нея, а червенината му ставаше все по-обилна. Палис беше изненадан. Да не би Рийз да изпитваше някакви чувства към бившата си началник-смяна... дори след отношението, което беше демонстрирано към него по времето на изгнанието му на Белт?

Рийз се изправи, като непохватно поклащаше клетката.

— Друг път ще си поговорим, Палис...

— Не е необходимо да си тръгваш — бързо го спря пилотът.

Очите на Шийн искряха от забавлението.

Рийз отново погледна единия, а после и другия.

— Мисля, че ще е по-добре — каза той. Измърмори някакви думи за довиждане и си тръгна.

Палис подаде на Шийн една сфера с напитка.

— Значи е влюбен в теб.

— Юношеска страст — отвърна веднага тя.

Палис се ухили.

— Много добре го разбирам. Но Рийз не е юноша.

— Зная. Вече е решителен и е застанал начело на всички ни. Той е спасителят на света. Но освен това е и голям идиот, когато реши да бъде такъв.

— Мисля, че ревнува...

— Има ли нещо, за което да ревнува, пилоте?

Палис сведе очи, без да даде отговор.

— Значи — отбеляза Шийн рязко, — ти няма да пътуваш на Моста. Това беше значението на дара, който даде на Рийз, нали?

Той кимна и се обърна към мястото, където беше стояла клетката.

— От моя живот не е останало кой знае какво — бавно обясни пилотът. — По-добре е мястото ми на този Мост да бъде отстъпено на някой по-млад.

Тя протегна ръка и го докосна по коляното; от допира на плътта ѝ го полазиха тръпки като от електричество.

— Те ще те поканят да отидеш, само ако мислят, че ще имат нужда от теб.

Той изсумтя.

— Шийн, докато пораснат тези дръвчета в клетката, моят сковаващ се труп отдавна ще е бил изхвърлен през периферията. А каква полза ще има от мен, ако няма дърво, което да управлявам? — Той посочи към летящата гора, скрита от покрива на колибата. — Животът ми е в гората там горе. След като Мостът замине, Рафт ще продължи да си бъде тук още много дълго време. И ще има нужда от дърветата си.

Шийн кимна.

— Е, разбирам те, макар и да не съм съгласна. — Тя го фиксира с ясните си очи. — Предполагам, че можем да обсъдим това, след като замине Мостът.

Той зяпна; след това протегна ръка и хвана нейната.

— За какво говориш? Не можеш да ме убедиш, че и ти планираш да останеш тук. Шийн, ти си луда...

— Пилоте — каза рязко тя, — не казах нито една обидна дума относно правилността на твоето собствено решение — Шийн остави ръката си да лежи в неговата. — Както ти сам каза, Рафт ще си бъде тук още много дълго време. А също така и Белт. Нещата ще бъдат много мрачни, след като потегли Мостът и отнесе със себе си всичките ни надежди. Но някой ще трябва да поддържа ритъма тук. Някой ще трябва да обявява началото и края на смените. А, също като теб, аз откривам, че не искам да оставя живота си зад гърба си.

Палис кимна.

— Е, не мога да кажа, че съм съгласен...

Тя го прекъсна с предупредителен тон:

— Пилоте...

— Но уважавам решението ти. И — той усети как топлината отново се качва в лицето му — освен това много се радвам, че ти ще си бъдеш тук.

Шийн се усмихна и приближи лицето си до неговото.

— Какво се опитваш да кажеш, пилоте?

— Бихме могли да си правим компания двамата с теб.

Тя протегна ръка, хвана една къдрица от брадата му и нежно я подръпна.

— Да. Бихме могли.

14.

Чистите очертания на Моста бяха затворени в нещо като клетка от подпори и почти не се виждаха. Членовете на екипажа пълзяха по скелето и прикачваха парни реактивни двигатели към корпуса му. Заедно с Холербах и Грийе, Рийз обикаляше по периметъра на работната зона. Рийз изгледа обекта с критично око.

— Твърде бавни сме, дявол да го вземе.

Грийе изви хванатите си ръце.

— Рийз, принуден съм да ти кажа, че твоето подробно разбиране за този проект за съжаление много изостава. Ела — махна с ръка, — нека ти покажа колко много сме напреднали. — Той удари с разтворената си длан по дървеното скеле, ограждащо Моста; то представляваше една четвъртита кутия, здраво захваната за палубата и освен това поддържаше три широки обръча, които също обикаляха Моста. — Не можем да си позволим никакви рискове — каза Грийе. — Последната стъпка от процеса на излитането ще бъде да отделим Моста от палубата. Когато го направим, единственото, което ще поддържа Моста, ще бъде това скеле. Една грешка, допусната тук, ще предизвика катастрофални...

— Знам, знам — прекъсна го Рийз изнервен. — Но истината е, че имаме все по-малко време...

Те стигнаха до отворената врата на Моста. Под ръководството на Джейън и още един Учен двама набити работника изнасяха на ръце някакъв инструмент от Обсерваторията. Инструментът — спектрометър за маса, както се досети Рийз — беше очукан и надраскан, а захранващият му проводник беше унищожен до такава степен, че от него бе останало само стопено чуқанче. Спектрометърът беше поставен заедно с няколко други уреда в една зловеща група на няколко метра от Моста; отчислените инструменти гледаха към небето със слепите си сензори.

Холербах потрепери.

— А това е нещо, за което определено се колебаея — заяви той, а в гласа му се усещаше напрежение. — Изправени сме пред ужасна дилема. Всеки инструмент, който повредим и изхвърлим, ни освобождава място и въздух за още четири или пет човека. Но можем ли да си позволим да оставим тук този телескоп или този спектрометър? Тези инструменти чист лукс ли са... или в неизвестните условия на мястото, където попаднем, ще се оставим да бъдем слепи по отношение на някой основен спектър?

Рийз потисна въздишката си. Колебание, отлагане, объркване, отново забавяне... Учените очевидно не можеха да се превърнат в хора на действието за няколко часа — и той усети съчувствие по отношение на проблемите, които се опитваха да разрешат — но му се искаше да успееш да си изработват и да се придържат към някакви приоритети.

После стигнаха до група Учени, които внимателно пробваха една от машините за провизии. Огромното устройство се беше надвесило над тях, а отворите му приличаха на застинали усти. Рийз знаеше, че машината е твърде голяма, за да бъде вкарана във вътрешността на Моста и поради това тя — заедно с още една машина — колкото и да бе абсурдно, щеше да бъде поставена близо до вратата, но във външния коридор на Моста.

Холербах и Грийе едновременно понечиха да кажат по нещо, ала Рийз вдигна и двете си ръце.

— Не — спря ги той кисело. — Искам да разбера причините, поради които не можем просто да ускорим точно този процес. Изчислихме, че ако по време на полета се направи стриктно разпределение на дажбите, две машини са напълно достатъчни, за да задоволят нуждите ни. Тази тук си има дори вградени системи за филтриране на въздуха и за насищане с кислород, а и открихме...

— Да — прекъсна го Грийе, — но това изчисление е основано на едно главно предположение: че машината ще функционира съвсем пълноценно вътре в Моста. А ние не знаем достатъчно за хранването им с енергия, за да сме сигурни. Знаем, че източникът на енергия на тази машина е вграден по някакъв начин в нея — за разлика от инструментите на Моста, които ползват източник посредством кабели — и дори подозираме, на базата на старите наръчници, че нейното хранване се основава на някаква микроскопична черна дупка, но не сме сигурни. Ами ако се нуждае от звездна светлина, за да може да се

зареди отново със запаси? Ами ако произвежда огромни количества от някакъв вреден газ, който ще ни задуши, затворен в рамките на Моста?

Рийз отвърна:

— Трябва да пробваме, за да бъдем сигурни, съгласен съм. Ако производителността на машината намалее дори само с десет процента, тогава ще се наложи да оставим тук поне още петдесет човека.

Грийе кимна.

— Значи разбираш...

— Зная, че тези решения отнемат време. Но това, с което разполагаме най-малко, е точно времето, дявол да го вземе... — В него се трупаше напрежение: напрежение, за което знаеше, че няма да спадне, докато за добро или зло, Мостът не бъде пуснат в открито пространство.

Продължиха да вървят нататък и срещнаха Горд. Инженерът от мината, заедно с Нийд, който сега му беше помощник, носеха един парен реактивен двигател към Моста. Горд кимна за миг.

— Господа.

Рийз огледа дребния инженер от мината и притесненията му се изпариха незабавно. Горд се бе върнал към своята ефективна, трескава, малко чепата същност; той почти не приличаше на сянката, която Рийз беше намерил на малката планета на Кокалите.

— Добре се справяш, Горд.

Горд почеса плешивото си теме.

— Напредваме — каза той енергично. — Няма да кажа нищо повече от това; но, да, ние напредваме.

Холербах се наведе напред с кръстосани зад гърба си ръце.

— Какво стана с проблема по отношение на, контролната система?

Горд кимна предпазливо.

— Рийз, осведомен ли си за това? За да насочвам падането на Моста — да променяме орбитата му, — имаме нужда от някакъв начин, по който да контролираме парните реактивни двигатели, които ще прикачим към корпуса; не искаме обаче да правим каквито и да било пробиви в корпуса, през които да минат кабелите за контролното ни устройство. Всъщност, дори не знаем дали въобще сме в състояние да пробием корпуса, за което се сещам сега. Значи, изглежда, че можем да използваме някои компоненти от осакатените Къртици. Част от

двигателните им механизми работят на принципа „действие от разстояние“. Аз съм само инженер; може би вие, Учените, разбирате по-добре тези подробности. Но казано с две думи, така ще можем да въздействаме върху реактивните двигатели от вътрешността на Моста като използваме поредица от превключватели, които въобще не е необходимо да са физически свързани с двигателите. Ще направим няколко експеримента, за да разберем до каква степен материалът, от който е направен корпусът, блокира сигналите.

Холербах се усмихна.

— Впечатлен съм. Тази идея твоя ли беше?

— А... — и Горд се почеса по бузата. — Получихме известни напътствия от мозъка на една Къртица. Ако успееш да зададеш правилните въпроси — и минеш през оплакванията ѝ за „пълно сензорно блокиране“ — е изненадващо как... — Гласът му утихна, а очите му се разшириха.

— Рийз. — Силният глас идеше откъм гърба на Рийз; Ученият замръзна. — Знаех си, че ще те намеря някъде наоколо.

Рийз се обърна и вдигна лице към това на Рох. Очите на огромния миньор бяха както винаги с контури, зачервени от гняв, който щеше да избухне всеки момент; юмруците му се отваряха и затваряха като бутала. Грийе тихо изскимтя и се скри зад Холербах.

— Имам работа, Рох — каза спокойно Рийз. — А също и ти; предлагам ти да се върнеш към нея.

— Работа ли? — Ноздрите на Рох, чиито краища бяха покрити с мръсотия, се издуха и той размаха юмрука си към Моста. — Аз да се трепя като побъркан, за да можете ти и твоите поразени от шарка приятелчета да полетите в онова красиво нещо.

Холербах отсече сурово:

— Сър, списъците на пътниците още не са оповестени; а докато това стане, всичко зависи от нас самите...

— Въобще не е необходимо да бъдат оповестявани. Знаем кой ще участва в това пътуване... и това в никакъв случай няма да са хората като мен. Рийз, трябваше да ти извадя мозъка от черепа, когато имах възможност за това долу, при ядрото. — Рох вдигна подобния си на въже пръст. — Ще се върна — изръмжа той. — И ако открия, че не съм в списъците, ще направя всичко възможно и ти да не си в тях. — Той посочи с пръст Грийе. — Същото се отнася и за теб!

Грийе побеля като платно и се разтрепери конвулсивно.

Рох се отдалечи с поклащане.

Горд вдигна двигателя и тъжно каза:

— Приятно е да видиш, че в тези времена на дълбоки промени някои неща са си останали абсолютно същите. Хайде, Нийд; давай да отнасяме това нещо и да го прикачваме.

Рийз застана пред Холербах и Грийе. Той посочи с палец назад към отишлия си Рох.

— Ето затова нямаме никакво време — заяви той. — Политическата ситуация на Рафт — не, по дяволите, човешката ситуация — бързо се влошава. Наоколо обстановката е страшно нестабилна. Всички знаят, че се правят „списъци“... и на повечето много добре им е известно кой ще бъде в тях. Колко дълго можем да очакваме, че тия хора ще работят за цел, която голяма част от тях няма да могат да споделят? Един втори бунт ще се окаже фатален. Ще стигнем до пълна анархия...

Холербах пусна дълга въздишка; той изведнъж сякаш се смали. Грийе го подхвана под ръката.

— Главен Учен, добре ли си?

Холербах фиксира влажните си очи върху Рийз.

— Уморен съм, разбираш ли... ужасно съм уморен. Ти, естествено, си прав, Рийз, но какво може да направи който и да било от нас, освен да даде най-доброто от себе си в името на тази цел?

Рийз изведнъж проумя, че бе прехвърлял товара на собствените си съмнения върху вече много старите плещи на Холербах, сякаш той си беше още дете, а старецът — някакъв недосегаем за нищо възрастен.

— Съжалявам — каза той. — Не биваше да те натоварвам...

Холербах махна с треперещата си ръка.

— Не, не; ти си напълно прав. В известен смисъл това ми помогна да изясня собствените си мисли. — В очите му проблесна слабо задоволство. — Даже приятелят ти Рох помага в известен смисъл. Погледни сравнението помежду ни. Рох е млад, мощен; аз съм толкова стар, че едва се държа на крака, а камо ли да предам собствените си слабости на ново поколение. Кой от нас би трябвало да отиде с мисията?

Рийз беше ужасен.

— Холербах, ние се нуждаем от твоето знание. Не искаш да кажеш...

— Рийз, подозирам, че една от големите грешки в начина, по който живеем тук, винаги е била отказът ни да приемем мястото си във вселената. Ние населяваме свят, който поощрява само физическата сила и издръжливостта — както ни го демонстрира твоят приятел Рох, — а също така и ловкостта, добрите рефлексии и приспособимостта — както го доказват Кокалите. Но не и на „познанията“. Ние не сме почти нищо повече от едни тромави животни, загубени из това бездънно небе. Но наследството, което имаме, от все по-остаряващи устройства от Кораба, машините за провизии и всичко останало, ни е накарало да живеем дълго време с илюзията, че сме господари на тази вселена, както може би сме били господари на света, от който е дошъл човекът. Сега, тази малко или много насилствена миграция ще ни накара да зарежем по-голямата част от любимите си играчки, а заедно с тях и илюзиите си. — Той се загледа разсеяно в далечината. — Може би, като се вгледам в далечното бъдеще на човека, нашите големи мозъци ще атрофират като безполезни; може би ще се превърнем в едно цяло, заедно с китовите и небесните вълци, оцелявайки доколкото ни стигат силите сред летящите дървета...

Рийз изсумтя.

— Холербах, на път си да станеш един стар дърдорко на тия години.

Холербах повдигна вежди.

— Момче, аз навлизах в старата си възраст, още докато ти къртеше желязна руда от ядрото на една звезда.

— Е, не мога да кажа нищо за далечното бъдеще, а и няма нито едно проклето нещо, което мога да направя по този въпрос. Единственото, което съм в състояние да правя, е да решавам проблемите на настоящето. И честно да ти кажа, Холербах, струва ми се, че нямаме никакъв шанс да оцелеем по време на това пътуване без твоята водеща роля. Господа, чака ни много работа. Предлагам да се захващаме с нея.

Пластината висеше над Рафт. Палис пропълзя до ръба ѝ, надвеси се и огледа очукания пейзаж на палубата.

Над палубата се разнасяше дим като маска върху някое познато лице.

Изведнъж пластината подскочи във въздуха и Палис падна по гръб. Той протегна с ръмжене ръце и се хвана колкото можеше по-добре за мрежата, която обгръщаше крехкия летателен апарат.

— По Кокалите, гостилничарю, не можеш ли да го контролираш това чудо?

Джейм изсумтя.

— Това е истински кораб. В момента не висиш на някоя от ония твои дървени играчки, пилоте.

— Не си играй с огъня, минен плъх такъв. — Палис тресна с юмрук по грубия метал на пластината. — Става въпрос, че този начин на летене не е... естествен.

— Неестествен ли? — изсмя се Джейм. — Може и да си прав. А може би твоите хора са прекарвали твърде много време в лежане по покритите ви с листа жилища, докато миньорите не дойдоха, за да ви се изпикаят отгоре.

— Войната свърши, Джейм — каза Палис спокойно. Той остави раменете си да висят свободно, но сви наполовина ръцете си в юмруци. — Ала май са останали едно-две неща за довършване.

Широкото лице на бармана се изкриви в усмивка на очакване.

— Едва ли искам нещо друго повече от това, майсторе по клатенето на дърветата. Само кажи мястото, времето и какво оръжие избираш.

— О, без оръжия...

— Мен това ме устройва напълно...

— По Кокалите, вие двамата няма ли да млъкнете? — Нийд, третият пътник на пластината, погледна над картите и инструментите, които препълваха скута му. — Трябва да вършим работа, ако сте го забравили.

Джейм и Палис си размениха по един последен втренчен поглед, след което Джейм отново се съсредоточи върху управлението на летателния апарат. Палис се премести по малката палуба, за да седне до Нийд.

— Извинявай — измърмори той сърдито. — Как върви?

Нийд вдигна един изхабен секстант пред очите си, след което се опита да сравни написаното с данните в направена на ръка таблица.

— По дяволите — промълви той, очевидно ядосан. — Не мога да кажа нищо. Просто нямам нужните знания, Палис. Сипс щеше да знае.

Само ако...

— Само ако не беше умрял преди много време, тогава всичко щеше да бъде наред — допълни изречението му Палис. — Знам. Просто направи всичко, което е по силите ти, момче. Какво мислиш?

Нийд отново прокара пръстите си по таблиците.

— Мисля, че отнема прекалено много време. Опитвам се да измеря страничната скорост на Рафт от гледна точка на неподвижните звезди и смятам, че той не се движи достатъчно бързо.

Палис се намръщи. Той легна по корем и още веднъж огледа Рафт. Мощният стар летателен апарат се беше опнал под него като поднос с фантастични играчки. Увиснали над палубата и издавани от време на време от изригването на дим, той виждаше и други пластинни летателни апарати, както и други наблюдатели на това огромно разглобяване. От едната страна на периферията се издигаше стена от пушек — входната страна, установи той като погледна надолу — и в добавка всяко от дърветата в централната завързана гора си имаше своя собствена пелерина от дим. Пушекът постигаше желанния резултат — Палис виждаше как кабелите на дърветата постоянно се накланят надясно, гледано от неговата посока, защото летящите растения се опитваха да избягат от сянката на пушека — и той си представи, че почти чува напрегането на въжетата, от което Рафт се преместваше встрани. Сенките на кабелите започнаха да стават по-дълги по палубата; Рафт наистина се преместваше от положението си под звездата, която висеше неподвижно над него. Гледката беше въодушевяваща, такава, каквато Палис бе виждал само два пъти преди това през целия си дълъг живот; а за да се постигне подобна координация след бъркотията, причинена от въстанието и войната — при това по време, когато по-голямата част от най-добрите специалисти на Рафт бяха ангажирани с проекта за Моста — беше нещо, което той реши, че заслужава да му се възхитиш.

Всъщност може би необходимостта да бъде преместен Рафт бе произвела спойката, която беше държала обществото единно досега. Пред тях имаше проект, от който всички щяха да спечелят.

Да, всичко това си заслужаваше възхищението — но ако беше прекалено бавно, нямаше да означава почти нищо. Падащата звезда беше все още на километри разстояние над главите им, така че нямаше непосредствена опасност от сблъскване, но ако дърветата останеха

твърде дълго под голямо напрежение, огромните растения щяха да се изморят. Не само че щяха да се окажат неспособни да изтеглят Рафт където и да било, ами беше напълно възможно някои от тях изцяло да сдадат багажа, което заплашваше сигурността на Рафт във въздуха.

По дяволите. Той провеси глава над ръба на пластината, като се опитваше да прецени къде лежи проблемът.

Стената от пушек около периферията изглеждаше достатъчно солидна; далечните звезди хвърляха дълги сенки над невидимите работници, които се трудеха в основата на скалата от дим.

Тогава проблемът трябва да беше в самите вързани дървета. На всяко дърво имаше по един пилот, плюс помощници, и всеки един от тях се опитваше да поддържа собствената си ограда от пушек. Онези малки бариери бяха може би най-важният фактор при повлияването на движението на всяко отделно дърво. А дори оттам горе Палис можеше да види колко прокъсани и незапълнени са някои от бариерите там.

Пилотът стовари юмука си върху палубата на летателния апарат. Проклятие; чистките по време на революцията, както и болестите и гладът, които я бяха последвали, бяха оставили корпуса му от пилоти толкова оредял откъм опитна работна ръка, колкото и всички останали сектори в обществото на Рафт. Той си припомни предишните премествания на Рафт: безкрайните изчисления, дългите по една смяна събрания, движението на дърветата като компоненти на една прекрасно работеща машина...

Този път не бе останало време за нито едно от тези неща. Някои от по-новите пилоти имаха толкова умения, колкото да не паднат от дърветата си. А построяването на странична стена беше едно от най-трудните умения в занаята на пилота на дърво; то беше нещо като да правиш скулптури от пушек...

Той забеляза група дървета, чиито бариери бяха особено редки. Показа ги на Джейм.

Барманът се ухили и подръпна контролните си кабели.

Палис се опита да преглътне радостта по лицето му, миризмата на пара; освен това остави настрана и носталгията си по грандиозното великолепие на дърветата. Чу до себе си как Нийд изпсува, защото листовите му бяха разпилени от вятъра. Пластината се носеше сред дърветата като някой огромен, невероятен скитер; Палис не можа да се въздържи и потръпна, когато клоните минаха покрай него, само на

метър, два от лицето му. Най-накрая летателният апарат спря. От това място бариерите от пушек изглеждаха още по-нешащни; Палис наблюдаваше с все по-голямо отчаяние как неопитните пилоти размахват одеяла пред някакви тънки струйки дим.

Той направи с ръце фуния пред устата си.

— Ей, ти!

Към него се обърнаха множество малки лица. Един от пилотите се катурна назад.

— Напълни си гърнетата! — извика ядосано Палис. — Трябва да натрупаш прилично количество пушек. Единственото, което постигаш с тия одеяла, е да използваш около две пети от възможностите на съдовете...

Като се придвижваха сантиметър по сантиметър, пилотите стигнаха до гърнетата и започнаха да прибавят нови подпалки към малките пламъчета.

Нийд подръпна ръкава на Палис.

— Пилоте. Това редно ли е да става?

Палис погледна. Обгърнати в развълчени одеяла от дим, две дървета се накланяха като слепци едно към друго, докато пилотите им аматьори бяха очевидно погълнати в дреболиите около одеялата и горивните гърнета.

— Не, никак даже не е редно да става — изстреля Палис. — Барман! Свали ни ей там долу и то бързо...

Първото докосване на дърветата можеше да мине дори за нежно: шумолене на листа, нежна целувка на прегръщащите се клонки. Тогава се случи първото по-здраво сблъскване и двете платформи се заклециха и се разтресоха. Екипажите на дърветата зяпнаха един срещу друг, обхванати от внезапен ужас.

Дърветата продължаваха да се въртят; части от перифериите им вече бяха откъснати и във въздуха започнаха да се сипят дървени стърготини. Един клон се заклеци и с вик като от някое животно, беше счупен из основа. Тогава дърветата започнаха да се търкалят едно през друго, погълнати от обширната, бавна и шумна колизия. Гладките платформи от листа се тресяха. Покрай пластинния летателен апарат прелетяха парчета дърво с размерите на юмрук; Нийд изскимтя и покри главата си с ръце.

Палис се вираше в екипажите на умиращите дървета.

— Махайте се оттам! Свършено е с проклетите дървета. Спускайте се по кабелите и си спасявайте кожата.

Те вдигнаха поглед към него, уплашени и объркани. Палис продължи да им крещи, докато не видя как започват да се спускат по надиплените кабели към палубата.

Дърветата вече се бяха оплели в обречена прегръдка, ъгловите им скорости на въртене се бяха объркали, а дънерите им се въртяха сред водовъртеж от листа и счупени клони. Огромни отломки дърво политаха настрани във въздуха, който се бе изпълнил с пропуквания на разцепваща се дървесина; Палис видя как във въздуха политат горивни гърнета и се замоли екипажите да са имали достатъчно мозък, за да предвидят това и да угасят пламъците им.

Много скоро не беше останало почти нищо, освен дънерите, хванати един за друг в сложна плетеница от клони; тогава придържащите дърветата кабели бяха измъкнати и увиснаха като изтръгнати от раменните стави ръце, а освободените дънери започнаха да правят пируети със странна грациозност, преобръщайки се във въздуха.

Накрая дънерите се стовариха върху палубата и избухнаха във фонтан от счупени парчета. Палис видя как хората се разгърчаха, за да спасяват живота си от дъжда от дървени отломъци. В течение на няколко минути валеше градушка от парчета, които приличаха на потрошени ками; после хората започнаха бавно да изпълзяват към мястото на катастрофата и тъпчеха по кабелите на дърветата, които лежаха сред развалините като крайниците на труп.

Палис мълчаливо даде знак на Джейм.

— Тук вече нямаме никаква работа; да продължаваме.

Пластинният летателен апарат се издигна и се върна към мястото, където патрулираше. Още няколко часа след това пластината на Палис продължи да се носи сред летящата гора. Накрая Джейм вече гневно мърмореше с почерняло от издигация се пушек лице, а гърлото на Палис беше пресипнало от викане. Нийд остави секстанта в скута си и се облегна назад усмихнат.

— Това е — каза той. — Поне така си мисля де...

— Какво е това? — изръмжа Джейм. — Рафт махна ли се вече изпод проклетата звезда?

— Не, още не. Но сега набра достатъчно скорост, за да не са му необходими повече дърветата. След няколко часа ще спре сам на достатъчно разстояние от звездата, за да е на сигурно място.

Палис се излегна сред мрежите на пластината и удари една глътка от някаква сфера.

— Значи успяхме.

Нийд отвърна унесено:

— За Рафт още не е свършило. Когато звездата премине през равнината, в която се намира Рафт, ще се забележат няколко интересни явления, породени от ефектите на приливите и отливите.

Палис вдигна рамене.

— Нищо, през което Рафт не е преминавал преди.

— Гледката сигурно е страхотна, Палис.

— Да, така е — започна да разсъждава пилотът. Той си спомни как гледаше удължаването на сенките на кабелите по палубата; най-сетне обиколката на звездния диск щеше да докосне хоризонта и по този начин да изпрати проблясваща светлина върху палубата. А когато главният диск слезеше под нивото на периферията, щеше да се появи остатъчно светене, което Учените наричаха корона...

Джейм примижа в небето.

— Ами тогава, това колко често се случва? Колко често попада Рафт на пътя на падаща звезда?

Палис сви рамене.

— Не много често. Един-два пъти на поколение. Но достатъчно често, за да сме имали време да развием умения, така че да се справим с него.

— Ала имате нужда от Учените — такива като него — и Джейм посочи с палец Нийд, — за да ви изчислят какво трябва да правите.

— Е, разбира се. — Нийд изглеждаше доволен. — Тия неща не се правят с вдигане на навлажнен пръст, за да усетиш посоката на вятъра.

— Ама голяма част от Учените ще офейкат с оня Мост.

— Вярно е.

— И тогава какво ще стане, когато следващата звезда започне да пада? Как ще преместят Рафт?

Нийд изпи едно малко с лекота.

— Ами нашите наблюдения показват, че следващата звезда — която е страшно високо ей натам — и той посочи някъде нагоре, — може да започне да застрашава Рафт след много хиляди смени.

Палис се намръщи.

— Това не дава отговор на въпроса на Джейм.

— Напротив, дава. — Чистото младо лице на Нийд придоби изненадан вид. — Разбирате ли, ние не очакваме, че дотогава Мъглявината ще може да поддържа живота така или иначе. Затова проблемът става доста отвлечен, нали?

Палис и Джейм си размениха по един поглед; после Палис се обърна към въртящата се гора под пластината и се опита да потъне в съзерцание на стабилната ѝ тържественост.

Рийз почти не спа по време на последния си период за почивка преди заминаването на Моста.

Някъде се чу звънец.

Най-сетне беше дошло време. Той стана от сламеника си, изми се набързо, след което излезе от временното си убежище, като изпитваше само огромно облекчение, че най-сетне моментът беше дошъл.

Мостът в своята кутия от скелето се бе превърнал в център на френетична дейност. Той лежеше в средата на заградена зона с ширина двеста метра, която бе заприличала на нещо като миниатюрен град; бившите офицерски квартали бяха получили нареждането да дадат на бъдещите емигранти временен подслон. Към Моста вече несигурно вървяха малки групички хора. Рийз различи представители на всички култури на Мъглявината: на самия Рафт, на Белт, а дори и няколко Кокала. Всеки беглец носеше няколкото килограма лични вещи, които бяха позволени. Пред отворената врата на Моста се бе оформила опашка зад една жива верига, по която във вътрешността се внасяха последните провизии, книги и малки измервателни уреди за околната среда. В цялата картина имаше усещане за целеустременост и Рийз малко по малко започна да вярва, че това нещо наистина щеше да се случи...

Каквото и да криеше бъдещето, той можеше само да се радва, че този период на чакане, с всичката му горчивина и разногласия, беше към края си. След преместването на Рафт, обществото бързо се бе разпаднало. Бяха се надбягвали с времето да завършат подготвителните си действия, преди всичко да се е разпаднало

окончателно; и с течение на времето — когато се бяха изправили пред още много проблеми и съпътстващото ги отлагане, — Рийз усещаше как напрежението в него расте, докато накрая мислеше, че вече не може да го понася.

Количеството лична враждебност, на която бе станал свидетел, го беше изненадало. Той гореше от желание да обясни на хората, че не той беше този, който караше Мъглявината да загива; че не той беше този, който бе създал физическите закони, поради които броят на евакуиращите се беше ограничен.

... А и не той беше този — единственият, — който бе изготвил списъците.

Подготовката на тези списъци се беше превърнала в чиста агония. Идеята да се тегли жребий беше отхвърлена много бързо; съставът на тази колония не можеше да бъде оставен в ръцете на случайността. Но как се подбират човешки същества — семейства, вериги от потомци — за живот или загиване? Бяха се опитали да действат научно и поради тази причина бяха приложили критерии като физическа подготовка, интелект, приспособимост, възраст за размножаване... И Рийз, объркан и отвратен от целия процес, се бе открил в повечето от списъците с кандидати.

Но той беше устоял на всичко; не, мислеше си, просто за да осигури собственото си оцеляване, а за да бъде възможно най-полезен. Процесът на подборане го бе оставил с усещането, че е омърсен и недостоен, несигурен дори за собствената си мотивация.

Най-накрая се беше появил окончателният списък, една смесица от множество други, компилирана от суровата преценка на Декър. Рийз беше в него. Рох не беше. И значи, помисли си Рийз с чувство за себеомраза, той бе излязъл от играта с чисти ръце, оправдавайки най-лошите очаквания на Рох и другите като него.

Стигна до оградата около Моста, Може би щеше да види Палис, да се възползва от тази последна възможност да каже сбогом. Процесът се охраняваше от няколко здрави пазачи, които колебливо потропваха с бухалките си. Рийз се почувства потиснат, когато се вгледа по протежение на оградата. Още повече ресурси, отклонени от главната цел... но вече бяха избухнали няколко бунта; кой можеше да каже какво щеше да се случи, ако не бяха оградата и пазачите? Един от пазачите улови погледа му и кимна, а широкото му лице остана

неподвижно; Рийз се чудеше дали щеше да му бъде лесно на този човек да се бие със собствените си хора, за да защити няколкото привилегировани...

Експлозия някъде от другата страна на Моста, приличаща на мощно тропване с крак по палубата. Над скелето се издигна облак дим.

Пазачите в близост до Рийз се обърнаха, за да видят. Рийз избърза около Моста.

Далечни викове, писък... и оградата вече беше срината и гореше в протежение на около три метра. Пазачите изтичаха до направената пролука, но тълпите там бяха направо непреодолими, както по брой, така и по ярост; Рийз видя една стена от лица — млади и стари, мъжки и женски, обединени от отчаяна, порочна ярост. Тогава към Моста полетяха и възпламенителни бомби, които се взривяваха по палубата.

— Какво, по дяволите, правиш ти тук? — Беше Декър; огромният мъж го сграбчи за ръката и го издърпа назад към Моста.

— Декър, не могат ли да разберат? Невъзможно е да бъдат спасени; просто няма място. Ако ни нападнат сега, мисията ще пропадне и никой няма...

— Момче. — Декър го хвана за раменете и силно го разтърси. — Времето за разговори свърши. Не можем да удържим тълпата дълго... Трябва да влезете вътре и да отлетите. Веднага.

Рийз поклати глава.

— Това е невъзможно.

— Ей сега ще ти покажа аз какво е невъзможно. — Сред останките от паднала бомба гореше малък пламък; Декър се наведе, запали една треска от разбито дърво и я подхвърли към скелето, което ограждаше Моста. Много скоро пламъчета започнаха да облизват сухото дърво.

Рийз зяпна.

— Декър...

— Никакви дискусии повече, да те вземат дяволите! — изрева Декър в лицето му и го окъпа в слюнка. — Вземи каквото можеш и се махай оттук...

Рийз се обърна и побягна.

Обърна се назад само веднъж. Декър вече се бе изгубил сред мелето при цепнатината.

Рийз стигна до вратата. Подредената опашка отпреди няколко минути се беше разпаднала; хората се опитваха със сила да си проправят път през вратата, крещяха и стискаха абсурдните си пакети багаж над главите си. Рийз вкара в употреба юмруците и лактите си, за да влезе във вътрешността на Моста. Обсерваторията представляваше клетка от шумен хаос, а съоръженията и хората се блъскаха едни в други; единственият останал голям инструмент — телескопът — стърчеше над тълпата като някакъв надменен робот.

Рийз си пробиваше път през тълпата, докато намери Горд и Нийд. Издърпа ги към себе си.

— Излитаме след пет минути!

— Рийз, невъзможно е — възрази Горд. — Виждаш в какво състояние са нещата. Ще причиним наранявания, може би дори смърт, както на пътниците, така и на хората отвън...

Рийз посочи прозрачния корпус.

— Погледнете навън. Виждате ли дима? Декър подпали проклетото скеле. Така че безценните ви експлозиви ще гръмнат след пет минути така или иначе. Разбрахте ли?

Горд пребледня.

Изведнъж шумът отвън се превърна в рев; Рийз видя как и други части от оградата падат. Малцината пазачи, които продължаваха да се борят, бяха преодолені от човешката вълна.

— Когато стигнат дотук, с нас е свършено — каза Рийз. — Трябва да излитаме. Не след пет минути. Сега.

Нийд поклати глава.

— Рийз, има още хора...

— Затворете проклетата врата! — Рийз сграбчи рамото на младежа и го избута към едно контролно табло, инсталирано на стената. — Горд, пали експлозивите. Просто го направи!

С присвити очи и трепереци от страх бузи, дребният инженер изчезна сред блъсканицата.

Рийз си проправи път до телескопа. Покатери се по високия стар инструмент, докато накрая гледаше надолу към разбърканото море от хора.

— Чуйте ме! — изрева той. — Можете да видите какво става отвън. Трябва да отлетим. Легнете, ако можете. Помогнете на съседите си. Гледайте децата...

По корпуса вече блъскаха юмруци, по прозрачната стена се притискаха отчаяни лица...

... и с едно синхронизирано пропукване пръчките, експлозивни в скелето се взривиха. Крехката дървена рамка бързо се разпадна; вече нищо не държеше Моста към Рафт.

Подът се наклони. Избухнаха викове като пламъци; пътниците се притискаха един към друг. Отвъд прозрачната стена на корпуса палубата на Рафт се надигна около Моста като течност, гравитационното поле на Рафт издигна пътниците нагоре във въздуха и те се заблъскаха почти комично в покрива.

Откъм вратата се чу кресчендо от викове. Нийд не беше успял да я затвори навреме; изостаналите скачаха през разширяващата се пропаст между Моста и палубата. Един последен мъж се промуши през затварящата се врата; глезенът му се бе захванал някъде и Рийз чу как пищялът му се счупва с внезапност, от която му се доповръща. После пък едно цяло семейство се катурнаха от палубата на Рафт, блъснаха се в корпуса на Моста и се хлъзнаха в безкрайността с изненадани погледи...

Рийз затвори очи и се хвана още по-здраво за телескопа.

Най-накрая всичко беше свършило. Рафт се превърна в таван над главите им, далечен и откъснат; редкият дъжд от човешки същества по корпуса секна, а четиристотин човека бяха влезли в състояние на свободно падане за първи път в живота си.

Чу се силен вик, който обаче долиташе от много далече. Рийз погледна нагоре. С горяща факла в ръка, Рох скочи през дупката в средата на Рафт. Падаше през разделящите ги метри с разтворени ръце и крака; взираше се с изпъкнали очи през стъклото в ужасените пътници.

Огромният миньор се стовари по лице върху прозрачния покрив на Обсерваторията. Изпусна факлата си и задрапа с ръце и крака, за да се хване за нещо по абсолютно гладката повърхност; след това се плъзна безпомощно по нея, като остави зад себе си следа от кръв от разбитите си нос и уста. Най-накрая се търколи на една страна — и тогава в последната секунда се улови за една издатина на парния реактивен двигател.

Рийз слезе от телескопа и откри Горд.

— По дяволите, трябва да направим нещо. Тоя ще откачи двигателя.

Горд се почеса по брадата и огледа висящия миньор, който се бе вторачил в изумените пътници.

— Бихме могли да подпалим двигателя. Парата, разбира се, няма да го засегне, защото той виси под самия отвор по ръцете му ще изгорят — да; това ще го накара да се пусне...

— Или пък — каза Рийз, — бихме могли да го спасим.

— Какво? Рийз, тоя смешник се опита да те убие!

— Знам. — Рийз се взря в почервенялото лице на Рох, в изопнатите му мускули. — Намери едно въже. Ще отворя вратата.

— Не говориш сериозно...

Но Рийз вече се бе насочил към вратата. Когато накрая огромният миньор лежеше изтощен на пода, Рийз се надвеси над него.

— Чуй ме внимателно — заговори той сурово. — Можех да те оставя да умреш. — Рох облиза кръвта по разбитата си уста. — Спасих те поради една-единствена причина — продължи Рийз. — Ти можеш да оцелееш. Заради това рискува живота си при този побъркан скок. А там, където отиваме, ще се нуждаем от хора, които могат да оцелеят. Разбираш ли? Но ако веднъж — само веднъж — усетя, че с проклетата си тъпотия заплашваш по някакъв начин тази мисия, ще отворя вратата и ще те оставя да си довършиш падането.

Той задържа погледа си прикован в очите на миньора много дълго време; накрая Рох кимна.

— Добре — каза Рийз и стана. — А сега — обърна се той към Горд, — какво трябва да направим най-напред?

Във въздуха се носеше миризма от повръщано.

Горд вдигна вежди.

— Обучение по безтегловност, струва ми се — отвърна той. И много работа с парцали и кофе...

С ръце около врата и дръжката на оръжието на нападателя си, Декър се обърна, за да види как скелето на Моста се сгромолясва на съставните си части. Огромният цилиндър увисна във въздуха, макар и само за една секунда; тогава парните реактивни двигатели се покриха с облаци и Мостът пропадна, като остави зад себе си в палубата дупка, в която хората се катурнаха безпомощни.

Значи беше свършило; а Декър бе загазил. Той отново насочи внимание към противника си и започна да изцежда живота от него. На изоставения Рафт убиването продължи още много часове.

15.

Първите часове на препълнения кораб след падането бяха почти непоносими. Във въздуха се носеше миризма на повръщано и урина, а навсякъде из залата гъмжеше от хора на всякаква възраст, които се бутаха, бореха и пищяха.

Рийз подозираше, че проблемът не се състоеше само в безтегловността, но също така и във внезапната реалност на самото падане. Изведнъж да се изправиш пред истината, че светът не е в крайна сметка един диск с определени граници — да разбереш, че Рафт всъщност не е бил нищо повече от парче сглобено желязо, което се носи във въздуха — това изглежда бе довело някои от пътниците до ръба на полудяването.

Може би щеше да е по-добре, ако прозорците бяха замъглени по време на отлитането.

Рийз прекарваше дълги часове да ръководи изграждането на мрежа от въжета и кабели, които се кръстосваха из Обсерваторията.

— Ще запълним вътрешността с тази изотропна структура — беше посъветвал съвсем сериозно Холербах. — Ще я направим да изглежда една и съща във всички посоки. Тогава няма да бъде чак толкова обезкуражаващо, когато стигнем до проклетата Сърцевина и цялата проклетата вселена се обърне с главата надолу...

Не след дълго пътниците вече опъваха одеяла върху въжетата, за да си отделят по малко лично пространство. Вътрешността на Моста, която иначе беше пълна с високи технологии, започна да придобива по-уютен вид, докато импровизираният град от палатки се разрастваше; човешки миризми на храна и деца изпълваха въздуха.

За да си даде малка почивка, Рийз си проправи път навън от претъпканата зала и се придвижи към онова, което в миналото беше изпълнявало ролята на покрив на Обсерваторията. Корпусът все още беше прозрачен. Рийз притисна лице към топлата материя и надникна навън, което му напомни неудържимо за времето, когато бе надничал по същия начин от корема на кита.

След падането си от Рафт, Мостът бързо беше набрал скорост и се бе завъртял така, че тъпият му нос да сочи към сърцето на Мъглявината. Сега той летеше надолу през въздуха, а Мъглявината се беше превърнала в една триизмерна демонстрация на движение в перспектива. Най-близките облаци прелитаха покрай тях като стрели, средно отдалечените звезди се плъзгаха към пространството и дори на границите, до които стигаше зрението, на много стотици километри разстояние, бавно се носеха нагоре бледи звезди.

Рафт отдавна се бе превърнал в петънце, изгубено сред розовата безкрайност над главите им.

Корпусът се разтресе за част от секундата. На няколко метра над главата на Рийз се появи облаче пара, което веднага беше издухано назад, знак, че контролиращата равновесието на Моста система, която Горд бе изобретил, си вършеше работата.

Корпусът му се струваше по-топъл, отколкото беше обикновено. Скоростта на вятъра отвън трябва да бе нещо неவிжданo, буквално лишеният от триене материал, от който беше направен корпусът на Моста, позволяваше на въздуха да се плъзга безобидно с едва забележимо покачване на температурата. Умореният мозък на Рийз се препъваше по пътищата на мислите му. Ако човек измереше покачването на температурата, разсъждаваше той, вероятно можеше да добие представа за коефициента на триене на корпуса. Но, разбира се, бяха необходими и някои данни за топлопроводимостта на материала...

— Невероятно е, нали?

Нийд беше застанал до него. По-младият мъж полюшваше един секстант в ръцете си. Рийз се усмихна.

— Какво правиш тук?

— Ами нали трябва да измервам скоростта ни.

— И?

— Движим се с максимална скорост за силата на гравитацията тук. Моята преценка е, че след около десетина смени ще стигнем до Сърцевината...

Нийд даваше отчета си отнесено, защото вниманието му беше ангажирано с гледката навън; думите му обаче оказаха почти електрическо въздействие върху Рийз. Десет смени... само след десет

смени щеше да се взре в лицето на Сърцевината и тогава щеше да се реши съдбата на расата му.

Той се върна обратно в настоящето.

— Ние така и не довършихме обучението ти, Нийд, нали?

— Имаше други събития, които бяха по-важни — отвърна сухо Нийд. — Нека си намерим дом, където винаги ще имаме време да обучаваме хората си както подобава... време дори за да гледаме навън през прозореца...

Джейън започна да говори, дори още преди да е стигнала при тях.

— ... и ако не кажеш на тоя непоносим стар галфон, че си е оставил чувството за приоритети на Рафт, тогава не отговарям за действията си, Рийз!

Рийз изсумтя вътре в себе си. Очевидно почивката му беше свършила; Джейън връхлетя върху него, заедно с Холербах, който я следваше по петите, като се придърпваше внимателно по мрежата от въжета. Старият Учен промърмори:

— Не мога да повярвам, че един обикновен Втори ранг ми говори по този начин, откакто... откакто...

Рийз вдигна двете си ръце.

— Ей, я успокойте топката, вие двамата. Почни отначало, Джейън. В какво се състои проблемът?

— Проблемът — изстреля Джейън, като вирна палеца си — е в самия този стар тъпак, който...

— Ей, ама колко си нагла...

— Млъкнете! — отсече Рийз.

Потръпваща, Джейън направи видими усилия да се поуспокои.

— Рийз. Кажете ми, отговарям ли или не за телескопа?

— Доколкото знам, да.

— И моите указания са да проверявам дали навигаторите — и техните така наречени помощници, Кокалите — получават всички данни, които са им необходими, за да преценят по каква траектория да се движим, когато стигнем до Сърцевината. И това трябва да е най-важното нещо за нас. Нали така?

Рийз потърка носа си със съмнение.

— Не мога да оспоря това...

— Тогава кажи на Холербах да държи проклетите си ръце настрана от моя уред!

Рийз потисна усмивката си и се обърна към Холербах:

— Ти какво си намислил, главен Учен?

— Рийз... — старецът кръстоса дългите си пръсти и започна да подръпва отпуснатата им кожа, — останали сме само с един съществен научен инструмент. Сега нямам никакво намерение да повтаряме споровете около натоварването на този кораб. Разбира се, големината на генетичната група трябва да бъде на първо място... — Той удари с юмрук по дланта си. — Въпреки това, точно в този момент на слепота, ние приближаваме към най-голямата научна загадка в целия космос: самата Сърцевина...

— Искате да обърнем телескопа към Сърцевината — прекъсна го Джейън. — Можеш ли да повярваш?

— Познанието, което може да се получи дори чрез едно повърхностно наблюдение, е безценно.

— Холербах, ако не използваме оня проклет телескоп за нуждите на навигацията ни, може да погледнем Сърцевината по-отблизо, отколкото му се иска на всеки един от нас! — Джейън се вторачи в Рийз. — Е?

— Е, какво?

Холербах гледаше тъжно към Рийз.

— За Бога, момче, подозирам, че този дребен местен проблем е само първото невъзможно нещо, което трябва да отсъдиш, от всички други, които ще последват.

Рийз се почувства объркан, изолиран.

— Но защо аз?

Джейън рече:

— Защото Декър е все още на Рафт. А кой друг остава?

— Кой наистина? — измърмори Холербах. — Съжалявам, Рийз; мисля, че нямаш кой знае какъв избор...

— Както и да е, какво ще правим с тоя проклет телескоп?

Рийз опита да се съсредоточи.

— Добре. Виж какво, Холербах, трябва да се съглася, че работата на Джейън сега е на първо място...

Джейън нададе вик, който прониза въздуха.

— Така че е необходимо изследванията ти да се въртят около тази работа. Добре? Но — продължи бързо той, — когато се приближим достатъчно до Сърцевината, парните реактивни двигатели така или иначе вече няма да вършат работа. Така че навигацията ще е само едно губене на време... и телескопът ще бъде свободен, а Холербах ще може да си върши работата. Може би Джейън даже ще ти помогне. — Той изду бузите си. — Това как е като компромис?

Джейън се ухили и го ръчна по рамото.

— Още не е късно да те направим член на Комитета. — Тя се обърна и се издърпа по въжетата обратно към вътрешността на залата.

Рийз усети как раменете му се отпускат.

— Холербах, твърде съм млад, за да бъда Капитан. А освен това и нямам никакво желание за подобно нещо.

Холербах се усмихна нежно.

— Последното вероятно важи както за теб, така и за всички останали. Рийз, страхувам се, че трябва да приемеш това; ти си единственият човек на борда, който има опит на живо от Белт, от Рафт, от света на Кокалите... и така си единствената водеща фигура, която е поне отчасти приемлива за всичките отделни фракции на кораба. А и в края на краищата, твоето желание и твоята решимост ни доведоха чак дотук. Сега се страхувам, че просто си обречен на тази отговорност. А те очакват някои много трудни решения занапред. Ако предположим, че успешно заобиколим Сърцевината, тогава ще се изправим пред разделяне на дажбите, екстремни температурни условия в непознатите райони извън Мъглявината — дори отегчението ще се превърне в опасност, която може да застраши живота! Ти ще трябва да ни караш да действаме при изключителни обстоятелства. Ако мога да ти помогна по някакъв начин, аз, разбира се, ще го направя.

— Благодаря. Идеята не ми харесва особено, но предполагам, че си прав. А ако искаш да ми помогнеш — добави остро Рийз, — можеш да започнеш, като си оправяте сами разногласията с Джейън.

Холербах тъжно се усмихна.

— Тази млада жена е доста напориста.

— Холербах, какво очакваш да видиш там долу, между другото? Предполагам, че един поглед отблизо към истинска черна дупка може да представлява много живописна гледка...

По старческите страни на Холербах се появи леко оживление.

— Много повече от това. Някога обсъждал ли съм с теб идеите си за гравитационната химия? Правил съм го? — Холербах изглеждаше разочарован от съкращаването на лекцията му, но Рийз го насърчи да продължи; в течение на няколко минути, даде си сметка той и благодари на случая, щеше да се върне към чирачеството си, когато всяка смяна Холербах и останалите му четяха лекции за загадките на множеството вселени.

— Ти трябва да си спомняш моите размишления за новия вид „атом“ — започна Холербах. — Неговите съставни частици — може би сами представляващи самостоятелни единици — ще бъдат държани заедно по-скоро от гравитацията, отколкото от другите фундаментални сили. Ако са налице подходящите условия, необходимата температура, нужното налягане и правилните гравитационни градиенти, тогава ще е възможна една нова „гравитационна химия“.

— В Сърцевината — вметна Рийз.

— Да! — заяви Холербах. — Докато минаваме покрай Сърцевината, ние ще наблюдаваме нова област, приятелю, нова фаза на сътворяване, в която...

Над рамото на Холербах изникна широко, покрито с петна от кръв лице. Рийз се намръщи.

— Какво искаш, Рох?

Огромният миньор се ухили.

— Исках само да ви покажа нещо, което пропускате. Вижте. И той посочи.

Рийз се извърна. Отначало не забеляза нищо необичайно — и тогава, примижавайки, различи едно едва забележимо петно от тъмнокафяво сред летящия нагоре поток от звезди. Беше твърде далеч, за да се видят някакви подробности, но паметта му допълни останалата част; и той отново видя повърхността от кожа, опъната върху кост, белите лица, обърнати към една далечна точка във въздуха...

— Кокалите — каза той.

Рох отвори разбитата си уста и се изсмя; Холербах се стресна и отврати.

— Твоят дом, където те изгониха от твоя дом, Рийз — грубо рече Рох. — Не ти ли се ще да се спуснеш там долу и да видиш старите си приятели?

— Рох, иди да си вършиш работата.

Рох се подчини, като продължи да се смее.

Рийз остана няколко минути до корпуса, загледан навън, докато малката планета на Кокалите не изчезна в мъглата над тях. Още една част от живота му си беше отишла, без каквото и да било шанс да се върне обратно...

Той се обърна с потръпване от прозореца и заедно с Холербах, отново потъна в глъчката и топлината на Моста.

Останал почти без никаква енергия, с мекия товар от хора, които щъкаха из вътрешността му, очуканият стар кораб летеше право към черната дупка.

Небето отвън потъмня и се изпълни с фантастичните, огъващи се скулптури от звезди, които Рийз бе наблюдавал по време на първото си пътуване до тези дълбини. Учените решиха да оставят корпуса прозрачен; Рийз ги убеди, че това ще отвлича вниманието на безпомощните пътници от постоянно влошаващото им се състояние. И наистина се оказа така; с минаването на смените, все по-голям брой хора прекарваха времето си до големите прозорци, а настроението в кораба стана спокойно, почти изпълнено със страхопочитание.

Сега, когато се бяха приближили до Сърцевината толкова, че на практика от нея ги делеше само една смяна, Мостът срещна ято китове; и прозорците буквално бяха покрити с човешки лица. Рийз дискретно направи място за Холербах; двамата застанаха един до друг и започнаха да наблюдават.

На тази дълбочина всеки кит приличаше на малък снаряд; свилата се плът беше като аеродинамична обвивка около вътрешните му органи. Сега дори големите очи се бяха затворили, така че китовете щяха да влетят като слепи в Сърцевината — и бяха редица след редица, под, над и навсякъде около Моста, толкова много, че въздухът беше като една безкрайна стена от бледа плът.

Рийз промълви:

— Ако съм знаел, че ще бъде толкова живописно, нямаше да се откажа миналия път.

— Изобщо нямаше да оцелееш — отвърна Холербах. — Вгледай се по-внимателно. — И той посочи най-близкия кит. — Виждаш ли как мъждука?

Рийз различи някаква розова светлина около водещия край на кита.

— Съпротивлението на въздуха?

— Очевидно — нетърпеливо кимна Холербах. — В тези дълбочини атмосферата е като супа. А сега продължавай да гледаш.

Рийз задържа погледа си върху носа на кита — и беше възнаграден с гледката, при която едно двуметрово парче от кожата на кита избухна в пламъци и отлетя назад от движещото се с огромна скорост животно. Рийз огледа ятото с нови очи; сред целия ураган от движение виждаше множество такива малки пламъци от горяща плът, искри от отлитащ огън.

— Изглежда така, сякаш китовете се разпадат, като че ли съпротивлението е твърде голямо... Може би са изчислили погрешно траекторията си около Сърцевината; или пък нашето присъствие ги е объркало...

Холербах изсумтя с отвращение.

— Сантиментални глупости. Рийз, тези китове знаят много по-добре от нас какво правят.

— Ами защо тогава горят?

— Ама ти ме изненадваш, момче; трябваше да си го разбрал веднага щом си се качил на борда на онзи кит и си разгледал порестата му външна повърхност.

— По онова време много повече ме интересуваше дали мога да я ям — отвърна сухо Рийз. — Но... — и той се замисли. — Искаш да кажеш, че предназначението на външния слой е да бъде отстранен?

— Точно така. Най-външният слой изгаря и отпада. Един от най-простите, но най-ефикасни начини за разсейване на топлината, получена от много силно въздушно съпротивление... метод, използван още при най-първите летателни апарати, създадени от човека, доколкото си спомням от архивите на Кораба — архиви, които сега, разбира се, са загубени завинаги...

Изведнъж по външната страна на корпуса се появиха огнени ивици; наблюдаващите пътници се дръпнаха от пламъците, които избухнаха само на сантиметри от лицата им.

Огънят изчезна, веднага щом се появи.

— Е, това отстраняване не беше планирано — мрачно се обади Рийз. — Беше един от парните ни реактивни двигатели. Дотук бяха

системите ни за контролиране на равновесието.

— Аха — кимна бавно Холербах, а челото му се набразди. — Стана доста по-рано, отколкото очаквах. Поддържах надеждите си, че ще запазим някакъв контрол, дори когато сме най-близо — когато, разбира се, траекторията на кораба може най-лесно да бъде променена.

— Страхувам се, че от този момент нататък ще трябва да се задоволяваме с това, което имаме. Летим без дим, както би казал Палис... Остана ни само да се надяваме, че се движим по приемлив курс. Хайде, ела да поговорим с навигаторите. Обаче не повишавай много глас. Каквато и да е присъдата, няма никакъв смисъл да всяваме паника.

Членовете на екипа от навигатори отговориха на въпросите на Рийз в зависимост от личните си пристрастия. Учените от Рафт разсъждаваха над диаграми, които показваха орбити, стърчащи от Сърцевината като разрошена коса, докато Кокалите подхвърляха във въздуха парчета обработен метал и ги наблюдаваха как се носят.

След като бяха минали няколко минути, изпълнени с подобни занимания, Рийз рязко попита:

— Е?

Куид се обърна към него и жизнерадостно сви рамене.

— Все още сме твърде далеч. Кой знае? Ще трябва да изчакаме, за да разберем.

Джейън се почеса по главата, с пъхнат зад ухото молив.

— Рийз, намираме се в почти хаотична ситуация. Поради голямото разстояние, при което изгубихме контрола, траекторията ни в последния момент остава неограничено чувствителна към първоначалните условия...

— С други думи — прекъсна я Рийз раздранено, — трябва да изчакаме и да видим какво ще стане. Страхотно.

Джейън тръгна да протестира, но после се замисли по-дълбоко.

Куид го удари по рамото.

— Виж какво, няма абсолютно нищо, което можем да предприемем. Ти направи всичко, което ти беше по силите... и ако не друго, то поне предложи на стария Куид едно адски интересно пътуване.

Холербах се намеси бързо:

— Ти не си единственият, който изпитва подобни чувства, приятелю Кокал. Джейън! Да разбирам ли, че твоята окупация на телескопа вече е към края си?

Джейън се усмихна.

Бяха необходими около трийсет минути, за да бъдат нагласени ориентацията и фокусът на телескопа. Най-накрая Рийз, Холербах, Джейън и Нийд се струпяха около малкия мониторен екран.

В началото Рийз беше разочарован; екранът се изпълни с плътен черен облак от звездни руини, които заобикаляха самата Сърцевина, образи, които му бяха познати още от наблюденията, които бе правил на Рафт. Но с отлитането на минутите, Мостът навлезе в най-външния пласт на този материал и тъмният облак се раздели пред тях, при което отломките започнаха да разкриват дълбочината и начина си на подреждане. Нагоре към тях струеше бледа розова светлина. Много скоро над корпуса започнаха да прелитат цели вълни от разрушената звездна материя, което караше Моста да прилича на един наистина уязвим контейнер.

Тогава изведнъж облаците изчезнаха; и Мостът вече се носеше над самата Сърцевина.

— Боже мой — възкликна тихо Джейън. — Като... като планета е...

Сърцевината представляваше компактна маса, струпана около черната си дупка, сплескана сфера с широчина около осемдесет километра. И наистина това беше един свят, разделен на сенки в червено и розово. Повърхностните му слоеве — подложени, по преценка на Рийз, на няколкостотин вида гравитация — се открояваха ярко и имаха почти топографски черти. Виждаха се океани от някакъв псевдотечен материал, гъст и червен като кръв; те се плискаха по странни земи и се издигаха над общата сферична повърхност. Имаше дори малки планински вериги, които приличаха на бръчки по кората на развален плод, а също и облаци като пушек, които се надпреварваха над повърхността на моретата. Всичко беше в непрекъснато движение: дълги по няколко километра вълни кръстосваха океаните, планинските формации сякаш се развиваха безкрайно и дори крайбрежията като че ли се гърчеха. Наблюдаващият добиваше усещането, че някакъв мощен източник на топлина кара епидермиса на Сърцевината да се набръчква и да се покрива постоянно с мехури.

Сякаш Земята е пренесена в ада, помисли си Рийз.

Холербах беше изпаднал в захлас. Той така се взираше в монитора, все едно му се искаше да влезе в него.

— Гравитационна химия! — изхриптя той. — Доказвах правотата си. Структурата на тази невероятна повърхност може да бъде поддържана просто от влиянието на гравитационната химия; само гравитационни връзки могат да се борят срещу привличането на черната дупка.

— Но всичко се променя толкова бързо — прекъсна го Рийз. — Метаморфози, които обхващат цели километри, като при това се извършват в рамките на няколко секунди.

Холербах кимна нетърпеливо.

— Подобна скорост е характерна за гравитационния обхват. Помниш ли, че променящите се гравитационни полета се разпространяват със скоростта на светлината, а...

Джейън изпищя, сочейки монитора.

В центъра на един от аморфните континенти имаше една правоъгълна решетка от розово-бяла светлина, която изпъкваше на фона на повърхността като дъска за шах с ширина от няколко километра.

През главата на Рийз минаваха хиляди мисли.

— Живот — прошепна той.

— И интелект — добави Холербах. — Две невероятни открития и то само при пръв поглед...

Джейън попита:

— Но как е възможно това?

— По-скоро трябва да се попитаме защо да не е така? — отвърна Холербах. — Най-важното условие за съществуването на живот е наличието на високи енергийни градиенти... Гравитационният обхват притежава много бързо развиващи се модули; универсалните принципи на самоорганизацията, като например серията на Файгенбаум, която регулира появата на структура от общия хаос, направо си изискват да възникне някаква организация.

Сега те видяха и други решетки. Някои от тях покриваха цели континенти и сякаш се опитваха да притиснат „сушата“ към огромните вълни. Около глобуса се виеха подобни на пътища ивици светлина. И

— при най-силното увеличение — Рийз даже успя да различи отделни структури: пирамиди, тетраедри и кубове.

— И защо да не може да се появи интелект? — продължи замечтано Холербах. — В един свят на толкова мощни промени, селекцията в полза на организиращите принципи би била много съществен фактор. Вижте само как гравитационните народи се борят да съхранят подредената си заобикаляща ги среда от предизвикателствата на хаоса!

Холербах замълча, но мозъкът на Рийз продължи да препуска. Може би тези същества щяха да си построят техни собствени кораби, които да пътуват към други „планети“, основани на черни дупки, и да се срещнат с техните братовчеди, които никога преди това не са можели да си представят. В настоящето тази странна биосфера беше захранвана от притока на материал от облака с отломки на мъглявината — един непрестанен дъжд от звездни парчета, долитащи по хиперболични траектории право в Сърцевината, а отвътре — чрез рентгеновото лъчение на наносния диск около черната дупка, която се намираще дълбоко в самата Сърцевина; но в крайна сметка Мъглявината щеше да бъде изчерпана и гравитационният свят щеше да бъде изложен напълно гол в пространството, захранван само от топлината на Сърцевината и в най-добрия случай, от бавното изпаряване на самата черна дупка.

Той си даде сметка, че дълго време, след като изчезнеха всички мъглявини, гравитационните народи щяха да обитават размътените си светове. Той осъзна с чувство на обърканост, че тези създания бяха истинските обитатели на този космос; човешките същества — меки, мръсни и отпуснати — бяха просто преходни натрапници.

Максималното приближаване щеше да настъпи скоро.

Светът на Сърцевината се превърна в пейзаж; пътниците пищяха или въздишаха, когато Мостът прелиташе на не повече от няколко десетки километра над врящия океан. Над моретата се носеха китове — бледи и невъзмутими като призраци.

Нещо дърпаше Рийз за краката. Раздразнен, той се хвана за една от издатините на телескопа и се придърпа обратно към монитора; дърпането обаче се увеличаваше безмилостно, докато накрая си стана направо неприятно...

Той започна да се притеснява. Мостът трябваше да е буквално в състояние на свободно падане. Дали нещо не пречеше на този процес? Огледа се из прозрачния корпус, като почти очакваше... какво? Че Мостът е налетял на някой лепкав облак или пък върху един от невъобразимите стълбове от течността на моретата под тях?

Не можа обаче да види нищо такова.

Рийз отново насочи вниманието си към телескопа, само за да открие, че Холербах се бе обърнал с главата надолу; той се държеше с разперени ръце за монитора и енергично се опитваше да издърпа лицето си на едно ниво с картината на екрана. Колкото и да беше странно, но двамата с Рийз сякаш бяха теглени към противоположните краища на кораба. Нийд и Джейън се бяха разпръснали по подобен начин около голямото тяло на телескопа и се придържаха към него в условията на това ново и странно поле.

В залата се чува писъци. Паянтовата конструкция от въжета и одеяла започна да се разпада; дрехи, прибори и хора започнаха на купчини да се плъзгат към стените.

— Какво става, дявол да го вземе, Холербах?

Старият Учен свиваше и отпускате ръцете си.

Проклятие, това хич не помага на артритата ми...

— Холербах!

— От прилива е! — отвърна сопнато Холербах. — По Кокалите, момче, нищо ли не си научил в часовете ми по орбитална динамика? Намираме се толкова близо до Сърцевината, че гравитационното ѝ поле варира значително в рамките на няколко метра.

— Дяволите да те вземат, Холербах, щом си знаел всичко това, защо не ни предупреди?

Холербах отказа да се засрами.

— Защото беше очевидно, момче! А сега всеки момент ни очаква най-живописната гледка. Веднага щом гравитационният градиент надхвърли момента, наложен от триенето на въздуха... а, ето че започва...

Образът на монитора се замъгли, защото телескопът загуби фокуса си. Врящият океан прелетя над главата на Рийз. След това нестабилното равновесие съвсем се разпадна, а стъписаните пътници бяха отхвърлени във всички посоки; по плътта им, дрехите им и стените се появиха кървави петна.

Корабът се преобръщаше.

— С носа надолу! — Холербах, който продължаваше да стиска здраво телескопа, изкрещя така, че да могат да го чуят всички. — Корабът ще постигне равновесие, след като се насочи с носа надолу към Сърцевината...

Муцуната на кораба се обърна към Сърцевината, мина покрай нея, след което се обърна отново назад, сякаш Мостът беше голяма намагнитена игла в близост до буца желязо. С всяко полюшване опустошенията във вътрешността на кораба ставаха все по-големи; Рийз вече виждаше осакатени тела сред блъскащите се пътници. Колкото и да беше абсурдно, той си спомни за танца, който бе наблюдавал в театъра на светлината; като някакви танцьори, Мостът и Сърцевината участваха в един въздушен балет, при който корабът валсираше в гравитационните обятия на черната дупка.

Най-накрая Мостът се стабилизира с насочена към Сърцевината ос на въртене. Пътниците и вещите им бяха наблъскани в двата края на цилиндричната зала, където въздействието на приливите и отливите беше най-силно; Рийз и другите Учени, които продължаваха да се държат здраво за голямото тяло на телескопа, се намираха в близост до центъра на гравитация на кораба и се измъкваха, както прецени Рийз, доста леко от цялата ситуация.

Покрай прозорците прелитаха кървавочервени океани.

— Вероятно сме близо до максималното приближаване — извика Рийз. — Ако успеем да оцелеем през следващите няколко минути и корабът не се разпадне от натоварването...

Нийд беше обгърнал с ръце основната част от тялото на телескопа и се бе вторачил в океана на Сърцевината.

— Мисля, че ще трябва да се борим за оцеляването си и с други неща — каза той.

— Какво?

— Погледни! — и Нийд посочи — тогава се изпусна от телескопа и полетя встрани от него. Задращи с ръце по повърхността на апарата, като се опита да се хване отново; но накрая опитите му останаха напълно безуспешни. Като продължи да се взира в прозореца, той излетя на около трийсет метра към шаващата маса от човешки същества, която беше притисната в единия край на цилиндричното помещение.

Когато се стовари върху тях, се чу някакъв пращящ звук, а заедно с него и вик на болка. Рийз затвори очи.

Холербах изкрещя като на пожар:

— Рийз, погледни какво искаше да ни покаже той.

Рийз се обърна.

Кървавото море продължаваше да ври и кипи; но сега Рийз видя, че ясно се очертава един водовъртеж, нещо като здрав възел, събран под Моста. Из водовъртежа се движеха сенки — огромни и целеустремени. А освен това... водовъртежът се движеше заедно с кораба, просто следваше напредването му...

Водовъртежът се спуска като мехур, при което от дълбините на океана се появи диск с широчина от около стотина метра. Смолисточерната му повърхност пулсираше; с озадачаваща честота от него изскачаха огромни крайници, сякаш под някаква гумена плоскост напиреха мощни юмруци. Дискът летя доста дълго време; после въртенето му се забави и той падна обратно в тътнещия океан.

Почти незабавно водовъртежът започна да се събира отново.

Лицето на стария Учен беше посивяло.

— Това е второто подобно изригване. Очевидно не целият живот тук е цивилизован колкото нас.

— То е живо? Но какво иска?

— По дяволите, момче, размърдай си мозъка!

Рийз опита да се съсредоточи напред цялата бъркотия от шумове и движение.

— Как усеща присъствието ни? В сравнение с гравитационните същества, ние сме направо някакви ефирни създания, едва имаме изобщо субстанция. Защо трябва да се интересуват от нас?

— Машините за провизии! — изкрещя Джейън.

— Какво?

— Нали се захранват с миниатюрни черни дупки... гравитационен материал. Може би това е единственото, което едно гравитационно същество вижда, сякаш сме кораб с призраци, заобиколили някакви трошици от...

— От храна — довърши уморено Холербах.

Съществото отново се надигна с рев от океана си, разхвърляйки китовите около себе си като листа. Този път един крайник, кабел, дебел колкото кръста на човек, се приближи достатъчно, за да накара кораба

да се разтресе в полета си. Рийз успя да види някои подробности по повърхността на съществото: приличаше на скулптура, направена от черно и пак черно. Мънички форми — независими животинки, може би като паразити? — се надпреварваха с главозамайваща скорост по пулсиращата повърхност, сблъскваха се, разтапяха се, появяваха се на нова сметка.

Дискът пак се оттегли — падна в развълнуваното си море с фантастичен като на забавен каданс плясък; и водовъртежът започна отново да се оформя.

— Глад — каза Холербах. — Универсалният мотив. Това проклето нещо ще продължи да се опитва, докато не ни погълне целите. И работата е там, че не можем да направим нищо по този въпрос. — Той затвори старчески влажните си очи.

— Още не сме загинали — промълви Рийз. — Щом като е гладно детето, ще го нахраним. — През мислите му премина яростна решимост. Не беше стигнал дотук, не бе постигнал толкова много, само за да го види провалено напълно от някакъв безименен ужас... дори и всичките му атоми да се състояха от черни дупки.

Той огледа залата. Мрежата от въжета се беше разпаднала, като по този начин хората бяха опразнили вътрешността на залата; но някои въжета продължаваха да висят там, където бяха захванати за тавана или стените. Едно от тях водеше право от корпуса на телескопа до изхода към коридора на Моста. Рийз проследи пътя му с поглед. То лежеше почти изцяло само на около метър от центъра на кораба, така че ако тръгнеше по него, можеше да остане близо до безтегловната зона.

Внимателно, като придвижваше само едната си ръка, а после и другата, Рийз се пусна от телескопа. Когато въжето пое тежестта му, той бавно се понесе към единия край на залата... но твърде бавно, за да окаже някакво влияние скоростта му. Започна по-енергично да придвижва ръцете си една по една по въжето.

Когато до вратата бяха останали само няколко стъпки, въжето се откъсна от мястото, където беше захванато и започна да се вее във въздуха.

Рийз задращи по повърхността на стената, след което се блъсна във вратата. Щом стигна до твърдата ѝ сигурност, той си пое няколко пъти дъх, при което усети силни болки в ръцете и краката.

Животното отново излезе от океана си; гърчещото му се лице пак се надвеси над Моста.

Рийз се опита да надвика стоновете на пътниците.

— Рох! Рох, чуваш ли ме? Миньор Рох!

Най-сетне широкото, разбито лице на Рох се появи изпод масата натръшкани хора в единия край на цилиндричната зала.

— Рох, можеш ли да се качиш дотук?

Рох се огледа, за да види въжетата, които висяха по стените. След това се ухили. Започна да ходи по хората около себе си, като набиваше главите и краиниците им още по-дълбоко в мелето; после с животинска грациозност запълзя нагоре по въжетата, захванати за големите прозорци. Когато някое въже се скъсваше, той скачаше веднага на друго, след това на трето и така нататък; докато накрая стигна при Рийз до вратата.

— Виждаш ли? — попита той Рийз. — Цялата тежка работа при условията на пет гравитационни единици в крайна сметка е от някаква полза...

— Рох, трябва ми помощта ти. Слушай сега...

Една от машините за провизии беше монтирана точно от вътрешната страна на вратата на Моста и Рийз благодари на Бога, че коридорите бяха толкова непредвидено тесни. Само малко по-голямо да беше пространството и голямото нещо щеше да се понесе към една от крайните зали на Моста, а Рийз се съмняваше, че дори Рох може да вдигне няколко тона в условията на толкова много гравитационни единици, за да ги отнесе до средата на кораба.

Мостът отново се разтресе.

Когато Рийз обясни каква е идеята му, Рох се ухили, очите му станаха още по-широки и демонични — по дяволите, на тоя човек всичко това дори му харесваше — и преди Рийз да успее да го спре, той тресна с отворената си длан контролното табло на вратата.

Тя се плъзна настрани и се отвори. Въздухът отвън беше плътен, горещ и прелиташе с невероятна скорост; разликата в налягането издърпа като някаква огромна ръка Рийз и го метна към страничната част на машината за провизии.

Отворената врата представляваше един квадратен отрязък от хаоса с дължина на страната около три метра, който беше абсолютно запълнен от гърчещото се лице на гравитационното животно. Едно

пипало с дължина повече от километър се виеше из въздуха; Рийз усети как корабът потрепери, когато то се приближи. Само леко докосване от страна на това чудо и старият кораб щеше да бъде смазан като скитер...

Рох се промъкна покрай машината за провизии, отдалечавайки се от вратата, така че сега се намираше между машината и външната стена на Обсерваторията.

Рийз погледна към основата на машината; тя беше захваната за палубата на Моста чрез груби метални нитове с големината на юмрук.

— Проклятие — извика той над рева на вятъра. — Рох, помогни ми да намерим инструменти, които можем да ползваме, нещо като лостове...

— Няма време за това, човече от Рафт. — Гласът на Рох беше напрегнат, както бе звучал, когато навремето огромният мъж беше станал на крака под натиска на пет гравитационни единици при звездното ядро. Рийз вдигна поглед стъписан.

Рох беше облегал гърба си на машината за провизии, а краката му бяха опрени в стената на Обсерваторията; той просто се опитваше да избута машината. Мускулите на краката му изпъкнаха, а по челото и гърдите му се появиха много капчици пот.

— Рох, ти си луд! Това е невъзможно...

Единият от нитовете проскърца; из завихрения въздух полетяха парчета ръждиво желязо.

Рох беше вперил изпъкналите си очи в тези на Рийз. Мускулите на врата му сякаш се бяха струпали около все по-широката му усмивка, а езикът му се бе показал тъмночервен през наранените му устни.

Тогава се предаде още един нит — пропукването му приличаше на кратка експлозия.

Малко със закъснение, Рийз постави ръцете си върху машината, застопори крака на ръба между стената и пода и започна да бутта заедно с Рох, докато вените по ръцете му не заприличаха на въжета.

Още един нит сдаде багажа. Машината вече видимо се наклони. Рох нагласи позицията си и продължи да бутта.

Лицето на миньора беше станало мораво, но кървавите му очи продължаваха да фиксират Рийз. Откъм това огромно тяло долитаха слаби, пукащи звуци и Рийз си представи как прешлените и костите се трошат и смесват по дължината на гръбначния стълб на Рох.

Най-сетне, със серия от малки експлозии, останалите нитове се скъсаха и машината се катурна през вратата. Рийз падна по гърди сред останките от счупените нитове, а дробовете му направо изпомпваха кислород от лошия въздух. Той вдигна глава.

— Рох...?

Миньорът беше изчезнал.

Рийз с огромни усилия се надигна от палубата и хвана края на вратата. Гравитационният звяр покриваше небето — една огромна, грозна гледка, изпълнена с движение. Пред нея висеше очуканото огромно тяло на машината за провизии. Рох се беше залепил с разтворени ръце и крака върху повърхността на машината, с гръб към грубата метална стена. В течение на няколко секунди миньорът се взираше в очите на Рийз.

Тогава от животното изскочи един подобен на кабел крайник и се протегна към машината за провизии. Съоръжението беше съборено и със силно въртене полетя към гърчещата се черна маса. След това хищникът се уви около жертвата си и, явно задоволил глада си, потъна обратно в тъмния океан за последен път.

Със сетни сили Рийз затвори вратата с ръце.

16.

Докато полетът през пространството продължаваше, Рийз многократно посещаваше малкото остъклено място от корпуса.

Той притискаше лице към топлата стена. Тук беше близо до средата на Моста: от лявата му страна Мъглявината — домът, който бяха отписали от живота си — представляваше една пурпурна бариера, разделяща небето на две части; вдясно от него се простираше синкавото петно на мъглявината, към която пътуваха и която той все още можеше да закрие с ръка.

След като корабът се беше отдалечил от Сърцевината, специалистите от екипа навигатори бяха прекарали дълги часове с техните най-разнообразни секстанти, карти и парчета гравирани кост в ръце; но най-накрая бяха обявили, че Мостът в крайна сметка се движи по необходимото направление. Сред пътниците се бе появило въодушевено настроение. Въпреки множеството жертви, наранявания и загубата на машината, която щеше да ги храни, тяхната мисия изглежда щеше да се окаже успешна, а най-голямото изпитание бе останало зад гърба им. Рийз също се беше почувствал като част от преобладаващото настроение.

Но тогава Мостът бе оставил зад себе си и познатата топла светлина на Мъглявината.

По-голямата част от корпуса беше замъглена, за да закрие гледката към потискащата тъмнина в междумъглявинната бездна. Окъпан в изкуствена светлина, възстановеният град от палатки отново се бе превърнал в смесица от уютна топлина и миризми, така че повечето пътници се бяха зарадвали на възможността да се обърнат към вътрешността на кораба и да забравят празнотата от другата страна на стените му.

Но въпреки това настроението на хората ставаше все по-потиснато — замислено, а дори и сериозно.

И тогава бяха започнали да се проявяват последиците от загубата на едната от машините за провизии, при което трябваше да се прави

ново и болезнено разпределение на дажбите.

Небето отвън беше наситено, дълбоко синьо, нарушавано само от дифузната бледност на далечни мъглявини. Учените се бяха размислили над древните си инструменти, но убедиха Рийз, че междумъглявинните пространства далеч не са безвъздушни, макар че газовете в тях бяха прекалено малко, за да могат да поддържат съществуването на човешки живот.

— Сякаш — беше му казала развълнувано Джейън — мъглявините са петна с висока плътност в рамките на един много по-голям облак, който може би си има своя вътрешна структура, своя собствена Сърцевина. Може би всичките мъглявини падат като звезди в тази по-голяма сърцевина.

— И защо да спираме дотук? — беше се усмихнал Рийз. — Структурата може да е повтаряща се. Нищо чудно тази по-голяма мъглявина да е сама по себе си сателит на друга, по-мощна Сърцевина; която на свой ред е сателит на друга и така нататък без край.

Очите на Джейън просветнаха.

— Как ли изглеждат обитателите на онези по-големи сърцевини, каква ли гравитационна химия действа при такива условия...

Рийз вдигна рамене.

— Може би един ден ще изпратим там някой кораб, за да разбере. Да пътуваш до Сърцевината на Сърцевините... но може да има и по-добри начини, за да се намерят отговорите на тези въпроси.

— Например?

— Ами, ако нашата нова мъглявина наистина пада в някоя по-голяма сърцевина, тогава трябва да има ефекти, които да могат да се измерят. Приливи и отливи може би — тогава ще изградим хипотеза за теглото и същността на по-голямата сърцевина, без изобщо да сме я виждали.

— А като знаем това, бихме могли да продължим нататък с валидизирането на цели групи теории за структурата на тази вселена...

Тогава Рийз се усмихна, защото нещо от прилива на интелектуална увереност се върна за секунда, за да го стопли.

Но ако не можеха да се изхранват, всички тези мечти не струваха нищо.

Корабът бе набрал огромна скорост след маневрата си на базата на ефекта на прашката, която бе направил около Сърцевината, така че

се беше изкачил до междумъглявинното пространство за няколко часа. Оттогава бяха изминали пет смени... но ги очакваха още може би двайсетина смени път. Дали можеше крехката социална структура на кораба да издържи дотогава?

Рийз усети някаква кокалеста ръка върху рамото си. Холербах надвеси изпитото си лице и се вторачи през прозореца.

— Великолепно — промълви той.

Рийз не каза нищо.

Холербах не помръдна ръката си.

— Знам какво чувстваш.

— Най-лошото във всичко това е — каза Рийз тихо, — че пътниците още ме мислят за виновен за трудностите, пред които се изправяме. Майките обвинително ми сочат гладните си деца, когато минавам покрай тях.

Холербах се разсмя.

— Рийз, не бива да се оставяш това да те притеснява. Ти не си загубил смелия идеализъм на неотдавнашната си младост — идеализъм, който, незасегнат от зрелостта — сухо продължи той, — те накара да рискуваш собствената си кожа, като се приобщи към Учените по време на въстанието. Ти обаче си се превърнал в мъж, който е разбрал, че най-важното нещо е оцеляването на вида... и освен това си се научил как да налагаш такава дисциплина и на останалите. Показа това с победата си над Гоувър.

— Искаш да кажеш убийството му.

— Ако не си изпитал нищо друго, освен съжаление за действията, които беше принуден да предприемеш, ще те уважавам по-малко. — И старият Учен стисна рамото му.

— Само ако можех да бъда сигурен, че съм прав — въздъхна Рийз. — Може би съм насочил тези хора към собствената им смърт с някакви фалшиви надежди.

— Е, знаците са добри. Навигаторите ме уверяват, че маневрата ни около Сърцевината е била успешна и че държим верния курс към новия си дом... А пък ако искаш още знаци за успех от съдбата... — Той посочи над главата си. — Виж там горе.

Рийз вдигна поглед. Мигриращото ято китове представляваше един слой от тънки, призрачни форми, които пресичаха небето отляво надясно. По бреговете на тази река от живот той забеляза пластинни

същества, небесни вълци с плътно затворени усти, както и други, по-екзотични животни — всички те плавно се плъзгаха към следващия си дом.

Из цялата Мъглявина вероятно имаше още много такива големи ята: редица до редица всички те напускаха умиращия облак газ, разпръснати силуети на фона на мрачния отблясък на Мъглявината. Много скоро, разсъждаваше Рийз, Мъглявината щеше да остане без какъвто и да било живот в нея... с изключение на няколкото завързани дървета и хванатите в капан останки от човечеството.

Изведнъж в потока от китове се появи бавно раздвижване. Три от големите животни се носеха заедно с бързо въртящи се перки, докато в един момент не започнаха да се движат над и около един друг, изпълнявайки обширен и тържествен танц. Накрая се приближиха толкова много един до друг, че перките им се сляха, а телата им се докоснаха; изглеждаха сякаш се бяха превърнали в едно-единствено същество. Останалите от ятото плуваха на почетно разстояние от тройката.

— Какво правят?

Холербах се усмихна.

— Аз, разбира се, мога само да предполагам — при това на моята възраст единствено по памет, — но ми се струва, че се чифтосват.

Рийз зяпна.

— Е, защо не? Какви по-добри обстоятелства от тези, за да се направи подобно нещо, обградени от подобните си и на такова голямо разстояние от стресовите и опасностите на живота в Мъглявината? Дори небесните вълци нямат никакво намерение да нападат, нали? Знаеш ли, не бих се изненадал — като се имат предвид дългите часове в това закрито пространство, без да имаме какво друго да правим, — ако и ние увеличим доста прираста на населението си.

Рийз се засмя.

— Точно от това имаме нужда.

— Да, така е — измърмори Холербах със сериозен тон. — Както и да е, моята идея, приятелю, бе, че може би трябва да имитираме нещата, които правят тези китове. Съмнението в себе си е част от това да се чувстваш като човек... но основното нещо е да продължи

процесът на оцеляване, като всеки прави всичко, което е по силите му. А ти постъпи точно така.

— Благодаря, Холербах — каза Рийз. — Разбирам какво се опитваш да направиш. Но може би е добре да кажеш всичко това на празните стомаси на пътниците.

— Може би. Аз... — Холербах изпадна в пристъп на дълбока, раздираща кашлица. — Съжалявам — извини се той накрая.

Рийз изглежда стария Учен с известна загриженост; на фона на синята междумъглявинна светлина му се струваше, че вижда линиите по черепа на Холербах.

Мостът навлезе в най-външните слоеве на новата мъглявина. Около останките от реактивните двигатели свистеше много разреден въздух.

Рийз и Горд занесоха на ръце Нийд в коридора близо до вратата. Краката на младия Учен — които бяха станали вече безполезни, след счупването на гръбначния му стълб от падането му по време на максималното приближаване до Сърцевината — бяха вързани заедно и пристегнати към един дървен кол. Нийд настояваше, че не чувства нищо от кръста надолу, но Рийз виждаше как лицето му се изкривява при всяко по-рязко движение.

Докато наблюдаваше Нийд, той усети дълбока, болезнена вина. Това момче още нямаше пълни осемнайсет хиляди смени, но въпреки това бе последвало Рийз и вече бе почти осакатяло; а сега беше готово да се изправи доброволно пред още опасности. Остатъците от изкоренените нитове на опразненото от машината за провизии място напомниха на Рийз за жертвата, която беше направил Рох на това място. Даде си сметка, че няма никакво желание да стане свидетел на още една такава.

— Слушай какво ще ти кажа, Нийд — започна той със сериозен тон, — оценявам високо доброволното ти участие в тази мисия...

Нийд го погледна с внезапно появила се загриженост.

— Трябва да ме пуснеш да отида — каза той настоятелно.

Рийз постави ръка върху рамото му.

— Разбира се. Онова, което се опитвам да ти кажа, е, че искам да видя как монтираш новите реактивни двигатели навън... а след това се връщаш тук жив и невредим. Имаме нужда от тези реактивни

двигатели, ако не искаме да паднем право в Сърцевината на нашата нова мъглявина. Но нямаме нужда от още един мъртъв герой.

— Разбирам, Рийз — усмихна се Нийд. — Но какво може да се случи? Въздухът навън е отчайващо разреден, но съдържа кислород, а аз няма да остана там кой знае колко дълго.

— Не приемай нищо за дадено. Не забравяй, че инструментите ни са били направени преди много хиляди смени и то в друга вселена, да му се не види... Дори и да знаехме с точност какво означават данните, които ни дават, пак нямаше да знаем дали можем да разчитаме на това, че работят правилно в тези условия.

Горд се намръщи.

— Да, но нашите теории потвърждават данните от инструментите. Поради разместването на същества, чийто живот е базиран на наличието на кислород, ние предполагаме, че повечето мъглявини се състоят от кислородно-азотен въздух.

— Знам това — въздъхна Рийз. — И теориите са чудесно нещо. Единственото, което искам да кажа, е, че тук и сега не знаем какво ще открие Нийд от другата страна на тази врата.

Нийд сведе погледа си.

— Виж какво, Рийз, зная, че съм осакатен. Но ръцете и раменете ми са си толкова силни, колкото и преди. Зная какво правя, а също така зная и че мога да го направя.

— Знам, че можеш... Искам само да се върнеш невредим.

Нийд се усмихна и кимна, а характерният за него сив кичур в косата му улови светлината в коридора.

Тогава Рийз и Горд привързаха два реактивни двигателя към кръста му с едно въже. Обемните двигатели бяха доста трудни за носене, но въпреки това можеха да бъдат прикачени при микрогравитационни условия. Около кръста на Нийд беше вързано и друго въже, което щеше да бъде захванато за кораба.

Горд провери дали вътрешната врата към Обсерваторията е добре затворена, за да не бъдат изложени на опасност пътниците; след това си размениха последни мълчаливи ръкостискания и Горд заработи с таблото за отваряне.

Външната врата се плъзна и се скри в корпуса. Гръдният кош на Рийз остана без капчица въздух. Звуците заглъхнаха до едва доловим шепот и той усети вкуса на кръв, която потече от носа му. Някаква

топлина в заглъхналите му уши го накара да предположи, че там също кървеше.

През вратата се откри гледка на море от синя светлина под тях. Вече бяха минали през най-външния ореол на раждащия звезди кислород на мъглявината, така че беше възможно да се забележат звезди под и над тях. Далеч над главата на Рийз едно малко, стегнато възелче червенина маркираше мястото на Мъглявината, от която бяха излетели. Мисълта, че може да вдигне ръка и да скрие света си, всички места, които беше виждал и всички хора, които беше познавал, му действаше странно; Палис, бармана Джейм, Декър... Той знаеше, че Палис и Шийн са решили да изживеят оставащите им смени заедно; сега, с вперен в онова далечно петно поглед, Рийз изпрати една мълчалива молитва те — както и всички, които бяха направили такива големи жертви, за да може той да стигне толкова далеч — да са невредими и да са добре.

Рийз и Горд вдигнаха тялото на Нийд, за да го изнесат през вратата. С люлеещи се крака, които приличаха на издялани от дърво, осакатеният Учен се отблъсна по посока на мястото, където трябваше да монтира реактивните двигатели. Рийз и Горд стояха и чакаха на отворената врата, а спасителното въже беше в ръцете им.

Нийд забави хода си на около метър от мястото, до което трябваше да стигне. Рийз наблюдаваше напрегнато как Нийд драци по непредизвикващата никакво триене повърхност на корпуса. Тогава успя да стигне по-близо до мястото и с благодарност се хвана за него, като пхна пръстите си в малките неравности по желязната повърхност.

Издърпа се по въжетата. Горд и Рийз изнесоха първия парен реактивен двигател през вратата и го бутнаха към младия Учен. Прецениха добре силата и посоката и пакетът с частите спря само на няколко стъпки от Нийд. С бързи и точни движения, Нийд дръпна въжето около кръста си и придърпа машината към себе си. Сега Ученият трябваше да нагласи реактивния двигател, поне грубо, в зависимост от положението на оста на Моста, така че прекара дълго време в усилия да се пребори с обемното древно устройство.

Най-сетне успя да го нагласи. От един джоб на гърдите си Нийд извади залепящи пластини и ги постави на мястото, където трябваше да стане прикачването; след това с напрежение, изписано на лицето му,

той издърпа машината на мястото ѝ върху залепящите пластини. Най-накрая отвърза въжето от монтирания реактивен двигател и го остави да се вее.

Нийд беше работил бързо и точно, но вече бяха минали около трийсет секунди. По-голямата част от работата предстоеше тепърва, а болката в гърдите на Рийз бе стигнала до кухо кресчендо.

След това Нийд задраци по повърхността на корпуса, за да се придвижи към мястото на другия двигател, който беше от обратната страна на Моста и следователно оставаше извън полезрението на Рийз и Горд. След няколко непоносимо дълги секунди, те усетиха подръпване по едното въже. Рийз и инженерът от мината хвърлиха втория парен реактивен двигател през отвора. Обемната машина се заблъска около корпуса.

Беше невъзможно да се измери колко време бе минало. Дали бяха отлетели само няколко секунди, откакто бяха хвърлили машината?

Без точки за сравнение времето беше много разтегливо понятие... Пред очите на Рийз падаше черен воал.

Вдясно от себе си той усети трескаво движение. Обърна се натам с горящ от разреждения въздух гърден кош. Горд бе започнал да дърпа въжето с посиняло вече лице и изпъкнали очи. Рийз се присъедини към него. Въжето се движеше обезпокоително лесно, като се приплъзваше без никакви пречки по гладката повърхност.

Чувство на ужас се появи успоредно с болката на Рийз.

Краят на въжето пристигна с голяма скорост откъм завоя на корпуса. Въжето беше отрязано съвсем гладко.

Горд падна назад със затворени очи, защото усилията, които беше положил, очевидно го бяха докарали до ръба на безсъзнанието. Със замъглен поглед, Рийз постави ръка върху контролното табло на вратата.

И изчака.

Горд се блъсна в рамката на вратата. Белите дробове на Рийз представляваха някакво болезнено желе, а гърлото му се дереше от разреждения въздух...

Мъгла около него, ръце, които се хващат за ръба на рамката на вратата, лице, изкривено около посинелите устни, вдървено тяло с привързани крака... Нийд, осъзна той смътно; Нийд се беше върнал и той трябваше да направи нещо.

Сякаш съвсем независима от волята му, ръката му направи някакво конвулсивно движение по контролното табло. Вратата се затвори с трясък. След това се отвори вътрешната и Рийз беше издърпан назад към по-гъстия въздух.

По-късно Нийд обясни с прегракнал глас:

— Усещах, че времето изтича, а имах още доста работа. Така че отрязах въжето и продължих да действам. Съжалявам.

— Ти си проклет тъпак — прошепна Рийз. Трябваше му известно време, за да се опита да вдигне глава от сламеника си; после се отказа, отпусна се назад и потъна в дълбок сън.

С помощта на реактивните двигатели, които беше прикачил Нийд, те успяха да вкарат кораба в широка, елипсовидна орбита около една гореща, жълта звезда, която се намираше дълбоко във вътрешността на новата мъглявина. Големите порти бяха отворени и около корпуса запълзяха хора, които прикрепяха още въжета и монтираха нови реактивни двигатели. Разреден, ясен въздух изпълни мухлясалата вътрешност на кораба; вонята на рециклиран и затворен в цистерни въздух най-сетне беше прогонена и сред пътниците настъпи празнично настроение.

Дори по опашките за дажбите цареше веселие.

Телата на тези, които не бяха оцелели по време на пътуването, бяха вдигнати от кораба, увити в рогозки и изхвърлени в пространството. Рийз огледа тълпата жалеещи хора, струпани при вратата. Той изведнъж си даде сметка каква смесица са сега: имаше хора от Рафт, като Джейън и Грийе, заедно с Горд и някои други миньори; там бяха и Куид, и дружинката му от Кокали. Всички те се бяха смесили, доста непретенциозни един спрямо друг, обединени от чувствата на мъка и гордост. Старото разделение нямаше никакво значение, осъзна Рийз; на това ново място те бяха просто човешки същества...

Впоследствие Мостът щеше да се премества от тази звезда, но тези тела щяха да останат в орбита тук в продължение на много смени, маркиращи пристигането на човека в новия свят, преди триенето на въздуха да ги отведе в крайна сметка към пламъците на звездата.

Въпреки притока на свеж въздух, Холербах продължи да отслабва все повече. Най-накрая той остана да лежи на един сламеник, поставен пред остъклената повърхност на корпуса на Моста. Рийз се

присъедини към стария Учен; двамата заедно наблюдаваха новата звездна светлина.

Холербах получи пристъп на кашлица. Рийз постави ръка върху челото на стареца и най-сетне дишането на Холербах се успокои.

— Казах ти, че беше по-добре да ме оставиш там — изхриптя той.

Рийз не обърна внимание на думите му и се наведе напред.

— Трябваше да видиш как пуснахме на свобода младите дървета — заговори той. — Само отворихме клетките и те направо излетяха... Разпръснаха се около тази нова звезда така, сякаш са се родили тук.

— Може и да са — рече сухо Холербах. — На Палис това щеше да му хареса.

— Мисля, че никой от нас — по-младите — не е знаел колко зелени могат да бъдат листата. Освен това дърветата май вече започнаха да растат. Много скоро ще си имаме гора, достатъчно голяма, за да даде плод и ще можем да се придвижваме: да намираме китове, може би пресни източници на храна...

Холербах взе да тършува под сламеника си; с помощта на Рийз намери едно малко пакетче, увито в груб плат.

— Какво е това?

— Взemi го.

Рийз отви парцала и в ръцете му се появи фино изработено устройство с размерите на събраните му шепи; в центъра му проблясваше сребърна топка, около която бяха разположени разноцветни мъниста по телени окръжности.

— Твоят планетарий — възкликна Рийз.

— Донесох го с личните си вещи.

Рийз поглади познатия предмет. След това смутено попита:

— Да не би да искаш да остане при мен, когато теб вече няма да те има?

— Не, дявол да го вземе! — закашля се пренебрежително Холербах. — Рийз, твоите пристъпи на сантименталност ме притесняват. Не, сега ми се иска да го бях оставил това проклето нещо на Рафт. Момче, искам да го унищожиш. Когато ме изхвърлиш през тази врата, изхвърли и него след мен.

Рийз беше шокиран.

— Но защо? Това е единственият планетарий във вселената... буквално незаменим.

— Той просто не означава нищо! — Старите очи просветнаха. — Рийз, това нещо е символ на едно загубено минало, минало, което трябва да забравим. Придържали сме се към подобни знаци прекалено дълго време. Сега вече сме същества от тази вселена.

С внезапна сила, старият Учен сграбчи ръкава на Рийз и се помъчи да се издърпа нагоре в седнало положение. Рийз се намръщи, постави ръка на рамото му и нежно го накара да легне.

— Опитай се да си починеш...

— Зарежи това — прекъсна го Холербах. — Нямам време да си почивам... Трябва да им кажеш...

— Какво?

— Да се разпръснат. Да отидат по всички краища на тази мъглявина. Трябва да запълним всяко подходящо кътче, което намерим тук; повече не можем да разчитаме на реликвите от едно чуждо за нас минало. Ако искаме да процъфтим, трябва да станем истински обитатели на това място, да намерим най-добрите начини да живеем тук, да използваме собствените си изобретателност и ресурси... —
Още един пристъп на кашлица прекъсна думите му. — Искам да настъпи онзи демографски бум, за който си говорихме с теб. Повече никога не бива да рискуваме бъдещето на расата в един-единствен кораб, нито дори в една-единствена мъглявина. Ние трябва да го изпълним този проклет облак, да отидем в други мъглявини и тях също да ги изпълним. Искам не само хиляди, а милиони човешки същества на това проклето място, които говорят, драскат и учат. А също така и кораби... ще се нуждаем от много кораби. Виждам как се развива търговия между населените мъглявини, също както е ставало с легендарните градове на старата Земя. Виждам как откриваме начин дори да посетим областите на гравитационните същества... А също така виждам как някой ден ще построим кораб, който ще може да ни отнесе обратно през Болдеровия пръстен, входа към родната вселена на човека. Ще се върнем и ще кажем на братята си там какво се е случило с нас... — Най-накрая енергията на Холербах се изтощи; посивялата глава се отпусна върху грубата си възглавница, а очите бавно се затвориха.

Когато всичко свърши, Рийз го отнесе до вратата и измъкна планетария от вдървените пръсти. Той мълчаливо хвърли тялото в кристалночистия въздух и го гледа как се отдалечава, докато се загуби на фона от падащи звезди; след това, както беше пожелал старият Учен, Рийз подхвърли планетария в небето. В рамките на няколко секунди той беше изчезнал.

Усети до себе си топлината на човешко тяло — Джейън стоеше тихо при него. Той взе ръката ѝ, стисна я леко и мислите му запрепусаха към нови, неизследвани цели. Сега, когато приключението беше свършило, двамата с Джейън можеха да помислят за нов живот, за свой собствен дом...

Джейън зяпна. Тя посочи.

— Боже мой... виж!

В небето се бе появило нещо. Представляваше някакво компактно, светлозелено дървесно колело, подобно на дърво с диаметър два метра. Успя да спре на не повече от няколко метра от лицето на Рийз и започна да кръжи там, като поддържаше положението си с бързи приплясквания от въртенето си. От ствола му излизаха къси, дебели крайници, а по различни точки от периферията бяха захванати нещо като инструменти от дърво и желязо. Рийз напразно потърси някакви мънички пилоти из дървото.

— По Кокалите, Рийз — рязко каза Джейън, — какво, по дяволите, е това?

Четири очи, сини и шокиращо подобни на човешките, се отвориха в горната част на ствола и се впериха в двамата със сериозен поглед.

Рийз се ухили. Даде си сметка, че приключението съвсем не беше свършило.

Всъщност, то може би тъкмо започваше.

Издание:

Автор: Стивън Бакстър

Заглавие: Черна дупка

Преводач: Мария Думбалакова

Език, от който е преведено: английски

Издание: Първо

Издател: ИК „Бард“ ООД

Година на издаване: 1996

Тип: Роман

Националност: Американска

Редактор: Вихра Манова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/1129>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.